انسٽيٽيوٽ آف سنڌالاجي ۾
موجود پراڻن
قلمي نسخن جو
تشريحي ڪئٽلاگ

Marfat.com

Collection of Prof. Muhammad Iqbal Mujaddidi
Preserved in Punjab University Library.

پروفیسر محمد اقبال مجددی کا مجموعہ
پنجاب یونیورسٹی لائبریری میں محفوظ شدہ

Marfat.com

Marfat.com

انسٽيٽيوٽ آف سنڌالاجيءَ جي اشاعتي سلسلي جو ٦٧ ڪتاب

انسٽيٽيوٽ آف سنڌالاجيءَ ۾ موجود

قلمي نسخن جو تشريحي ڪئٽلاگ

(ڀاڱو پهريون)

(سنڌالاجيءَ جي تحقيقي شعبي ۾ تيار ڪيو ويو)

هجري پندرهين صديءَ جي سلسلي ۾ ڇپايل

نگران

مولانا غلام مصطفيٰ قاسمي

۽

ڊاڪٽر غلام علي الانا

مرتب

مولانا محمد صديق "ماٿر" سنڌي

۽

مولانا قاري امان الله عباسي

ناشر

انسٽيٽيوٽ آف سنڌالاجي

سنڌ يونيورسٽي ڄامشورو

Marfat.com

اداري جا سڀ حق ۽ واسطا قائم

ڇاپو پهريون] ڊسمبر ١٩٨٠ع محرم الحرام ١٤٠١ هه [تعداد هڪ هزار

137573

قيمت پنجويهه روپيا

ڪور ڊزائن: محمد عظيم چانڊيو

سول ايجنٽس

مهشرس ادبيات ٔ
تلڪ چاڙهي حيدرآباد
۽
الماس بوڪ ڊيپو
انورا رتي روڊ – پوسٽ بڪس نمبر ١٠٤٧١
صدر – ڪراچي – ٣

هي ڪتاب، سنڌ پرنٽنگ پريس حيدرآباد ۾ ڇپيو ۽ ڊاڪٽر غلام علي الانا پروفيسر انچارج، انسٽيٽيوٽ آف سنڌ الاجي، سنڌ يونيورسٽي، نيو ڪئمپس ڄام شورو سنڌ پڌرو ڪيو.

Marfat.com

ناشر طرفان

واديءِ سنڌ قديم زماني کان علم ادب جو مرڪز رهي آهي، جنهن لاءِ هن خطي جا قديم شهر ديبل، منصوره، سيوهڻ ۽ ٺٽو وغيره انهيءَ حقيقت جي ساک ڀرين ٿا. اسلام جي آمد کان اڳ واديءِ سنڌ جي علم ادب، علم پروريءَ، عالمن ۽ فاضلن جي عظمت جي ساراهه جا ثبوت چيني، يوناني ۽ ٻين غير مسلم سياحن جي سفر نامن مان ملن ٿا. اسلام جي آمد کان پوءِ اسلامي تهذيب جو سنڌ جي تهذيب ۽ تمدن تي تمام گهڻو اثر پيو ۽ اسلامي ادب، فلسفي ۽ ٻين علمن جو واڌارو ٿيو، انهيءَ ڪري سنڌ اڳي کان اڳري رهي.

سنڌ جي علم ادب جي باري ۾ اسلامي حڪومت جي اوائلي زماني ۾ سڀ کان آڳاٽو لکيل ثبوت عرب سياحن جي سفرنامن مان ملي ٿو. جن جي مطالعي کان پوءِ معلوم ٿئي ٿو ته سنڌ جا ماڻهو علم ۽ ادب توڙي ٻين هنرن ۾ پنهنجو مٽ پاڻ هئا. انهن سفرنامن مان اهو پڻ معلوم ٿو ٿئي ته سنڌ جا ماڻهو علم نجوم، علم منطق، رياضي، طب ۽ فلسفي ۾ مهارت رکندڙ هئا.

عربن جي حڪومت جي ابتدا ۾ سنڌ ۾ ڪيترائي محدث، مورخ ۽ شاعر پيدا ٿيا، هڪ طرف سنڌي نسل جي عالمن جهڙوڪ: ابو عطا سنڌي، ابو معشر سنڌي، ابو ضلع منصوري، ابو عبدالملڪ محمد بن ابو معشر سنڌي، امام اوزائي عبدالرحمان بن عمرو شيخ الاسلام، حافظ ابو محمد خلف بن سالم سنڌي، ابو نصر فتح بن عبدالله سنڌي جهڙن عالمن عربي علوم ۾ شهرت حاصل ڪئي. ساڳيءَ طرح تصنيف ۽ تاليف جي ميدان ۾ عربي دور جي ابتدائي زماني ۾ ديبل جا عالم ڪافي شهرت رکندا هئا. غازي محمد بن قاسم جي فتح کان پوءِ ديبل نوري ٿي عرصي اندر علمي شهر بڻجي ويو، آتي وڏا وڏا عالم پيدا ٿيا جن کي علامه سمعانيءَ 'ديبلي' سڏيو آهي.

اهڙيءَ طرح اڳتي هلي سمن ۽ سومرن جي دور ۾ مدرسن لاءِ جدا عمارتون تعمير ٿيون، جن ۾ وڏا وڏا محدث ۽ بلند پايه عالم تعليم ڏيندا هئا. ٺٽي ۾ مدرسن جو تعداد ڏيڍ سؤ کان پوءِ ٿيڻ وڌندو ويو ۽ اسلامي دنيا ۾ اسلامي تعليمات ۾ ٺٽو دارالعلوم جي حيثيت اختيار

Marfat.com

ڪري ويو. اهڙيءَ طرح ٺٽي توڙي سنڌ جي ٻين شهرن جي عالمن ۽ فاضلن جي هاڪ ٻڌي خراساني، ايراني ۽ عرب عالم فاضل لڏي اچي سنڌ ۾ ويٺا. سما سردار علم پرور هئا، انهيءَ ڪري هن دور ۾ علم ۽ ادب جي گهڻي ترقي ٿي.

ساڳي حالت اڳتي هاي ٻين دورن ۾ پڻ رهي؛ ۽ ارغونن، ترخانن، ڪلهوڙن ۽ ٽالپرن کان وٺي انگريزن جي دور تائين سنڌ هزارين عالم فاضل پيدا ڪيا. ڪيترائي سنڌي عالم سنڌ مان لڏي وڃي ايران، عربستان ۽ هندستان ۾ آباد ٿيا ۽ ڪيترائي عالم ٻاهران لڏي اچي سنڌ ۾ ويٺا.

موجوده وقت ۾ سنڌ جو هر ڳوٺ، هر خطو انهن عالمن ۽ فاضلن جي فيض ۽ برڪت سان آباد آهي. اڄ به سنڌ جي ڪيترن ئي ڳوٺن ۾ مدرسا موجود آهن جتي جي ڪتب خانن ۾ موجود علم ادب جي ذخيري تي اسان فخر سان ڳاٽ اوچو ڪري سگهون ٿا.

انهيءَ سڄي زماني ۾ سنڌ جي اديبن، عالمن، فاضلن ۽ شاعرن پنهنجا سوين شه پارا قلمي صورت ۾ ڇڏيا. ڪن حاڪمن انهن عالمن ۽ فاضلن کان سواءِ ڪاتبن جي پڻ همت افزائي ڪئي، ان ڪري سنڌ ۾ بي شمار ڪاتب پيدا ٿيا، جن مان فقط ٺٽي جي ڪاتبن جو مختصر احوال Caligraphers of Thatta ڪتاب ۾ موجود آهي.

پڙهندڙن کي معلوم آهي ته انسٽيٽيوٽ آف سنڌالاجي کي قائم ٿئي گهڻو عرصو ڪونه گذريو آهي. جنوري ١٩٦٣ع ۾ هي ادارو قائم ٿيو ۽ اداري جي قيام سان ئي سڀ کان پهرين ان ۾ تحقيقي لئبريري قائم ڪرڻ طرف ڌيان ڏنو ويو، جنهن ۾ ڇپيل ڪتابن سان گڏوگڏ قلمي نسخن گڏ ڪرڻ طرف ڌيان ڏنو ويو.

اڄ الله تعاليٰ جي ڪرم، ڪارڪنن جي تعاون ۽ سڄيءَ سنڌ ۾ موجود سڄڻن جي نيڪ تمنائن ۽ سهڪار سان هن اداري ۾ مختلف موضوعن ۽ علمن تي چار سئو کان به وڌيڪ قلمي نسخا گڏ ڪيا ويا آهن.

هن اداري جو مقصد فقط قلمي نسخا گڏ ڪرڻ نه آهي پر ان کان هڪ قدم اڳتي وڌڻ جو ارادو پڻ آهي. هن اداري کي انهن ڪتابن ۽ قلمي نسخن جو ڪئٽلاگ تيار ڪري علم ادب جي طالبن لاءِ مواد مهيا ڪرڻو آهي.

انهيءَ سلسلي ۾ انسٽيٽيوٽ آف سنڌالاجي جي لئبريريءَ ۾ "ريسرچ سيل" قائم ڪيو

Marfat.com

ويو ۔ انهيءَ شعبي جي تعاون سان جيڪي ڪتاب ڇپائي پڌرا ڪيا ويا آهن، تن جو تفصيل هن ريت آهي:

(١) سنڌ جي ديني ادب جو ڪئٽلاگ ۔
(٢) سنڌي ليکڪن جي ڊائريڪٽري ۔
(٣) سنڌي مخزنن جو ڪئٽلاگ ۔
(٤) سنڌي ڪتابن جي ببليوگرافي ۔
(٥) قلمي نسخن جي فهرست ۔

موجوده ڪئٽلاگ جنهن کي 'انسٽيٽيوٽ آف سنڌالاجي ۾ موجود قلمي نسخن جو تشريحي ڪئٽلاگ' نالو ڏنو ويو آهي، اسان جي انهيءَ سلسلي جي هڪ ڪوشش آهي. اُئون اهو فخر سان چئي سگهان ٿو ته هن ڏس ۾ سڄيءَ سنڌ ۾ اها پهرين ڪوشش آهي. جيتوڻيڪ اسان جي علمي ۽ ادبي ادارن ۽ مدرسن ۾ ڪئين قلمي نسخا موجود آهن، جن جي قيمت ڪٿي نٿي سگهجي پر جيستائين انهن جو تشريحي ڪئٽلاگ تيار ٿي ميدان ۾ نه آيو آهي تيستائين اسان جي عالمن، فاضلن، اديبن ۽ شاعرن جي علمي ۽ ادبي حيثيت ۽ اهميت صندوقن ۽ الماڙين ۾ بند ٿيل سمجهڻ گهرجي. اهوئي مقصد آهي جو انسٽيٽيوٽ آف سنڌالاجيءَ طرفان هن ڪتاب کان اڳ اداري ۾ موجود قلمي نسخن جي فهرست تيار ڪري شايع ڪئي ويئي هئي.

هي ڪئٽلاگ پڙهڻ سان هر ملڪي ۽ غير ملڪي ماڻهوءَ کي سنڌ جي عالمن ۽ فاضلن جي علمي معيار ۽ تخيل جي پرواز جي خبر پئجي سگهندي.

هيءَ رٿا ١٩٧٥ع ۾ شروع ڪئي ويئي. ان رٿا لاءِ قلمي نسخا هٿ ڪرڻ، انهن کي پڙهڻ ۽ انهن جو تشريحي ڪئٽلاگ تيار ڪرڻ لاءِ رقم گهربي هئي. ان ڏس ۾ اسان پاڪستان ۾ فورڊ فائونڊيشن جي ڏهوڪي ڊائريڪٽر مسٽر مار جو شڪر گذار آهيون جنهن پنهنجي اداري طرفان اسان جي مدد ڪئي.

اڳتي هلي بسم الله ڪري انهيءَ ڪم ۾ هٿ وڌو ويو. مولانا محمد صديق 'مائل' سنڌي مرحوم، جنهن مسڪينيءَ جي حالت ۾ در در جا ڌڪا کاڌا هئا ۽ سور سٺا هئا، تنهن کي انسٽيٽيوٽ آف سنڌالاجيءَ جي لائبريريءَ ۾ اسسٽنٽ مقرر ڪري، هي ڪم سندس حوالي ڪيو ويو.

Marfat.com

هن ڪئٽلاگ ڪي ترتيب ڏيڻ لاءِ انڊيا آفيس لئبريريءَ جو ڪئٽلاگ سامهون رکي سوالنامو تيار ڪيو ويو. مون کي اهو اعتراف آهي ته مرحوم پنهنجي ناقدانه نظر سان هر نسخي جي باري ۾ تفصيل تيار ڪيا، پر افسوس جو قدرت کيس هن ڪم جي مڪمل ڪرڻ جي اجازت ڪانه ڏني، ۽ مولانا صاحب تاريخ ٦ مئي ١٩٧٨ع تي اسان کان جدا ٿي ويو. خدا کيس جنت نصيب ڪري.

مولانا محمد صديق مائر جو تيار ڪيل مواد پاڪستان جي شهره آفاق عالم، سنڌ يونيورسٽي جي سنڌي شعبي جي اعزازي پروفيسر، شاه ولي الله اڪيڊمي جي سربراه ۽ سنڌي ادبي بورڊ جي چيئرمين جناب مولانا غلام مصطفيٰ قاسمي جن کي نظرثانيءَ لاءِ ڏنو ويو. مولانا صاحب جن انهي مواد کي تمام گهڻي توجهه سان ڏٺو ۽ ان ۾ درستيون ڪيون. مولانا محمد صديق 'مائر' جن جي گذاري وڃڻ کان پوءِ هي ڪم مولانا قاري امان الله عباسي جي حوالي ڪيو ويو، ۽ ان جي ڪم تي پڻ مولانا قاسمي صاحب جن نظرثاني ڪئي.

آئون هت اهو چوڻ کان سواءِ رهي نٿو سگهان ته مولانا محمد صديق 'مائر' جي ڇڏيل ڪم کي قاري امان الله عباسي پوري جذبي ۽ محنت سان هٿ ۾ ڪنيو، البت هت اهو به عرض ڪري ڇڏيان ته مالي مسئلن جي ڪري اسان سڄو ڪئٽلاگ ڇپائي نه سگهيا آهيون پر ان جو پهريون جلد پڙهندڙن جي اڳيان آهي.

علم ۽ ادب جي شائقن سان هيءُ منهنجو واعدو آهي ته ڇاپايل تشريحي ڪئٽلاگ جو هي سلسلو جاري رهندو ۽ ان جا بيا حصا پڻ ڇپايا ويندا.

جيئن مٿي عرض ڪيو اٿم ته هي ڪئٽلاگ انڊيا آفيس لئبريريءَ طرفان ڇپايل قلمي نسخن جي ڪئٽلاگ جي نموني تي ٺهيل آهي، ان ڪري هي ڪئٽلاگ لئبريري سائنس ۽ علم ادب جي نقطه نگاه کان معياري سمجهڻ گهرجي. ائين لکڻ سان آئون اها دعويٰ نٿو ڪريان ته هي ڪئٽلاگ ڪو حرف آخر آهي. هن ۾ ڪي غلطيون ۽ اوڻايون به آهن. مون کي خبر آهي ته ڇپائيءَ دوران هن ڪئٽلاگ ۾ ڪي اوڻايون ۽ هيٺ مٿاهيون رهجي ويون آهن، پر هيءُ وڏو محنت طلب ڪم آهي، جنهن لاءِ پڙهندڙن کي گذارش آهي لاءِ هن اداري جي ڪارڪنن جو انهن غلطين ۽ اوڻاين ڏانهن ڌيان ڇڪايو وڃي.

مون کي اميد آهي سنڌ جا سڄاڻ شخص هي ڪئٽلاگ پڙهڻ کان پوءِ سنڌ جي عالمن، اديبن ۽ ڪاتبن جي علمي محنتن کان واقف ٿيندا ۽ هن ڪئٽلاگ ۾ ٿيل محنت کي انهن بزرگن جي نالي منسوب سمجهندا.

Marfat.com

آخر ۾ آئون انسٽيٽيوٽ آف سنڌالاجي جي پبليڪيشن سيڪشن جي انچارج محترم عبدالقادر جوڻيجي، ۽ سنڌس ساٿيءَ الهجڙائي ’ناز‘ پنهور ۽ لئبريريءَ جي ڪارڪن هرهڪ قاري امان الله عباسي، مانيٽي اوٺي، جمال چانڊيو گلشير بلوچ ۽ ٻين جو شڪرگذار آهيان، جن وقت بوقت هن ڪم جي سلسلي ۾ منهنجي تلخي برداشت ڪئي ۽ هن ڪتاب جي ڇپائيءَ اشاعت ۾ مون سان تعاون ڪيو.

مرحوم مولانا محمد صديق ’مائر‘ لاءِ وڌيڪ ڪجهه چئي نٿو سگهان; منهنجي دعا آهي ته مرحوم کي جنت نصيب ٿئي.

ڊاڪٽر غلام علي الانا

Marfat.com

Marfat.com

فهرست

نمبر	نالو	صفحه
۱ــ	قرآن شریف	۱
۲ــ	قرآن شریف	۲
۳ــ	قرآن مجید	۳
۴ــ	قرآن مجید	۴
۵ــ	قرآن شریف	۵
۶ــ	قرآن شریف	۶
۷ــ	قرآن مجید	۷
۸ــ	قرآن شریف	۸
۹ــ	قرآن مجید	۹
۱۰ــ	قرآن شریف (سندي ترجمې سره)	۱۰
۱۱ــ	قرآن شریف	۱۱
۱۲ــ	قرآن شریف	۱۲
۱۳ــ	قرآن شریف	۱۳
۱۴ــ	قرآن مجید	۱۴
۱۵ــ	قرآن شریف	۱۵
۱۶ــ	قرآن مجید	۱۶
۱۷ــ	قرآن مجید	۱۷

Marfat.com

صفحه	نمبر نالو
۱۸	۱۸ – قرآن مجید
۱۹	۱۹ – قرآن مجید
۲۰	۲۰ – قرآن مجید
	۲۱ – قرآن شریف
۲۲	۲۲ – قرآن شریف
۲۳	۲۳ – قرآن مجید
۲۴	۲۴ – حاشیه "تفسیر بیضاوي" (جلد اول)
۲۶	۲۵ – حاشیه "تفسیر بیضاوي" (جلد دوهم)
۲۷	۲۶ – تفسیر یعقوب چرخي
۲۸	۲۷ – تفسیر حسیني
۲۹	۲۸ – تفسیر حسیني
۳۰	۲۹ – تفسیر هاشمي (دین، سماوي، نظم)
۳۱	۳۰ – تفسیر یعقوب چرخي (عربي، فارسي، نظم)
۳۲	۳۱ – تفسیر او ترجمه (لومړۍ حصه)
۳۴	۳۲ – تفسیر او ترجمه (حصه دوهم)
۳۵	۳۳ – تفسیر او ترجمه (حصه درېیم)
۳۶	۳۴ – اربعین حدیثا
۳۷	۳۵ – فتح البخاري شرح صحیح بخاري
۳۸	۳۶ – مشکوات المصابیح (حصه اول)
۳۹	۳۷ – مشکوات المصابیح (حصه دوهم)
۴۰	۳۸ – چهل حدیث
۴۱	۳۹ – بیاض واحدي سیوستاني (حصه اول)
۴۴	۴۰ – بیاض واحدي (حصه دوهم)

Marfat.com

صفحو	نالو	نمبر
٦٣	فتاوائي علماء سنڌ	٤١
٤٨	فرائض سرابي	٤٢
٤٩	ڪتاب الفرائض	٤٣
٥٠	شريفه (شرح سرابي حصو اول)	٤٤
٥١	تحفته المبتدي	٤٥
٥٢	شرح وقايه (دين فقه)	٤٦
٥٤	القنية (فقه حنفي)	٤٧
٥٥	الدر المنتقي في شرح الملتقي زاد اهل التقي في شرح الملتقي	٤٨
٥٧	ملتقي الابحر (في فروع الحنفيه)	٤٩
٥٨	ڪتاب الفقه	٥٠
٦٠	تحريرات المسائل علي حسب النواز (فقه حنفي)	٥١
[illegible]	تحريرات المسائل علي حسب النوازل (جزء ثاني)	٥٢
٦٣	رسالہ توحيد	٥٣
٦٦	مجموعه خاني	٥٤
٦٧	حيواة الصائمين	٥٥
٦٩	سراج المؤمنين	٥٦
[illegible]	فقهي تحرير (درباره امامت) وغيره	٥٧
[illegible]	اللطيفة القيمة	٥٨
[illegible]	انتخاب خزانه الاعظم	٥٩
[illegible]	الكوكب الدرية في طريقة المحموديه	٦٠
[illegible]	بياض مخدوم گرهوڙي	٦١
١٠٦	مجموعه (دين اسلاميات)	٦٢
١٠٨	مجموعه (دين اسلاميات)	٦٣

Marfat.com

نمبر	نالو	صفحو
٦٤–	بيت الاسلام	٧٧
٦٥–	تذكرة الاولياء (جزو اول)	٧٨
٦٦–	تذكره معراج النبي	٨٠
٦٧–	تكميل الايمان و تقوية الايقان	٨١
٦٨–	توحيد نامه	٨٢
٦٩–	حديقة الاولياء مع حكايات الصالحين	٨٣
٧٠–	حق اليقين (جلد اول)	٨٤
٧١–	حكايات الصالحين (حصو اول)	٨[illegible]
٧٢–	دراسات اللبيب برساله وجوب العمل بالحديث	٨٧
٧٣–	درر الكلم في شرح عين العلم	٨٨
٧٤–	ربيع الفقراء	٩٠
٧٥–	رساله شكاري	٩١
٧٦–	رساله وظائف	٩٣
٧٧–	شرح عقائد عضدية	٩٤
٧٨–	شيطان نامه	٩٥
٧٩–	علم الميراث (حصو بدون)	٩٦
٨٠–	فتاوي شرعيه	٩٧
٨١–	فرائض السلوك (جزء اول)	٩٨
٨٢–	كتاب الصلواة (دينيات جوزغريون كتاب)	١٠١
٨٣–	كتاب الوظائف وادعيه	١٠٢
٨٤–	كليات گرموزي	١٠٣
٨٥–	ينابيع الحيوات الابديه في طريق الطلاب النقشبنديه	١٠٤

Marfat.com

صفحو	نالو	نمبر
١١٠	مجموعہ (دين اسلاميات)	٨٥
١١١	مجموعہ (دين اسلاميات)	٨٦
١١٢	مجموعہ	٨٧
١١٣	مجموعہ (١) شريقہ الجزو الاول (٢) كتاب العرائض (٣) الايضاح في اسرار النكاح (طب) (٤) (تيسرالاحكام)	٨٨
١١٥	مجموعہ	٨٩
١١٧	مجموعہ (تعويذ نجوم ۽ لغت)	٩٠
١١٨	مجموعہ (نجوم تعويذات ۽ طب)	٩١
١١٩	مجموعہ	٩٢
١٢٠	مجموعہ	٩٣
١٢١	مجموعہ (متفرق مواد)	٩٤
١٢٢	مجموعہ (انتخاب خزانه الاعظم سنڌي، زيارت القبور حاشيہ (الشريفہ)	٩٥
١٢٣	مجموعہ [(١) مختصر صلواة ماجين (٢) رسالہ شكار (٣) فرائض نظم شيخ حسن (٤) مضبوط الحساب (٥) توحيد نامہ (٦) بيت الاسلام (٧) شيطان نامہ]	٩٦
١٢٤	مجموعہ	٩٧
١٢٥	مجموعہ (نماز، چهل حديث مع شرح فارسي)	٩٨
١٢٦	مجموعہ (اوراد دادعيہ ماثرده)	٩٩
١٢٨	مجموعہ (وظائف)	١٠٠
١٢٩	تحفتہ الواعظين	١٠١
١٣١	اسماء حسنيٰ	١٠٢
١٣٢	حكايات الصالحين	١٠٣
١٣٣	دلائل الخيرات	١٠٤
١٣٤	دلائل الخيرات و شوارق الانوار الجزء الاول	١٠٥
١٣٥	سيفي ۽ حرزيماني (عمليات)	١٠٦
١٣٦	كتاب الوظائف	١٠٧
١٣٧	مصباح العاشقين	١٠٨
١٣٨	معراج نامہ	١٠٩

Marfat.com

نمبر	نالو	صفحو
١١٠	نادر الوائد	١٣٩
١١١	خلاصة المعارف قسم ثاني (حصه اول) (حصو ٻيو) كنز الهديات في كشف البدايات و النهايات	١٤٠
١١٢	معارج النبورة في مدارج الفتوة	١٤٢
١١٣	معراج نامه	١٤٣
١١٤	فتح الباب في معرفت رب الارباب	١٤٤
١١٥	رد الوهابية	١٤٥
١١٦	مكتوبات حضرت امام رباني مجدد ثاني	١٤٥
١١٧	انتخاب نغمات الانس ترجمه طبقات الصوفيه في العربيه	١٤٧
١١٨	تحقيق الضار	١٤٨
١١٩	كنز قادري	١٤٩
١٢٠	درالمجالس	١٥٠
١٢١	قوت العاشقين	١٥١
١٢٢	خزانة الاعظم	١٥٢
١٢٣	سيرت نبي صلعم	١٥٤
١٢٤	شمائل محديه	١٥٥
١٢٥	قصص الانبياء (حصه اول	١٥٦
١٢٦	قوت العاشقين	١٥٨
١٢٧	معراج نامه	١٥٩
١٢٨	نور نامو سنڌي	١٦٠
١٢٩	مناقب غوثيه	١٦٢
١٣٠	انتخاب ديوان صوفي	١٦٢
١٣١	انسٽيٽيوٽ آف سنڌالاجي سنڌ يونيورسٽي طرفان ”پارٽي ادب“ جي شعبي شاعري جي انعامي مقابلي لاءِ	١٦٥
١٣٢	انشاء عجيب احمداڻي يا مونس مشتاقان	١٦٦
١٣٣	انشاء مطلوب	١٦٦

Marfat.com

نمبر نالو	صفحو
١٢٩– انيس انجمن ۽ محدود نامہ	١٦٨
١٣٠– بديع الانشاء	١٧٠
١٣١– بوستان خيال چمن بي خزان	١٧١
١٣٢– بهارستان بجواب گلستان	١٧٢
١٣٣– بياض قاضي نيڪ محمد ”باطن“	١٧٣
١٣٤– ترجمه سنڌي قصيده عربي	١٧٤
١٣٥– پيچ پرولي	١٧٦
١٣٦– ديوان سهراب	١٧٧
١٣٧– ديوان مير حسن علي خان ”حسن“	١٧٨
١٣٨– رسالہ شاهہ عبداللطيف ڀٽائي رحہ	١٧٩
١٣٩– رسالہ شاهہ عبداللطيف ڀٽائي رحہ	١٨١
١٤٠– رسالہ شاهہ عبداللطيف ڀٽائي رحہ	١٨١
١٤١– رسالہ شاهہ عبداللطيف ڀٽائي رحہ	١٨٢
١٤٢– رسالہ شاهہ عبداللطيف ڀٽائي رحہ	١٨٣
١٤٣– رسالہ شاهہ عبداللطيف ڀٽائي رحہ	١٨٤
١٤٤– رشيدي	١٨٥
١٤٥– رقعات فارسي	١٨٥
١٤٦– سسئي پنهونءَ جو قصو	١٨٦
١٤٧– سنڌي گيت ۽ ٻاراڻا ٻول	١٨٧
١٤٨– شرح بوستان سعدي	١٨٨
١٤٩– شرح سڪندر نامہ بري	١٨٩
١٥٠– ضيائي عروض عرف خورشيد عروض	١٩٠
١٥١– قلندر شهباز جو قصيدو	١٩١
١٥٢– ڪافيون	١٩٢
١٥٣– ڪافيون ۽ غزليات (انتخاب الوحيد)	١٩٣
١٥٤– ڪتاب جنگ رقعات ۽ عبادات و ابيات برسبيل تمثيل	١٩٤
١٥٥– قصه ملڪ محمد ۽ گيتي افروز	١٩٥

Marfat.com

نمبر	نالو	صفحو
١٥٦	محمود نامہ	١٩٦
١٥٧	مراثي مرزا فتح علي بيگ تنبو آغا	١٩٨
١٥٨	مرثيا	١٩٩
١٥٩	مکاشفات رضوي شرح دفتر اول مثنوي	١٩٩
١٦٠	نقوش لاهور مکاتيب نمبر	٢٠١
١٦١	هفت پيڪر نظامي	٢٠٢
١٦٢	ديوان اولدي و ديوان ڪمال	٢٠٣
١٦٣	خيال فلاح (قصہ)	٢٠٤
١٦٤	تواريخ جهان في احوال رسول صہ زمان	٢٠٦
١٦٥	بحرالانساب	٢٠٧
١٦٦	نسب نامہ سنڌ	٢٠٩
١٦٧	ڪتاب زيب النساء	٢١١
١٦٨	ڪولمبس جي آکاڻي	٢١٢
١٦٩	حالات چند صوبجات برصغير	٢١٣
١٧٠	بوستان	٢١٥
١٧١	درخواستن ۽ عريضن جو مجموعو	٢١٦
١٧٢	تخليص چچ نامہ (ضميمہ ذکر حڪام سنڌ خاندان عباسي، مشهور ڪلهوڙه امادت خاندان ٽالپر)	٢١٧
١٧٣	تعلقہ فوضوگنج جي معززن جي سندن جا نقل	٢١٨
١٧٤	نقول اسناد فقير مراد علي شر	٢١٩
١٧٥	اسناد معززن تعلقہ ڪوٽ ڏيجي	٢٢١
١٧٦	نقول اسناد معززن تعلقہ گنبٽ	٢٢٢
١٧٧	نقول اسناد معززان تعلقہ نارو	٢٢٣
١٧٨	تاريخ سنڌ (حصہ اول)	٢٢٤
١٧٩	تاريخ سنڌ	٢٢٥
١٨٠	سنڌ ۾ انگريزي حڪومت جو دور (حصہ ٻيو) ١٨٤٢ع کان ١٨٤٣ع تائين	٢٢٦

Marfat.com

ضميمو

نمبر نالو	صفحو
١- آئينہ ۽ نبض ۽ ڪاڻو حڪمت	٢٢٨
٢- اصول الترڪيب	٢٢٩
٣- امراض اعضاء تناسل	٢٢٩
۴- انتخاب مطع العلوم	٢٣٠
۵- بياض رضوي	٢٣٢
۶- بياض سليمي	٢٣٣
۷- بياض سود الله بخش شاهہ	٢٣۴
٨- بياض فيضي	٢٣۵
٩- بياض لکوي	٢٣۶
١٠- بياض محمد فاضل هالائي	٢٣٨
١١- بيمارين جا نالا ۽ انهن لاءِ تعويز ڪيل نسخا	٢٣٩
١٢- تجربات احسن	٢۴٠
١٣- تجربات جديد	٢۴٢
١۴- تحفتہ المجتربات	٢۴٣
١۵- تحفتہ المومنين	٢۴۴
١۶- راحتہ العمرفي النڪاح	٢۴۶
١۷- رساله تشريح (اعضا)	٢۴۷
١٨- رساله دربيان ثبوت علم	٢۴٨
١٩- رياض الاويتہ ، الفاظ الادويتہ	٢۵٠
٢٠- سنڌ ۾ يوناني طب	٢۵٢
٢١- شفاخانيءَ جا ٽي باب	٢۵۴
٢٢- شفاء المرض حصو (١)	٢۵۵
٢٣- شفاء المرض حصو (٢)	٢۵۶
٢۴- طب اڪبر (جلد اول)	٢۵۷
٢۵- طب الحياة	٢۵٨
٢۶- طب اورنگشاهي	٢۶٠

Marfat.com

نمبر	نالو	صفحو
٢٧	طب داؤد خاني يا نكات الادويات	٢٦١
٢٨	طب سياري	٢٦٣
٢٩	طب ۽ وظائف جو بياض	٢٦٤
٣٠	بياض سيد عمر شاه	٢٦٥
٣١	تنزيه از تشبيه	٢٦٦
٣٢	(١) زالة القين من العين لاثبات الانتقاض بالخارج من غير ابيلين (٢) ردلوهابيه (٣) تنزيه از تشبيه (٤) استدلال القوي لازلال الحشوي)	٢٦٧
٣٣	الا ستدلال القوي لازلال الحشوي	٢٦٨
٣٤	ميزان الانصاب الدفع الاكعاب	٢٧٠
٣٥	حل التركيب	٢٧١
٣٦	علمي موسيقي	٢٧٢

٤

O

Marfat.com

مخطوط عربي. آء-ايس ١ سائيز ١٦×٢٤ س م ؛ ٧٦١ ص ؛ ١٢ سٽون في صفحو؛ خط نسخ سادو معمولي ؛ ڪاغذ ديسي ٽلهو جيائي؛ سن ١- رمضان ١١٤٢ هه.

١٩٧٤ قرآن شريف

ڪاتب: محمد بچل نقوي

آغاز: اَلۡحَمۡدُ لِلّٰهِ رَبِّ الۡعٰلَمِيۡنَ الخ

انجام: فِيۡ صُدُوۡرِ النَّاسِ مِنَ الۡجِنَّةِ وَالنَّاسِ ●

ڪيفيت

قرآن شريف جو هيءُ نسخو مڪمل آهي. اُن جي جلد بندي ڪيل ۽ چمڙي جي جلد سان هو پر هاڻي اکڙيل آهي. ڪتابت صاف ۽ پڙهڻ ۾ آسان آهي. پهرين ٻه صفحا سادي گلڪاري ڪيل ۽ پڻ ٻيون صفحو به اهڙيءَ طرح آهي. هر سورت ۽ پاره جو عنوان ۽ نالو ۽ آغاز، آيتن جا حلقا، م، وقف، مدون، سجدن جا نشان ۽ ٻيون ضروري علامتون، ادي سڀ ڳاڙهي مس سان لکيل ۽ پڻ هر صفحي تي ٻه ٻه ليڪون به ساڳي مس سان ليڪيل آهن. منجهس صورتخطيءَ جون ڪي غلطيون آهن، يعني ته جتي: "... قا" هڪ سٽ ۾ وري "ل" ٻيءَ سٽ جي آغاز ۾ لکيل آهي ... ۾ ... جي سهو جي ڪري ڪاتب غلطي نه آهي.

آخر ۾ هيءَ عبارت مرقوم آهي: بخط محمد بچل نقوي ... پهرين رمضان المبارڪ سنه ١١٤٢ هجري ٺٽي شهر ۾ لکيو ويو.

Marfat.com

مخطوط عربي. آر ـ ايس ٢ سائيز ٢٥×١٨ س م؛ ٢٨٦ ص؛ ١١ سٽون في صفحو؛ خط نسخ سادو، ڪاغذ سفيد جهونو.

٢٩٧٤١ قرآن شريف

ڪاتب: ؟

آغاز: مُلٰاقُوا اللّٰهِ كَمْ مِّنْ فِئَةٍ قَلِيْلَةٍ غَلَبَتْ فِئَةً كَثِيْرَةً الخ

انجام: لِلَّذِيْنَ لَا يُؤْمِنُوْنَ بِالْاٰخِرَةِ مَثَلُ السَّوْءِ وَلِلّٰهِ الْمَثَلُ الْاَعْلٰى وَهُوَ الْعَزِيْزُ الْحَكِيْمُ.

ڪيفيت

هيءُ نسخو نه معلوم ڪنهن جو لکيل آهي، جڏهن ته هن جو ڪاتب نامعلوم آهي تنهن ڪري ڪتابت جي تاريخ به ضرور نامعلوم رهندي. هيءُ نسخو اڻپورو آهي؛ اول ۽ آخر کان گهٽ آهي وچ ۾ به ڪاڏل ٽٽل آهي. منجهس هر طرح جون غلطيون آهن. ڪنهن اڻڄاڻ جو لکيل آهي.

جيئن ته:

صحيح		غلط
اَلنَّاقَةِ	کي لکيو اٿس:	النَّقَةِ
عاقِبة	= =	عَلقِبَةَ
شاقُّوا اللهَ	= =	شَقُّوا اللهُ
اَتّٰق عَصَاكَ	= =	اَلّٰق عَصَاكَ

وغيره وغيره.

هي ٻئي رسم الخط صحيح آهن البته جديد ۽ قديم رسم الخط جو فرق آهي

Marfat.com

مخطوطہ عربي. آء - ايس ٣؛ سائيز ٢٢٠٥×١٣٠٥ س م؛ ١٢١٥ص؛ ١١سٽون في صفحو؛
خط: نهايت بهترين نسخ، تمام عمدو، ڪاغذ ديسي باريڪ، حنائي؛ سن ؟.

١٠٤٦٢٩٧ قرآن مجيد

ڪاتب: ؟

آغاز: بِهٖ فَلَا كَيْلَ لَكُمْ عِنْدِيْ وَلَا تَقْرَبُوْنَ○

انجام: وَلِرَبِّكَ فَاصْبِرْ○ فَاِذَا نُقِرَ فِي النَّاقُوْرِ

ڪيفيت

هي صحيفو نهايت بهترين نسخ خط سان مثالي طور تي ڪتابت ڪيل، پر اڻپورو آهي. اول کان جملي ١١ سورتون ۽ پڻ ٻارهين سورت "يوسف" جون ٻہ ٥٩ آيتون گهٽ آهن. اهڙيءَ طرح آخر ۾ ٻہ سورت "مُدثر" جي ڇهن آيتن کان سواءِ ٤١ سورتون نہ آهن.

هن نسخي ۾ خط نسخ جو نادر نمونو، قلم جلي ۽ ديده زيب آهي. هر آيت جي هيٺان ترجمي جي لاءِ ڇڏيل ٻہ لڪيرون، ڳاڙهي مس سان سموري صحيفي ۾ لڳل ۽ پڻ هر صفحي جي ٻاربر جون اندروني ٻہ لڪيرون لال ۽ ٻاهرين هڪ لڪير بلو مس سان لڳل جلوه افروز آهي. آيتن جون علامتون وڏي گول ۾، جن جا خول سنهري مس سان سنگاريل ۽ پڻ حاشيہ تي ٻہ هر رڪوع جون علامتون ڊبل گولائيءَ سان جن جا خول سنهري مس سان مثالي طور تي سينگاريل ۽ نمايان آهن.

سورتن ۽ پارن جا نالا، مَدون، وقف، رڪوع ۽ سجدن جا نشان اهي سڀ ڳاڙهي مس سان جٽلي اکرن ۾ لکيل ۽ هر ورق جي هيٺان دستوري رکيب، جتي ڪاري مس سان ڏنل آهن. هي صحيفو غلطين کان پاڪ آهي.

Marfat.com

مخطوط، عربي. آء- ايس ٤؛ سائيز ١٣٠٥×٢١٠٥ س م؛ ٨١٧ص، ١٣ ستون في صفحو؛ خط نسخ عمدو خوبصورت؛ ڪاغذ: ديسي چيناٽي؛ سن ٻارهين صدي هجري.

٢٩٧٤١ قرآن مجيد

ڪاتب: ؟

آغاز: اَلۡحَمۡدُ لِلّٰهِ رَبِّ الۡعٰلَمِيۡنَ ۝

انجام: فِيۡ صُدُوۡرِ النَّاسِ ۝ مِنَ الۡجِنَّةِ وَ النَّاسِ ۝

ڪيفيت

هي قرآن مجيد جو قلمي نسخو ڪامل مڪمل ۽ خوبصورت خط سان ڪتابت ڪيل آهي. جنهنجي چرمي پڪي پختي جلد تي ڪنارن ۽ وچ تي محرابيءَ سان شنگرفي صنعتڪاري ڪيل آهي. قلم درمياني، جلي، صاف ۽ سهڻو ڪنهن ماهر ڪاتب جو لکيل آهي. شروع ۾ ٻن صفحن تي قديمي دستور موجب شنگرفي ۽ مينا ڪاري سهڻو ڪم ڪيل، سورتن ۽ پارن جا نالا، آيتن جا حلقا، وقف، منزلون ۽ رڪوع اهي سڀ ڳاڙهيءَ مس سان لکيل آهن. هرهڪ حاشيه جي ٻاهرين جون لڪيرون ڪاري، ڳاڙهي ۽ شنگرفي رنگ جون سهڻي نموني ليڪيل آهن. ڪتابت وڏي احتياط سان اهڙي طرح ته ڪيل آهي جو منجهس ڪابه غلطي نه آهي. هن ۾ هڪ خوبي هيءَ به آهي جو علم تجويد مطابق قاريءَ کي خبردار ڪرڻ جي لاءِ حاشي تي لکيو اٿس ته مثلاً: هرڪه ”منذِر“ ”رامنذَر بخواند ڪافر گردد. هن جي ڪتابت تقريباً ١١٨٩ھ ۾ ٿي آهي.

آخر ۾ ساده ورق تي ڳاڙهي مس سان فارسيءَ ۾ عبارت آهي جنهن مان معلوم ٿو ٿئي ته فقير عبدالسلام، حافظ صلاح الدين کان تاريخ ١٦ ذوالقعد سن ١١٨٩ ھ هي نسخو ٻارهن روپين ۾ خريد ڪيو ۽ وري فقير وراڻه بن ڏاتار ڏنو، حافظ عبدالسلام کان تاريخ ١٥ شعبان ڏينهن آچر سن ١١٩٠ھ ساڍن ٻارهن رپين ۾ خريد ڪيو جنهن جا شرعي شاهد هرهڪ فقير آدم ڪاتب ۽ محمد ملوڪ، گوپال بن ڪنڪارو، فقير نور محمد مالڪ ساڪن لائيجه مکان بابع ڀهنج لکيو. شايد هي ماڻهو ڪڇ ڀڄ جا آهن.

Marfat.com

مخطوطه عربي. آء-ايس ٥ سائيز ١٤×٩.٥ س م؛ ٧٤٠ ص؛ ١٢ سٽون في صفحو؛ خط نسخ باريڪ بهترين عمدو، ڪاغذ باريڪ چيني، بوسيده؛ سن ؟

٢٩٧٤١ قرآن شريف

[حمائل]

ڪاتب: ؟

آغاز: اَلۡحَمۡدُ لِلّٰهِ رَبِّ الۡعٰلَمِيۡنَ الخ.

انجام: يُوَسۡوِسُ فِيۡ صُدُوۡرِ النَّاسِ مِنَ الۡجِنَّةِ وَالنَّاسِ ○

ڪيفيت

هي قلمي قرآن حمائل جي صورت ۾ ڪامل مڪمل آهي، چمڙي جو جلد ۽ اُن تي گلڪاري ڪيل ۽ جزبندي ٿيل آهي. قديم هئڻ سبب هي بلڪل پراڻو ۽ بوسيده حالت ۾ آهي. قلم بلڪل باريڪ سنهو ۽ لائق ديد آهي. هي حمائل شريف ڪنهن مشتاق خطاط جي ڪتابت ڪيل آهي، پر هاڻي هن جا ورق پنهنجي ڦڪي رنگ [illegible] ڪائي چڪا آهن. سورتن ۽ پارن جا نالا ڳاڙهي مس سان ڏنل، آيتن جا [illegible] ۽ انهن حلقن جا خول سونهري مس سان ڀريل آهن. هر صفحي [illegible] ليڪون جن مان اندريون ۽ ٻاهريون ٻه ليڪون ڪاريون ۽ [illegible] ۾ [illegible] ليڪ سونهري خطاطيءَ جي صنعتگري ڏسائي رهي آهي. [illegible] ٢٩ [illegible] جي هر سورت جي ابتدا ۾ حاشيه تي ان سورت جو فارسيءَ ۾ مختصر خواص به ڏنل آهي. هن جا ورق [illegible] ۽ بوسيده هئڻ سبب اگرچه بائينڊنگ کان ڇڙهيل آهن، پر تنهن هوندي به [illegible] خطاطيءَ جي آن بان ۽ زينت جا آثار موجود آهن.

Marfat.com

مخطوط عربي. آء- ايس ٦ سائيز ١٥ X ٩.٥ س م؛ ٨٩٤ ص؛ ١١ سٽون في صفحو خط نسخ عمدو، باريڪ، ڪاغذ سفيد سهو؛ سن ؟

٢٩٧٦١ قرآن شريف

[حمائل]

ڪاتب: ؟

آغاز: اَلْحَمْدُ لِلّٰهِ رَبِّ الْعَالَمِيْنَ ۝ الرَّحْمٰنِ الرَّحِيْمِ ۝ الخ

انجام: مِنَ الْجِنَّةِ وَالنَّاسِ ۝

ڪيفيت

هي قلمي قرآن حمائل جي صورت ۾ ڪامل آهي. هن جو قلم باريڪ عمدو ۽ جـ آهي. چمڙي جـو جلد پڪو پختو، جزَ بندي ڪيل. جنهن تي محرابي نموني مينا ڪار ڪم ڪيل هيو، جيڪو جهوني هئڻ سبب هاڻي ڦٽي ويو آهي. قديمي ڪتابت مطابق هـ ورق هينان ”رڪيب“ ڏنل آهن. سورتن ۽ پارن جا نالا، آيتن جا نشان، وقف، رڪوع، سڄو ۽ ايمين جون علامتون اِهي سڀ ڳاڙهي مَس سان لکيل آهن، ۽ پڻ هر صفحي جي ٻاهر هڪ لڪير ڪاري ۽ اندريون ٻه لڪيرون ٻه ڳاڙهي مس سان ليڪيل آهن. ڪثرت مطا ۽ قديم هئڻ سبب ڪيترائي آيان ۽ پويان ورق پيو ندي ٿيل آهن.

هن جي جزَ بندي ڪندي جڏهن ته ٨٦٨ ڪان ٨٨٥ صفحن تائين اٺ صفحا ا پوء ٿيل آهن تنهن ڪري مون مطالعو ڪري انهن تي نمبر وار صفحا هٿي چڙهيا آهن.

Marfat.com

مخطوط عربي. آء - ايس ۷ سائيز ۱۲.۵×۱۴ س م؛ ۵۶۶ ص؛ ۱۵ سٽون في صفحو؛ خط نسخ باريڪ صاف، ڪاغذ ديسي باريڪ حنائي؛ سن

۱۰۲۹۷۶ قرآن مجيد

[حمائل]

ڪاتب: ؟

آغاز: اَلْحَمْدُ لِلّٰهِ رَبِّ الْعٰلَمِيْنَ ۝ الرَّحْمٰنِ الرَّحِيْمِ ۝ الخ

انجام: فِيْ صُدُوْرِ النَّاسِ ۝ مِنَ الْجِنَّةِ وَالنَّاسِ ۝

ڪيفيت

هي نسخو ننڍي تختيءَ سان ”حمائل“ جي صورت ۾ ڪامل آهي. هن جا ورق جدا جدا هئڻ سبب هر ورق موزون پيوندي ڪرائي جُز بندي ۽ شيرازه سان چرمي، زعفراني رنگ جي جلد سازي ڪرايل آهي.

ڪتابت جي دستور موجب، سورتن ۽ پارن جا نالا، ايميون، رڪوع، وقف، مدّون ۽ سجده، اهي سڀ ڳاڙهي مس سان نمايان لکيل آهن. خط باريڪ ۽ صاف آهي.

هر صفحي جون ٻاهريون چار چار لڪيرون جن مان ٻه ڪارا ... هڪ ... رنگ جي ۽ ٻاهرين هڪ لڪير ڳاڙهي ليڪيل آهي. هي نسخو غلطين ... ... آهي. آخر ۾ ڳاڙهي مس سان هي لفظ لکيل آهن:

تمت تمام شدکار من النظام شد.

Marfat.com

مخطوط، عربي. آء- ايس، ٨ سائيز ١١ × ١٣ س م؛ ٦٩٢ ص؛ في صفحو ستون د ١؛ خط عمدو كوفي نوعيت جو، كاغذ پراڻو ديسي سرخي مائل؛ سن

١، ٢٩٧٤ قرآن شريف

كاتب: ؟

آغاز: بِاللّٰهِ وَكُنْتُمْ اَمْوَاتًا فَاَحْيَاكُمْ ثُمَّ يُمِيْتُكُمْ ثُمَّ يُحْيِيْكُمْ الخ

انجام: مِنَ الْجِنَّةِ وَالنَّاسِ. لَا اِلٰهَ اِلَّا اللّٰهُ مُحَمَّدٌ رَّسُوْلُ اللّٰهِ.

ڪيفيت

هي قرآن شريف خوشخط ۽ تقريباً ڪوفي خط جي نوعيت جو آهي: هن ۾ اعراب ۽ بلڪل باريڪ ڏنل آهن. خط پڪو پختو ۽ ڪاغذ قديم قسم جو ۽ ڳاڙهاڻ تي مائل آهي. هن جي شروع ۾ سورت فاتحہ ۽ سورت ”البقره“ جون جملي ستاويهہ آيتون گهٽ آهن.

هر صفحي جي ٻهرين، وچين ۽ آخري سٽ ڳاڙهي مس سان ڪتابت ڪيل، ۽ ٻن سموري صحيفي ۾ ”الله“ جو اسم، پاره، رڪوع ۽ وقفن جون علامتون به ڳاڙهي مس سان لکيل آهن. اهڙيءَ طرح هر هڪ سورت جا نالا به ساڳيءَ مس ۾ ڏنل آهن.

هن جي بلڪل وچ ۾ ٻن صفحن ۽ آخري صفحي تي خوبصورت محرابيءَ سان رنگين صنعتگري ڪيل آهي. ڪي ورق جهونا هئڻ سبب پيوندي ڪيل آهن. خط جلي ۽ باريڪ آهي، ۽ هي نسخو غلطين کان پاڪ آهي.

Marfat.com

مخطوط عربي. آء. ايس ٩ سائيز ٢٢ × ١٤.٥ س م؛ ٨٤٦ ص؛ في صفحو سٽون ١١، خط نسخ عمدو، ڪاغذ ٿلهو، سادو، جنائي؛ سن ٧ جمادي الاول ١١٩٦ھ.

١٠٤-٢٩ قرآن مجيد

ڪاتب: محمد عالم بن ملا صديق قوم

آغاز: اَلْحَمْدُ لِلّٰهِ رَبِّ الْعٰلَمِيْنَ ۝ اَلرَّحْمٰنِ الرَّحِيْمِ ۝ الخ

انجام: قُلْ اَعُوْذُ بِرَبِّ النَّاسِ ۝ مَلِكِ النَّاسِ ۝ اِلٰهِ النَّاسِ ۝

ڪيفيت

هي صحيفو قديمي ۽ عادي لکت ۾ لکيل آهي. جنهن ۾ [illegible] وقت [illegible] واضح طور لکيل [illegible] هن ۾ ڪتابت جون ڪيتريون [illegible] غلطيون آهن؛ مثلاً:

قديمي لکت	اجوڪي لکت
اَلضُّعَفٰؤُا	اَلضُّعَفَاءُ
اَوْلِيٰؤُا	اَوْلِيَاءُ
نَبٰؤُا	نَبَاءُ
كَلِمٰتِ	كَلِمَاتِ
فَقَالَ الْمَلٰؤُا	[illegible] وغيره

شايد هي قرآن مجيد [illegible] [illegible] ويو آهي.

Marfat.com

مخطوط عربي. آءِ-ايس ١٠ سنڌي ترجمي سان. سائيز ٥.٣٢ × ٢٠ س م؛ ١٠٤٢ ص؛ ٢٠ سٽون في صفحو؛ نسخ جلي قلم، ڪاغذ ميرو؛ ١٣ رجب ١٣٢٥ هه

٢٩٧٤١ قرآن شريف
[سنڌي ترجمي سان]

ڪاتب: قاضي شرف الدين سيوهاڻي؛

مترجم: قاضي شرف الدين سيوهاڻي.

آغاز: اَلْحَمْدُ لِلّٰهِ رَبِّ الْعَالَمِيْنَ ○ الخ.

انجام: مِنَ الْجِنَّةِ وَالنَّاسِ ○

ڪيفيت

هي قلمي قرآن جي قلم سان، سنڌي ترجمي سميت لکيل آهي ۽ پڻ ڪٿي ڪٿي حاشين تي ڪن آيتن جو مختصر سنڌيءَ ۾ شرح به ڏنل آهي. ترجمو ۽ شرح قديم سنڌي عربي رسم الخط [سمورن اعرابن] سان ڪتابت ڪيل آهي.

هن جو جلد چرمي ۽ شيرازه بندي ٿيل آهي. هر صفحي جون ٻاهريون لڪيرون آيتن جا حلقا، رڪوع ۽ وقفن جا نشان ڳاڙهي مس سان ڏنل آهن، منجهس سورتن ۽ حاشين جا نمبر به ساڳي مس سان لکيل آهن؛ قديم خطاطي جي قاعده مطابق هن ۾ رڪيب جا اکرن ۾ ڏنل آهن، قلم پڪو پختو ۽ روشن آهي.

هي نسخو محترم رضيه عباسي پرنسپال ٽريننگ ڪاليج فارو وومين حيدرآباد جو عطيه آهي.

آخر ۾ ڪتابت جي تاريخ ۾ هي شعر لکيل آهن:

تاريخ ڪلام الله جي

واه هي قرآن حامي بيش و پس | خط قلمي سنڌيءَ ۾ معنيٰ سندس
ڏينهن جمعي ماه رجب ۾ تيار | شهر سيوهڻ ۾ ٿيو باجوش هوش
هئي اها تاريخ تيرهين وقت صبح | جو پڇي تنهنکي آهي تاريخ ڏس
قاضي شرف الدين جو آهي لکيل | اندر ٻن سالن وضو سان باترس
يا الاهي ڪر ڪرم ڪاتب مٿي | ۽ مٿي ڏسندڙ ۽ پڙهندڙ همه ڪس.

سال؛ 'هاتف' ڪان پڇو عارف جڏهن
جيائين خاصو سال هيءَ مرغوب بس

١٣٢٥ هه

Marfat.com

مخطوط عربي. آء-ابس ۱۱؛ سائيز ۳۲.۵×۲۰ س م؛ ۵۰۳ ص؛ في صفحو سٽون ۱۵ عمدو نسخ خوبصورت، ڪاغذ سفيد حنائي؛ سن ۱ - ربيع الآخر ۱۳۳۲ھ.

۱ ع-۲۹ قرآن شريف

ڪاتب: حافظ محمد طيب.

آغاز: اَلۡحَمۡدُ لِلّٰهِ رَبِّ الۡعٰلَمِيۡنَ الخ

انجام: مِنَ الۡجِنَّةِ وَالنَّاسِ.

هي قرآن شريف قلمي خوشخط لکيل آهي. سهڻي نموني صاف ۽ واضح خط سان مرقوم آهي پر هي نسخو به غلطين کان پاڪ نه آهي. هن ۾ بعض جاين تي جيڪي چڪون آهن انهن جي نشان دهي لازم سمجهان ٿو:

غلط	صحيح
واجه النهار	وجه النهار
يتوَدّوالمجرم	يَوَدّالمجرم

اغلاط	صحيح
نزاعة للشّيوىٰ	نَزّاعة للشوي
سورة النوح	سورة نوح
اشدّ واطا	اشدّ وطا
تسلٰى ناراً حاميه	تَصلي ناراً حاميه
وَتَنْحر	وَادحر
يغفرو الله لكم	يغفر الله لكم
وَتَنسر امرأتي عاقرا	وَكانت امرأتي عاقرا

هن حافظ صاحب هي قرآن شريف شايد ياد لکيو آهي. جنهن ڪري چڪون ... انس، نسيان مٿس طاري آهي. آخر ۾ هيءَ عبارت لکي اٿس: وقد حصل الفراغ ... من تسويد هٰذالقرآن المجيد بعون الله الصمد الوحيد مؤرخه غره في شهر ... شروع ۾ هيءَ عبارت لکيل آهي:

هيءَ قرآن پاڪ ناني حافظ محمد اسماعيل جاني ... مولوي ... بعد تحفہ طور مليو.

ماستر محمد فريد جانڊيو ڳوٺ ... محمد ...

[تعلقو لاڙڪاڻو]

Marfat.com

مخطوط، عربي. آء-اين ١٢ سائيز ٢٣×٥ ١٦ س م؛ ٢٤٢ ص؛ ١٢ سٽون في صفحو
خط نسخ ڪچو؛ ڪاغذ سفيد سرخي مائل؛ س.؟

١٤-٢٩ قرآن شريف

ڪاتب: ؟

آغاز: وَلَقَدِ اصْطَفَيْنَاهُ فِي الدُّنْيَا وَإِنَّهُ فِي الْآخِرَةِ لَمِنَ الصَّالِحِينَ ○

انجام: فِي صُدُوْرِ النَّاسِ مِنَ الْجِنَّةِ وَ النَّاسِ ○ لَا اِلٰهَ اِلَّا اللّٰهُ مُحَمَّدٌ رَّسُوْلُ اللّٰهِ

ڪيفيت

هي نسخو اول کان اڌورو آهي، البت انجام ٺيڪ اٿس. خط سادو ۽ ڪتابت جون غلطيون اڪثر جاءِ تي موجود. اها نشاني ڏئي ڇڏي آهي، ڪي زبرون، زيرون نقطا به سڄهس غلط ڏنل آهن. هي نسخو ڪنهن اڻڄاڻ جو لکيل آهي، البت هر صفحي جون ٻه ٻه لڪيرون، سورتن ۽ پارن جا نالا، وقف، رڪوع ۽ ايمن جون علامتون اهي سڀ ڳاڙهي مس سان ڏنل آهن. هن صحيفي کي سرخ ڪپڙي جو تازو جلد ٻڌرايل آهي.

Marfat.com

مخطوط عربي. آء ايس ۱۳ سائيز ۱۵×۲۳ س م: ۹۵۴ ص: ۱۱ سٽون في صفحو، خط نسخ چگيرو ڪاغذ سفيد ميرو: سن: ؟.

۲۹۷۰۱ قرآن شريف

ڪاتب: ؟

آغاز: الٓمّٓ ذٰلِكَ الْكِتٰبُ لَا رَيْبَ فِيْهِ الخ

انجام: مِنَ الْجِنَّةِ وَالنَّاسِ ○

ڪيفيت

هي قلمي قرآن شروع ۾ ته مجلد هو پر هاڻي مخمل جي ٽڪرن ۾ ... اهي، اول ۾ سورت "الحمد" موجود نه آهي پر الم کان آخر تائين مڪمل آهي ... ڪاتب نئين نموني ڪتابت ڪئي آهي، يعني ته: قال لفظ ... ۽ طائفه کي طٰئِفه بلام الم مگر انهن لفظن جي پڙهڻي ... آهي ... نمايان آهي.

آخر ۾ هيءَ عبارت مرقوم آهي

اين قرآن مجيد و فرقان حميد فروخت و بيع نمود مسمٰى ملا صالح ... مسمٰى ميان صاحب فقير جهنڊيال به بهاء هفت عدد روپيه ... روپيه ... کان ذالڪ في تاريخ چهارم روز پنجشنبه ماه رجب ۱۱۰۳ هه

شهد بما فيه فقير ميان علي ندا...

شهد بما فيه فقير حسن ...

Marfat.com

مخطوط عربي. آر- ايس ١٤ سائيز ٥.١٠×١٥ س م؛ ٢٣٨ص؛ ١٢ سٽون في صفحو خط نسخ جلي عمدو، ڪاغذ ديسي سنهڙو حنائي؛ سن ؟

٢٩٧٥١ قرآن مجيد

[حمائل]

ڪاتب: ؟

آغاز: أَنْتُمْ كُنْتُمْ تَخْتَانُوْنَ أَنْفُسَكُمْ فَتَابَ عَلَيْكُمْ الخ

انجام: وَإِذَا قِيْلَ لَهُمْ ارْكَعُوْا لَا يَرْكَعُوْنَ وَيْلٌ يَّوْمَئِذٍ لِّلْمُكَذِّبِيْنَ

ڪيفيت

هي قرآن مجيد "حمائل" جي صورت ۾ اول ۽ آخر ۾ نامڪمل آهي. هن ۾ جز بندي ٿيل هئڻ سبب ڪيترائي ورق نہ آهن، شروع ۾ تہ شيرازه سان جلد هيس پر قديم هئڻ سبب هينئر صرف ورق آهن، خط نسخ عمدو ۽ چٽو آهي. جنهن جا باردر پنج رنگا يعني تہ اندران بلڪل باريڪ ڪاري لڪير ۽ وري پيلي هڪ لڪير ۽ وري ڪاريون ٻہ لڪيرون ۽ ڳاڙهي هڪ لڪير ۽ سيني ۽ ڪان ٻاهرين هڪ لڪير بلو رنگ جي ليڪمل آهي. اهڙي طرح وري هڪ لڪير حاشيہ تي ڳاڙهي جلوه افروز آهي.

ڪتابت جي دستور موجب سورتن ۽ پارن جا نالا، رڪوع، وقف، مدون ۽ ايمز جون علامتون اهي سڀ ڳاڙهي مس سان ڏنل آهن. هن صحيفي جي جز بندي ٿيل هئڻ سبب سورت الحمد سميت سورت البقره جون ١٨٦ آيتون ابتدا ۾، ۽ آخر ۾ ٣٧ سورتون گهٽ آهن. هي نسخو ڪنهن ماهر ڪاتب جي ڪتابت ڪري غلطين کان پاڪ آهي.

Marfat.com

مخ اوائل عربي. آء . ايس ۱۴: سائيز ۱۵ × ۲۳ س م: ۶۳۵ ص: ۱۵ سٽون في صفحو: خط نسخ سادو جي، ڪاغذ ديسي ٿلهو حنائي، سن: ؟.

۲۹۷۴۱ قرآن شريف

ڪاتب: ؟

آغاز: اَلْحَمْدُ لِلّٰهِ رَبِّ الْعَالَمِيْنَ الرَّحْمٰنِ الرَّحِيْمِ الخ

انجام: فِيْ صُدُوْرِ النَّاسِ مِنَ الْجِنَّةِ وَالنَّاسِ ○

ڪيفيت

هي قلمي قرآن خط نسخ سادي سان ڪتابت ڪيل ڪامل مڪمل آهي. هن کي ڳاڙهي رنگ جو چيرمي، جز بندي ۽ پختي شيرازه سان، پٺو پختو ۽ مهڙو جلد ٻڌايل آهي. خط جلي ۽ پڙهڻ جوڳو آهي. هر صفحي جي بارڊر جون ٻي ٻي ليڪرون جن مان ٻاهرين هڪ ليڪير سائي ۽ اندريون ٻه ليڪرون ڳاڙهيون آهن. هن ۾ به ڪتابت جي قاعدي موجب سورتن ۽ پارن جا نالا، رڪوع، وقف، مدون ۽ اعراب جهڙيون علامتون اهي سڀ ڳاڙهي مس سان لکيل آهن. هن ۾ ڪتابت جون غلطيون ڪي ورلي آهن. آخر ۾ سونهري ڪيل صفحي تي فقط هي نالا لکيل آهن. "فقير عبدالرزاق فقير اسماعيل" [illegible] معلوم ٿو ٿئي ته شايد فقير عبدالرزاق مرحوم ڪاتب هجي! جو ته نام [illegible]

Marfat.com

مخطوط، عربي، آءِ. ايس ١٦ سائيز ١٩٠٥ × ٢٠٠٥ س م؛ ٨٠٢ ص؛ في صفحو سٽون ١٢؛ خط نسخ سادو جلي ڪاغذ باريڪ ڇپونو سائو، سن ؟

١٤٧٩٢ قرآن مجيد

ڪاتب: ؟

آغاز: تَقْتُلُوْنَ اَنْفُسَكُمْ وَتُخْرِجُوْنَ فَرِيْقًا مِّنْكُمْ مِّنْ دِيَارِهِمْ الخ

انجام: اِنَّ الْاَبْرَارَ لَفِيْ نَعِيْمٍ عَلَى الْاَرَائِكِ يَنْظُرُوْنَ

ڪيفيت

هي قلمي قرآن مجيد اول ۽ آخر کان نامڪمل آهي. جلد بندي ته ڪيل اٿس پر جلد لٿل هجڻ سبب اول ۽ آخر جا ڪيترائي ورق هن جا گهٽ آهن. شروع ۾ سورت الحمد ۽ "البقره" جون ٨٤ آيتون ۽ آخر ۾ سورت نمبر ٨٣ جون آخري ١٣ آيتون ۽ جملي ٣١ سورتون گهٽ آهن. خط نسخ سادو مگر چٽو آهي. دستور موجب هن ۾ سورتن ۽ پارن جا نالا، رڪوع ۽ سجدن جا نشان ۽ ٻيا وقف، مدون ۽ آيتن جون علامتون اهي سڀ ڳاڙهي مس سان لکيل آهن. اهڙيءَ طرح بارڊر جون ٻه ٻه اندريون لڪيرون ڳاڙهي مس سان ليڪيل ۽ ٻاهرين هڪ ليڪ ڪاري ليڪيل آهي.

قدامت سبب وچ ۾ ڪيترائي ورق اُڏوهي کاڌل آهن. بهرحال هي نسخو غلطين کان پاڪ صاف آهي. غالبا هن جو ڪاغذ فرنگي دور جي ابتدائي زماني جو آهي.

Marfat.com

مخطوط عربي. آء- ايس، ۱۷ سائيز ۱۵ × ۲۰ س م؛ ۶۹۲ ص؛ ۱۰ سٽون في صفحي؛ خط نسخ عمدو، ڪاغذ ديسي جهونو جنائي؛ سن

۲۹۷۴: قرآن مجيد

ڪاتب: ؟

آغاز: أَمْوَاتًا فَأَحْيَاكُمْ ثُمَّ يُمِيتُكُمْ ثُمَّ يُحْيِيكُمْ ثُمَّ إِلَيْهِ تُرْجَعُونَ الخ

انجام: فِي صُدُورِ النَّاسِ ۝ مِنَ الْجِنَّةِ وَالنَّاسِ.

ڪيفيت

هي صحيفو خط نسخ عمده سان ڪتابت ڪيل آهي. هن ۾ سورت الحمد ۽ سورت البقره جون ۲۷ آيتون گهٽ آهن. جز بندي ٿيل ۽ جلد [illegible] ۽ ڪاغذ قديمي ديسي، جنهن جا ورق هڪ ٻئي سان چنبڙيل آهن. قلم موزون، سرخي ۽ [illegible] صفحي تي ٻاهرين جون ٻارهيون [illegible] لڪيرون ۽ [illegible] سورتن ۽ [illegible] علامتون، وقف، [illegible] ۽ رڪوع، اهي سڀ، دستور موجب [illegible] نسخو غلطين کان پاڪ آهي.

Marfat.com

مخطوط عربي. آء-ايس ۱۸ سائيز ۲۳ × ۱۷ س م؛ ۲۲ × ۷ص؛ ۱۵ سٽون في صفحو؛ خط تقريباً ڪوفي، ڪاغذ قديم ديسي سرخي مائل؛ سن ؟

۱-۲۹۷۴ قرآن مجيد

ڪاتب: ؟

آغاز: سورة البقرة مدني نيها بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِيْمِ

انجام: بسم الله الرحمٰن الرحيم وتبت ما اغني عنه ما

ڪيفيت

هي قرآن مجيد فرقان حميد جو قلمي نسخو عمده ۽ ديده زيب، تقريباً ڪوفي خط ۾ ڪتابت ڪيل جنهن جو آغاز ۽ انجام ڪجهه نامڪمل آهي. شروع ۾ سورت فاتحه مع بسم الله ۽ آخر ۾ به چار سورتون گهٽ آهن ۽ پڻ سورة "البقره" جون ابتدائي صرف ادائي آيتون محفوظ آهن. انهن کان پوءِ چوويهين آيت جي جملي: اَنَّهُ الْحَقُّ مِنْ رَّبِّهِمْ تائين ٻيون آيتون ڪنهن ٻئي ڪاتب معمولي خط نستعليق ۾ لکيون آهن. تنهن کان پوءِ اصل ڪاتب جي ڪتابت جا ٻه صفحا ڪرم خورده ۽ هڪ ورق ٻنهين پاسن کان صرف اڌو اڌ بچيل آهي جيڪو ٻئر پيپر سان محفوظ ڪيل آهي. پڻ؛ ٻه صفحا [٦٤٥] ڪنهن ٻئي ڪاتب جا لکيل آهن. اهڙيءَ طرح ابتدائي آسي ۸۰ صفحا عموماً حاشين کان ڪرم خورده ۽ ٻيا ڪيئي اندريان صفحا به ڪجهه ڪاٽل آهن پر انهن جون عبارتون محفوظ آهن. آخر ۾ تقريباً ست صفحا ساڳي نوعيت جا پيوندي ٿيل ۽ انهن مان ڪجهه صفحن جون عبارتون ضايع ٿيل، ڪن تي داغ ۽ ڪن حاشين تي اجايا ليڪا آيل آهن. بهرحال انهن جي عبارت سلامت ۽ لنظ پڙهڻ جوڳا آهن.

ڪاغذ ٿلهو ديسي، جهونو ۽ حنائي رنگ جو آهي. سورتن ۽ پارن جا نالا، رڪوع، وقف، ايميون ۽ سموري صحيفي ۾ "اَللّٰه" جا اسم ڳاڙهي مس سان نمايان طور تي لکيل آهن ۽ فارسيءَ ۾ ڪاري مس سان هر سورت جي آغاز ۾ انجون مختصر خاصيتون لکيل آهن.

هر حاشيه تي، ٽي ٽي لڪيرون جن مان اندروني به لڪيرون ڳاڙهيون ۽ ٻاهريون هڪ لڪير ڪاري آهي ۽ پڻ اول ۽ آخر جي ٻن صفحن تي قديمي وضع قطع جي مينا ڪاري صنعتگري پنهنجي قدامت جو اظهار ڪري رهي آهي. ڪٿي ڪٿي حاشين تي معمولي قلم سان لفظي اصلاح ڪيل آهي.

هن مبارڪ مخطوطي جا ورق بوسٽر پيپر سان مضبوط ڪرائي ۽ هر ورق ٻٽر پيپر ۾ ملفوف ڪري پختي شيرازه ۽ عمده جلد سان جديد قسم جي بڪس ۾ محفوظ رکيو ويو آهي.

Marfat.com

مخطوطه عربي. آء- ايس ۱۹؛ سائيز ۱۷×۱۴ س م؛ ۴۸۶ ص، ۱۵ سٽون في صفحو؛ خط عمدو نسخ ڪاغذ سفيد ديسي ،درانجهڙو؛ سن ؟

۱۹۷۶-۲ قرآن مجيد

ڪاتب: ؟

آغاز: فَعَفَوْنَا عَنْ ذَالِكَ وَاٰتَيْنَا مُوسَىٰ سُلْطَانًا مُّبِينًا الخ

انجام: سورة الفيل مَكِّية وَهِيَ خَمْس آيات.

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِيْمِ

ڪيفيت

هي قرآن مجيد عمده نسخ خط سان لکيل آهي. هن جو آغاز ۽ انجام ضايع ٿيل آهي. يعني ته منجهس ابتدائي چار سورتون مع سورت الحمد جي گهٽ آهن. پاره ڇهين جي سورت النّساء جي آيت نمبر ۱۵۳ جي آخري لفظن سان عبارت شروع ٿئي ٿي ۽ آخر ۾ سورت ”الفيل“ کان ڏه سورتون غائب آهن.

هن جي ڪتابت سهڻي ۽ عمده نوعيت سان ٿيل آهي. آيتن جون علامتون گول شنگرفي، هر صفحي جا بارڊر تي رنگ، حاشيه ڳاڙهي مس سان پاره، ايمون ۽ رڪوعن جا نشان خط گلزار سان چٽيل ۽ سينگاريل آهن. پڻ مڪتوب؛ مع ۽ رڪوعن جون [illegible] ڳاڙهي مس سان ڏنل آهن. اهڙيءَ طرح سورتن جا نالا ۽ ڪل سورتن [illegible] به ساڳيءَ مس سان مرقوم آهن.

هن مبارڪ مخطوطه جي جزبندي ڪرائي [illegible] ۽ بٽر پيپر ۾ ملفوف ۽ هر ورق محفوظ ڪري عمده قسم جي جلد سازي سان [illegible] جديد نوعيت جي پلاسٽڪ باڪس ۾ رکيو ويو آهي.

Marfat.com

مخطوط، عربي، اساس ۲۰ سائيز ۲۱٫۵×۱۲٫۵ س م؛ ۲۱۱ ص؛ ۱۱ سٽون في صفحو؛ خط نسخ عمدو چٽو، ڪاغذ، سادو ديسي ٿلهو جيئاني؛ سن ؟

۱۹۷۴ء قرآن شريف

ڪاتب: سيد غلام شاه ولد سيد احمد شاه

آغاز: اَلْحَمْدُ لِلّٰهِ رَبِّ الْعَالَمِيْنَ الرَّحْمٰنِ الرَّحِيْمِ. الخ

انجام: فِيْ صُدُوْرِ النَّاسِ مِنَ الْجِنَّةِ وَالنَّاسِ ●

ڪيفيت

هي قلمي قرآن جدا جدا ورقن جي صورت ۾ آهي. جن مان هر ورق کي جديد طريقي سان محفوظ ڪيو ويو آهي. هن ۾ سورت الحمد ته موجود آهي پر پاره پهرئين کان سواءِ نمبر ۱۵ تي سورت نمبر ۴۵ [جاثيه] تائين گهٽ آهي. البته سورت نمبر ۴۶ [احقاف] کان آخر قرآن تائين مڪمل آهي. ڪتابت جي دستور موجب هن ۾ سورتن ۽ پارن جا علام، رڪوع، سجده، وقف ۽ اهڙيون جون علامتون اهي سڀ ڳاڙهي مس سان لکيل آهن ۽ ٻي حاشيي جون ٻيون لکيرون ته ڪاريون پر اندريون ٻه ٻه لکيرون به سرخ مس سان لکيل آهن. سورت الحمد جي هيٺان هيءَ عبارت مرقوم آهي:

اَللّٰهُمَّ صَلِّ عَلٰى سَيِّدِنَا مُحَمَّدٍ وَّعَلٰى اٰلِ سَيِّدِنَا مُحَمَّدٍ وَّبَارِكْ وَسَلِّمْ

ان جي هيٺان خاتمي تي هيءَ صورت آهي: ڪاتب الحروف سيدنا غلام شاه ولد سيد احمد شاه غفرالله لهٗ ولوالديه ولجميع المسلمين اجمعين برحمتک يا ارحم الرّاحمين.

Marfat.com

مخطوط عربي. آء-ايس ٢١ سائيز ٢٤×١٢٠٥ س م؛ ٦٢٤ ص؛ ١٣ سٽون في صفحو؛
خط نسخ عمدو خوبصورت، ڪاغذ ديسي ٿلهو جيڏانهن؛ سن ؟

١٤، ٩٧٤، قرآن شريف

ڪاتب : ؟

آغاز: اَلْحَمْدُ لِلّٰہِ رَبِّ الْعَالَمِیْنَ الخ

انجام: وَاَمَّا مَنْ بَخِلَ وَاسْتَغْنٰی.

ڪيفيت

قرآن مجيد جو هي قلمي نسخو ڪنهن [illegible] آهي [illegible]
[illegible] سان چمڙي جو جلد ٻڌل هو [illegible] آهي [illegible]
سورت نمبر ٩٢ کان پوءِ جون باقي سورتون غائب آهن [illegible]
پهريان ورق پراڻا ۽ خستہ حالت ۾ آهن [illegible] وچ ۾ [illegible]
جي دستور موجب سورتن ۽ پارن جا نالا [illegible] جا نشان، [illegible]
علامتون اهي سڀ ڳاڙهي مس سان لکيل آهن [illegible]
[illegible] جي وچ ۾ هڪ شنگرفي لڪير [illegible] آهي.
ڪاتب، ڪتابت [illegible]
نسخي ۾ ڪي معمولي غلطيون [illegible] آهن.

Marfat.com

مخطوط، عربي، أء-ايس ٢٢ سائز ٢٥.٥×١٥ س م؛ ٧٥٠ ص؛ في صفحو سٽون ١٥ قلم نرالو تقريباً ڪوفي خط؛ ڪاغذ حيدرآبادي قديمي. سن ؟

١٩٧٦١ قرآن شريف

ڪاتب: ؟

آغاز: اَلْحَمْدُ لِلّٰهِ رَبِّ الْعَالَمِيْنَ الخ

انجام: مِنَ الْجِنَّةِ وَالنَّاسِ ○ لَآ اِلٰهَ اِلَّا اللّٰهُ مُحَمَّدٌ رَّسُوْلُ اللّٰهِ.

ڪيفيت

هي قرآن شريف نرالي لکڻيءَ سان لکيل آهي. تقريباً قديمي ڪوفي خط جي مشابہ، پڪو پختو قلم ۽ پابنديءَ سان ڪتابت ڪيل آهي. هن ۾ الله جا سمورا اسم، هر صفحي جي باربر حون ڊبل لکيرون، بسم الله، سورت جو نالو، رڪوع، وقف ۽ پاره جو نالو اهي سڀ ڳاڙهي مس سان ڏنل آهن ۽ پڻ آيتن جون علامتون بہ دستوري حلقن جي بجاءِ چئن نقطن ۾ ساڳي مس سان لکيل آهن. لفظن تي بلڪل باريڪ اعراب [زبر، زير، پيش ۽ شد ّ مد] شايد بعد ۾ ڪنهن ٻئي صاحب ڏنا آهن جن جي مس بہ نرالي آهي.

جيئن تہ هنجا ڀهريان پنج صفحا گم ٿيل هئا جنکي ڪنهن صاحب پنهنجي خط "نسخ" ۾ لکي مڪمل ڪيو آهي پر هن صاحب ڪن هنڌن تي غلطيون ڪيون آهن. جيئن تہ: سورت بقره جي آيت نمبر ١٨ ۾ لفظ صُمٌّۢ بُكْمٌ کي بِكْمٌ ۽ آيت نمبر ٢٥ جي لفظ رُزِقْنَا مِنْ قَبْلُ کي مِنْ قَبْلِكَ لکيو اٿس.

هي قرآن عام پڙهندڙن لاءِ ناهي البتہ ڄاڻو ۽ عالم هن جو صحيح مطالعو ڪري سگهندا. ڪاتب شايد ثواب خاطر هن کي لکيو آهي. ڪاتب مَشّاق ۽ محتاط نہ آهي ڇو تہ ڪتابت جا ڪيترائي منجهس سقم آهن ۽ پڻ ڪيترن ئي سورتن جا نالا، رڪوع ۽ ٻيون ضروري علامتون ترڪ ڪيون اٿس. البتہ هن جا اول ۽ آخر جا ڪيئي ورق پيوند ٿيل ڏسائن ٿا تہ هي مبارڪ مصحف گهڻي ئي عرصي تائين مطالعي ۾ رهيو آهي. سندس جلد پڪو پختو هو پر قديم هجڻ سبب هاڻي پراڻو ٿي ويو آهي، هن ۾ صفحن جي بجاءِ رڪيب ڏنل آهي.

137513

Marfat.com

مخطوط عربي. آه. ايس ۲۳ سائيز ۲۰×۱۵ س م ؛ ۵٦ ص ؛ ۱۴ سٽون في صفحو ؛ خط نسخ عمدو خوبصورت، ڪاغذ سفيد ؛ سن ؟

۱۹۷۶۱ قرآن مجيد

ڪاتب: ؟

آغاز: اَلْحَمْدُ لِلّٰهِ رَبِّ الْعَالَمِيْنَ الرَّحْمٰنِ الرَّحِيْمِ ○ الخ

انجام: يُوَسْوِسُ فِيْ صُدُوْرِ النَّاسِ مِنَ الْجِنَّةِ وَالنَّاسِ ○

ڪيفيت

هي مخطوط ۾ صرف ٽي پاره آهن. شروع ۾ سورت الحمد آهي ۽ پوءِ سورت يٰس جي شروع کان فقط هڪ صفحو لکيل آهي ۽ وري سورت "يٰس" جي اڌ کان شروع آهي. صرف ٽي پاره ۲۳ ؛ ۲۹ ۽ ۳۰ ڪمايت ڪمل آهن. هن ۾ ڪتابت جون غلطيون اڪيجار آهن، جهڙوڪ :

غلط	صحيح
لاَيَتَمَسَّهُوْ	لاَيَمَسُّهُ
إذا خَلَّقْتُمُ النِّسَاء	اذا طَلَّقْتُمُ النِّسَاء
إلَيْكُمْ ذِكْرًا رَسُوْلاً	[illegible]

خط عمدو نسخ ۽ خوبصورت آهي ۽ [illegible] ۾ لکيل آهي.

Marfat.com

مخطوط عربي. آءـ ايس ٣٢ سائيز ٢٦٫٥×١٧٫٥ س م ؛ ٦٠٩ ص ؛ في صفحو ٢٣ ڪان ٢٧ سٽون ، خط شڪسته تقريباً ڪوفي ، ڪاغذ قديمي ، دبسي ٿلهو حيدائي ، سن: ماه رمضان ٨٢٩هـ.

٢٩٧٠١٦ حاشيه ، "تفسير بيضاوي"

[جلد اول]

ڪاتب: ؟

مؤلف: ابو الفضل القرشي الصديقي الخطيب مشهور "ڪاز روني".

آغاز: من روايت الي لاهلمان المصاحب عن ابي حازم عن ابي هريره فحصل له روايت عن شيخين الخ.

انجام: انه علي كل شي قدير ○ وصلي الله علي سيدنا محمدي الرحمه وعلي اله وصحبه وسلم تسليما ابدا الي يوم الدين ○ وحسبنا الله ونعم الوكيل ○ شهر رمضان المعظم سنه ٨٢٩هـ. سعد الله امين. تتلوه كتاب الصوم

ڪيفيت

ء

هي قلمي قديمي ناياب نسخو فن شرح ۽ تفسير ۾ لکيل آهي. هن جو اول ته قدري ناڪمل آهي پر آخر ۾ مڪمل آهي.

هي شرح آهي مشهور مفسر عالم "البيضاوي ناصرالدين" جي تفسير "انوار التنزيل واسرار التاويل، معروف به تفسير "البيضاوي" [وفات: ٦٨٥هـ] جو، جيڪو ابوالفضل القرشي الصديقي الخطيب، مشهور به "الڪازروني" جو شرح ڪيل آهي. هن جو خط شڪسته ڪوفي خط جي مشابه آهي. قلم پڪو پختو ۽ جلي، ڪاغذ ٿلهو، قديمي ۽ حنائي رنگ جو آهي. شرح ڇا آهي؟ هڪ عربي علم جو بحربي پايان آهي.

هي شرح ڪيترن ئي خاص، خاص موضوعات تي مشتمل آهي. جيئن ته: احڪام للميت، حنوط، تجهيز، تڪفين ۽ تدفين حتاڪ من لم غسل الشهداء ۽ مافي عذاب القبر تاثير تمام شرح ۽ بسط سان وضاحت ڪئي ويئي آهي، جن جا ڪيئي باب مقرر ڪيل آهن. تنهن کانپوءِ آهي "باب الزڪواة"، باب الصدقه، باب فرض صدقه الفطره، باب وجوب الحج وفضائل، باب حج الصبيان، باب فضايل المدينه ۽ آخر ۾ آهي باب حرم المدينه.

Marfat.com

مطلب تہ هر مسئلي جو شرح، هن عالم متبحر، آيات۔ قرآني، احاديث نبوي اقوال فقها وعلماء دين جي روشنيءَ ۾ بلڪل وضاحت سان ڪيو آهي.

هن مخطوط جو مطالعو ڪنهن عالم ٻارهين صديءَ جي آغاز ۾ ڪيو آهي جنهن بزرگ ڪيترن ئي صفحن جي حاشين تي هن طرح نوٽ ڪيا آهن: صفحہ ۱۸۲ تي، مطالعہ في يوم الاحد ۱۴ ذوالحج ۱۱۱۳، ص۱۸۵ ربيع الثاني ۱۱۱۴، ص۲۰۴ جمادي الاول ۱۱۱۴، ص۲۵۳ جمادي الاولي ۱۱۱۴، ص۴۶۹ مجالس ثانی في يوم الاربعاء وفي سابع من شهر جمادي الاولي ۱۱۱۴ ۾ آخري صفحي جي حاشيه تي لکيل آهي: مجالس مطالعہ فی آخرها يوم السبت ۲۴ شهر شوال ۱۱۱۴.

Marfat.com

مخطوط عربي. ا- س ٢٥ سائيز ١٨×٢٧ س م؛ ٥٥٢ ص؛ ٣٣ سٽون في صفحو؛ خط سادو نسخ، ڪاغذ قديمي ديسي ٿلهو ڄيڻائي؛ سن : ؟.

٢٩٧.١٦ حاشيه "تفسير بيضاوي"
جلد ٣

ڪاتب:

مؤلف: ابوالفضل القرشي الصديقي الخطيب "الڪازروني".

آغاز: اصلاوايضاً يستلزم بملك جميع مافيه ويحتمل ان يكون المراد تضخيم المضاف اليه وقدم وقال صاحب الحواشي الخ

انجام: ان يقال المراد من الناس الواقع في قوله في صدور الناس الناسي الذي ينسي حق الله تعاليٰ.
والحمد لله رب العالمين والصلوٰة علي سيدنا محمد واله وصحبه اجمعين سبحان ربك رب العزة عما يصفون وسلام علي المرسلين والحمد لله رب العالمين.

ڪيفيت

هي قلمي قديمي ناياب نسخو فن شرح ۽ تفسير، سموري قرآن جو تمام شرح ۽ بسط ۾ لکيل آهي. خط نسخ ۽ جلي، تقريباً ڪوفي خط جي مشابہ آهي. "قال"، "اقول" ۽ "قوله" لفظ گهڻو ڪري ڳاڙهي مس ۾ لکيل آهن. هي اول کان قدري گهٽ پر آخر ۾ مڪمل آهي. نمبر وار سورتن جا نالا حاشيه تي به ڳاڙهي مس سان ڏنل آهن. هن جي ابتدا ۾ ڪيترائي ورق حاشين کان پيوندي ٿيل آهن. دراصل هي فن شرح ۽ تفسير ۾ عربي زبان جو شاهڪار آهي. هن جو ڪاتب ۽ سن ڪتابت نامعلوم آهي، البته قلم ۽ سنڌي ڪاغذ ڏسائن ٿا ته هي نسخو گهڻو قديمي آهي.

هن تي نمبر غلط لڳل هئا جي مون سڌاري ستا مطابق هٿي چڙهيا آهن.

Marfat.com

مخطوط عربي، فارسي ا - س ۲٦. ماپ ۲۰.۵×۳۰ س م: ۲۳٦ ص: ۱۷ سٽون في صفحو، خط: نسخ ۽ نستعليق، ڪاغذ هلڪو نيرو، سن: ۲۹ شوال ۱۳۰۲ھ.

۲۹۷.۱٦ تفسير يعقوب چرخي

مفسر: يعقوب بن عثمان بن محمود الغزنوي الچرخي.

ڪاتب: صابر فقير حجام، ڪرمپور تعلقہ سيوهڻ.

آغاز: لکالحمد يامن بيدهالملک وهو علي کل شيء قدير و الصلواة والسلام علي جميع الانبياء والمرسلين خصوصا علي رسولنا وسيدنا محمدن السراج المنير وعلي آلہ واصحابہ وتابعہ اجمعين الخ.

انجام: اللهم لک الحمد علي توفيق الابتداء والاختتام يا ذالجلال والاڪرام. اين ڪتاب مستطاب مسمي. تفسير يعقوب چرخي بقلم صابر فقير حجام رهندڙ ڳوٺ ڪرمپور تعلقہ سيوهڻ تمام شد بتاريخ ۲۹ ماه شوال ۱۳۰۲ هـ ق، و مالڪيہ ستار ڏنہ فقير ڪنشدوز ميباشد ديگر دعويدار لادعوي است عند الشرع شريف.

ڪيفيت

هي مخطوط قرآن مجيد جي چند سورتن جو فارسي تفسير ۽ ترجمو آهي. يعني سورة الحمد ۽ پاره ۲۹ ۽ ۳۰ جو تفسير ۽ ترجمو آهي. ڪتابت جون [illegible] غلطيون آهن.

هي ۽، صوفي يعقوب چرخي پنهنجي جو مشهور فارسي، "تفسير يعقوب چرخي" جي نالي سان آهي ۽ هي ڪيترا ڀيرا هندستان ۾ ڇپجي چڪو آهي ۽ سنڌ ۾ گهڻين [illegible] ڪتب خانن ۽ مدرسن ۾ موجود آهي.

Marfat.com

مخطوط عربي. فارسي ا- س ٢٧ سائيز ١٦×٢٢.٥ س م؛ ٦٢٠ ص؛ ٢٠ سٽون في صفحو؛ خط عربي نسخ، فارسي شڪسته، ڪاغذ قديمي ديسي حنائي؛ سن: ؟.

٢٩٧٠١٦ تفسير حسيني
[جلد اول]

ڪاتب: ؟

مصنف: ملا حسين واعظ ڪاشفي.

آغاز: ايشان مالڪ من الله نيست تراز عذاب خدا يتعالي من وّلي دوستي دهانده ولا نصير نه ڪسي ياري دهنده صورة خطاب باحضرت است وراجع بامت الخ.

انجام: عجب ازڪسي ڪه دنيا وتغلب وانقلاب احوال ارباب اوراند چرادل دران بندد لا اله الاالله محمد رسول الله ذالڪ اينست تاويل.

ڪيفيت

هي مخطوطو تفسير حسيني، فارسي خط شڪسته ۾ لکيل آهي. هن جا ٻه جلد آهن. هن پهرئين جلد جي ابتدا ۾ سورة الحمد ۽ سورة البقرة جون [١٢] آيتون گهٽ آهن ۽ آخر ۾ به سورة ”الڪهف“ جون آخري ٢٨ آيتون ۽ انهن جو تفسير نه آهي. البته باقي سمورو مواد مڪمل آهي. هن ۾ ڪاتب سورتن ۽ پارن جا نالا ۽ آيتن جا لفظ ڳاڙهي مس سان خط نسخ ۾، ۽ فارسيءَ ۾ انهن جو ترجمو ۽ تفسير ڪاريءَ مس سان ڪتابت ڪئي آهي؛ خط جلي ۽ پڙهڻ جوڳو آهي. هن ڪي جلد ٻڌل آهي جنهن جو ڪجهه حصو اڌوهي کاڌل آهي.

هي تفسير مشهور ايراني عالم ”ملا حسين واعظ ڪاشفيءَ“ جو ڪمل آهي ۽ هي ڪيترائي دفعه ايران وغيره ۾ طبع ٿي چڪو آهي.

Marfat.com

مخطوط عربي. فارسي ا - س ٢٨ سائيز ١٦ × ٢٤.٥ س م؛ ٧٦٤ ص؛ ٢٣ سٽون في صفحو؛ خط: عربي نسخ، ترجمو ۽ تفسير سادو فارسي، ڪاغذ ديسي قديمي حنائي؛ سن: ١٥ محرم ١١٩٣هه.

٢٦٧.١٦ تفسير حسيني
[جلد ٻيو]

ڪاتب: پير محمد

مصنف: ملا حسين واعظ ڪاشفي.

آغاز: بسم الله الرحمان الرحيم وبه نستعين. سورة مريم مكيه وهى ثمان وتسعون آية كهيعص درمواهب صوفيان باويه از مواهب الهى كه حضرت شيخ ركن الدين علاء الدين له سمنانى قدس سره فرود آمده مذكور است كه حضرت رسالت را صلوات الله وسلام عليه سه صورت است يكى بشرى لقوله تعالي انما انا بشر مثلكم دوم ملكى چنانچه فرموده است الخ.

انجام: تمت تمام شد كارمن نظام شد زيد احقرالعباد جو پير محمد بتاريخ پانزدهم ماه محرم ١١٩٣ والله الموفق والمعين اللهم اغفر لكاتبه وقاريه وسامعه ومصنفه بحرمت النبي وآله الامجاد.

ڪيفيت

هي مخطوطو فن تفسير ۾ "تفسير حسيني" جي نالي مشهور آهي، جنهن جو مفسر ايراني عالم، ملا حسين واعظ ڪاشفي آهي. هي تفسير ٻن جلدن ۾ ايران وغيره ۾ طبع ٿي چڪو آهي. هن مخطوط ۾ به قرآني آيتن جا لفظ خط نسخ عمده ۾ ڳاڙهي مس سان لکيل آهن. اهڙيءَ طرح سورتن ۽ پارن جا نالا، رڪوعن جا نشان ۽ اهميت جهڙا لفظ به ڳاڙهي مس سان لکيل آهن. ترجمو ۽ تفسير وري، فارسي ساده خط ۾ ڪاري مس سان لکيل ڪيل آهي. هر صفحي جي چوڌاري جون ٽي ٽي ليڪون، جن مان اندريون ٻه ليڪون ڳاڙهيون ۽ ٻاهرين هڪ ليڪ ڪاري ليڪيل آهي.

هن جلد ۾ پاره نمبر ١٦، سورة مريم کان آخري سورة الناس تائين مڪمل آهي. هن جي ڪيترن ئي ورقن جون حاشيون اڌوڙي ڪٽيل آهن، پر انهن جي عبارت سلامت آهي

Marfat.com

مخطوط عربي. سنڌي ا- س ٢٩؛ سائيز ٢٠ × ١٥ س م؛ ٨٩٥ ص، في صفحو سٽون ١١، سادو نسخ، ڪاغذ سفيد، سرانجهڙو: سن ١٧ شعبان ١١٦٢هه.

٢٩٧٠٦ تفسير هاشمي

[دين، سنڌي، نظم]

مصنف: مخدوم محمد هاشم ٺٽوي

ڪاتب: ؟

آغاز: نڪري پاڻي منيءَ جو ٻهرڻ مڙس ڪنا
تاصحي سير حي پنٺ سو قدرت سڻ مولا.
جا ٻهڙڻ عورت ڪنا منني ٿئي پيدا.
تان سا ٿئي ڏيڏي خلقت ساڻ خدا. الخ

انجام: نه پورا تين موزهم عجائب تهجا، جيه تڪلام ڪيئو قرآن سو سچو آهي سدا. ۽ جيد عمل ڪيئو اَنٿري تيه لَدَا اَجْرٌ وَدًا؛ ۽ جيه حڪم ڪيئو موجب تهجي سو عالم .... تجا ۽ جو ڪوٺڻ ڪري ماري ايڪي خدا الخ

ڪيفيت

هن مخطوطي جو موضوع تفسير آهي. نالو اٿس "تفسير هاشمي". هن ۾ صرف آخري پاره "عَمَّ يَتَسَاءَلُوْنَ" جو منظوم تفسير آهي. هي، اول ۽ آخر کان ڦاٽل آهي هن جو مصنف ته مخدوم محمد هاشم ٺٽوي آهي پر ڪاتب، ڪو ٻيو شخص معلوم ٿو ٿئي ڇو ته ڪتابت جون غلطيون منجهس ڪيئي آهن. مون جن پنن جو ڇڳو حال ڏنو انهن تي ٽي صفحا لڳايا آهن باقي ٻيا پنا سواء صفحن ھئڻ جي ڇڏي ڏنا اٿم. هن جي پڪڙيل پنن مان مصنف جو نالو، تاريخ تصنيف ۽ مخطوطي جو نالو بمشڪل معلوم ٿي سگهيو آهي. تفسير هاشمي بمبئي مان ڪيئي دفعه ڇپجي چڪو آهي ۽ پاء پارو هتي "قرآن پريس" حيدرآباد سنڌ ۾ پڻ ڇپيو هو.

مخدوم صاحب ٢٩ پاري جو سنڌي ۾ تفسير پڻ لکيو هو جو "ندوةالعلماء" لکنو جي لائبرري ۾ قلمي صورت ۾ موجود آهي.

Marfat.com

مخطوط عربي. فارسي؛ سائيز ۲۰×۳۰ س م؛ ۲۳۶ ص؛ ۱۱۸ ورق؛ في صفحو سٽون ۱۷؛ خط نسخ و نستعليق، ڪاغذ هلڪو نيرو، سن ۲۹ شوال ۱۳۰۲ھ

تفسير يعقوب چرخي
[عربي، فارسي، نثر]

مصنف: يعقوب بن عثمان بن محمود الغزنوي الجرخي.

ڪاتب: صابر فقير حجام رهنڊڙ ڪرم پور تعلقه سيوڻ.

آغاز: لک الحمد يا من بيده الملک وهو علي کل شيء قدير والصلواة والسلام علي جميع الانبياء والمرسلين خصوصاً علي رسولنا وسيدنا محمدن السراج المنير و علي آله واصحابه وتابعه اجمعين.

انجام: اللهم لک الحمد علي توفيق الابتداء والاختتام يا ذوالجلال والاڪرام. اين ڪتاب مستطاب مسمٰي تفسير يعقوب چرخي بقلم صابر فقير حجام رهنڊڙ ڳوٺ ڪرم پور تعلقه سيوڻ تمام شد بتاريخ ۲۹ ماه شوال ۱۳۰۲ حق و مالکيه ستار ذم ءمير کهشدوز مبيا شد ديگر دعويدار لادعوئي است عندالشرع شريف.

ڪيفيت

هي مخطوطو قرآن مجيد جي ڪن سورتن جو فارسي تفسير ۽ ترجمو [illegible] سورة الحمد ۽ پاره ۲۹-۳۰ جو تفسير ۽ ترجمو آهي. ڪتابت جون [illegible]

هي ء صوفي يعقوب چرخي بناڻ جو مشهور فارسي تفسير [illegible] آهي. جو ڪيترا ڀيرا هندستان ۾ ڇپجي چڪو آهي ۽ سنڌ جي [illegible] ۾ موجود آهي.

Marfat.com

مخطوط عربي. سنڌي ١٠س ٣٥؛ سائيز ٢٠×٣١ س م؛ ١٧٨ ص؛ ٣١ سٽون في صفحو؛ ڪاغذ: سفيد بازاري، نوٽبڪ وارو، خط ڪچو؛ سن: ١٩٤٣ع

٢٩٧٠١٦ تفسير ۽ ترجمو
[ٽن حصن ۾]
”حصو ٻهريون“

مؤلف: مولانا عبيدالله سنڌي مقيم مدرسه دارالرشاد پير جهنڊو.

ڪاتب: عبدالوارث دل نيو سعيدآباد.

آغاز: [حصو پهريون] بِسۡمِ اللّٰهِ الرَّحۡمٰنِ الرَّحِيۡمِ. الحمد لله رب العالمين الرحمن الرحيم مالڪ يوم الدين اياڪ نعبد واياڪ نستعين. انهيءَ الله تعاليٰ جو شڪر آهي جيڪو قومن جو رب آهي ۽ ماءُ پيءُ کان زياده مهربان آهي انصاف جي ڏينهن جو مالڪ آهي. يا الله تنهنجا حڪم مڃيون ٿا يا الله توکان مدد گهرون ٿا اهدنا الصراط المستقيم اسان گهرون ٿا ته هيءُ ڪتاب جيڪو صراط مستقيم [وات سڌو] آهي ان کي سمجهي ان تي عمل ڪريون الخ

انجام: ۽ شخصي بادشاهي نه گهرڻ جو ته اها نفس لاءِ آهي ۽ خدا راضي نٿو ٿئي باقي خدا جو حڪم هلائڻ ۽ انهيءَ جي حڪم [تي] قائم رکڻ لاءِ وڙهڻ ۽ بادشاهي گهرڻ انهيءَ رستي خدا راضي ٿئي تو ۽ هو ضرور بادشاه ٿيندو يا هتي يا بهشت ۾ پر ضرور بادشاه ٿيندو.

ڪيفيت

هي مخطوط فن تفسير ۾ آهي. مشهور عالم، عاليم، سياسي ۽ شخصيت سياح مولانا عبيدالله سنڌيءَ [تلميذ خاص مولانا محمودالحسن ديوبندي] جون سنڌيءَ ۾ تقريرون ۽ ارشادات هن بوڪ ۾ لکيل آهن. هن ۾ قرآن مجيد جي چند سورتن ۽ انهن جي ڪن خاص حصن جو خلاصو ۽ روح ذڪر ڪيل آهي. انهن سورتن جا نالا هي آهن: الفاتحه، سوره بقره جو آخري رڪوع، بقره جي آيت، نوح جي آيت، حج جي آيت، سورة تڪاثر، مزمل، مدثر، دهر، مرسلات، يٰسٓ، صافات، صٓ، مؤمن، حمٓ سجده، شوريٰ، دخان، جاثيه، احقاف، قٓ

ڏٺو. اهڙيءَ طرح انهن سورتن مان ڪن آيتن جو غير مرتب ۽ مختصر طور بيان ٿيل مواد لکيل آهي.

ناسخ ۽ ناقل عبدالوارث ڏل، عربي غلط نموني ۽ سنڌي لاغرصائيءَ سان لکي آهي.

مولانا عبيدالله جي طرز بيان نرالي نموني جي آهي مولانا صاحب، مولويز ني چوه چنديا آهن. هن ڪري جو آهي انگريزي زبان جي مخالفت ڪن ٿا. دراصل ڪنهن به زبان جي مخالفت غير معقول آهي، البته اهل زبان جي مخالفت ڪنهن بنا تي معقول آهي.

ڏل صاحب مولانا موصوف جي چند تقريرن جو اهو ذخيرو ان نوٽبڪ ۾ لکيو آهي.

Marfat.com

مخطوط عربي. سنڌي ا- س ۳۱. سائيز ۲۰ × ۳۱ س م؛ ۹۱ ص؛ ۳۳ سٽون في صفحو
ڪاغذ: سفيد بازاري، نوٽبڪ وارو ليڪيدار، خط ڪچو؛ سن: ۱۹۴۳ع، ۱- رمضان
۱۳۲۹ هه.

۰۶-۲۹۷ تفسير ترجمو

[حصو ٻيو]

مؤلف: مولانا عبيدالله سنڌي. مقيم مدرسه دارالرشاد پير جهنڊو.

ڪاتب: عبدالوارث دل نيو سعيدآباد.

آغاز: بسم الله الرحمٰن الرحيم ڪلا انها تذڪرة. هڪڙي دفعي رسول الله صلعم جي خدمت ۾ هڪ وڏو آدمي آيو ۽ پاڻ ان کي سمجهائڻ ۾ مصروف هئا ۽ ظاهر ۾ انهن سمجهه ۾ پئي آيو ته اهو متوجهه پيو ٿئي. انهيءَ وقت هڪ سمجهدار آدمي نابين حضور جن وٽ آيو ۽ رسول الله ﷺ جن کي پاڻ ڏي متوجهه ڪرڻ گهريائين ۽ بار بار آيتن جي معنيٰ پڇندو رهيو مگر پاڻ انڌي ڏي توجهه نه ڪيائون الخ.

انجام: هاڻي اهي ماڻهو ظاهر آهن ۽ پيون آهن اڪل شيون يعني ڌرتي ۾ نه اچن پوءِ اهي ٻاهر مان هجن يا مٽيءَ مان پيدا ٿيل هجن انهن کي گڏي جن چيجي ٿو ۽ پوءِ انهيءَ کان جڏهن پناه گهري ويئي ته پوءِ انهيءَ کان خراب ڪرڻ واري بي ڪار طاقت ڪانه آهي ۽ سيني کان پناه گهرجي ته پوءِ پيو ڪوبه اهڙو ڪونه آهي جو خرابي رسائي.

ڪيفيت

هن مخطوط ”حصي نمبر ٻئي“ ۾ قرآن مجيد جي پاره نمبر ۳۰ جي سورة نمبر ۸۰ ”عبس“ کان آخري سورة ”الناس“ تائين ترجمو ۽ تفسير آهي انهن جملي ۳۵ سورتن مان صرف ڪن ڪن آيتن مان بعض لفظن جو تفسير ڪيو ويو آهي. هن ۾ ڪتابت ۽ سنڌي گرامر جون ڪيترئي غلطيون آهن.

Marfat.com

مخطوط، عربي. سنڌي ا.س ٣٢ سائيز ٢٠×٥.٣١ س م، ٥٩ صفحا، ٢٨ سٽون في صفحو، ڪاغذ بازاري سفيد؛ خط ڪچو؛ سن: ؟

٢٩٧.١٦ تفسير ۽ ترجمو
[حصو ٻيون]

مؤلف: مولانا عبيدالله سنڌي، مقيم مدرسه دارالرشاد پير جهنڊو.

ڪاتب: عبدالوارث دل نيو سعيدآباد.

آغاز: سورة النجم بسم الله الرحمٰن الرحيم. جهڙي طور تي خدا حڪم ڏنا انهن تي سڀ پابند رهيا اڏڙيءَ طرح رسول الله ﷺ جي ذريعي حڪم مليا ۽ اهي پابند رهيا ۽ جهڙيءَ طرح نوراني تجلي موسيٰ عليه السلام کي الطور تي نظر آئي اڏڙيءَ طرح رسول الله ﷺ جن حضرت جبرئيل کي ٢ دفعا ڏٺو الخ.

انجام: هاڻي جيڪا پارٽي قرآن تي هلندڙ هوندي ته انهيءَ جي مخالف ٻي پارٽي به ٿيندي پوءِ هن تي ٿڦليون ڪندا ۽ جيڪڏهن دنيا ۾ بادشاهه رهيا ته ٿڦليون ڪندڙن کي مارون ڏيندا ۽ هو انهن تي ٿڦليون ڪندا جهڙي پورو نه ٿرڙيندا هوندا.

ڪيفيت

هن قلمي نوٽبڪ ۾ به مولانا عبيدالله سنڌيءَ جون ڪيل [illegible] آيتن جي بعض لفظن جي تفسير بابت نقل ڪيل آهن. جنهن ۾ سورت نجم، نمل، رحمان، واقعه، حديد، محمد، فتح، حجرات، نوح، صٓ ۽ فاتحه. انهن سورتن جي ڪن لفظن جي تشريح ۽ تفسير ڪيل آهي. هن حصي ۾ به اکر ڪچا ۽ منجهائيندڙ لکيل آهن. دراصل هن علمي ۽ معلوماتي تقريرن کي وري سٽا سان سڌاري لکڻ گهرجي.

Marfat.com

مخطوطو عربي. حديث ٣٢٠ ا-س: سائيز ٢٠.٠٥×١٦.٠٥؛ ١٠٤ ص: في صفحو سٽون ..، ڪاغذ ديسي ملائم حنائي رنگ، خط: نسخ سادو، سن: ؟.

٢٩٧٤٢ اربعين حديثا

[تتضمن زبدت العقائد و الاحكام]

مصنف : ؟.

ڪاتب : ؟.

انجام : الحمدلله الذي جعل احاديث خيرالانام ضوءً يستضاء لاستنباط العقائد والاحكام والصلوة والسلام علي سيدنا محمدن الذي اخرج من ظلمات البدع الي نور سنن الاسلام وعلي آله واصحابه الذي هم لمن اهتدي بالسلاطين نجوم ولمن اقتدي بالشياطين رجوم وبعد فقدروي ابن عبدالبرمن حديث انس رضي الله تعالي عنه مرفوعا من حمل من امتي اربعين حديثالقي الله يوم القيامة فقيهاً عالماً الخ.

آغاز : والنذر لغيره سبحانه وتعالي جائز وحقيقة النذر ليست بمرادة بل هو مجازعن الصدقة علي اولاد الاولياء وخلفائهم وخدام قبورهم كمانص عليه الشيخ عبدالغني البابلي في شرح الطريقة والمجاز علي اعتبار الجامع و وجه التشبيه ليس كذبا مخطورا شرعاومن ثم وقع في الكتاب والسنه كماهو مسطورفي رسالته المسماة بتفريج الكربه لتفريح الخاطر من اجل المناداة بالشيخ عبدالقادر.

ڪيفيت

هن مخطوطي جو موضوع چاليهه مشهورومعروف حديثون ۽ انهن جا فضائل ۽ شرح آهي، پر هن ۾ فقط ٢٨ حديثون ۽ انهن جا فضائل ۽ شرح درج ٿيل آهن. ڪاتب ۽ تاريخ ڪتابت مرقوم نه آهي. مخطوطي جا ڪيئي ورق اڌوهي کاڌل آهن جن مان ڪيترن جي صفحن عبارت به ناقص آهي جن کي پيوندي ڪري محفوظ ڪيو ويو آهي. هي مخطوطو [illegible] جلد جي آهي.

Marfat.com

مخطوط عربي. ٣٤ ا-س ل: ٨×٢٨ س م ؛ ٦٠٩ص ؛ هر صفحي ۾ سٽون ٢٧ ، خط پيچيدهه ڪوفي طرز، پڙهڻ ۾ سخت ڏکيو ، ڪاغذ: ناهموار ديسي، نوٽ: آخر ڪتاب ۾ ڪجهه حصو [illegible] آهي.

٢٩٧٤٣ فتح الباري شرح صحيح بخاري
[جلد ٢، ٣ ۽ ٤]

مصنف : حافظ ابن حجر عسقلاني [٧٧٣-٨٥٢ھ]

ڪاتب : ؟

آغاز : في رواية آبي الأصفهاني [illegible] عن [illegible] ابي هريرة فيحصل [illegible] رواية عن شيخين ولشيخ ابي [illegible] رواية عن شيخين [illegible] ان السماع [illegible] في ان رواية مسلم انهن [illegible] الاصحاب [illegible] في العالم بانه من هذا السياق مع الكلام الخ.

اختتام : وفيه من الاثار اثر واحد [illegible] اشارة الي حسن الختام [illegible] الله [illegible] ويرفعنا به الي المحل الاسني [illegible] علي كل شيء قدير [illegible] الرحمة وعلي الوصحه [illegible] مستهل رمضان المعظم [illegible] ٩٩٥ [illegible] ٣ آخرها يوم السبت [illegible] شهر شوال.

ڪيفيت

هي مخطوطو فن حديث ۾ آهي. [illegible] آهي. جنهن ۾ نقطا ڏنل نه آهن ان ڪري پڙهڻ [illegible] نه آهي. اگر تہ پڙهي نٿا سگهجن البت [illegible] سگهجي ٿو. هن جو پهريون حصو ۽ آخري ڪجهه حصو غائب [illegible] ٻيون حصو بہ نامڪمل آهن. هن [illegible] الحمل آهي.

مولوي محمد حسن جتوئي [illegible]

Marfat.com

مخطوط، عربي. ٥٣ ا - س - ل ؛ سائيز ٥.٢٠×١٦.٥ س م ؛ ٣٣٢ ص ؛ في صفحي سٽون ١٧؛ خط نسخ؛ ڪاغذ پراڻو سفيد؛ سن؟.

٢٩٤٦٢ مشكوات المصابيح

[حصو اول]

مصنف : ؟

ڪاتب : ؟

آغاز : اَلْحَمْدُ لِلّٰهِ نحمدهٗ ونستعينهٗ وَنستغفرهٗ ونعوذبالله من شرور انفسنا ومن سيئات اعمالنا الخ.

انجام : وعن ابي بكرة قال قال رسول الله ﷺ شهراء الخ.

ڪيفيت

هي مخطوطو فن حديث ۾ آهي، جو اسلامي مدرسن ۾ پڙهايو ويندو آهي. صحاح ستہ ۽ ٻين حديث جي ڪتابن جو انتخاب آهي. ڪاتب جو پتو نہ آهي ۽ نہ وري تاريخ ڪتابت معلوم آهي. سنڌس چرمي جلد اکڙي ويو آهي، هن جو ڪاغذ اگرچہ سفيد هو پر گهڻي مدت گذرڻ ڪري ميرو ۽ سياهي مائل ٿي ويو آهي.

حاشيه تي ”مرقاة شرح مشكواة“ تاليف ملا علي قاري تان حاشيه لکيا ويا آهن جي متن سان گڏيا پيا آهن. اصل ڪتاب وڏو آهي، هيءَ انجو هڪ ٻهريون ڀاڱو آهي جيڪو باب روية الهلال تي ختم ٿئي ٿو.

Marfat.com

مخطوط عربي. ٣٦ ا - س - ل؛ سائيز ٢٦×١٨ س م؛ ٤٥٢ ص؛ في صفحو سٽون ٢٥. ڪاغذ جهونو سفيد، خط نسخ، نستعليق، سن: غره شوال ٧٣٢ هه.

١٦-٩٧. مشڪوات المصابيح

[حصو ٻيو]

مصنف : ؟.

ڪاتب : ؟.

آغاز : ڪتاب البيوع، باب الڪسب وطلب الحلال، الفصل الاول. عن المقدام بن معديڪرب قال قال رسول الله ﷺ ما اڪل طعاماً قط خيراً من ان ياڪل من عمل يديه وان نبي الله داود عليه السلام ڪان ياڪل من يديه رواه البخاري الخ.

انجام : قد وقع الفراغ من جميع [جمع] الاحاديث النبوية صلى الله عليه وسلم آخر يوم الجمعة من رمضان عند روية هلال شوال سنة سبع وثلثين وسبع مائة بحمدالله وحسن توفيقه والحمد لله رب العالمين والصلوة والسلام على رسوله محمد وآله اجمعين.

ڪيفيت

هي مخطوطو فن حديث ۾ آهي، هن جا ٻه حصا آهن. هي ٻيو حصو آهي جنهن ۾ دنيوي معاملات جو ذڪر آهي، پهرئين حصي ۾ عبادات آهن. هي [illegible] اسلامي مدرسن ۾ پڙهايو ويندو آهي ۽ صحاح سته ۾ داخل نه آهي.

هن مخطوطي ۾ اجنبي ورق ڊار داخل ڪيل آهن [illegible] حديث جي تشريح ۽ حل لغات تي مشتمل آهن. حاشين تي ۽ سٽن جي وچ ۾ [illegible] آهن. هي سمورو جهونو ۽ برائو آهي. اول کان آخر تائين هر ورق تي چمون ڇڳل آهن، حاشيه [illegible] ڇهڻ ۽ مرتب نموني سان لکيل ناهي، البت جلد جڙيل ۽ ڇتو آهي.

Marfat.com

مخطوط عربي. فارسي ـ ح ـ ف ـ ل، سائز ۲۱×۱۵ س م: .د ص: في صفحو
[حديث]
سٽون ۱۰: ڪاغذ ديسي پراڻو، خط نستعليق ساڻو، سن ؟.

۲۹۰۰۳ چهل حديث

مؤلف: حافظ بخاري

حديثن جو شارح: حسام الدين روح آبادي.

آغاز: احمد محمود احمد اللہ واصطفی پس آن نبي عربي محمد است مصطفی پيش از همه بيش ازهمه خصوصاً...... اين چند سطري از احاديث نبوي که جمع کرده امام الهام مولانا ومخدومنا تاج الحق والملة والدين الحافظ البخاري طاب اللہ ثراه درفضيلت فقرو فقراء درين اثناء شيخ حسين سلمه اللہ تعالی اين فقير رامي فرمايد بترجمه وشرح اين احاديث نشرع فيه شاکراً علي الايادي حسام الدين بن علاؤالدين روحآبادي هداه الی مايحبه ويرضاه الملک الهادي الخ.

انجام: کماجاء في خبر خيرالبشر ﷺ من آتاه اللہ مالا فلم يؤد زکوته مثل ماله يوم القيامة شجاعاً اقرع له زبيبتان يطوقه يوم القيامة ثم يأخذها بلهزمتيه يعني شدقيه ثم يقول انا مالک وانا کنزک. يعني هرکرا حضرت لايزال الخ.

ڪيفيت

هن مخطوط جو موضوع علم حديث آهي. هن ۾ چاليهه حديثون آهن جن جو جامع حافظ بخاري آهي ۽ انهن حديثن جو شرح ڪندڙ حسام الدين بن علاؤالدين روح آبادي آهي، جو قطب المحققين وامام الموحدين شيخ برهان الحق والملة والدين الساخرجي جو معتقد ۽ مريد آهي. شرح فارسي زبان ۾ ڪيل آهي، حسام الدين بن علاؤالدين بهترين شاعر هو. حديثن جو مطلب فقر جي فضيلت ۽ فقراء جو شان بيان ڪرڻ آهي. مخطوط جي عبارت پرتڪلف آهي. بچاڙيءَ ۾ هڪ حديث جو ترجمو ڇڏيل آهي. هن مخطوط کي جيڪڏهن طبع ڪرائڻ وڃي ته بهتر ۽ سنڌي ترجمو به ڪجي ته وڌيڪ چڱو ٿيندو.

Marfat.com

Marfat.com

Marfat.com

مخطوط عربي. فقه حنفي ٣٨ ا-س-ل، سائيز ٢٩ × ١٩ س م، ٦١٥ ص، في صفحو سٽون ٣٢، ڪاغذ ديسي تمام ٿلهو پراڻو، حنائي، خط نسخ سادو، سن ؟.

٢٩٧.٤٣ بياض واحدي

سيوستاني حصو اول

مصنف : مخدوم عبدالواحد سيوستاني.

ڪاتب : عبدالغفور ساڪن در شهر بوبڪان.

آغاز : بسم الله الرحمٰن الرحيم اللهم اجعلني من اعظم عبادك نصيباً في كل خير تقسم بين عبادك في هذه الليلة في نورتهدي به او رحمة تنشرها او رزق تبسط او بلاء ترفعه او شرتدفعه اوفضل تقسم على المؤمنين بلا اله الا انت الخ.

انجام : لا يجوز ان يقال فلان عاشق الله تعالى لان العشق فساد في الطبع محيلا ان لا وجودا وقال الاطباء هو مرض سوداوي وسواسي يجلبه صاحبه الى نفسه الخ في حسن الصورت والشمائل ١٢ فتاوي الامام الترمذي. بياض هاشمي.
و جب الختان عندهم اي عند اليهود يوم الولادة ١٢ بشرح تحرير من ذالك المقام كان وجوب الختان يوم ولادة الطفل في شريعة موسى عليه السلام. وصون البدائع من عينه بياض هاشمي.
اين كتاب بياض سيوستاني يعني تصنيف مخدوم عبدالواحد عليه الرحمة ١٢ دست خط فقير حقير پرتقصير عبدالغفور عفي عنه ١٢ ساكن در شهر بوبكان.

ڪيفيت

هي مخطوط عربي، فقه حنفي ۾ آهي. هي بياض واحدي جو پهريون حصو آهي جو فقهي مسائل تي حاوي، علماءِ اسلام خاص ڪري مخدوم عبدالواحد سيوستاني جي فتوائن جو شاهڪار آهي. پڻ ٻين ڪيترن سنڌي جيد عالمن جون فتوائون به هن ۾ درج آهن.

Marfat.com

مطلب ته هي مبارڪ مخطوطو تقريباً سمورن فقهي اسلامي مسائل تي مبني هڪ جامع ۽ تمام مفيد انتخاب آهي. بين سنڌي عالمن جا اسم هي آهن: مخدوم محمدهاشم ٺٽوي رح، مخدوم محمد عارف، بياض مخدوم گجيرائي قدس سره، مخدوم محمد هاشم سيلائي، مخدوم عثمان دربيلائي، من بياض مولينا استاذنا مخدوم ميان پير محمد کهڙائي رح، مخدوم محمدصادق، حرره محمد قائم، مخدوم عثمان متعلوي، مخدوم المرحوم المبرور عبدالواحد بن مخدوم دين محمد سيوستاني رح، مخدوم جامي، مخدوم ميبنڌنه نصرپوري، ضياءالدين، مفتي محمد نعيم، قاضي ابوالحسن، قاضي عبدالرحمان، مفتي عزت الله، عبدالله، مخدوم احمد کهڙوي، مخدوم حامد کوٽائي مخدوم حاجي احمد، بياض مخدوم عبدالواحد السيوستاني، نورالدين بن مخدوم جعفر بوبڪاني، مخدوم حامد اگهمي، محمدعارف السيوستاني، قاضي لطف الله، مخدوم محمد باقر قاضي، محمد بختيارپوري، قاضي محمدشڪارپوري مخدوم محمد عارف شڪارپوري، مخدوم ابراهيم ٺٽوي، مخدوم عبدالحي، عبدالهادي، قاضي محمدحفيظ، محمدعفي عنه ڪتبه داؤد بن جعفر بوبڪاني، ڪتبه يعقوب بن ابراهيم، ڪتبه قاسم بن احمد، ڪتبه جعفر مفتي سيوستاني، ڪتبه عبدالله مفتي، عبارة المخدوم ضياءالدين، محمد حسين، عبدالڪريم، قاضي محمد نافع، عبدالرحمان مفتي تمه، محمد شجاع، نقل تحرير ميان دائود هالائي.

ان سواءِ هن مخطوط ۾ جن ڪتابن جون عبارتون نقل ڪيل آهن اهي هي آهن: شما في المجتبى، رش الانوار حاشيه درالمختار، بحررائق، عالمگيري، محيط سرخسي، مختارالفتاوي خطبه مخدوم جامي، ڪنزالعباد، رسالته عجيبته، بياض مخدوم گجيرائي، شيخ علي قاري في شرح المشڪات، من بياض عبدالحليم رح، خزانته المتين جوهر نبوت، سراجيه، شرح المشڪوات، محيط برهاني بحر، نتائج النظر حاشيه الدررالغرر، تجنيس قاضي خان، فتح القدير، تقرير نورالدين بن مخدوم جعفر بوبڪاني، بياض هاشمي، بستان الفقيه ابوالليث، مجموع النوازل، تفسير جلالين، درمختار، تاتارخانيه، نقل من ڪشف المشڪلات، عبارت المخدوم ضياءالدين، تمانته الروايات، جامع المضمرات، شرح وقايته، جامع الرموز، عيني شرح هدايته، تتارخانيه، فتاوي نسفيه ۽ ڪنزالعباد.

دراصل هي مخطوطو صفحه ٨ کان شروع آهي. صفحي پهرئين کان ٧ صفحه تائين خط نستعليق عمده ۾ ڪنهن ٻئي خطاط آنحضرت ﷺ جن جي شجره طيبه ۽ سندن اولاد امجاد واصحاب ڪبار جن جو تاريخي مانوار تذڪرو ڪتابت ڪيل آهي جنهن جو آغاز هن طرح آهي:

آغاز: بسم الله الرحمان الرحيم قال العبد الفقير الي الله تعالى علاءالدين محمد الطاهر بن ابوالحسن علي بن الجناب المرحوم السيفي بدستان الفارسي ادام الله لنفع بفوائده

Marfat.com

واجره علي جميع عوائده الخ.

۽ پڇاڙي آخر ۾ ٻه چار صفحا ڪتاب جي اضافي ورقن تي ساڳي خوشخطيءَ سان لکيل فقهي مسائل ۽ انهن جا حل نقل ڪيل آهن جن جو انجام هن طرح آهي:

انجام : والظاهران معناه يحمل عنه موجب السهو اذا سجد لسهو نفسه كما يحمل عنه القراءة اذا قراءنفسه فلامنافات بين هذه العبارة وبين ما ذكره في النهرمن وجوب اعادة الصلوة على المقتدي اذا لم يسجدالامام بسهونفسه وحينئذ لايكون هذه العبارة مؤيدة لقول مولينا رحمت الله التتوي فتدبر ١٢ مخدوم محمدهاشم رحمه

سمورو مخطوطو جلد سميت زبون حالت ۾، ورق ورق ٿيل آهي پر سندس سمورا ورق اڌوهي کاڌل آهن مگر ماشاءالله هن عجوبه روزگار ۽ نادر مخطوطي جون عبارتون ۽ الفاظ محفوظ ۽ محصون ۽ مامون آهن.

Marfat.com

مخطوطو عربي. فارسي، فقه حنفي ٣٩ ا- س- ل، سائيز ٢٧×١٩٠٥؛ ٤١٤ ص؛ في صفحو سٽون ٢٧، ڪاغذ ديسي ٿلهو حنائي، خط نسخ درمياني، سن ؟.

٢٩٧٠-٣ ديباچي وحدي

[حصو ٻيو]

مصنف : مخدوم عبدالواحد سيوستاني.

ڪاتب : " " "

آغاز : درصورتيکه بهنگام فرقه پارونامي عاجزه مسماة بچي ازسبب قحط سالي بدست شخصي فروخت همان شخص آن مسماة بچي را بازبدست بلوچان فروخت بعده پارو مذکور برادر او باميوه نامي گفته که اگر بلوچان آزادنمايد سبب آن مسماة مذبوره بشمابخشيدم بدان طورسه مرتبه روبروگواهان بخشيده ميوه مذبوربموجب بخش او آن مسماة را ازبلوچان گرفته در اينصورت بخش اوچه گونه گردد.... ظاهر آنستکه اين نکاح بطريق تعليق واقع شده صحيح نيست اگرچه مسمات مذکوره صغيره باشد وشخص مذکورهم قبول کرده باشد زيراکه تعليق نکاح جائز نيست. في البحر: النکاح لايصح تعليقه بالشرط. والله تعالي اعلم - مخدوم عبدالواحد.

انجام : نهي عن اکل الثوم الا مطبوخا قدثبت النهي عن اکل البصل والثوم ونحوهما وقدثبت امتناعه صلى الله عليه وسلم عن اکلها واکل طعام فيه شيء من ذالک واما اکل صلى الله عليه وسلم مرة تعليما للجواز وانه مکروه کراهة تنزيه وهو الاصح ونقل عن الطحاوي في شرح الاثار انه قال الاحاديث دلت علي اباحة اکل نحو البصل والکراث والثوم مطبوخا کان او غير مطبوخ لمن قعد في بيته وکراهيت حضور المسجد وريحه موجود قال وبه ناخذ وهو قول ابي حنيفه رحه وابي يوسف رحه ومحمد رحه. شرح عبدالحق دهلوي برمشکوات.

ڪيفيت

هي مخطوطو فقه حنفيء تي مشتمل برسوال جواب، زبان عربي، فارسي ۽ ڪجهه ٿورو سنڌيءَ ۾ لکيل آهي. هن جو جمع ڪندڙ ۽ لکندڙ مخدوم عبدالواحد سيوستاني آهي. هن ۾ مختلف عالمن جون فتوائون درج آهن ۽ اهي گهڻو ڪري سنڌي آهن. جهڙوڪ مخدوم عثمان متعلوي، يارمحمد، محمد، محمد صادق، محمد صادق گچيرائي، مخدوم محمد

Marfat.com

Marfat.com

Marfat.com

عارف سيوستاني، قاضي لطف الله، مخدوم عبدالحليم، قاضي برهان الدين بن شهاب الدين صديقي، مخدوم احمد، مخدوم حامد اگهمي، مخدوم محمد قائم النتوي، پير محمد هالائي، مخدوم هاشم ٺٽوي، قاضي ابوالحسن، مخدوم ابراهيم، مفتي جعفر، مخدوم ضياءالدين، مفتي عبدالله سيوستاني يعقوب بن ابراهيم، قاسم بن احمد، محمد رفيع، عبدالحق، عبدالڪريم، قاضي محمد نافع، مخدوم دين محمد بوبڪاني. صفحہ ٣٥٤ تي فذهب المخدوم المعظم العلامہ بايزيد النتوي صاحب مقاليد الاسلام الي الاول وتبعہ محمد حسين المفتي ومحمود المحتسب واسمعيل المفتي وغيرهم من اهل تتہ الخ. صفحہ ٣٥٥ تي: وذهب الشيخ ابوطالب الكندياري الي الثاني الخ. محمد هاشم سيالائي ٢٨٨ تي مخدوم محمد باقر، ص ٣٩٣ تي محمد حفيظ، ميان دائود، ص ٤٠٣ تي مخدوم المخدوم سند البلدان والاقاليم مخدوم احمد بختيارپوري غفرالله له ولوالديہ والاسلافہ واخلافہ مخدوم عبدالواحد سيوستاني ؒ جو اسم تہ تقريباً هر صفحہ تي لکيل آهي.

مخطوط جي صفحہ اول تي هي لفظ لکيل آهن: اين کتاب بياض واحدي درمسجد قاضي صاحب قاضي علي محمد عليہ الرحمہ بمکتب آو وقف کرده شد متولي رفف قاضي احمد ولد قاضي عبدالحق است.

هن جا ڪي ورق اڌوهي کاڌل آهن پر جن کي پيوندي لڳل آهي پر انهن جي عبارت سلامت آهي. هن جي جُزبندي ڪرائي ۽ چرمي پڪي جلد سان هن کي محفوظ ڪرايل آهي.

Marfat.com

مخطوط، عربي ۽ فارسي، ۴۰ ا- س- ل، سائيز ۲۸ × ۲۱۰۵ س م؛ ۲۹۴ ض ؛ في صفحو سٽون ۲۹، ڪاغذ ديسي قديمي ٿلهو، رنگ حنائي، خط : نسخ شڪسته، سن ؟.
[فقه]

۲۹۷۰۳ فتاوائي علماء سنڌ

مؤلف : ؟.

ڪاتب : ؟.

آغاز : زيد عمرو رابرائي چرانيدن مواشي اجير گرفت پس عمرو درمدت آن اجاره مواشي زيدمي چرانيد وبا مواشي زيد مواشي ديگر مردم مي چرانيد وازانها اجره مي گرفت وبدان اجره چندراسي مواشي خريد شرعادران مواشي زيد راهيچ دعوي نرسد في الدرالمختار وحكم وقوع الملک انتهي وفي الكافي الاصل ان يكون الانسان عاملا لنفسه وفيه ايضا المنافع لايضمن بالغصب والاتلاف وفيه ايضا الكسب للكاسب انتهي هه مولانا مخدوم احمد قدس سره الخ.

انجام : قال المخدوم محمد هاشم التتوي رحه ناقلا عن ابن وهبان في منظومة والغري في مسح الغفاران مافي القنيه اذا كان مخالفا للقواعد لاالتفات اليه مالم يعضده نقل صبرهامن غيره انتهي ۱۲ محمدهاشم كنير رحه. يحمل المتحمل علي المحكم ۱۲ عيني الكنزمن اليته.

ڪيفيت

هي مخطوطو بياض آهي ۽ فقهي مسائل تي مشتمل گويا هڪ شاهڪار آهي، شايد "بياض واحدي" هجي! جيئن ته اگ حاصل ٿيل ٻن بياضن جي تحرير جي نوعيت به اهڙي ئي آهي، يعني ته صاحب فتويٰ جو نالو ۽ سندس مهر جي نوعيت ۽ مخدوم عبدالواحد سيوستاني جو بار بار ڪثرت سان نالو ۽ ان جي مهر جو نقل وغيره. جيئن ته هن جو اول ۽ آخر نامڪمل آهي تنهن ڪري مؤلف، ڪاتب ۽ سن ڪتابت معلوم نه آهي. هن ۾ ڪيئي باب ۽ فصل آهن. اگرچه مسئلا سمورن صفحن تي بي ترتيب، اُبتا سبتا ۽ ڇاسيرا

Marfat.com

ڪتابت ڪيل آهن مگر هر مسئلو ان جي مناسبت رکندڙ باب يا فصل ۾ ذڪر آهي. مسئلا
، انهن جون فتوائون عموماً عربيءَ ۾ ذڪر آهن پر ڪي فارسيءَ ۾ به مرقوم آهن. هر مسئلا
، ان جي فتوي جي آخر ۾ ان بزرگ جو اسم، تعارف ۽ سنڌس مهر جو نقل به ذڪر آهي
ڪاغذ قديمي ديسي ۽ ٿلهو ۽ جنائي آهي. افسوس جو بي التفاتيءَ سبب هن جو هر ورق
ڏوهي ڪاٽل ۽ بارش جي ڏين سان داغيل آهي. تنهن هوندي به انهن جي عبارت [سواءِ اڏوهي
ڪاٽل هنڌن جي] محفوظ ۽ پڙهڻ جوڳي آهي. هن جا ورق پيوندي ڪرائي، بائيڊنگ ڪرايل
هن. ڪاتب مرحوم گهڻي ڪوشش سان تقريباً سوري سنڌ جي ماضي ۽ سنڌس همعصر
شهور معروف عالمن جون جامع ۽ مانع فتوائون نقل ڪري تمام محنت ۽ احتياط سان هي
غيد ديني، فقهي ۽ علمي ذخيرو ڪٺو ڪيو آهي.

هن بياض جي تقريباً هر ورق تي مخدوم المعظم عبدالواحد سيوستاني ۽ ٻئي نمبر
، مخدوم محمد عارف سيوستاني جا اسم آهن. انهن ڪان سواءِ هي اسم آهن: مخدوم محمد
سيوستاني، عبدالحق، علي محمد، نعمت الله سنائي، محقق مخدوم المخاديم عثمان المتعلوي،
محمد هاشم سيالائي، مخدوم احمد ترپتائي، محمد يامين تکڙائي، الاستاذنا العلامة المخدوم عبدالڪريم
متعلوي قدس سره، محمد صادق گجيرائي، مخدوم محمد جان الدربيلائي، سيد محمد عاقل حسين،
مخدوم محمد باقر الگجيرائي، عبدالخالق ڪرائي، هو الهادي احمد، محمد عالم دربيلائي، مخدوم
حامد اگهمي، مخدوم داؤد سيالائي، قاضي الله رکيو ڏيپارجائي، ميان عبدالباقي متعلوي، محمد ساڪن
ناهيجي، عبدالحق ترپتائي من خط المخدوم محمد صادق الڪجيرائي، العلامة محمد مراد واعظي
افضل نعمت الله ساڪن قريه سن، عبدالحي نوشهرائي، مخدوم محمد ترپتائي، اعزت الله، رحوم
محمد هاشم سيالائي، مخدوم عبدالرحمن، المخدوم محمد معين التتوي قدس سره. ابن محمد عاقل
عبدالخالق هڪ هنڌ هي عبارت آهي: ملتقط عنايه في ذڪر مسائل الشفعه من بياض المخدوم
عبدالحق السيوستاني نقلاً عن بياض المخدوم محمد هاشم التتوي رحه مخدوم محمد صادق گجيرائي،
اب ڪتاب الفرائض والمواريث" ۾ ترڪه جي تقسيم بابت سنڌي ۾ جواب لکندي هن طرح
مهر جو نقل ڪيل آهي. ڪتبه الفقير غلام محمد ملڪاڻي عفي عنه. هڪ هنڌ آهي
الفقيه ابو الليث رحمه الله تعالي هو من بياض المخدوم محمد هاشم التتوي قدس

عبدالصمد، شيخ محمد، محمد حافظ خادم الشرع، من عبدالاحد نوشهرائي، مخدوم
عبدالخالق نوشهرائي، مخدوم عبدالرحيم لطف الله خادم الشرع ابوالمعالي قاضي محمد دار خادم
شرع، مخدوم جنيد ساڪن قريه مناهيجه، هوالغني نوڪاني، عبدالسلام، نور محمد نصرپوري،
مخدوم محمد ترپترائي نقل من تحرير المخدوم عبدالواحد السيوستاني من ڪتاب العام، محمد هاشم ڪبير.

Marfat.com

مخطوطو عربي، فقه ۴۱ ا ـ س ـ ل، سائيز ۲۱ × ۱۴ س م؛ ۱۰۶ ص؛ في صفحو سٽون ۷؛ [علم الميراث] خط نستعليق صاف، ڪاغذ ديسي ٿلهو ميرو، سن: ؟.

۲۹۷۰۳ فرائض سراجي

مصنف: محمد بن عبدالرشيد السجاوندي.

ڪاتب: جان محمد ولد عبدالڪريم.

آغاز: الحمدلله رب العالمين حمدالشاكرين والصلوة علي خير البرية محمد وآله الطيبين الطاهرين قال رسول الله صلى الله عليه وسلم تعلموا الفرائض وعلموها الناس فانه نصف العلم الخ.

انجام: فصل في الغرقي والحرقي والهدامي. اذا مات جماعة ولم يدر أيهم مات اولاً جعلوا كانهم ماتوا معاً فمال كل واحد منهم لورثه الاحياء ولا يرث بعض الاموات من بعض. وهذا هو المختار وقال علي يرث بعضهم من بعض الا فيما ورث كل واحد منهم من صاحبه والله اعلم. تمت هذه النسخه بيدالفقير جان محمد ابن عبدالكريم غفرالله ذنوبنا وستر عيوبنا بحرمة النبي واله واصحابه.

ڪيفيت

هي مخطوطو علم الميراث ۾ آهي. هن ۾ فقه حنفي مطابق فوت ٿيل ماڻهوءَ جي ترڪو وارثن ۾ ورهائڻ جو طريقو ٻڌايل آهي. هي ڪتاب انهيءَ فن ۾ معتبر آهي. سنڌ ۾ سنڌي عالم هن کي تمام گهڻي اهميت ڏيندا آهن ۽ واقعي آهي به اهميت جي لائق. ڪئي مولوي صاحب ڪي جيئن ته هي ڪتاب تقريباً بر زبان ياد هو تنهن ڪري ڪيس مولوي سراجي چوندا هوا. هي مخطوطو ڇپيل آهي ۽ هن جا ترجما به سنڌي، اردو ۾ ٿيل آهن. ميت جي ترڪي سان چار حق وابسته آهن. اول ان جي ڪفن دفن تي سنڌس ڇڏيل ملڪيت مان سواءِ اسراف ۽ بغير بُخل جي خرچ ڪبو، پوءِ ميت تي جيڪي قرض هوندا، آهي ادا ڪبا،

Marfat.com

مخطوط عربي. فقه ۴۲ ا- س- ل؛ سائيز ۲۱ × ۱۳٫۵ س م؛ ۲۵ ص؛ في صفحو [فقه]
سٽون ۱۹؛ ڪاغذ ديسي ٿلهو حنائي، خط نستعليق سهڻو، سن: ۲۵ ذوالقعدة ۱۰۶۸ هه ڏينهن سومر.

۲۹۷۴۳ كتاب الفرائض

مصنف: ابوالمحامد محمود بن الصدر الامام تاج الدين.

ڪاتب: حسن بن عرب.

آغاز: كتاب الفرائض من المحيط عني به الصدر العالي مولانا الاسلام الا جل الا[illegible] الاستاذ الكبير برهان الملت والدين حسام الدين مفتي الخافقين ابو المحامد محمود بن الصدر الامام الاجل الحميد تاج الدين امام الائمه فقيه الامت استاد [illegible] حسام النظر ابي نصر احمد بن الصدر الامام الاجل السعيد برهان الملت والدين قدوة العالم استاد الائمه علامة الدنيا ابي محمد عبدالعزيز بن عمر بن عبد[illegible] انار الله براهينهم و شكر سعيهم في الدين الخ.

انجام: قد تم هذا الكتاب المستطاب بعون الملك الوهاب في علم الفرائض [illegible] العبد الضعيف النحيف المذنب الجاني الراجي الى رحمة الله الكريم حسن ابن عرب غفرالله له و لوالديه و لجميع المؤمنين بالنبي و آله الطاهرين وقت الضحي يوم الاثنين خمس و عشرين من شهر ذي القعده سنه الف و ستون و ثمان سنة من هجرة النبي عليه الصلوة والسلام سنة ۱۰۶۸.
[نقل محمد قاضي عبدالكريم]

ڪيفيت

هن مخطوطي جو موضوع علم الميراث آهي. هن م[illegible] [illegible] آهن. هن جلد ۾ هي مخطوطا شامل آهن: (۱) سراجي [illegible] (۲) [illegible] (۳) [illegible] الفرائض (۴) مالايضاح في اسرار النكاح. اهي چارئي [illegible] [illegible] آهن. ڪتاب الفرائض جي پيشاني تي، ٽي مهرون لڳل آهن جن مان [illegible] اچن الملت هڪ مهر واضح آهي جا هن طرح آهي: "[illegible] قاضي عبدالكريم" [illegible] مهرون بچاءَ ۾ به لڳل آهن.

Marfat.com

مخطوط عربي. فقه ۴۳ ا - س - ل، سائيز ۱۴×۲۱ س م: ۱۶۸ ص: في صفحو [فقه]

سٽون ۱۹: ڪاغذ سفيد ديسي ٿلهو، خط نستعليق معمولي، سن: ۲۱- رجب ۱۰۶۶هه ڏٺهن اڳارو.

۲۹۶۳ شريف ۵

[شرح سراجي حصو اول]

مصنف: مير سيد شريف

ڪاتب: دانيال بن مخدوم عمر

آغاز: قال المولي الامام سراج الملة و الدين محمد بن عبد الرشيد السجاوندي نور الله مرقده بعد ماتيمن بالبسملة الحمدلله رب العالمين حمد الشاكرين و الصلوة علي خير البريه محمد وآله الطيبين. قال رسول الله صلى الله عليه وسلم تعلموا الفرائض و علموها الناس فانها نصف العلم. هكذا رواية الفقهاء الخ.

انجام: فقد اجتمع فيه لام كل منها عشرون و نيف ستون و لهولاء عشرة تمت بيد الاحقر دانيال بن مخدوم عمر غفرالله شانه كاتبه معمورا في ضحوة يوم الثلاثاء احدي و عشرون من الشهر الرجب ۱۰۶۶ سنه و ستين بعد الالف.

ڪيفيت

هي مخطوط "علم الميراث" ۾ آهي، جنهن جو مصنف مير سيد شريف آهي، جنهن جو نالو "شريفيه" رکيو ويو آهي، هي مخطوط "سراجي" جو شرح آهي. هن جي اول ۽ آخر ۾ قاضي عبدالڪريم جي مهر لڳل آهي، ٻيون به مهرون به لڳل آهن پر پڙهڻ ۾ نٿيون اچن، هن جو متن "سراجي" ڇپيل آهي پر هي مخطوطو طبع ٿيل آهي يا نه؟ تحقيق طلب آهي. هن مخطوط جي شروع ۾ هڪ فهرست آهي جا ڪيٿي بابن ۽ فصلن تي مشتمل آهي. هن جا ورق اکڙيل آهن.

Marfat.com

مخطوط عربي. فقه حنفي ٤٤ الـ س ـ ل؛ سائيز ٢٠×١٤.٥ س م؛ ١٩ ص؛ في صفحو سٽون ١١-٢٠، ڪاغذ ديسي پراڻو خستو، خط نسخ سادو، سن ؟.

٢٩٧٤٣ تحفة المبتدي

مصنف : ؟.

ڪاتب : ؟.

آغاز : "چئيون لڳل هئڻ سبب فقط هن طرح اکر پڙهي سگهجن ٿا:"

حتي شهد بشيرا رسول الله صلى الله عليه وسلم.......علي سائر الامة كما في الحديث المتقدم .... من كرامتهم... .... عندالله تعالي ان لواتفق احد الخ.

انجام : كتابك و سنة نبيك محمد صلي الله عليه.... عنا و احشرنا يوم القيمة مع المحسنين مع الذين انعمت عليهم من النبيين والصديقين و الشهداء و الصالحين آمين يا خير المسئولين والحمدلله رب العالمين.

ڪيفيت

هي مخطوط عربي، فقه حنيفه ۾ آهي. هن جا ابتدائي ڪجھ ورق ٿيل آهن البت آخر ۾ مڪمل آهي. هن جي ڪيترن ئي ورقن تي ڀاڻيءَ جا داغ آهن پر انهن جي عبارت سلامت آهي. البت اڳئين ۽ پوئين هڪ ٻن ورقن تي چئيون لڳل هئڻ ڪري انهن جي ڪجهه عبارت لڪجي ويئي آهي.

هن جو مصنف ۽ ڪاتب يا ڪتابت جو سن معلوم ناهي. صفحي ٤٠، ١٥، ٢٣، ٥٥، ١٣١، ١٤٢، ١٦٣، ١٤٣، ۽ ٩ـ١ صفحن تي ..... هر طرح ساڳي مهر لڳل آهي. [غلام محمد ١٢٠٢ صفا صادق

هن ۾ اسلامي تعليمات مطابق [وضو غسل وغيره] بابت احڪام ..... ٻه ڪافي وضاحت ڪيل آهي.

Marfat.com

مخطوطو عربي. فقه ٤٥ ١-س ل: سائيز ٢٤ × ١٣ س م؛ ٥٥٨ ص: ستون في صفحو ١٥؛ ڪاغذ ديسي ميرو، خط نسخ عمدو، سن ؟.

٢٩٧٤٣ شرح وقايہ

[دين فقہ]

مصنف : عبيداللّٰه بن مسعود.

ڪاتب : ؟

آغاز : الحمدللّٰه رب العالمين والصلوة علي خير خلقہ محمد وآلہ اجمعين يقول العبد المتوسل الي اللّٰه تعالي باٴ قوي الذريعة عبيداللّٰه بن مسعود بن تاج الشريعة السعيدة جده وانجح جده هذا. حل المواضع المغلقة من وقاية الرواية في مسائل الهداية التي الفها جدي و استاذي مولانا الاعظم استاذ علماء العالم برهان الشريعة والحق والدين محمود بن صدر الشريعة جزي اللّٰه تعالي عني و عن جميع المسلمين خير الجزاء لأجل حفظي الخ.

انجام : انما قال في الاختيار لانہ يحل أكل الميتة في حالت الاضطرار وقال الشافعي لايباح لہ التناول لأنا التحري دليل ضروري ولاضرورة هٰهنا، قلنا التحري يصار اليہ لدفع الحرج و اسواق المسلمين لايخلو من المروق والمغضوب والمحترم ومع ذالڪ يباح التناول اعتماداً علي الغالب و اللّٰه تعالي اعلم.

ڪيفيت

هي مخطوطو فن فقہ ۾ آهي. ڪيئي مرتبہ ڇپيل آهي ۽ مدرسن ۾ پڙهايو ويندو آهي هن تي مولانا مولوي عبدالحي لکنوي جو بهترين حاشيہ آهي، هن مخطوطي جي ابتدا ۾ ٻہ ورق مسئلن فقہ سان ڀريل آهن ۽ پوءِ ڪتاب جي شروعات آهي.

مخطوطي جي اول ۾ هي اکر لکيل آهن: اربع ١٦ اپريل تي پنهنجي مان هيءُ ڪتاب ڪيئو ويو اهڙا سوين ڪتاب اڳوڻي جي نذر ٿي ويا آهن. افسوس.

پوءِ ٻيءَ عبارت آهي جا هنن اسمن تي مشتمل آهي: نذير احمد ابن محمد قاسم قريشي ولد حاجي مولوي محمد صادق ولد قاضي مخدوم عبدالرؤف ولد مخدوم عبدالواحد صاحب. ٻئي صفحي تي لکيل آهي "هي ڪتاب محمد يوسف جو آهي".

Marfat.com

مخطوطي جي پيشانيءَ تي ٽي (٣) مهرون لڳل آهن جن مان ٻن تي هي اکر اُڪيل آهن ”خادم شرع محمد حسين“ ٽئين تي هي نالو آهي ”عبدالرؤف“، انهن ٽنهي مهرن جي وچ ۾ هيءَ عبارت آهي: من الله سبحانه و تعاليٰ بتمليک هذا الکتاب من ورثه هذا الخاتم علي الخاطي الخاتم.

هنن اکرن ۾ ڪجهه ڳالهه به ڏسڻ ۾ پيئي اچي جا معنيٰ خيز آهي. هن جي آخر ۾ ٻه مهرون آهن جن مان هڪ ۾ ”خادم شرع محمد حسين آهي“ ۽ ٻيءَ ۾ ”عبدالرؤف“ ۽ هيءَ عبارت به آهي: ”مالڪ قاضي محمد حسين سڪنه بلده چينجه در پرڳنه چينجه“. اهي ٻئي مهرون پاسن کان لڳل آهن جن جي وچ ۾ هيءَ عبارت آهي: ”ثم انتقل بهبة من ورثة هذا الخاتم الي الفقير“. قاضي محمد حسين واري نالي ۾ به ڳالهه آهي، ڪجهه چالاڪي ڪيل آهي، ارباب بصيرت پاڻهي فيصلو ڪندا. انهن مهرن جو سڄو سوريءَ طرح پڙهڻ ۾ نٿو اچي ضرور سن جدا جدا آهن جن مان هڪ مقدم ۽ ٻيو مؤخر آهي ۽ اڳئين بزرگ جي وارثن کان هيءَ ڪتاب ٻيءَ مهر واري صاحب کي بطور هديه عطا ٿيل آهي. شايد قاضي محمدحسين پهريون مالڪ آهي ۽ عبدالرؤف ٻيو والله اعلم بحقيقة الامر. مخطوطي جو حد بخو جري آهي.

Marfat.com

مخطوط، عربي. فقه ٣-٢٠ ا-س-ل: سائيز ٢٠×١٣ س م: ٢١٩ ص: في صفحي سٽون ٢٠، ڪاغذ: ديسي ٿلهو حمائي، خط نستعليق صاف درمياني، سن: ؟.

آلقنية ٢٩٧.٣٢١

[فقه حنفي]

مصنف : امام نجم الدين الزاهدي.

ڪاتب : ؟.

آغاز : شروع ۾ فهرست آهي ان جا ابتدائي اکر هي آهن:

و هو ثلثة عشربابا، الأول في الوضوء، ثاني ينقض الوضوء، باب ثالث في الجنابت والغسل، الرابع في حكم الحياض والابار والاواني، الخامس في الماء المستعمل و الآسار والعرق والنجاست والدبغ الخ.

انجام : قالت زوجها ابرأتك من المهر بشرط الطلاق الرجعي فقال لها انت طالق او انت طالق طلاقا رجعيا لم يقع بائنا للمقابلة في المال كمسئلة الزيادات والله اعلم حقيقة المقال الحال، واليه المرجع والماب. تم بعون الله الملك المنان و حسن توفيقه الاتمام.

صاحب القنية امام نجم الدين الزاهدي والكتب المنقول فيها مائة و ثلثون منها احد عشر كتابا من كتب اهل الاعتزال الواقفة في القنية الخ.

ڪيفيت

هي مخطوطو فتاوي قنيه، فن فقه ۾ مشهور آهي. هيءُ مملوڪه قاضي محمد اشرف ولد قاضي عبدالحڪيم ونڊل ڳوٺ هالا نوان جو آهي. هن جي حالت بلڪل زبون ٿيل ۽ ڪرم خورده آهي، وچ ۾ ضايع ٿيل آهي ۽ تقريباً چاليه صفحا ته مطالعه جوڳائي نه آهن.

علامه زاهدي هن ڪتاب کي ١٣٠ ڪتابن مان تلخيص ڪري بنايو آهي جن ۾ يارهن ڪتاب معتزله فرقه جا به آهن: ان ڪري مولانا عبدالحي لکهنوي هن ڪتاب کي ڪمزور لکيو آهي. تنهن هوندي به وڏن ڪتابن ۾ قنيه جا حوالا ملن ٿا. مصنف حرفن مان اشاري طور انهن ماخذن جا نالا آندا آهن. هي ڪتاب طبع نه ٿيو آهي، هن جا مخطوطا ٻئي هند به سنڌ ۾ موجود آهن. سنڌي ڪاتبن ۽ عالمن جي مطالعي هيٺ رهيو آهي.

Marfat.com

مخطوط عربي. فقه ٤٧ ا-س-ل؛ سائيز ۲۰×۳۰ س م؛ ۴۹۰ ص؛ في صفحه سطور ۱۹، کاغذ تلهو لیسی حنائی، خط نسخ معمولی، سن: ؟

۱۹۷۴۳ الدر المنتقى في شرح الملتقى
او
زاد اهل التقى في شرح الملتقى

مصنف : محمد علاء الدين الامام

کاتب : سید حیدر شاه ولد سید میر علی شاه ساکن سید احمد شاه برائی مرشد خود

آغاز : الحمدلله مستحق الحمد والصلوة والسلام علي سيدنا محمد اشرف رسول واکمل عبد وعلي اله واصحابه ذوي العلاء والمجد صلوة وسلاما دائمين ليس لهاحد ولاعلي منطق مؤلف في تاليفه اما بعد ....

....

وانا احقر الخدام محمد علاء الدين الامام و كان ذالك سنة اثنين و خمسين بعد الف عام ....

وسميته بالدر المنتقي في شرح الملتقي او زاد اهل التقي في شرح الملتقي الخ.

انجام : انتهى النصف الاول من شرح الملتقي وبدء انشاء الله تعالي بعد ذالنصف العبادات كتاب البيوع النصف الآخر "كتاب البيوع" تمت تمام كتاب مستطاب درالمنتقي المنتقي من يد حقير فقير در تقصير سيد حيدر شاه ولد سيد مير علي شاه ساكن سيد احمد شاه برائي مرشد حقيقي و نعمت تحصيل حضرت مرشد ...... جيو مدام بركاته و فد امكنه ... اليه الي رحمة المالك صاحب الجنة ... شوال ... ربوة ...

۱۲۲۵

عبدالحق احمدی

Marfat.com

ڪيفيت

هن مخطوطي جو موضوع فقه حنفي آهي. هن جي شروعات ڪان اڳ ۾ ٻيو ڪي فقهي مسئلا آهن جن تي هنن بزرگن جون صحيحون ٿيل آهن : حافظ مسعود چوٽياروي، ميان محمد متعلوي، عبدالڪريم متعلوي، محمد جان دربيلوي، محمد ذاڪر بن عبدالعزيز المتعلوي، عبدالرسول چوٽياروي ۽ قاضي عبدالله هالائي. اهي اسماء ابتدا ۾ آهن ۽ هي ٻيا پڇاڙيءَ ۾ : عبدالغني، عبدالرؤف مورائي، عبدالحق، ميان عبدالله نصرپوري، حاج فضل الله ۽ غلام محي الدين.

هن مخطوطي جو خاتمو صفحي ٤٩٠ تي آهي، ان کان پوءِ "در مختار شرح تنوير الابصار جي ٢ جلد تي سيد طحطاوي جي حاشيي جي ابتدا آهي ۽ ان جا ١٢٢ صفحا آهن جن تي جدا صفحا ڏنا ويا آهن. هي مخطوطو چڱي حالت ۾ آهي جلد پڪو پختو اٿس. ڪتاب البيوع جي شروعات ۾ ٻه مٿين ساڳي مهر لڳل آهي.

Marfat.com

مخطوط عربي . فقه حنفي ٤٨ ا-س-ل، سائيز ٢٣×١٨ س م؛ ص، ٢٤٢ في صفحو سٽون ١٩، ڪاغذ ديسي عمدو ھنائي، خط نسخ سادو، سن ڪتابت: ٢ جمادي الاول ١٢١٨ھ

٢٩٧٤٣٢١

ملتقى الابحر
[في فروع الحنفية]

مصنف : ابراهيم بن محمد بن ابراهيم الحلبي الحنفي .

ڪاتب : محمد هاشم ولد ابوالحسن نصرپوري.

آغاز : اليمين و عندالامام بلايمين و ان علق طلاقها بالولادت فشهدت بها امرأة لاتطلق خلافا لهما و ان اعترف بالحبل تطلق بمجرد قولها و عندهما لا من شهادة امرأة و من نكح امرأة فطلقها فاشتراها فولدت لاقل من ستة اشهر منذ شراها لزمه و الا فلا الخ.

انجام : قد فرغ من تحرير هذا الكتاب المسمي ملتقي الابحر في يوم الثلثاء سابع والعشرون في جمادي الاول سنه ١٢١٨ھ بيد الضعيف النحيف الراجي الي رحمة الملك المنان محمد هاشم ولد ابوالحسن نصرپوري غفرالله له ولوالديه ولجميع المومنين و المؤمنات آمين رب العالمين لا اله الا الله محمد رسول الله.

ڪيفيت

هن مخطوط جو موضوع فروعات فقه حنفي آهي ، زبان عربي آهي . دراصل هي ڪتاب مصنف موصوف سن ٩٢٣ھ ۾ تيار ڪيو هو جيڪو طبع به ٿيل آهي. ان جو ترجمو ۽ پڻ شرح به فارسيءَ ۾ ڪتاب "ملتقي الابحر مع شرح مجمع الانهر" شيخ محمد بن سليمان مع متن عربي سن ١٨٨٢ع ۾ لکي شايع ڪيو آهي .

هي مخطوط وري سنڌي ڪاتب، جناب مولوي محمد هاشم نصرپوري ... اصل ڪتاب تان مع مختصر شرح، ڪتابت ڪيو آهي. هن ۾ ... ٿيل آهن. هن جي شروع جا ۽ پڻ وچ ۾ ڪي ورق ... آخر ... آخر ۾ تقريباً اٺ صفحا وڌيڪ به شرح ۾ ... ٿيل آهن.

هن تي صفحا غلط لڳل هئا جي موں ٺيڪ سڌاري لڳا آهن. ... هئا تنهن ڪري انهن سڀني جي سائيز سان پيوندي ۽ ... سان محفوظ ڪرائي چرمي جلد سان مزين ڪرائو ويو آهي

Marfat.com

مخطوط، عربي. فقه ۴۹ ا- س- ل ، سائيز ۲۷×۱۷ س م ؛ ۶۰۹ ص ؛ في صفحو سٽون ۲۷، ڪاغذ ديسي پراڻو ٿلهو، حنائي ، خط ڪوفي طرز جو پيچيدو ۽ پڙهڻ ۾ ڏکيو ، سن ؟.

۲۹۷۴۳ ڪتاب الفقه

مصنف : ؟

ڪاتب : ؟

آغاز : في رواية ابي الاصفهان ايضاً عن ابي حازم عن ابي هريرة فيحصل له رواية عن شيخين ولشيخه ابي صالح رواية عن شيخين، قوله ان النساء بعدم في ان رواية مسلم إذ"هن" لمن هي نساء الامصار، قوله اجعل لنا قوماً تقدم في العلم بانه' من هذا السّياق مع الكلام منه علي سالا مثله و هنا ان سال الله تعالي، قوله ايما امرأة انّما خص" المرأة الخ .

انجام : و للحديث طريق اخري اخرجها البخاري في تاريخه من طريق محمد بن عبدالله بن عبدالرحمن بن محمد بن عبدالله بن عبدالقادر عن جده عن ابيه محمد عن ابيه عبدالله انه سمع عمر يقول ذلك . و طريق اخري اخرجها عمر بن شيبه من طريق عبدالله بن دينار عن ابن عمر عن اسنادها صحيح و من وجه آخر منقطع وزاد فكان الناس يعجبون من ذلك ولا يدرون ما وجهه حتي طعن ابو لولؤة، عمررضي الله باسم تقدم ما معلن بفضل الصلوة في المسجد النبوي و في مسجد قبا والمسجد الاقصي في ابواب في اواخر كتاب الصلوة علام الاستاذان المدينه علي ستة و عشرين حديثا المعلق منها أربعة والمكرر منها فيه وفيما مضي تسعة والخالص سبعه عشر وافقه مسلم علي تخريجها سوي حديث أبي هريرة في ذكر بني حارثة و حديث ابي بكرة في ذكر الدجال وفيه من الاثار اثر واحد وهو اثر عمر الذي ختم به واخرجه موصولاً ومعلقا وفيه اشارة الي حسن الختام بسال الله ان يختم لنا بالحسني وأن يعين علي ختم هذا الشرح و يرفعنابه الي المحل الا سني انه علي كل شي قدير و صلي الله علي

Marfat.com

سيدنا محمد نبي الرحمة و علي آله و صحبه وسلم تسليماً كثيراً الي يوم الدين و
حسبنا الله و نعم الوكيل. مستهل رمضان المعظم سنه ۸۲۹.
حاشيه تي هي اکر لکيل آهن: مقابله مجالس آخرها يوم السبت ۲۴ شهر شوال ۱۴ ۱۱۰۱؟

ڪيفيت

هي مخطوطو فن فقه تي آهي، زبان عربي اٿس. جيئن ته هن جو اڳيون ۽ پويون حصو نه مڪمل آهي تنهن ڪري سندس نالو، مصنف، ڪاتب ۽ تاريخ ڪتابت جو پتو ناهي. هن جو خط به نهايت پيچيدو، بغير نقطن جي، ڪوفي خط جهڙو آهي. جنهن ڪري پڙهڻ تمام دشوار آهي پر آهي فقه حنفيه تي مشتمل. آخر ۾ جيڪا عبارت آهي تنهن مان معلوم ٿئي ٿو ته هي شرح آهي، پر ڪنهن جو شرح آهي ۽ سندس متن ڪهڙو آهي؟ ان بابت مون کي ڪا ڄاڻ حاصل نه ٿي، البته خارجي ذريعن سان معلوم ٿي سگهي ٿو آهي ذريعا موجود نه آهن.

مخطوطي جي اول ۾ هي اکر لکيل آهن: مولوي غلام مدني جمعي گوٺ ... مهيسر تعلقو ميرو خان، لاڙڪاڻو.

Marfat.com

مخطوط عربي . فقد ٥٠ ا- س- ل، سائيز ٢٥×١٥ س م ؛ ص ؛ ٤٩٤ في صفحو سطون ٢٦، كاغذ ديسي تلهو حنائي، خط نسخ ؾ نستعليق پيچيده ؾ شكسته، سن ؟.

٢٩٤٣ **تحريرات المسائل علي حسب النوازل**
[فقه حنفي]

مصنف : ؟.

كاتب : ؟.

آغاز : الحمدلله الذي له في كل قضية حكم من اهتدي اليه فقد اصاب و عنده الحق واحد و ان اختلف آراء اولي الالباب. والصلوة والسلام علي خير من اجاب مع القضا يا بفصل الخطاب. سيدنا محمد وآله وصحبه المفتين بالحق والصواب. بعد فلماكانت الوقائع متجددة علي حسب الآراء والاغراض والأجوبة علي نحو الأسئلة متنوعة كالادوية للامراض وكنت من سالف الدهر اكتب فيها يقع من المسائل اجوبة موشحة بالشواهد و الدلائل و كانت متناثرة كعقد انفصم تقتضي النظم و الترتيب و تحتاج لكونها متفرقة الي الجمع والتبويب جمعت تلك التحريرات والتقريرات للافادة ليستفيد طالب الاستفادة و يدعولي بالختم علي السعادة و سميتها بتحريرات المسائل علي حسب النوازل و الله اسأل ان يجعل سعي السابق و اللاحق خالصاً لوجهه الكريم و ينفعني يوم لاينفع مال ولابنون إلا من اتي الله بقلب سليم الخ.

انجام : ماقولهم در صورتيكه مسجد غير جامع درميان دو مسجد جامع واقع است شخصي مي خواهد كه آنرا جامع نموده جماعتيان هر دو مسجد جامع راشكست داده دران مسجد نو رجوع كنانند آيا شكست جماعة مسجد بلاحاجت بمجرد غرض خود جائز است يانه.

الظاهرانه لا يجوزلانه سعي في خراب المسجد العامر باي وجه كان يوجب استحقاق الظلم علي الساعي باشارة النص كما لايخفي و ايضاً ذلك المسي المضر بجماعة المساجد العامرة ملحق بالمسجد الضرار فينبغي الامتياز عنه والله اعلم.

Marfat.com

ڪيفيت

هي مخطوطو بياض آهي ۽ شايد بياض واحدي هجي بياض واحدي اڳ ۾ اڇپي چڪو آهي، هن ۾ فقهي مسئلا آهن. اڳ حاصل ٿيل بياض جو نالو اهوئي نالو آهي. يعني: ”تحريرات المسائل علي حسب النوازل“ جيڪو علامة مخدوم عبدالواحد سيوستاني جي خاص شاگرد محمد صادق جي گڏ ڪيل مواد تي مشتمل بياض آهي ۽ هي مخطوطو ڄڻ گويا ثاني نسخو آهي.

هن ۾ مخدوم عبدالواحد سيوستاني جون ۲۲ جاين تي مهرون لڳل آهن ۽ سندس دستخط ويهن جاين تي ٿيل آهن ۽ ٻين ۾ سنڌي عالمن جون صحيحون، مهرون ۽ نشان مهور هن. چنانچه صفحه ۹ تي بياض جي فهرست آهي ۽ هڪ مربع شڪل مهر جو نشان ثبت ٿيل آهي لطف الله قاضي خادم الشرع.

بياض جي ابتدا صفحه (۱) کان آهي صفحه (۲) تان ڪتاب الايمان جي شروعات آهي. مخدوم صاحب کان سواءِ ٻين عالمن جون به هن تي صحيحون آهن، جيئن ته صفحه ۹ تي هنن بزرگن جون نشانيون آهن: قاضي محمد عبدالحي، خادم الشرع قاضي والمفتي يار محمد ذاڪر عبدنا داؤد ۽ ٻين بزرگن جون به صحيحون ۽ اسماءِ گرامي مرقوم آهن جهڙوڪ ۽ مخدوم محمد معين، صادق متعلوي، حامد بوڪاني، نعمت الله، عبدالرحمان، محمد حسين نصرپوري، مخدوم ابراهيم ٺٽوي جنهن جي مهر تي هي اکر آهن ”غلام حي ابراهيم“ داؤد جنهن جي مهر آهي: واذكر عبدنا داؤد“ مخدوم عبدالرؤف الڀگورائي، عبدالغني پورائي، مخدوم روح الله، مخدوم دين محمد، نور محمد نصرپوري، حافظ صوبي اگهمي، محمد صادق نصرپوري، مفتي محمد عارف شڪارپوري، قاضي محمد شڪارپوري، محمد حسين ... مخدوم قائم ٺٽوي، پير محمد هالائي، عبدالرحيم ٺٽوي، غالباً هي ... تي ... آهن رحمهم الله تعاليٰ.

Marfat.com

مخطوط عربي، و فارسي ٥١ ا- س- ل، سائيز ٢٨٠٥×٢٠٠٥، ص، ٦١٥ في صفحو
سطون ٢٠؛ خط نستعلق معمولي، كاغذ دبسي ثلهو ميرو، سن: ؟.

٢٩٧٤٣ تحريرات المسائل علي حسب النوازل [جزء ثاني]

مصنف : مخدوم عبدالواحد سيوستاني

كاتب : عبدالغفور ساكن بوبك

آغاز : الحمدلله الذي له حكم في كل قضية من اهتدي اليه فقد اصاب، وعنده الحق واحد و ان اختلفت آراء اولي الالباب. والصلوة والسلام علي من اجاب في القضاياء بفصل الخطاب محمد وآله وصحبه المتقين بالحق والصواب و بعد فلما كانت الوقائع متجددة علي حسب الآراء والاغراض والاجوبة علي نحو الاسئلة متنوعة كالادوية للامراض وكنت من سالف الدهر و اكتب فيما يقع من المسائل أجوبة موشحة بالشواهد و الدلائل و كانت متناثرة كعقد انفصم يقتضي النظم والترتيب و تحتاج لكونها متفرقة الي الجمع والتبويب . جمعت تلك التحريرات والتقريرات للافادة ليستفيد طالب الاستفادة و يدعوا لي بالختم علي السعادة و سميتها بتحريرات المسائل علي حسب النوازل و بالله اسأل ان يجعل سعي السابق و اللاحق خالصاً لوجه الكريم و ينفعني به "يوم لاينفع مال "ولابنون الا" من اتي الله بقلب تسليم" للمخدوم المعروف العلام فريد الدهر الذي كان.......... كمثل نجم الهداية مشكواة العناية و كان ...... في كل اقليم كان مسكنه في سيوستان و اسمه عبدالواحد المعروف به محمد احسان الخ .

انجام : والظاهران معناه يحمل عنه موجب السهو اذا سجد لسهو نفسه كما يحمل عنه القراءة اذا قرء لنفسه فلامنافاة بين هذه العبارة و بين ماذكره في النهر من وجوب اعادة الصلوة علي المقتدي اذا لم يسجد الامام بسهونفسه وحينئذ لايكون هذه العبارة مؤيدة لقول مولانا رحمةالله التتوي فتدبر ٢ مخدوم محمد هاشم عليه الرحمته .

Marfat.com

ڪيفيت

هن مخطوطي جو موضوع فقه حنفي آهي، جنهن جي ابتدا صفحه ٢٦ کان ٿئي ٿي. پهرئين صفحه کان هيءَ عبارت شروع آهي: قال العبد الفقير الي الله تعالي علاء الدين مفيد الطالبين ابوالحسن علي بن الجناب المرحوم السيفي بلبان الفارسي ادام الله النفع بفوائده و اجري علي جميع عوائده الخ. ليڪن اها ابتدا حقيقي نه آهي. هي ٻن جزن ۾ آهي ۽ هي ٻيو جزو آهي. هن جي فهرست مع ڪيفيات لکي ويئي آهي. هن مخطوطي ۾ سنڌ جي هنن بزرگن جا نالا درج آهن: مولانا حاجي احمد ميلاڻي، محمد بختياربوري، مخدوم محمد صادق گجراتي، قاضي غلام محمد، قاضي صادق علي، قاضي لطف الله، قاضي محمد شڪارپوري، محمد عارف شڪارپوري، مفتي عبدالمنعم، مخدوم عبدالحليم السيوستاني، حامد عبدالرحمن مفتي ٺٽو، محمد شجاع، عبدالهادي، مخدوم نعمت الله هالائي، پير محمد هالائي، مخدوم محمد قائم ٺٽوي، فتح محمد احمد، مخدوم منيڏنو نصرپوري، مخدوم عبدالڪريم المتعلوي مخدوم ابراهيم ٺٽوي، يوسف علي ٺٽوي، يعقوب بن ابراهيم، قاسم بن احمد، جعفر مفتي سيوستاني، عبدالله مفتي سيوستاني، داؤد بن جعفر بوبڪاني، مخدوم ضياءالدين بن صدرالدين ٺٽوي.

هن مخطوطي جي حالت نهايت خسته آهي، هن جي ظاهري صورت بمقابل [illegible] البت سندس باطني شڪل سهڻي ۽ سٺي آهي يعني منجهس [illegible] مواد [illegible]

Marfat.com

مخطوط فارسي . فقد ٢د ا- س- ل: سائيز ٢٥×١٧.٥ س م: ص: ٥٢ في صفحو سٽون ١٨: ڪاغذ: سياه تمام ضعيف، خط: نستعليق معمولي، سن: ؟ .

٢٩٧٤٣ رسالهٔ توحيد

مصنف : ؟ .

ڪاتب : ؟ .

آغاز : حمد متوافر و ثناء متكاثر مر حضرت بي نيازي راكه انعام او عام ست واكرام اوعلي الدوام، و درود معظم ومكرم بروح مطهر سلطان الانبياء وبرهان الاصفياء وسراج الاولياء احمد مجتبي محمد مصطفي صلى الله عليه وسلم و علي آله و اصحابه اجمعين. بدانكه اسعدك الله تعالي في الدارين كه اين كتاب معظم و مكرم است دربيان صفت ايمان و احكام صلوة و روزه و زكوة و فرائض و واجبات و نوافل و مستحبات كه روشنائي دلها است و بروروش جانها است ترتيب سوال و جواب ثبت افتاد و الله الموفق بالاتمام .

انجام : فصل در اين حكايت دو فائده ست يكي آنكه چون حادثه حادث كشت و واقعه نازل شد دفع آن حادثه و رفع آن نازله هرچند جدوجهدي كه ممكن باشد بجاي بايد آورد و هردوا و معالجه كه دست دهد ببايد كرد واگر باشد فيها الاخوف تفويض بجائي خوش است و ممتنع و متعذر نميگردد الخ .

ڪيفيت

هي مخطوطو نهايت منتشر ورقن جو مجموعو آهي. هي فقهي مسائل تي مشتمل آهي، هڪ جلد ساز ٻڌايو ته ڪي ورق منتشر حالت ۾ مون کي مليا جن کي جمع ڪري مون انهن جي جلد بندي ڪري ڇڏي ته جيئن محفوظ رهن. هنن ورقن ۾ ترتيب مضمون موجود نه آهي ان ڪري صفحا به باقاعده نه آهن. بطور سوال جواب جي فقهي مسائل تي مشتمل آهي، هن جي حاشين تي وري ڪي مضمون آهن، مطلب ته مختلف مسائل جو مجموعو آهي .

Marfat.com

٤ صفحي جي حاشيه تي لکيل آهي: بدانکه اين رساله بنسبت دربيان اسامي حضرات آئمه اثني عشر رضوان الله عليهم اجمعين وکنتهائي ايشان و اسامي آبائه وامهاته و تاريخ ولادت و وفات ايشان و مدت عمر و خلافت ايشان و نقوش خواتيم ايشان و اسامي کشندگان ايشان و مواضع قبور ايشان الخ .

هيءَ مفيد معلومات حاشيه تي لکيل آهي پر بيتر تيهيءَ ڪري مکمل معلومات حاصل نه ٿي سگهي آهي. هن ۾ آنحضرت صلعم جن جي والدين بابت بحث ته: آيا انهن حضرات حالت اسلام دنيا مان لاڏاڻو ڪيو يا نه؟ اهو بحث به مرتب هٿ ڪيو آهي.

هن مخطوط، جو في الحال جاڙ مضبوط آهي جنهنجي اندر موجود مواد غير محفوظ ۽ منتشر آهي.

Marfat.com

مخطوط، فقه فارسي ٥٣ ا - س - ل، سائيز ٢٠×١٤ س م، ص ٣١٦، في صفحو سٽون ١٥، ڪاغذ ديسي ٿلهو، خط نستعليق درميانه، سن: ؟

٩٢٧٤٣ مجموعهٔ خاني

مصنف : ڪمال ڪريم ناگوري

ڪاتب : ؟

آغاز : حمد بيحد مر محموديرا ڪه هدايت حمد او عارف را بمقام محمود رسانيد و عارف را از معرفت آن باقي بعجز معترف گردانيد كما حمده احمد الانبياء والمرسلين وقال لا احصي ثناءً عليك كما اثنيت علي نفسك صلي الله تعالى عليه و آله اجمعين. شكر بيحد مر مشكو ريراكه سعي جميل عباد بانعام عميم بنعمت اتمام مشكور گردانيده اوست الخ.

انجام : تم هذه الكتاب مجموع خاني در وقت ظهر روزچهارشنبه تمام شد.

ڪيفيت

هن مخطوط جو موضوع دين آهي. فارسي زبان جي هن مخطوط ۾ دين جي هڪ مخصوص ۽ اهم شعبي فقه تي بحث ٿيل آهي. هن ۾ جزوي مسئلا بيان ٿيل آهن جي بي انداز آهن ۽ انهن سڀني جا جواب با صواب ڏنل آهن. هن ۾ دنيوي معاملات جا مسئلا ڪثرت سان بيان ڪيل آهن.

هن مخطوط جو جلد پختو چرمي آهي. هن جي سمورن ورقن تي ڇتيون لڳل آهن. اصل ڪتاب ته نفع بخش آهي پر قديم هئڻ سبب هاڻي رڳو تبرڪ طور آهي.

Marfat.com

مخطوط فقه. فارسي ٤٥١ - س - ل؛ سائيز ٢٢ × ١٥ س م؛ ص ٥٣٦؛ في صفحو سٽون ٢٠؛ ڪاغذ: سفيد، فوٽو اسٽيٽ ڪاپي؛ خط نستعليق سادو، سن: ١ ذي الحج ١١٣٣هه

٢٩٧٤٣ حيواة الصائمين

مصنف : مخدوم محمد هاشم ٺٺوي رحه

ڪاتب : آخوند هارون متعلوي

آغاز : بسم الله الرحمٰن الرحيم سبحانک لا علم لنا الا ما علمتنا انک انت العليم الحکيم جوامع محامد وثناء ومجامع ستائش بي ريا مر حضرت داوريرا جل شانه و سلطانه که سبع طباق افلاک پيدا کرده اوست و هفت اقليم ربع مسکون عالم بر آورده او وآفتاب باتاب از نور تجلي او يک لمعه ايست و برق درخشان از تجليات جمال مطلق اش يکجلوه و درود نا معدود غير محدود بر حضرة محمد محمود مختار حضرت معبود که آية انا ارسلناک رحمة للعالمين در شان اوست و کريمه من يطع الرسول فقد اطاع الله توقيع فرمان او و بر اولاد امجاد و اصحاب خير عباد و اتباع اهل رشاد الي يوم التناد آمين.

معروض مي دارد بنده اميدوار برحمت حضرت ملک غني فقير حقير محمد هاشم بن عبدالغفور سندي غفر الله تعالي ذنوبهما و ستر عيوبهما انه الرحيم الولي که باعث گشتند مرا بعضي احباب از اهل صفا بر آنکه رسالهٔ صيام مسمي بمظهرالانوار که قبل ازين تاليف شده بود مسائل آنرا از زبان عربي بعبارت فارسي آورده شود تا مبتد يا نرا آسان نمايد پس اين ضعيف ملتجي اجابت امر بزرگان بر ذمه خود متحتم ديد و بتاريخ هفدهم شهر ربيع الاخر سنة الف و مائة و احدي و ثلاثين هجريه يوم الجمعه بعد ا... شروع نموده و آنچه از دلائل در کتاب مظهر الانوار مسطور بود ازان اختصار کرده شد و در مسائل آن از دياد نموده آمد و اين رساله را حيوة الصائمين تسميه افتاد الخ.

انجام : اين رساله اصلح الله تعالي امره و ستر و زره ميکويد که فارغ شدم از تاليف اين رساله در روز خميس وقت الظهر بتاريخ هفدهم شهر ذي الحجه سنة الف

Marfat.com

و مائة و ثلاث و ثلاثين هجريه و شروع نموده بودم در تاليف وي بتاريخ هفدهم شهر ربيع الآخر سنة الف و مائة و احدي و ثلاثين سن اينهمه مدت دوسال و هشمت ماه شد وليكن واقع كشته بودند بعضي موانع از تاليف اينرساله در مدة دوسال بكماه كم و باقي آنچه مصرو فاكشت بر تاليف اين رساله مقدارنه ماه ياكسبيري كم زياده با شد تخميناً و الله تعالي اعلم عنده و علمه احكم و حكمه اعلم و اعظم و به نستعين تمت الرسالة الشريفة المسماة بحيوة الصائمين بعون الله تعالي اللهم اغفر لمصنفه و كاتبه ولمارئه و عامله آمين ثم آمين.

ڪيفيت

هي مخطوط حنفي فقه تي مبني آهي ۽ فارسي زبان ۾ آهي. هن ۾ فن فقه جي هڪ وڏي "صوم" [روزن] تي تمام شرح ۽ بسط سان بحث ڪيل آهي يعني ته روزن جي سڀني مسئلن تي مشتمل سوال جواب جي صورت ۾ هي هڪ جامع شاهڪار آهي. هن بابت جناب مصنف مرحوم ديباچه ۾ تحرير فرمايو آهي ته: مون هي رساله مسمي "حيوة الصائمين" ڪتب تفسير، حديث، تاريخ، عقائد، اصول فقه، فروع فقه، ڪتب مشائخ از اهل تصوف ۽ لغت و غيره من جمله تي سٺو ست ڪتابن مان اخذ ڪري ٻه سال ۽ هڪ ماه جي مدت ۾ تيار ڪيو آهي.

هي مخطوط مع جامع فهرست جي، ١٧ بابن ۽ ٢٥٥ فصول تي مشتمل آهي ۽ پڻ اول ۽ آخر ڪتاب جي ڪيترن ئي اضافي ورقن سميت سمورو "فوٽو اسٽيٽ" ڪرائي سنڌس جز بندي ۽ چرمي پڪي جلد سان مزين ڪرايل آهي.

مخطوط جي آخر ۾ اعتڪاف ۽ شب قدر بابت به ڪافي وضاحت ڪيل آهي.

Marfat.com

مخطوطو فتح سنڌي. ء فارسي ٥٥ ا - س - ل ؛ سائيز ٣٠ × ١٨ س م ؛ ص ؛ ٦٣٦ في صفحو سٽون ٢١؛ ڪاغذ سفيد ديسي ميرو ٿيل، خط نسخ خوبصورت، سن : ١٤ صفر ١٢٨١ھ، ڪراچيءَ ۾ اڪيل.

٢٩٧٤٣ سراج المؤمنين

مصنف : مولانا حامد ٻُرج وارو

ڪاتب : فقير بلاول مري

آغاز : ساراهيان سبحان کي جو حاڪم حڪيما،

ازل ڪما ابدسئي جوڄي آهه بقا،

نڪو انداز انهن حد نہ نهايت ابدا،

هندو هميشه سنڌئي هوندو جڳ فنا،

كُلُّ شَيْءٍ هَالِكٌ اِلَّا وَجْهَهٗ ايڏاهه ڪن ڪجاهه.

۽ ٻيو مڪاءِ محمد مير کي ڏيئي رسالا.

.... اڳتي هلي ڪتاب جي شروع بابت هن طرح ٿو فرمائي :

تڏهن شروع ڪيم هي نسخو ڪاڻي ڪتابنا. منجهہ مهيني شعبان جي چوڏهين تاريخ. ٻيو هوا هجرة [هجرة] کي حبيب جي ٻاره سئي گذريا، ۽ ٻيو چاليهه وره ٻئي شمار ٻارا ساڻ عنايت توفيق الله جي جيهه هٿ هدايت آهه، "سراج المومنين" رکئم سنڌئي ناهه، سو صاحب سگهورو ڪري پس عزت عظيما الخ

انجام : اِت اُچي جلد ٻهرو ڪتاب سراج المؤمنين جو ٿيو تماما

هتان فقير بلاول جي جو مري مسڪينا،

ساڻ عنايت الله جي منجهہ مهيني صفرا

تاريخ چوڏهين هئي سن ايڪاسي ۽ ٻيو اٺارا،

پورو ٻهر هو ڏيهہ جو بندر ڪراچيا. تمت تمام شد.

Marfat.com

ڪيفيت

هي مخطوطو علم فقہ متعلق آهي. هن جو هڪ مڪمل نسخو پير جهنڊي جي لائبرريءَ ۾ پڻ موجود آهي. هي، سنڌي ۽ فارسي ٻولين ۾ هڪ سنڌي عالم جو لکيل آهي. فاضل مصنف جو نالو ڪٿي به لکيل نہ آهي البت هڪ ڪاغذ جو پرزو ڪتاب ۾ لکيل مليو جنهن مان معلوم ٿيو تہ مصنف صاحب جو نالو "حامد" آهي. ۽ هو ٺٽي جو رهواسي ۽ مخدوم محمد هاشم ٺٽويءَ جو شاگرد آهي. هن مخطوطي جا ٢ حصہ آهن، پهرئين حصي ۾ ٣٦ فصل ۽ ٻئي حصي ۾ ٢٩ فصل آهن. پهريون حصو صفحہ ٢٨٢ تي ختم ٿئي ٿو.

هن مخطوطي ۾ جن شخصيتن جا اسماء گرامي آيل آهن آهي هي آهن: مخدوم ميان عبدالله، مخدوم عثمان ص ٤٧١ تي، مخدوم محمد عابد ۽ مخدوم محمد عثمان ص ٥٠٤ تي، مخدوم عبدالواحد سيوستاني، مخدوم رحمة الله ٺٽوي استاد حامد، مخدوم قائم، ميان معين، مفتي عزت الله، حافظ مسعود، محمد شجاع هالائي، ميان عبدالرسول، عبدالرحيم ٺٽوي، مخدوم نعمة الله سعيد پوري، مخدوم عبدالرحمان لاکي پوٽو ۽ مخدوم عبدالڪريم.

هڪ هنڌ ص ٥٨٠ تي اصل تي صحيحون ٿيل هرهڪ: محمد عارف، محمد مدني ۽ محمد صالح جون آهن. ص ٤٣٤ تي حاشيہ ۾ محمد قاسم طالب ساڪن ڪراچي سچي ميانيءَ جا دستخط آهن. ص ٤٤٢ تي محمد اشرف ڳوٺ ريڙهي جو نالو ثبت ٿيل آهي محمد مدنيءَ جو اسم شريف ڪيئي دفعہ آيل آهي. شايد اهي سڀ بزرگ، مصنف صاحب جا همعصر هئا.

مخطوطو جي پڇاڙي ڪاٽل ۽ سندس جلد ڦاٽل آهي. شروع ۾ هڪ فقهي مسئلو پيش ٿيل آهي ۽ ان جو جواب بہ ڏنل آهي، جواب لکندڙن پنهنجون مهرون هنيون آهن، مهرن جا هن طرح نشان آهن: [عبدالرؤف صحت المسئلة اسمعيل].

Marfat.com

مخطوط، فقه سنڌي، ٥٦ ا - س - ل؛ سائيز ٢١٠٥×١٧ س م؛ ص: ٢٤ في صفحو سٽون ١٤، ڪاغذ ديسي باريڪ، حنائي، خط تستعليق پڪو سهڻو، سن ؟ .

٢٩٧٤٣

فقهي تحرير

[درباره امامت ملا وجهي]

مصنف : ؟ .

ڪاتب : ؟ .

آغاز : سوال، عيد نماز عالم جي پويان ملا وجهيءَ جي جائز ٿيندي ڇا جي هائو ته اهو عالم ملان وجهي هميشگيءَ جي خطيب جي پويان نماز پڙهڻ ڪري صواب وارا ٿيندا ڇا جي نه ته او ملان ۽ سندس پويان نماز پڙهندڙ گنهگار ٿيندا ڇا ۽ او عالم ۽ سندس پويان نماز پڙهندڙ اجر وارا ٿيندا ڇا بينواتو جروا .

انجام : سچ ۽ حق آهي ته ملان جا حال وجهي ڪري تمام ابتر ٿي پيا آهن رسم ۽ عادت دين جي ڪرڻ انجي فقط وجهه جي ڪري آهي اندر ته بلڪل وجه ڪارو ڪري ڇڏيو اٿن . هڪ ڳوٺ ۾ مسافر ٿي مسجد شريف ۾ وينو هوس مولوي زاده جاهل هڪ آيو بانگ ڏيئي ويو ته ڪرڻ نماز نپڙهيائين جڏهن وقت تنگ ٿيو تڏهن مون نماز پڙهي ورب ٻيي وقت ته پي به اچي بانگ ڏيئي هليو ويو تڏهن ڪاوڙ مون ٿي چيو مانس ته او چور دين جا رڳي بانگ ڏئي پوءِ نماز وري ٻي مسجد ۾ ٿو پڙهين ڇا تڏهن جواب ڏنائين ته تون ڇا ڪندي راڄ مون ٿي چيو آهي جنجو نمڪ [يعني ٽڪون ماني جوئي] نو ڏان ته آخيان ته نه پڇني ته بانگ ڏي ته اسين ڪاهون ته پڙهون ڏات [illegible] بانگ ڏيندو آهيان نماز ڪان نو پڙهان راڄ لان [illegible] نعوذبالله منها اهڙا حال آهن ملان وجهين جا ڏهن ملان وجهين جون ڏانهون فقير وٽ آيون آهن ته اسان جماعت ازخود وڃي ڏنو آهي ته ملاو پاڻي ڪونري جو هاري ٿو ڇڏي پوءِ ريءَ وضو اچي نماز ٿو پڙهائي ته ملان

Marfat.com

وجه و نجيم هاڻ اسين ڇهجون نمازون ڪيئي ڪريون ۽ منلي ڪي ج
ڪريون. لاحول ولا قوة الا بالله بلا شڪ جيڪي مولنا همايوني صاحب ۽
ٻين علمائن مڪورن محرر صاحب جي تحرير ... تائيد ۽ تقريظ فرمائي
آهي سا صحيح ۽ لاريبي آهي هه و الله اعلم و علمه احڪم هه عبدالرزاق
بوبڪاني عفي عنه.

ڪيفيت

هي مخطوطو سنڌي زبان ۾ فقهي جي هڪ مسئلي "امامت مثل، وحهه ڪائينڌ
متعلق آهي. هن ۾ ان سوال جا جواب ان زماني جي تقريباً ڇويهي عالمن ڪان حاصل ڪيا
آهن. مسئلو اعلم عالم مولانا همايوني رحمه ڪان پڇيو ويو آهي جنهن جي جوابي تحرير ڪان پو
ٻين عالمن ڪان ان جي تائيد ۽ تصريح ۾ تحريرون ورتل آهن، جن جا نالا هي آهن: مخدو
محمد صادق ڳچيرائي، احمد عفي عنه، قاضي الهرڪيو ڏيپارجائي، مخدوم محمد حامد اگهيمي رح
محمد عاقل حسيني. ١٢١٠هه، اذڪر عبد نا داؤد ١٢٢١هه محمد صالح، فيض محمد، العبد الا
الفقير محمد قاسم المتوطن في ڳڙهي ياسين تجاوز الله تعالىٰ عن خطيا ته برسر ڪوثر محمد قاسم
حررة الفقير عبدالغفور الهمايوني، اگرچه پرز عصيان و قصورم بحمدالله ڪه من عبدالغفور
هوالحق والحق احق الله افترالناس محمد حيات، محمد عثمان سڪنه مٺوڙي ضلع ناري، سيد
علي نواز شاه علوي" شڪارپوري ١٣١٢هه، مولوي حاجي ميان محمد صادق صاحب انا عبدالفقه
ضيائي معصوم مجددي شڪارپوري شد ضيائي مهر معصوم از غبار روزگار، فقير الدو
محمد داؤد دولت پوري المولود عفي عنه المعبود بالڪرم والجود، محمد حيات ساڪن مازي تعا
مورو، اسماعيل عفي عنه الله الجليل ساڪن ڳچير و تعلقه مورو، فقير گل محمد عفي عنه ڳچير
اضعف الخليفة محمد ادريس عفي عنه، محمد سعدالله انصاري، عبدالرزاق بوبڪاني عفي عنه.

Marfat.com

مخطوط : فارسي ددن ا- س- ٥٥؛ سائيز ٢٣×١٣ س م؛ ص ٣٨ ؛ في صفحو سٽون ١٧ ، ڪاغذ ٿلهو ديسي ھٿائي، خط نستعليق درميانو؛ سن: ١٩ جمادي الاول ١١٠٤ھ.

٢٩٧٤٥ اللطيفة الغيبية

مصنف : عبدالله بن حسام الدين.... المعروف به شيخ الشيوخ شيخ شهاب الحق و الدين السهروردي.

ڪاتب : شيخ عبدالڪريم.

آغاز : الحمدلله المذكور بكل لسان و المشهود في كل فواد والمحمود في كل زمان والمعبود في كل مكان. والصلوة علي الداعي الي سبيل ربه بحجته و برهان محمد المبعوث بالحق الي كل جن و انسان و علي آله و اصحابه الذين اتبعوه باحسان و بعد فهذه اصول الحصول و فصول الوصول ولوصل اهل البداية الي رتبته النهاية و تنبه مدعي النهايه علي انه في البدايه ... . و سمية هذه المجموعه باللطيفة الغيبية قال العبد الضعيف عبدالله بن حسام الدين بن عبدالله .... المعروف بشيخ الشيوخ شيخ شهاب الحق و الدين السهروردي الخ.

انجام : تمت هذه الرسالة اللطيفة الغيبية بيد فقير حقير شيخ عبدالكريم ... ... حضرت شي [شيخ] عبدالاول غوثي شطاري مندوي ... ... تحرير في التاريخ ١٩ شهر جمادي الاول ١١٠٤ھ.

ڪيفيت

هي مختصر ۽ موجز رسالو سلوڪ يعني خدا ڏانهن وصول جا طريقا ٻڌائي ٿو آهي. شيخ شهاب الدين سهروردي جو هي رسالو جو مصنف آهي سو ... لکي ٿو: بدانكه هرطائفه راكه بيني و هر فرقه را كه مشاهده كني و اهل هر ملت را كه صحبت داري همه را از خدا جوئي فارغ نيابي و ازين سودا معرض نه بيني چه مؤمن وچه كافر وچه صالح وچه ... و زنديق وچه صديق وچه ملحد وچه مفسد وچه مصلح وچه مرشد وچه مسترشد ... خارج نيست اما فرق در وصول بمقصد آمد.

بهرحال قديم عهد جو انسان خدا طالب هو، ... ... جي ... ۽ ... ترسيءَ ۽ خدا پرستيءَ ڏانهن هو ۽ تڏهن ته اهڙن جو ... خبر چارتي وساري آهي.

هي مخطوطو گهڻو ڪري صاف ۽ سهڻو لکيل آهي ۽ پڻ اول ۽ آخر ... سلامت آهي، البت ڪتابت جون ڪجهه ڪي غلطيون آهن.

Marfat.com

مخطوط : سنڌي عربي، دين ا - س - ۵۸ سائيز ۲۰×۱۴ س م ؛ ص ۲۲۲ ؛ في صفحو سٽون ۱۳ ؛ ڪاغذ ديسي پراڻو، حنائي، خط نسخ ۽ نستعليق، سن : ؟

۲۹۷۶۵ انتخاب خزانة الاعظم

مصنف : مخدوم عبدالله

ڪاتب : ؟

آغاز : پنجتريهم باب ڪفر ڪلمن جو ڪريهم مذڪورا، الڪن ڪتابن ۾ انهن تا علماء الخ .

انجام : صاف سرون ڏين طهورا تره .... ئي حقيقي مؤمن جي وٽي ٻاڪ پين.

ڪيفيت

هن مخطوط جو موضوع دين آهي. هي گهڻي ڀاڱي اڳين سنڌي "الفاشباع واري" ۾ منظوم طرز تي آهي. شروع ۾ متفرق بيانن ڪهان پوءِ صفحه ۲۷ کان سنڌيءَ ۾ سلسلي وار مضمون لکيل آهي، جنهن جي شروعات هن طرح آهي: "پنجهتريون باب ڪفر ڪلمن جو ڪريهون مذڪورا" الخ. وري ص ۹۰ تي هئين لکيل آهي ته : "چوڏهتريون باب ڪتاب جو سٺو سبوجها. ڪريون قبرن جي زيارت جو ڪي تنهن ۾ مذڪورا الخ. قبرن جي جي زيارت جو اهو مضمون چئن صفحن تي مشتمل آهي. ص ۱۲۶ تي مخدوم عبدالله جو نالو لکيل آهي. ص ۱۲۷ تي آهي ڪان رسول الله صلعم فحماً الخ. اهو مضمون ص ۱۳۶ تائين آهي، جيڪو شمائل ترمذيءَ مان ورتل ٿو ڏسجي. تنهن ڪان پوءِ وري متفرقات آهن ۽ وري ص ۱۴۸ تي مسلسل هن ريت عبارت آهي : ساراهجي سو ڌڻي جو قاسم قسمت. رحمت تنهنجي رسول‌ص تي جو صاحب شريعت. الخ. جنهن ۾ ميت جي ترڪه جو ورهاڱو ٿيل آهي جيڪو سنڌيءَ ۾ ص ۱۵۴ تي ختم ٿئي ٿو. ص ۱۵۵ تي زير عنوان قوله تعالیٰ ولن يجعل الله للكافرين على المؤمنين سبيلا. عربيءَ ۾ اهو مضمون شروع ٿي ص ۱۶۲ تي ختم ٿئي ٿو. وري متفرقه سنڌي مضمونن ڪان بعد ص ۱۶۵ ڪان نئون مضمون شروع ٿئي ٿو.

Marfat.com

Marfat.com

Marfat.com

جنهن جو عنوان آهي: "اخذنا القراءات السبع اذنا عن شيخنا عبدالقادر مفتي مكة المعظمه." ان مضمون جو خاتمو ص ١٧٨ تي ٿئي ٿو. ص ١٧٩ تي سنڌيءَ ۾ مضمون آهي جنهن جو عنوان آهي: "پڻ گجيا آپ گوڙبون ٿيون ڪيا ميهن ماڻداٿا" الخ. هن ۾ ڪنهن معجزه جو بيان آهي. بهرحال هي مخطوطو بي ترتيب ۽ غير منظم آهي.

مخطوطو: عربي. ديزن ا- س- ٩٥ سائيز ٢٠.٥×١٥.٥ س م؛ ص ٥٢؛ في صفحو سٽون ٢٢، ڪاغذ ديسي حنائي، خط نستعليق معمولي؛ سن: ١٢٨٠هه.

الكوكب الدرية
في
طريقة المحمديه

٢٩٧ع١٠٤

مصنف: سيد محمد علي شاه ولد صالح شاه.

ڪاتب: ؟

آغاز: الحمدلله الذي أنزل على عبده الكتاب ولم يجعل له عوجا. قيما لينذر باسا شديداً من لدنه. اما بعد فيقول العبد الفقير المتمسك بحبل الله المتين السيدمحمد علي شاه ابن سيد صالح شاه. لما كان كتاب "طريقة المحمديه" الذي صنفه الامام الهمام المحقق المدقق قدوة السالكين و عمدة المتأخرين الامام ابو عبدالله البركاني را سخه الكتب زهداً و تقوىً [illegible] الكتاب و السنة و قدكان اكثر رغبة الطالبين في تحصيله [illegible] و لكن رأيت اشق عليهم تفهماً و ادق بهماً فاردت ان [illegible] و سميته الكوكب الدرية في طريقة المحمدية الخ.

انجام: و يجوز ان يكون "لا" في قوله فلاعداله تعالى في قوله فلا اقسم حتى يحكموك اي يجعلوك حكماً فيما شجر بينهم.

Marfat.com

ڪيفيت

ڪتاب "الطريقة المحمدية" جو اصل متن علم موعظت جو مشهور ڪتاب آهي جيڪو مولوي محمد بن پير علي معروف برڪلي [وفات: ٩١٨هه] جو لکيل آهي جنهن ۾ ٽي وڏا باب آهن ۽ هر باب ۾ ٽي فصل آهن. پهرين باب ۾ اعتصام ڪتاب و سنت، بدعت جو رد ۽ اقتصاد جو بيان آهي.

هن متن جون گهڻن ئي عالمن شرحون لکيون آهن. سنڌ ۾ هي شرح حيدرآبادي عالم جي لکيل آهي. ڪاتب جي لکڻيءَ ۾ نقل در نقل هئڻ سبب ڪي غلطيون ٿيل آهن. هن مخطوط جي پڇاڙيءَ ۾ هن طرح مهر لڳل آهي:

مهر جو نشان

١٢٦٨

الانا ناصر الدين محمد

علي

فتح باب علم خفي و جلي

مخطوط: سنڌي مع عربي، ڊيزن: ا-س- ٦٠ سائيز ٢١ × ١٥ س م؛ ص ١٤٤؛ في صفحو سٽون ١٥، ڪاغذ ديسي حنائي، خط نسخ؛ سن: ٨ شعبان المعظم ١٢٦٠ هه.

بياض مخدوم گرهوڙي ٢٩٧٤١٢٠٩

مصنف: مخدوم عبدالرحيم شيخ شهيد سعيد گرهوڙي رحه.

ڪاتب: ؟

آغاز: پهرو ويساهه سِک ٿون علم ايمانا. ويسهه صحي اي ٿيو جمي وسهين هن معني. "لااله الا الله محمد رسول الله" ٻيا ويسهه سڀ وڃاءِ. جيڪي ان سوءِ نه جڙي سو سڀ باطل ڄاڻ. ڪلمو ڪنز علم جو دنيا آخر تان، جيڪي ٻاهران سو ڪوڙ ڪهن علماءِ. ٻه معني سندس سک ٿون ته پونئي پروڄاءِ "لااله الا الله"، الله آهي هيڪڙو جو موڙ مڙن جو آهه. لا نه اڀي منجهس آهي الاهو، سڄاڻ ۾ تنهن سندي عقل عاجز هوءِ الخ.

Marfat.com

انجام : فصل دوم در علم معلومي: ٻچڙيءَ جو پنڌ ٻچڙو. جنهن جي وات نه وڃجي تنهن جو پنڌنه پڄجي. سيڪو پاڻ کي، جيجل پانکي ڪرند پسند، ڏيه ٿيندو، بيش ڪنهن کي نه وڃي، لکيو پري، پر نه ٽري، سيڪو پنهنجي جاءِ تو لوڙي، ڪنهن جو ڏوهه ڪونهي، جيڪي ڪري سو الله، هرچه کند خدا کند بنده بيچاره چه کند. مري جواب ڏيو. ڪو ڪنهن جو نه ٿيندو، حق ٿيندو، حق وڪيل حق ڪندو، سيڪو پنهنجو ور نو ڳالهائي، تمت والمراد. ڪي ڪاڻجي ڪي اوبارجي. سچو سڄڻي سنهن ڏني ته سڄڻي نه ڳيهجي. تمت ڪتاب سنڌي .

ڪيفيت

هي مخطوط دينيات متعلق آهي. هن ۾ سورة فاتحه جو تفسير آهي. ۽ ٻئي سورة ڪوثر، تبارڪ ۽ اخلاص سورتن جو تفسير به آهي. ازانسواءِ نعت رسول صلعم ۽ ٻيون شيون به منجهس لکيل آهن. ترڪ جو به ذکر ڪيل آهي. سر ورق تي هڪ مهر لڳل آهي جنهن ۾ هيءَ عبارت آهي :

بيادگار محمد اسماعيل و محمد ابراهيم آبڙو ڪتبخانه شاڪر به نصرپور ...

محمد يوسف شاڪر آبڙو ۽ ٻئي قلم سان لکيل آهي: شاڪر آبڙو نصرپور ضلع حيدرآباد سنڌ ... وڏيرو محمد صديق آبڙو، وٽان ٿيوث پنهنجو ... شرف حي، ... نقل ڪيو ويو.

مخطوط: فارسي . دينيات ... سينٽيميٽر ٢٨ × ... ورق ... سٽون ١٦؛ ڪاغذ ديسي ٿلهو جنائي، خط: نستعليق سنڌي سن : ؟

بيت الاسلام ٦٥-٢٩

مصنف : ؟

ڪاتب : ؟

آغاز : الحمد لله رب العالمين والعاقبة للمتقين . و الصلوة و السلام علی رسوله و ...

Marfat.com

محمد و آله و أصحبه أجمعين. بدانكه نام اين كتاب "بيت الاسلام" است و باب دربيان نماز و روزه و حج و زكوة و غير ذلك و هركه اين چهار مسئله نداند امامت كردن مر اورا روانبا شد الخ .

انجام : اگرترا پرسندكه كسي جمع نقو دهائي كفن ميت .... اورا چيزي حاصل شود و قدري ازان كه بعد خريدن كفن باقي ماند آن كس باقي راچه كند . جواب بگو اگر صاحب آن درم بشنا سد بر اورد كند و اگر نداند بر فقيري مثل آن صرف كند و اگر چنان كسي نباشد پس تصرف فقيران و مسكنان كند و همچنين در تجنيس آ ورده است .

كيفيت

هن مخطوط جو موضوع دين آهي. دين اسلام جا اركان : نماز ، روزه، حج، زكوة وغيره جا مسائل بيان كيا ويا آهن. هن جا صرف ١٤ صفحا آهن. هن جو مصنف، كاتب ۽ سن كتابت معلوم ناهن. هن جي حوض كتابكان سواء حاشين تي ـ مختلف شيون لكيل آهن. خط كچو ۽ تمام سادو آهي.

مخطوط : فارسي، دين ا ـ س ـ ٦٢ سائيز ٢٦×١٧ س م ؛ ص ٦١٩ ؛ في صفحو سٽون ١٠ ؛ كاغذ ديسي ٿلهو حنائي ؛ خط نسخ سادو ؛ سن : ؟

٢٩٧٤٦ تذكرة الاولياء

[جزو اول]

مصنف : ؟

كاتب : ؟

آغاز : الحمدلله الجواد با فضل انواع السفهاء .
المنان با شرف اصناف العطاء .

....

....

Marfat.com

.... اما بعد چون از قران و احاديث گذشتمي هيچ سخن بالاتر از سخن مشايخ طريقت نيست رحمهم الله تعالى كه سخن ايشان نتيجه كارو حال است نه ثمرهٔ حفظ وقال و از عيان است نه ازبيان و از اسرار است نه از تكرار و از علم لدني است نه از علم كسبي الخ.

انجام: شيخ كفت آري سگ او بندهٔ او بود از پي او ميدويد از برون مانده و سگ مادردرون مانده است وما از بي او ميدويديم و بسي فرق بود از كسي كه متابع سگ بود باكسي كه سگ متابع او بود اوظاهر مي توانست ديدان شما از شما پوشيده است اين بتو ازان هزار بار به پس كفت اين ساعت در پيش بادشاه او خواهد بود اكر سگ .... سگ ندارد ما روي بدو خواهد داشت نقلست كه از و پر سيدند .... الخ [نا تمام].

كيفيت

هن مخطوطه جو موضوع دين ۽ عرفان آهي. هن ۾ اسلامي دنيا جي مشائخ بزرگن اهل الله جو تفصيل سان تذڪرو قلمبند ڪيل آهي.

هي مخطوطو گهڻن ئي ڪتابن تان اخذ ڪيل آهي، جيئن فاضل مؤلف صفحه ۱ تي لکيو آهي ته: "اكر كسي سخن ايشان زيادت ازين خواهد در كتب متقدمان و متاخران اين طائفه بسيار يافته ميشود از انجا طلب كند و اكر طالبي شرح كلمات اين قوم ميخواهد در كتاب شرح القلوب" و كتاب "كشف الاسرار" و كتاب "معرفة النفس و الرب" نظر و تدبر بر آيد بدان معاني محيط شود و هركه اين ۳ كتاب معلوم كرد كمان من از اينست كه هيچ سخن اين طائفه الا ماشاء الله بروي پوشيده نماند و اكر اينجا شرح اين كلمات دادمي هزار ورق كفايت نيستي" الخ.

هن جا ۾ حصا آهن، هي فقط پهريون حصو آهي. جيئن ... تي: "الجزو الاول من كتاب تذكرة الاولياي رحمهم الله." ص ۲ تي ... معلوم ... اهڙي طرح جهوني هئڻ سبب ظاهر فقط سنڌس سنه ۱۲۰۱ ۾ ... جي تاريخ سان لکيل آهي ته: من ملكيته بقيمت روبيه و نصفها مع شي عبدالشهود.

Marfat.com

مخطوطو : عربي . دين ا- س- ٦٣ ؛ سائيز ٢٥×١٨ س م ؛ ص ٣٧ ؛ في صفحو سٽون ١١، ڪاغذ ديسي ٿلهو، حنائي ، خط: نستعليق صاف سهڻو، سن : يوم الجمعة ١٦ محرم الحرام سنه ١٣٢٠هه .

٢٩٧٤٦٣ تذڪره معراج النبي

مصنف : ؟

ڪاتب : محمد شفيع المجاور .

آغاز : الحمدلله رب العالمين و العاقبة للمتقين. والصلوة و السلام علي رسوله محمد واله أجمعين. اما بعد فهذة تذڪره لمعراج النبي صلعم و غاية لكما لاته صلعم فرتبته علي مقدمة و ثلاثة ابواب و خاتمه الخ .

انجام : قال علي كرم الله وجهه ان رسول الله ﷺ في اخر نفسه حرک شفتيه مرتين فالقيت سمعي يقول خفيه امتي امتي فقبض رسول الله صلعم يوم الاثنين من شهر الربيع الاول ١١ هه تمت بالخير و الله تعالي اعلم بالصواب واليه المرجع والمآب، تمت بالخير بتاريخ ١٦ شهر محرم الحرام سنه ١٣٢٠هه بقلم المنتصر الي الله محمد شفيع المجاور عفي الله عنه و عافاه يوم الجمعة .

ڪيفيت

هن مخطوطي ۾ معراج النبی صلعم جو عربي زبان ۾ ذڪر آهي . هن ۾ مقدمو ٣ باب ۽ خاتمه آهي. خط سهڻو، صاف ۽ پڙهڻ ۾ آسان آهي. هي مخطوطو غير مجلد آهي منجهس ڪتابت جو چڪون به آهن. هن ۾ هي شعر ٥٤ پيرا آيل آهي :

عطر اللهم قبره الكريم. بعرف شذي من صلوة و تسليم.

Marfat.com

مخطوط : فارسي، دين ا-س- ٦٤ ; سائيز ١٧×١٠ س م ; ص ١٦١ في صفحو سٽون ١٥ ; ڪاغذ ديسي حنائي ; خط نسخ عمدو ; سن ١١٩٩هه.

تڪملة الايمان ١٤-٢٩٧٦
و
تقوية الايقان

مصنف : عبدالحق بن سيف الدين ترڪ دهلوي البخاري.

ڪاتب : عبدالحق بن سيف الدين ترڪ دهلوي البخاري

آغاز : الحمدلله رب العالمين والصلوة والسلام علي سيد المرسلين و امام المتقين و خاتم النبيين محمد وآله و اصحابه و اتباعه اجمعين اما بعد ميگويد فقير حامد اضعف عبادالله القوي الباري عبدالحق بن سيف الدين الترڪ الدهلوي البخاري ڪه اين رساله ايست مسمي تڪملة الايمان و تقوية الايقان در بيان عقائد اسلام و قواعد ملت برطريق سنيه اهل سنت و جماعت مشتمل برفوائد شريفه و معاني لطيفه الخ.

انجام : لله الحمد ڪه ختم رساله بر رجا و مغفرت و رحمت آمد حاقبت [illegible]
تمت الرسالة بعون الله و توفيقه ....
و الله لايغفر آن يشرڪ به و يغفر مادون ذالڪ لمن يشاء و يعفو العقاب علي الصغيرة و الله تعالي رسل رسلا من البشر الي البشر مبشرين و منذرين و مبين الناس ما يحتاجون اليه من امور الدنيا والدين.

ڪيفيت

هن مخطوط جو موضوع دين آهي. متن ۾ توحيد [illegible] سنت [illegible] الاسلام عقيدن جي عالمانه طور تي دليلن سان اپٽار ڪيل آهي [illegible] تيرهين صدي ۾ ڪتابت ڪيل آهي، ۽ سندس ڪاغذ ۽ [illegible] سلامت ۽ محفوظ آهي. [illegible] ۽ شيراز ٽٽڻ سبب ورق الڳ الڳ ٿي ويا آهن. هن جو چرمي جلد [illegible] بر متس ميناڪاري ڪم ۽ سنهري محرابن جا آثار اجا به نمايان آهن.

Marfat.com

مخطوط فارسي، دين ا- س- ل ، ٦٥ ؛ سائيز ٢٥ × ١٣ س م ؛ ص ٣٢، في صفحو سٽون ١٨، ڪاغذ ديسي ٺلهو حنائي، خط : نستعليق سادو، سن: ؟

٢٩٧٤١٤ توحيد نامه

مصنف : محمد حسن ولد آخوند دوست محمد

ڪاتب : محمد حسن ولد آخوند دوست محمد

آغاز : الحمد لله رب العالمين و العاقبة للمتقين. والصلوة و السلام علي رسوله محمد و آله و أصحبه أجمعين. سوال اگر ترا پڙ سندکه تو مسلماني؟ جواب بگو الحمدلله من مسلمانم الخ.

انجام : سبحانڪ اللهم و بحمدڪ و تبارڪ اسمڪ و تعالیٰ جدڪ و جل ثنائڪ ولا اله غيرڪ. بعد از تکبير دوم اللهم صل علي سيدنا محمد و علي آل سيدنا محمد و بارڪ و سلم.

آخر ۾ هيءَ عبارت آهي: تمام کرد بنده حقير فقير محمد حسن ولد آخوند دوست محمد.

ڪيفيت

هن مخطوط ۾ چند ديني مسائل بطور سوال جواب جي ڪتابت ڪيل آهن. زبان فارسي اٿس، ڪجهه آيتون ۽ ڪي حديثون به لکيل آهن. هن ۾ ڪتابت جون غلطيون اڪيچار آهن.

Marfat.com

مخطوط : فارسي. دين ا- س- ل ، ٦٦ ؛ سائيز ٢٥.٥ × ١٧.٥ س م؛ ص ٩٤ ؛ في صفحو سٽون ١٧ ؛ ڪاغذ ديسي ٿلهو ۽ حنائي ، خط نستعليق ؛ ٢٩ ، ربيع الثاني روز خميس بوقت ضحيٰ سن : ١٢٢٤ .

٢٩٧٤٦ حديقة الاولياء مع حڪايات الصالحين

مصنف : عبدالقادر بن هاشم بن محمد الحسني السندي

ڪاتب : محمد عارف بن محمد افضل .

آغاز : رب يسر بسم الله الرحمٰن الرحيم و تمم بالخير و به نستعين حمد و ثنا و سپاس بي منتها مر خدا وندي راست جل و علي كه شمع هدايت معرفت در شبستان جنان انسان افروخت الخ .

انجام : خاتمه : بحمدالله ڪه جوهر هائي اذڪار ڪه ماند از خازنان گنج اسرار بنوڪ فڪر سفتم خط تحرير ڪشيدم هر هم در سلڪ تقرير بتائيد عنايات الهي رسيد اين نامه درحد سياهي زهجرت بود الف و شانزده سال: ڪه شد آراسته اين شاهد قال : همانا ماند از من يادگاري. چو نبود دور گردون را مداري.

ڪيفيت

سيد عبدالقادر سنڌيءَ جو هيءُ مخطوطو سنڌ جي مشهور اولياڻن ۽ بزرگن سان معلق تذڪري تي ٻڌل آهي. جو پير حسام الدين شاه صاحب جي تحقيق سان ڇپجي پڌرو ٿي چڪو طرفان سنڌيءَ ۾ ڇپجي چڪو آهي. سنڌ ۾ رهندڙ مشائخ ۽ بزرگن جا حالات ۽ ڪرامات هن ۾ ذڪر ٿيل آهن. شروع ۾ شيخ بهاؤ الدين زڪريا جو ٻي ذڪر آهي.

مخطوطو بلڪل بو سيده ٿيل آهي. هن جي آخر ۾ حڪايات الصالحين جو جزو اول به شامل آهي ۽ پڻ محمد عارف ڪاتب جي مهر به لڳل آهي ۽ ڪي يادداشتون به لکيل آهن.

Marfat.com

مخطوطہ : فارسي ، دين ا - س - ٦٧؛ سائيز ١٩×٢٥.٥ س م؛ ص ١٦٢٥ ؛ في صفحہ سطور ١٥، كاغذ هلكو سبز، خط نستعليق شكستہ، پختو صاف، سن: ١٢٤١ھ.

٤٩٧٤ حق اليقين

[جلد اول]

مصنف : ملاّ محمد باقر مجلسي اصفهاني رحمہ.

كاتب : مولوي حاتم الدّين احمد.

آغاز : [حصہ اوّل ص ١ كان ٩١٩] بسم الله الرحمن الرحيم الحمدلله الواحد الاحد الفرد الصمد العليم القديم القدير الذي ليس كمثله شيء و هو السميع البصير و الصلوة علي اشرف العارفين و فخر النبيين محمد و عترته الطاهرين الذين فازوا بالقدح المعلي من الفضل والعلم و اليقين و لعنة الله علي اعدائهم اجمعين. اما بعد چنين گويد خامهء شكستہ زبان و بيان ابكم نشان تراب اقدام ارباب يقين و خادم اخبار آئمه طاهرين صلوات الله عليهم اجمعين محمد باقر بن محمد تقي حشرهم الله مع مواليهما الاكرمين ....

اگرچہ اين فقير در كتب مبسوطهء عربي و فارسي اين مطالب عاليہ را بينات وافيه و دلائل كافيہ ايراد نموده ام اما اكثر خلق يا باعتبار عدم اعتنا و اهتمام در امور دين يا قلة بضاعت يا وفور اشغال يا طلب يا عدم قابليت ادراك انها از انها انتفاع بسياري نمي يابند لهذا فقير اراده نمود كہ درين رسالہ مختصره كافيہ عمده مطالب عاليہ رابيا نهائي واضح قريب با فهام ايراد نمايد بتوفيق الله سبحانه في الجملہ بر وفق مرام با نجام رسيد و مسمي "بحق اليقين" گرديد الخ .

انجام : چنانچہ حضرت امام جعفر صادق ع فرمود كہ حقتعالي در هر عصر بي عادني چند از را ويان احاديث اهل بيت ع مقرر كرد انيده است كہ نفي ميكنند از اين دين تحريف كردن غاليان را و برخود بستن مذاهب باطلهء مبتدعان را وتنا ويل كردن جاهلان را و فرمانها و توقيعات از حضرت صاحب ع بشيعيان رسيد در ايام غيبت ما رجوع كنيد برا ويان احاديث ماكہ ايشان حجت منند برشما و من حجت خدايم برهمہ بابر ايشان و ان دلايل و نصوص

Marfat.com

کہ بار امامت نمودیم احتیاج باین سخنان ندارد واللہ یهدي مـن یشاء الی صراط مستقیم. تمام شد "جلد اول" از کتاب حق الیقین بعون الملک الحق المبین. [جلد بیو، ص ۱ کان ۴۰۶]

اغاز : مقصد نهم در اثبات رجعت است بد انکہ از جملہ اجماعیات شیعہ بلکہ ضروریات مذهب حق فرقہ محققہء حقیقت رجعت است یعني پیش از قیامت در زمان حضرت قائم ع جمعي از نیکان بسیارنیک و بدان بسیار بد بدنیا بر میگر دند نیکان بر اي آنکہ بدیدن دولت آئمہ خود دیدها ایشان روشن کردد و بعضي از جزاي نیکیهاي ایشان در دنیا بایشان برسد و بدان از براي عقوبت و عذاب دنیا و مشاهدهٔ اضعاف آن دولتي کہ نمیخواستند باهل بیت رسالت ع برسد الخ .

انجام : الحمدللہ رب العالمین و الصلوة علي محمد و آلہ الطاهرین، مطبوع شد نسخہ کتاب حق الیقین در شهر ربیع الاول سال هزار و دویست و چهل و یک هجري در دا رالخلافہء طهران فقط سنہ ۱۲۴۱ تمام شد نسخہء حق الیقین فقیر حقیر فدوي حاتم الدین احمد. حق الیقین در بعض اصول از کتب مطبوع نویسانده شد.

کیفیت

هي مخطوطو مذهب امامیہ شیعہ اثنا عشریہ جي دین ۾ عقائد تي مشتمل
۽ احادیث معصومین علیهم السلام جي روشنيءَ ۾ دیني ۽ اسلامي ... لاءِ
۽ لائق شنید هک اعلیٰ علمي ذخیرو آهي. هن جو مصنف ... استاد و رئیس
المجتهدین ملا" محمد باقر مجلسي اصفهاني قدس سرہ (وفات سنہ ۱۱۱۰هه) آهي. هي کتاب
دنیاءِ اسلام ۾ تمام مقبول هئڻ سبب طهران وغیره ۾ ڪيتري دفعا طبع ٿي چڪو آهي ۽
هن جو اردو ترجمو بہ هند ۽ پاڪ جي امامیہ ڪتب خانن ۾ موجود آهي.

Marfat.com

هـ- ي مخطوطو مولوي حاتم الدّين احمد دارالخلافہ طهران ، سنہ ١٢٤١هہ ۾ اصل مطبوع تان نقل ڪيو آهي. هن ۾ توحيد، عدل، نبوّت، امامت ۽ قيامت بابت عقلي ۽ دلائل ۽ براهين قاطعہ پيش ڪيل آهن.

هن مخطوط، جو جلد چرمي پختو، جزُ بندي ڪيل ۽ اڪثر سالم حالت ۾ آهي. فاضل مصنف جو ذڪر، ڪتاب "مُعجم" جي صفحي ١٦٣٩ ۾ بہ ذڪل آهي.

مخطوط : فارسي ، دين ؛ ا-س- ٦٨ ؛ سائيز ٢٥.٥×١٧.٥ س م ، ص ١٥٠ ؛ في صفحو سٽون ١٥، ڪاغذ ديسي ٹلهو ، حنائي ، خط نستعليق؛ سن : ١٢ جمادي الاولي روز آڱارو ١٢٣٤ .

٢٩٧٦ حڪايات الصالحين
[حصو اول]

مصنف : ؟

ڪاتب : محمد عارف بن محمد افضل .

آغاز : بسم الله الرحمن الرحيم و تمّم با لخير .

سپاس بيقياس مر حضرت صمديت راڪہ عشاق خود را بمحبت ذاتيہ بر تمام مخلوق برگزيده با خطاب مستطاب في مقعد صدق عند مليڪ مقتدر ممتاز گردانيد الخ .

انجام : خدا يا محرمت نبي نامدار . مرا روز محشر مڪن شرمسار نوشتہ بماند سيہ برسفيد . نويسنده را نيست فردا اميد .

Marfat.com

ڪيفيت

هن مخطوط ۾ "حديقة الاولياء" ۽ "حڪايات الصالحين" ٻئي هڪ جلد ۾ آهن. ٻنهي مخطوطن جو موضوع خلق حسن آهي. حديقه الاولياء جو مصنف عبدالقادر بن هاشم آهي ۽ ٻنهي مخطوطن جو ڪاتب محمد عارف بن محمد افضل آهي ۽ انهن تي محمد عارف جي مهر به لڳل آهي. حڪايات الصالحين ۾ ويهه باب آهن، هر باب ۾ ڏه حڪايتون آهن پنجهس جمله ٢٠٠ حڪايتون آهن. اول ۽ آخر ۾ ڪي وفيات ۽ انهن جون تاريخون ڏنل آهن.

—

مخطوط : عربي. ديـن ا - س. ٦٩ ; سائيز ٢٤ × ١٤ س م ; ص: ٦٠ ; في صفحو سٽون ١٥ ; ڪاغذ، ديسي ٿلهو حنائي، خط نسخ تمام عمدو ; سن : ؟

١٢٤، ٢٩٧ **دراسات اللبيب و رسالة وجوب العمل بالحديث**

مصنف : مخدوم محمد معين الدين ٺٽوي .

ڪاتب : يار محمد ولد حاجي محمد يحيي .

آغاز : اخذوا علماً لاظناً اجتهاد ولاتقليد فكذا ك كلاماً بلغ منه [illegible] وصح من غير نسخ ولا معارض و دل علي مادل من غير احتمال في اللفظ الي من يعلم ذلك من امته اما باختياره و امتحانه بنفسه او بالاخذ عن شيوخ الفن الخ .

انجام : ربنا لاتؤ اخذنا ان نسينا أو اخطأنا ربنا ولا تحمل علينا اصراً كما حملته علي الذين من قبلنا ربنا ولا تحملنا مالا طاقة لنا به واعف عنا واغفرلنا وارحمنا انت مولانا فانصرنا علي القوم الكافرين . اللهم اجعلنا من حزب نبيك و اهل بيته المفلحين آمين يارب العالمين و صلي الله عليه و علي آله اجمعين تحمت بالخير .

Marfat.com

ڪيفيت

هي مخطوطو هاڻ ڇپيل آهي. هن کي اداره سنڌي ادبي بورڊ ڇپرايو آهي. سنڌي ادبي بورڊ هن مخطوط کي مولوي عبدالرشيد نعماني جي معرفت ڇپارايو ۽ تعلقات لکايو. هن مخطوط جي رد ۾ مولوي معين الدين جي خلاف ڪن عالمن هڪ ڪتاب بنام ”ذب ذبابات الدراسات“ لکيو جو ۾ سنڌي ادبي بورڊ ڇپايو آهي. هي مخطوط عربي ۾ آهن ذب ذبابات الدراسات مخدوم عبداللطيف جو لکيل آهي جو شايد مخدوم محمد هاشم ٺٽوي جو پوٽو آهي. هي ٻئي بزرگ، شاه ولي الله جا همعصر آهن.

مخدوم معين الدين عرف مخدوم ٺارو عدم تقليد ڏي مائل آهي. هنجي پڇاڙيءَ ۾ هڪ رسالہ بنام وجوب العمل با لحديث تاليف علام محمد حيات سنڌي ٺٽوي جو آهي جنهن جا ڪل صفحا ۳۲ آهن. اهو رسالو اڃا ڇپيل ناهي. ”دراسات اللبيب“ ۾ اول ڪان گهٽ آهي جنهن سان رسالو جوب العمل با لحديث بطور ضميم لاحق آهي. هي مخطوطا تمام ضعيف حالت ۾ آهن.

مخطوط: عربي، ذبـن آ ـ س ـ ۰۲؛ سائيز ۱۱×۱۶ س م؛ ص ۴۶؛ في صفحو سٽون ۱۹؛ ڪاغذ سفيد ۽ نيرو، خط نسخ ۽ نستعليق مخلوط، سن: ؟

۱۲۲۷ع۲۹۵ درالکلام في شرح عين العلم

مصنف: سيد محمد علي شاه ابن سيد صالح شاه ابن غلام نبي الحني الگيلاني.

ڪاتب: ؟

آغاز: سبحانک لا علم لنا الا ما علمتنا انک انت العزيز الحکيم. انت خالقت الانسان و علمه البيان وانعمت عليه با لعلم والتبيان و اشرفته با لحلم و اکرمته بالتقوي! اما بعد فيقول العبد المفتقر المتوسل سيد محمد علي شاه ابن سيد صالح شاه

Marfat.com

ابن غلام نبي شاه الحسني الغيلاني. لماكان كتاب عين العلم اشرف الكتب في هذا العلم ليسيره مبناه و غيزارة معناه و لكن فهمه مشكل علي المبتدي و صعب علي المنتهي حاولت ان اشرح شرحاً يسلك مسلك المتوسط سميته در رالكلام في شرح عين العلم الخ.

الاختتام : ,لاتطمع في ان تحصد مالم تزرع وليت من صام و صلي و جاهد و اتقي غفرله فهذا اجمل ما ينبغي ان تحفظ عنه جوارحك الظاهرة و اعمال هذه الجوارح انما تترشح من صفاء القلب و هو بتقوي الباطن و القلب وهي المضغة التي اذا صلحت صلح سائر الجسد و اذ افسدت فسدبها سائر الجسد فاشتغل با صلاحه ليصلح به جوارحك، القول في معاصي القلب.

ڪيفيت

هي مخطوطو شرح آهي ڪتاب "عين العلم" جو، جنهن "عين العلم" [illegible] ابن حجر مقدمي ۾ لکيو آهي ته: اهو ڪتاب هڪ هندي [سنڌي] عالم جو لکيل آهي. ان جي، ملا علي قاري به شرح لکي آهي جا ڇپيل آهي. هيءَ شرح هڪ سنڌي حيدرآبادي عالم جي لکيل آهي.

ان جو موضوع علم دين آهي. قرآن ۽ حديث جي منجهس تشريح ڪيل آهي. ان جي پڇاڙيءَ ۾ هڪ باب آهي باب حقيقة التقوىٰ نالي جنهن جا ٻه صفحا آهن. ان کان پوءِ باب في حقيقة الزهد آهي، جو ٻن صفحن ۾ آهي. وري قبض ۽ بسط جو خلاصو فارسيءَ ۾ ٤ صفحن تي مشتمل آهي، ان کان پوءِ "مجاهده" يعني نفس سان جهاد [illegible] جو مضمون ساڍن ستن صفحن تي پکڙيل عربيءَ ۾ آهي. ان کان پوءِ ڪل ١٣ آيتن جو فارسيءَ ۾ تفسير ڪيل آهي. وري مساجد بابت بحث فارسيءَ ۾ ٥ صفحن [illegible] بهرحال هي، ديني ۽ علمي ذخيرو آهي.

Marfat.com

مخطوطو : سنڌي ، دين، ا-س-١٧ نظم الف اشباع سان؛ سائيز ٢٠ × ١٣ س م ؛ ص ٣٠٨ ؛ في صفحو سٽون ١٣، ڪاغذ ديسي ٿلهو حنائي، خط نسخ؛ سادو، سن : ١٣ جمادي الاول ١٢٥٧هه .

٢٩٧٢٣١ ربع الفقراء

مصنف : مخدوم احمد سنڌي.

ڪاتب : محمد افضل فقير مهيسر ساڪن ڪمال ديرو

آغاز : سارا هيان سڀ پر ساءِ سڄ منجها. جو ميهر ڪري مؤمنن عطاءَ علم ڪمي پنهجي فضل خامي خون خطاءَ بخشو بخشي نعمه رحمه ڪرما. ڏءِ و توفيق طالب تنڪهي ڪاري ڪم سفرا، وارءُ و رونڪا يا متقي ٿيي رهنما. هادي پنهجي هداءِ ڏوه ڪوتي سدا متقا. عابد اڄارو راتيي ڪاري حمد ثناءَ. واهوءَ و و سائي وني عاشق اصلا. محبت ۾ حضرت حبيب جي جلائي جندا. انهي صفه ته صاحبڪي اهي هميشاه. آڇي ٻوهن عاصيڪي دل ۾ خيالا؛ تڪريان نسخو ڪو سنڌيم ڪارن مؤمنا مان پسن پرن ڪن عمل سي خالص لاءِ خداء جل جلاله الخ.

انجام : پڙ سا پر ڪن حضرتهي پري صلاتا.

پوءِ ڪري مقصد پاهجو ڪنا خدا جل جلاله.

ڪند و پنهجي ڪرمس پور و تهم ڪا.

الهي مره مثاي مذنب رجي آحمد عاملا.

سان حرمت پلي چام رجي سيد شفيعنا.

اهي عاصي ڪنو ڪنا هينم مٿاي پيارا.

اهي استري تو شفيعجي تهجي محبوبا.

بار لنگائج لڪرا سهڻي ڪرما

پن ڏيءِ خاتمو خير ڏي مٿي ڏي ڪلما.

تي ري ته شريف ڪري هلهم هن هنڌا ١

لاالٰه الا الله جل شانه محمد رسول الله صلى الله عليه وسلم

Marfat.com

ڪيفيت

هي مخطوطو بنام ”ربح الفقراء“ [فقيرن جو فائدو] سنڌي قديم زبان ”الف اشباع“ سان منظوم آهي. هن جو مصنف مخدوم احمد سنڌي آهي. هي ڇپيل نه آهي.

هن ۾ سموري سال جي هر مهيني جي تاريخن ۽ اسلامي مبارڪ موقعن بابت عبادت ڪرڻ جو تفصيلوار ذڪر حنفي مذهب مطابق ڪيل آهي. مصنف جي قول مطابق هن ۾ آندل مواد اڪثر، هڪ عربي ڪتاب ”مقصود الناصحين“ تان ورتل آهي.

مخطوط جي اول ۽ آخر ۾ ڪي ٻيا مسئلا ۽ انهن جا جواب به ڏنل آهن ۽ بالڪل باريڪ قلم سان اڪثر ورقن جي حاشين تي به گهڻو ڪجهه مواد مرقوم آهي. شروع ۾ ته هن جو چرمي جلد سونهري محرابن سان جزبندي ڪيل [illegible] هر هر هٿائي [illegible] آهي. بهرحال سني ديني شعبن جو منجهس ڪافي مواد آهي.

مخطوط: فارسي مع عربي، ددن ا-س-٢-ط؛ سائيز ٢٢×١٣ س م؛ ص ١٦؛ [illegible] صفحو سٽرون ١٥، ڪاغذ ديسي ٿلهو حمائي، خط نستعليق سادو؛ سن: ؟

[illegible] ٢٩٧٤٣٨

مصنف : محمد شمس الائمه منسوب بحصار فيروزه.

ڪاتب : محمد حسن

آغاز : الحمدلله الذي هدانا الي الدين القويم [illegible] والصلوة والسلام علي رسوله محمد وآله واصحابه اجمعين. قال النبي ﷺ درس مسئلة خير من عبادة سبعين سنة آموختن يڪ مسئله شرع فاضلتر است از عبادة [illegible] سال. چند مسائل شڪار ڪه بدو حاجت بندگان بسيار افتد [illegible]

Marfat.com

اهل اسلام محمد شمس المنسوب بحصار فیروزه از کتب معتبر و اسانید معتمد جمع کرده و رساله شکاریه نام نهاده وتحفه نموده بحضرة العالم العادل الکامل الباذل قدوة الاکابر والا ماثل محي سنن الشريعة ابو المعاذي أحمد شاه سلطان ابقاه الله تعالیٰ في سعادة مستقر المقام و مستمدة الدوام و سلمه الله تعالیٰ عن السیّئات آخر الزمان و ادام الله تعالیٰ مادام الفلک في الدوران و نظمه الله تعالیٰ في سلک المقربين و رفع درجه في اعلي علّيّين. الخ.

انجام : اگر گربه بسمل میکشند برائي منفعت یا دفع مضرة شرعاً جائز باشدیانی، جواب باشد و الله أعلم با لصواب. في الواقعات الحسامية ... . وحل الذبح السنور اذا کان فیه منفعه او دفع ضرر لاباس بذلک تمت شد.

کیفیت

هن مخطوط جو موضوع دين آهي، دين جي هڪ شاخ علم الفقه به آهي، جنهن جون جزئيون بيشمار آهن، علم الفقه ۾ جائز ۽ ناجائز شين جو ذڪر هوندو آهي. يعني علم الفقه ”مشروع عند الله و غير مشروع عنده“ جي تشريح ڪندو آهي. هڪ فرد کي حيثيت مسلم انهن سڀني امرن جو اتباع ۽ اقتداء ضروري آهي.

جانورن جي شڪار جي اجازت عنايت ٿيل آهي پر ان ۾ تجاوز ۽ تعدّي روا ناهي. شريعت ۾ هر ڳالهه جي حد مقرر ڪيل آهي جنهن کان قدم ٻاهر رکڻ جائز نه آهي ”و من يتعدّ حدُودَ الله الخ“ جي اڳيان سر تسليم خم ڪرڻ ۾ ئي سعادت ابدي آهي.

هن مخطوط ۾ شڪار بابت بطور سوال جواب ڪڏهن عربيءَ ۾ ڪڏهن فارسيءَ ۾ مطالب بيش ڪيا ويا آهن جي ڪارآمد آهن.

Marfat.com

مخطوطو: عربي. دين ا- س- ٤٣؛ سائيز ١٨ × ١١.٥ س م؛ ص ٤٨؛ في صفحو سٽون ١١؛ ڪاغذ ديسي حنائي، خط: نستعليق تمام عمدو ۽ نفيس، سن: ؟

٢٩٧٤٢١ رسالہ وظائف

مصنف : ؟

ڪاتب :

آغاز : اللهم اجعل افضل صلوتک عددا و انمي برکاتک سرمدا و ازکي تحياتک فضلا و مددا علي اشرف الحقائق الانسانيه و معدن الدقائق الايمانيه و طور التجليات الاحسانيه الخ.

انجام : و الحمدلله رب العالمين ثلث مرات اختم لنا بخير اختم لنا بخير اختم لنا بخير و صلي الله علي خير خلقه محمد و آله واصحابه اجمعين، وظيفه خريد کرده دو روپيه کهنه خريده کرده شد.

ڪيفيت

هن مخطوطي ۾ صلواتون ۽ دعائون لکيل آهن. هن جو عربي خط نهايت نفيس، تمام عمدو ۽ دلڪش آهي. افسوس جو منجهس ڪاتب جو نالو درج ٿيل نه آهي. هن ۾ ڪٿي ڪٿي عربي عبارت جو فارسيءَ ۾ ترجمو به ڏنل آهي. آخري صفحي ٨٤ تي ... مالڪهوءَ ڪي اکر دانا آهن جا خيانت آهي.

Marfat.com

مخطوط: عربي، دين، ا- س- ٤٧؛ سائيز ٢٠×١٥ س م؛ ص ١٢؛ في صفحو سٽون ١٩؛ ڪاغذ ڪجهه سفيد ۽ ڪي نيرا، خط: نستعليق سادو؛ سن: ؟

٢٩٧٤ شرح عقائد عضدية

مصنف: محمد بن اسعد الصديقي الدواني.

ڪاتب: ؟

آغاز: يا من و فقنا لتحقيق العقائد الاسلاميه و عصمنا من التقليد الاصول و الفروع الكلامية. صل علي سيدنا المؤيد بقواطع الحجة و البرهان. المشيد بلوامع السيف و السنان و علي اله وأصحابه الاعيان المبشرين ... . و الخلود في غرف الجنان و بعد فيقول المفتقر الي عفو ربه الغني محمد بن اسعد الصديقي الدواني. ان العقائد العضدية لم تدع قاعدة الخ.

انجام: وقال جعفر الصادق علي آبائه و عليه و التحية و السلام عرفت الله تعالي بنقض العزائم و فسخ.

ڪيفيت

هن مخطوط جو موضوع علم العقائد آهي هي اصل ۾ ڇيهل آهي، پر هتي نامڪمل آهي. علم العقائد ۾ آهي عربي ڪتاب آهن جي درسگاهن ۾ پڙهايا ويندا آهن. گهڻو ڪري شرح عقائد نسفي علامه تفتازانيءَ جو تصنيف ڪيل پڙهايو ويندو آهي. هي وري عقائد عضدي جو شرح آهي جيڪو ديو بند يونيورسٽيءَ ۾ پڙهايو ويندو آهي. هن مخطوط ۾ صرف ٢ صفحا لکيل آهن ان کان پوءِ وري ڪاتب صاحب شرح عقائد نسفي تي علامه احمد خيالي جو حاشيو "الخيالي" نقل ڪيو آهي جنهن ۾ ٣٠ صفحي کان پوءِ هڪ ٻي شيءِ نقل ڪئي آهي جنهن جو نالو آهي شواهد النجاة جيڪو محمد علي شاه جو لکيل آهي. اهو مضمون فارسي زبان ۾ آهي جنهن جا ١٦ صفحا آهن، ۽ اهو نامڪمل ڇڏيل آهي. تنهن کان پوءِ شاه صاحب موصوف مختلف عربي شاعرن جا مفيد شعر رياض الاشعار جي نالي لکيا آهن جي بهترين ۽ چيده آهن.

Marfat.com

مخطوط: فارسي. دين ا- س- دے سائيز ۲۵×۱۳ س م؛ ص ۱۸؛ في صفحو سٽون ۱۳؛ ڪاغذ ديسي ٿلهو حنائي؛ خط نستعليق بدزيب، سن: ؟

۲۹۷۴۴۴۵۱ شيطان نامه

مصنف: ؟

ڪاتب: ؟

آغاز: الحمدلله رب العالمين و العاقبة للمتقين. والصلوٰة والسلام علي رسوله محمد وآله و اصحبه اجمعين.

بد انکه اين شيطان نامه است کوشش فرمائيد از بهر خدا کوشش کنيد از بهر ... . آن در عذاب سخت گرفتار شويد. شيطان نامه اينست که بي بي عائشه رضي الله تعالي عنها گفت که روزي پيغامبر ﷺ درخانه من بايادان نشسته بود که آواز الخ.

انجام: مهتر موسي گفت يا رب کسي که نکاح مسلمان بخواند يا بشنود ثواب آن چيست فرمودم هر حرفي اورا .... بدهم. مهتر موسي گفت يا رب کسي که ازدريا مسلمان را عبور کنديا بگذراند ثواب آن چيست فرمودم ثواب هر قطره دريا نيکي بدهم انشاء الله تعالي تمت تمام شد کار من نظام شد.

ڪيفيت

هن مخطوط جو موضوع دين آهي. هن ۾ هڪ روايت حضرت عائشه رضه الله عنها ... آهي ۽ ٻي حڪايت آهي جنهن ۾ حضرت موسي عليه السلام جي خدا سان ... ذڪرو آهي، جي ٻئي حديثون جعلي ۽ محض موضوع طور تي ... ... عمون خود عمون ٺي بنائي رهيو آهي ته اهو وضع ۽ جعلي آهي. ... ... اصليت ۽ حقيقت سان ڪو تعلق نه آهي.

Marfat.com

مخطوط: سنڌي . ديني ا- س- ٦٧ سائيز ٢٠ × ١٥ س م؛ [اڻ ٽڪ] ص ٨٤؛ في صفحو سٽون ١٨، ڪاغذ سفيد لڪيردار، خط نسخ و نستعليق؛ سن: ١٠٠٧ع

علم الميراث ١٩٧٦٣٢٢٢
[ٻيو حصو]

مصنف : ؟

ڪاتب : ؟

آغاز : اهڙيءَ طرح: ٢٤ مسئلو زيد

تسدس:- هي نه سمجهڻ گهرجي ته جڏهن ميت جي ڌيءُ يا پوٽي موجود هجي ته انهيءَ کي ٻنهي جو ڇهون حصي ڪان سواءِ هڪ ئي حصو ملندو آهي. بلڪ جيڪي ڪي باقي بچي آهو ڏنو ويندو آهي. وٽ هجي يا گهٽ الخ.

انجام : جيڪڏهن انهيءَ ڪان پهرئين پيڙهيءَ جو ڪو به اهڙوئي وارث موجود آهي ته اهو قريب وارو وارث ميراث پائيندو ۽ ٻيو وارو محروم رهندو ذوي الفروض ڏاڍين ناڻين ۾ به اهوئي حال آهي ۽ ذوي الارحام ۾ پڻ.

ڪيفيت

هي مخطوط ديني جي هڪ اهم شعبي "علم الميراث" بابت سنڌيءَ ۾ ترجمي تي مشتمل آهي. هي مخطوطو نوٽبڪ جي صورت ۾ بلو مس سان لکيل ۽ صفحي ١١٥ تان شروع آهي، يعني ته هي ٻيون حصو آهي. هن جي پاڻي جي اندران "عبدالرسول" ۽ ان جي مٿان ٧-٨-١٩٧١ع تاريخ ثبت آهي. قلم ڪنهن ماستر جو معلوم ٿو ٿئي. هن جي آخري خالي صفحي تي ڪاڪ جي ذريعي ڪاريءَ مس سان هيءَ عبارت ٻن سٽن ۾ لکيل آهي:
عِلْمُ المِيْرَاث- ميراث جي ڄاڻ. ڪُنْ فِي الدُّنيا ڪَاَنڪ غريبٌ او عابري سبيل.

زال، ماءُ، ڌي، ڀي، ڀيءُ
اٺون حصو ڇهون حصو ١٢ حصو ڇهون باقي

Marfat.com

مخطوطو : عربي، ڊين ا ـ س ـ ٧٧ ؛ سائيز ٢٢×١٦.٥ س م ؛ ص : ٣٤ ؛ [illegible]
سٽون ٩ ؛ ڪاغذ ديسي ٿلهو [illegible]، خط نسخ ۽ نستعليق، سن: ؟ .

فتاوي شرعيہ

٣٤ ـ ٣٣٢٢

مصنف : مولوي عبدالرؤف موراڻي ۽ اولاده .

ڪاتب : ؟

آغاز : حاجي آدم ڏاڏي وفات ڪئي وارث ڇڏيائين هڪ ڌيءُ عائشه نالي ۽ [illegible] پٽ هرهڪ گل محمد، فيض محمد ۽ عطا محمد . مسماة عائشه جي ترڪي بخشڻ سبب [illegible] جميع ترڪو مساوي درجو رو راهي [illegible] .

انجام : في التحفه اذا حضرت جنازة في الاوقات [illegible] و الافضل ان [illegible] بخلاف الفرائض فانها و جبت [illegible] المستحقه علي وجه الڪمال . فنا قتصر علي هذا [illegible] اتقاذه ان شاء الله سبحانه انتهي .

ڪيفيت

هيءَ مختصر بياض آهي مجموعہ [illegible] جزئي مسئلا [illegible] آن وقت جي ڪن عالمن مثلاً مولوي غلام محمد [illegible] جو [illegible] آهي ۽ [illegible] وقت جي ڪن عالمن مثلاً مولوي غلام محمد [illegible] جو [illegible] آهي ۽ [illegible] مولوي محمد صادق ولد مولوي عبدالرؤف موراڻي جون فتوائون درج آهن . [illegible] مان ٿاه ٣٨ صفحي تي هڪ قصيده آهي جنهن جو مطلع آهي: "الحمد [illegible]" ۽ وري ٤٠ صفحي تي قصيده بائيہ آهي جنهن جو مطلع آهي: [illegible] ا غردت في الايڪ [illegible] ۽ مقطع آهي: [illegible] مثلاً و تقربا". مطلب ته هيءُ اهم شيءِ آهي .

Marfat.com

مخطوطه: عربي، فارسي ۽ سنڌي، دين ا - س - ٨٧؛ سائيز ١٩ × ١٧ س م؛ ص، ٥٢؛ في صفحو سٽون ١٧؛ ڪاغذ ديسي ٿلهو حنائي، خط نسخ معمولي؛ سن: ١٣ ذوالقعده ١٢٦٢ هه.

٢٩٧٣٣١ فرائض السلوک
[جزء أول]

مصنف: تاج الدين بن زکريا.

ڪاتب: محمد افضل فقير مهيسر.

آغاز: بسم الله الرحمٰن الرحيم الحمدلله الموجد من العدم والصلوة و السلام علي نبيه الاکرم و علي اله و اصحابه الحزب المکرم اما بعد فيقول العبد الضعيف الراجي الي رحمة الله القوي المخلص بغير الريا تاج الدين بن زکريا الذي ينتهي نسب الي سيدنا و مولانا عثمان بن عفان رضي الله عنه انه سالني احد من الطالبين ان اکتب له فرائض الوضوء و سنتها والصلوه والصيام و الحج و الزکوة فکتبت المطالب المبتدي ما يکون قادرا علي حفظه و عمله و يکون نافعا له فا علم انه ينبغي للطالب ان يجمع بين عمل الظاهر و الباطن حتي يکون ايمانه و اسلامه کاملا و مکملا و ببرکة الجمع بينهما تحصل له الجمعية و تزول التفرقة کما قال صلی الله عليه وسلم. اجمعوا وضوء کم جمع الله شملکم لان عمل الظاهر بغير عمل الباطن ناقص غير مستقيم و عمل الباطن بلا عمل الظاهر الحاد و زندقة الخ.

انجام: تمت هذه النسخة الشريفه المسمي بفرائض السلوک مصنفه تاج الدين بن زکريا بيد محمد أفضل فقير مهيسر تاريخ سيزدهم ماه ذي القعد سنه ١٢٦٢ اللهم اغفرلي و لجميع المسلمين برحمتک يا ارحم الراحمين.

Marfat.com

ڪيفيت

هن مخطوطه جو موضوع دين آهي. هن ۾ مختلف قسم جا ديني مضامين ۽ متفرقات آهن. شروع ۾ ١١ صفحا متفرقات جا آهن جن سان حوض ڪتاب ته پُر آهي پر حاشيا به چٽيا پيا آهن، ڪٿي سنها اکر آهن ته ڪٿي ٿلها. ليڪن آهن تمام ڪارآمد ديني لطيفه ۽ مفيد حڪايتون ۽ نصيحتون. تنهن کان پوءِ اصل ڪتاب عربيءَ ۾ "فرائض السلوڪ" شروع ٿئي ٿو، جنهن ۾ فقه حنفي مطابق وضو، طهارت، نماز، روزا ۽ مختلف ديني اعمال، اوراد ۽ مناسڪ حج جو تفصيل سان ذڪر آهي. اهو ڪتاب صفحي ٦٥ تي ختم ٿئي ٿو. هن جا حاشيا به عربي ۽ فارسي عبارتن سان اُڀتن سُڀتن سان، مگر مفيد معلومات سان ڀرپور آهن. صفحي ٦٥ کان الف اشباع سان سنڌي قديمي نظم ۾ اصل ڪتاب هن طرح شروع آهي: "ذڪر عبادت الله جي طاعت تعريفا الخ". اهو ص ١٠٢ تي ختم آهي. انهن سڀني صفحن جون حاشيون به [illegible] ۽ فارسي عبارتن سان لکيل آهن. ص ١٠٣ کان عربيءَ ۾ ديني بزرگن جا اقوال ۽ ڪن سورتن جا خواص ڏنل آهن. ١١٠ تي هيءَ عبارت آهي: پانزده حيوان دائم در بهشت داخل شوند. يکي ناقه حضرت صالح عليه السلام الخ. آخر ۾ بطور حواله لکيل آهي. من ڪتاب [illegible] الاعظم سنڌي. [ص ١١١-١١٨] سلسلات پيران طريقت [illegible] نالي وار ڏنل آهن، جن جي آخر ۾ هيءَ عبارت آهي: خزانة المعرفت ملفوظات شيخ المشائخ فخر الاولياءِ زين الاصفياءِ محي ملت رسول الله سيد صبغة الله رضي الله عنه. [illegible] فقير لعل محمد که وقتي حضرت خليفة الله رضي الله تعالي عنه واقعه قصه [illegible] لزوم آورده بودند ملا حبيب الله الخ. بعد ۾ ص ١٢٥ تائين پير صاحب موصوف جون [illegible] حڪايتون ۽ ڪي ديني مفيد مسئلا نقل ڪيل آهن. [ص ١٢٦-١٢٨] [illegible] سنڌ ۾ هر موسم موافق پوکن جي ذريعي سنڌي نظم ۾ ڏنل آهن. [ص ١٢٩-١٣٢] [illegible] جن جي پيدائش ۽ انهن جا نالا ۽ سوانح جو تفصيل سنڌي نظم ۾ [illegible] آهي. [ص ١٣٣-١٣٥] چند ديني مسئلا عربيءَ ۾ ڏنل آهن. [illegible] معلومات بابت ڪي حڪايتون آهن. [ص ١٤٥-١٨٩] الف اشباع [illegible] نور نامو آهي جنهن جي بجائي هن طرح آهي: [illegible] [ص ١٩٠-١٩٢] عربيءَ ۾ چند مسئلا ۽ تعويذ. [ص ١٩٣-٢٠١] [illegible] جا اسماء گرامي ۽ انهن مقدس اسمن جا خواص ڏنل آهن. [ص ٢٠٢-٢٠٥] عربيءَ ۾ [illegible]

Marfat.com

جا اسماءِ گرامي ابجد مطابق ڏنل آهن. اهو هڪ مستقل ۽ تمام مفيد مضمون آهي. هن جي آغاز ۾ خطبہ ڪتاب پوءِ هي لفظ آهن: فيقول المفتقر الي فضل الڪريم المنجي جعفر بن حسن بن عبدالڪريم البرزنجي لما رايت جماعۃ من العلماء الاعلام اعتنوا بجمع الصحابۃ البدريين لما لها من المزايا و الخواص الخ. [٣٠٦-٣٤٤] مخدوم محمد هاشم ٺٽويءَ جو به ساڳيو مضمون عربيءَ ۾ ڪجهه اضافي سان اصحاب بدريين بابت ڏنل آهي. پڻ بدر ۾ انهن ١٤ شهيد اصحابن جا اسماء مختصر حالات سان به ڏنل آهن. ابتدا ۾ خطبہ ڪتاب پوءِ هيءَ عبارت آهي: و بعد فيقول المفتقر الي رحمة ربه الغني محمد هاشم بن عبدالغفور بن عبدالرحمان السندي التتوي اني لما رايت الامام البخاري رحمة الله قد جمع اسماء البدريين من اصحابہ الڪرام رضي الله عنهم الخ.

۽ آخر ۾ سادس عربيءَ ۾ چهل قصيدو جنهن جو مطلع هن طرح آهي: سالڪا طرق التمهيدة طيبة الخ، ۽ ان جي آخر ۾ مناجات امام اعظم ابو حنيفہ رحہ آهي. [٣٤٥-٣٨٢] احاديث ۽ فارسي ۽ عربيءَ ۾ ناصحانہ اقوال. [٣٨٣-٥٢٠] "زُبر بينات" مطابق محمدثين حضرات جا اسماءِ گرامي ۽ اقوال آهن جن جي آخر ۾ هي لفظ آهن: وَ سميت الڪتاب بالف حسنۃ دعاها تدعب عني الف سيئة. اهو مضمون صاف لفظن ۾ حروف تهجي جي ترتيب مطابق مرقوم آهي. مثلاً باب الف ۾ آهي: الله يعطي بحسنۃ الف حسنۃ يا: إن الله جميل يحب الجمال، طب. اهڙيءَ طرح علمي ۽ حڪمي اقوال الف کان ي تائين درج ٿيل آهن. باب اسماء "ي" ص ٤٩٧ تي آهي: اليدُ العليا خير من اليد السفلى. يا: يا علي انت بمنزلة الڪعبة. آخر ۾ هفتي جي ڏينهن بابت ذڪر آهي، جيئن "جمعہ" لاءِ تہ: يوم الجمعة يوم عيد و ذڪر ان مفيد ۽ معلوماتي مضمون جو خاتمو هن طرح آهي: اللهم اغفر لجامع هذه الدر والغر بحق مصدرها و اعتق عياله ببرڪة مافيها و اجعل حديث حبيبڪ مونسه و احشر في زمرة خدم الحديث محمد يا قادر يا فخر يا امين ثم امين برحمتڪ يا ارحم الرحمين. تنهن کان پوءِ به [٥٠٠-٥٢٠] آخر ڪتاب تائين حوض ڪتاب ۾ بزرگان دين جا اقوال عربيءَ ۾ ۽ حاشين تي عربي ۽ فارسيءَ ۾ آيات، احاديث ۽ مفيد معلومات ۽ پڻ علم، ايمان ۽ يقين بنسبت اقوال ۽ حڪايتون آهن.

هي نادر ڪتاب هر طرح محفوظ ۽ باسلامت آهي.

Marfat.com

مخطوطو : عربي ۽ سنڌي ، دين ا- س- ، ٩٧ ؛ سائيز ٢٠ × ١٦.٥ س م ؛ ص ٢٣ ؛ في صفحي سٽون ١١ ؛ ڪاغذ حنائي ، خط نسخ عمدو ؛ سن ؟

ڪتاب الصلوٰة ٢٩٧٤٣٢١١
[دينيات جو پڙهڻ ڪتاب]

مصنف : ؟

ڪاتب : ؟

آغاز : تڪبير تحريمه يعني نماز شروع ڪرڻ واري تڪبير الخ .

انجام : اللهم اجعلها لنا فرطاً و اجعلها لنا اجراً و ذخراً و اجعلها لنا شافعةً و مشفعة . پوءِ چوٿين تڪبير چئي سلام واري پوءِ وڃي مقام ۾ دفن ڪجي. تمت بالخير .

ڪيفيت

هي مختصر رسالو آهي. مختصر نماز جي پڙهڻ جي تعليم ۽ هدايت ڏنل آهي. هن ۾ خط سان سنڌي ۽ عربيءَ ۾ دعائون لکيل آهن. ڪتاب الصلوٰة کان اڳ ست صفحا آهن، جن ۾ قرآن مجيد جي پارن ۽ سورتن جا نالا، رڪوعن جو عدد ۽ آيتن جي تعداد جي فهرست ڏنل آهي ۽ پڻ قرآن جي وقفن جون رمزون ۽ انهن جي سمجهاڻي لکيل آهي. آخر ۾ نڪاح جو خطبو ۽ نماز جنازه جي ادائگي بيان ڪيل آهي ۽ [illegible] آهي. اهي پڻ ڇپيل صورت ۾ آهن. ڪتاب الصلوٰة اڻ ڇپيل [illegible]

اهي پڻ شيون سيد محمد عمر شاه ڪوٽڙيءَ واري [illegible] معلوم ٿين ٿيون جو [illegible] ڪيترن صفحن تي سندس [illegible] لکيل آهي. صفحه ١ تي تاريخ ٥ اپريل سنه ١٩١٨ لکيل آهي.

Marfat.com

مخطوطو: عربي، فارسي مخلوط، دين ا-س-، ٨٠؛ سائيز ٢٤×١٥ س م؛ ص ٤٤
في صفحو سٽون ١٣، ڪاغذ ديسي ٿلهو حنائي، خط: نسخ عمدو، ڪٿي ڪٿي نستعليق
... سن: ؟

٢٩٧٤٥٣ ڪتاب الوظائف والادعية

مصنف: ؟

ڪاتب: ؟

آغاز: فاضل ترين همه دعا هاست الخ.

انجام: فَسُبحَانَ الَّذِي بِيَدِهِ مَلَكُوتُ كُلِّ شَيءٍ وَإِلَيهِ تُرجَعُونَ.

ڪيفيت

هن مخطوطي ۾ ديني وظائف ۽ دعائون لکيل آهن. خط نسخ عربي تمام عمدو آهي. درميان ۾ ڪن دعائن جو فارسيءَ ۾ ترجمو، ڪٿي ڳاڙهيءَ مس سان ۽ ڪٿي ڪاري مس سان ڏنل آهي. هن جو پهريون حصو زيان ٿيل آهي تنهن ڪري صفحن جو شمار ڪان آيل آهي.

هن ۾ ڪُل ٧ باب آهن. باب اول ۾ دعا جي فضيلت، قبوليت جا شرط ۽ اجابت جا اوقات مذڪور آهن. باب ٻيو لکيل نه آهي. ٽئين باب ۾ اهي دعائون ڏنل آهن جيڪي نند مان سجاڳ ٿيڻ، وضوء ڪرڻ ۽ ڏاڙهيءَ کي ڦڻي ڏيڻ وقت پڙهبيون آهن. چوٿين باب ۾ نماز جي سڏ وقت ۽ پنج وقتي نمازن ادا ڪرڻ بعد وارئون دعائون ۽ پڻ جمعي جي ڏينهن وهنجڻ، ڪپڙن پهرڻ، آئينو ڏسڻ، مسجد ڏانهن وڃڻ ۽ وري گهر ڏانهن واپس اچڻ وقت پڙهڻ واريون پنجين باب ۾ نئون چنڊ ڏسڻ وقت، ماه محرم ڏسڻ ۽ عاشورن روزن ۾ پڙهڻ واريون دعائون ٦ باب ۾ دنيا جا مطلب پورا ٿيڻ، مرادون ماڻڻ، دشمنن حاسدن جي شر کان بچڻ، حاڪم سان ملاقات ڪرڻ، قيدين جي رهائي ۽ بيماريءَ کان شفا حاصل ٿيڻ لاءِ پڙهڻ واريون دعائون ۽ ستين باب ۾ حرزيماني دعا جي فضيلت ۽ ميناجات دعائون مرقوم آهن. هي ڪتاب عقائد مذهب اماميه، شيعه اثنا عشريه تي مبني آهي.

Marfat.com

مخطوط : سنڌي، دين : ١- س- ٨١ : نظم : سائيز ٣٠×١٩ س م، ص ٢٤٢ : في صفحو سٽون ١٣، ڪاغذ سفيد ليڪدار ميرو، خط نسخ، سن : ١٦ سيپٽمبر ١٩٠٤ع رجب ١٣٢٠ھ مطابق بدو سنبت ١٩٦١

ڪليات گرهوڙي ٢٩٧٤٤١٨

مصنف : مخدوم عبدالرّحيم گرهوڙي رحہ

ڪاتب : ماستر واسومل چاچي مل ساڪن نوشهرو فيروز .

آغاز : پهر ويسه سڪ تون علم ايمانا . ويسه صحي اي ٿيو جن ويسه هن معنا لااله الا الله محمد رسول الله پيا ويسه سڀ وڃاء . جيڪي ان س نہ جڙي سو سڀ باطل ياء .
ڪلمو ڪنز علم جو دنيا آخرتاہ جيڪ پاهران ڪان سو ڪوڙ ڪهڙ [illegible] پر معنيٰ سنڌس سڪہ تن تہ پوء پروڃا . لااله الا الله، الله آهي هيڪڙو جو مور مڙن جو لا نہ ليي منجهس آهي الاهو، سنجاڻن ۾ تہ سنڌي عقل عاجز هوء الخ .

انجام : منجہ نهوڙي ذات منارڻو موتي چڙي، فوڙائي فراق جو [illegible] بہ مائرين پٺ جن جا پرڏيه وٺا . تبوڙامنہ مهاڙ تهڙا ٻتهراء [illegible] چا پاند . سيڪنهن ڏانهم ساميا . لااله الا الله محمد رسول الله صلى الله عليه وسلم تمام شد ابيات ميان عبدالرّحيم گرهوڙي مورخہ ١٤ سيپٽمبر ١٩٠٤ع

ڪيفيت

هن مخطوط جو موضوع دين آهي . قديم سنڌي [illegible] مشهور آهي . هن جو مصنف مخدوم عبدالرّحيم صاحب گرهوڙي آهي . [illegible] صاحب ١٢ صدي هجري ۾ ڳوٺ گرهوڙ تعلقي ڪنڊيري جو رهاڪو وڏو بزرگ ۽ صاحب ڪشف ۽ ڪرامات هو . مشهور آهي تہ ميرن کي سنڌ جي حڪومت سنڌس دعا سان ملي . [illegible] ذات جو [illegible] هو . سنڌس ڪي پيشنگوئيون بہ آهن جي حرف بہ حرف صحيح ثابت ٿيون . هن [illegible]

Marfat.com

جي ڪلام ڪان حاسد ملان منحرف هئا جن جو بيان هن بياض ۾ قرآني آيتن ۽ ن
حديثن سان ڏنو اٿس جو قابل ديد ۽ لائق شنيد آهي. هن ۾ قرآني آيتن حديثن ۽ ٻئ قص
رده عربيءَ جا ٻه ڪجهه بيت درج آهن، جي گاڏهي مس سان لکيل آهن. هي ڪتاب ڪلي
جي صورت ۾ احسن نموني چام ڪانپو خان مرحوم جو طبع ڪرايل آهي. هن جي ش
۾ سنڌ جي ٽالپرن جو شجره به ڏنل آهي ۽ آخر ۾ ۱۸۷ بيت آهن.

مخطوط: فارسي، ڊيــن ا-س- ۸۲؛ سائيز ۲۵×۱۸ س م؛ ص ۲۰۸؛ في صفح
سٽون ۲۰؛ ڪاغذ، ديسي ٿلهو حمائي، خط نستعليق سادو، سن: ۶ شعبان المعظم سنه ۱

ينابيع الحيوات الابدية ۱۲۹۷هه

في

طريق الطلاب النقشبندية

مصنف: الحاج ابوالحسن السندي نقشبندي قريشي داهريه

ڪاتب: ٻه صاحب آهن، پهرين حصي جو: محمد شريف ولد مرحوم ملا
ساڪن موضوع ٺٽي.

حصه ۲ ۽ ۳ جو: محمد لائق بن مخدوم حاجي محمد هاله.

آغاز: بهترين سخني ڪه عندليبان چمن انوار طريقت بدان ترنم نمايند و خوشترين
ڪه بلبل ان گلشن اسرار حقيقت بآن نغمه آرائي ڪشاد بند حمد جزيل
جميل مرآن حڪيمي راڪه بمقتضاء حڪمت بالغه اش حقيقت و روح
و نمونه حبيب خود را بذر شجر حقائق و ارواح و اشباح عوالم ڪردانيد.
آنچه دران بذر مجمل تخم داشته در شجر عوالم مفصل ڪرده باز باثمر با
رسانيد پس غرض از غرس [نهال] شجر عوالم همين ثمر است ڪه مثمر لو
و خاتم شجر است صلي الله تعالي عليه و علي آله و صحبه وسلم الي يوم الدين
اما بعد ميگويد بنده فقير حقير پر تقصير ڪمتر از قطمير متشبث با

Marfat.com

ولادت رشاد و مستمداً را مداد هدایت طریق سداد حاجي ابو الحسن سندي نقشبندي قریشي داهري عفي الله تعالیٰ عنه و عن والدیه و استاذیه و مرشدیه که چون عمر این عاصي تا این حال در بیهوده گی و معاصي تلف شده وهم نصائح و پندهاء پیر خود فراموش کرده و شرائط و ادب ارشاد مرشد خود بجا نیاوردم . بیت .

اسم دارم بوالحسن برجسم بد، جسم بد دارم ندارم اسم بد . نام پاکان برتنم داره عام، کارناکان همیشه میکنم . ظاهر صافي ندارم دل چوقیر، هیچ تاثیرم نشد از پند پیر . رفت ازمن صحبت صاحب دلان، دور گشتم از دیاری دلبران . شد بویرانه مرا اکنون وطن، کي رسم در صحبت شان یک زمن . مسکنم از سند دشت پر کرده، از اراک آنجا گشت و بیرون ازنجا خواهم کنون توفیق رشد، تا کنم از جان و دل تحقیق رشد .

الآتي الکي نو :

پس مجموع را ترتیب داده بعبارت فارسي رسالهٔ ساختم [illegible] دام شود "ویتتبع الحجوة الابدیه في طریق الطلاب" [illegible] الخ .

انجام : [illegible] در حقیقت نفس و هوا حرص [illegible] [illegible] ساخته [illegible] و تخستین فرقه که در فوائد [illegible] ولایت اصطلاح [illegible] حکیمان [illegible] اصطلاح [illegible] درازنا نمد و اول کسانیکه در حضور و [illegible] و [illegible] خدمتمانداد و فدر سبق الکل بالمحصل والله اعلم [illegible]

تمد الفقیر المذنب راجي الی الله [illegible] محمد [illegible] حاجي محمد غفر الله تعالیٰ .

ڪيفيت

هي [illegible] محطوط [illegible] عالم [illegible] [illegible]
[illegible] آهي . بهريون [illegible] صاحب ٣١٢ تي [illegible]
[illegible] طالب [illegible] موضع [illegible] آهي . هن جي [illegible]

Marfat.com

ٻيو حصو صفحي ۴۱۸ تي پورو ٿئي ٿو. ٻئي حصي جو ڪاتب محمد لائق هالا آهي. هن ڪتاب جو خط اڳئين ڪتاب کان صاف ۽ عمدو آهي. فاضل مصنف ابوالحسن سنڌي وڏي علم ادب وارو آهي: حديث، فقه، علم ڪلام، تصوف ۽ منطق جو ماهر آهي. ڪاتبن نقل ڪرڻ ۾ چُڪون ڪيون آهن. هن مخطوط کي چرمي پڪي جلد سان مع دوزبندي نئون پوش ڀرايو ويو آهي.

مخطوط: سنڌي، منظوم الف اشباع سان، دين ا- س- ۸۳؛ سائيز ۱۸×۱۲ س م؛ ص ...؛ في صفحو سٽون ۱۴، ڪاغذ ديسي ٿلهو، حنائي، خط نستعليق سادو، پراڻي سنڌي ...؛ سن: ۱۴ ربيع الاخر ۱۲۰۹ هه.

مجموعو ۲۹۷۶،۱۶۲۲

[دين اسلاميات]

مصنف: مخدوم عبدالڪريم سنڌي نقشبندي، سانگهڙ.

ڪاتب: محمد حسن سومرو ساڪن چڇهو پدعيدن.

آغاز: از تفسير سوربس عبدالڪريم نقشبندي رحمة الله.

بسم الله الرحمان الرحيم.

ساراهيان سبحان کي ساراه جه جڳاءِ،

نازل ڪياءِ نور نبي تي ڪامل قرآنا ٻن پلم پدم صلوتن ۽ سلام جا

مٿي مصطفي.

۽ آلي آل اصحاب آن جي دائم دواما.

سڀڪا ساعت ساڻتن پن پساه پساها.

هاڻي سڻهو فضل سوربس جو ساري سنڌي کا ... .

آخر ۾ چوي ٿو:

ٻاڙهو ٻرزن جي پچائم پساها.

قاضي عبدالڪريم کي بخشڻ بچاءِ پوچا الخ.

اختتام: ڏاڙو دردمندنجا ميٺا محبوباه رهيو حجازي هوت تاڪريا. قرباڻا.

ابوالخير سنڌي کي هي ڪيڏي ڪناڻا.

Marfat.com

حامي جهجو هاشمي رهبر رهنما، لکائيندو لکا،
عاصي کما ڏوهاري ڏوهنم جتي رت روئدا.
ن ميرو محبوبسا کڇ مولا مهر منجا،
سو چن نچڏيدو من پري امتي اصلا،
جه چيو کامو مرسل مهر متا.
لااله الاالله محمد رسول الله صلعم.

ڪيفيت

هن مخطوط جو موضوع دين آهي. هي [illegible] آڳ جي سنڌي منظوم [illegible] اشباع واري زبان ۾ دين، اسلاميات، تفسير، ادب، عجيب و غريب امرن جي [illegible] ديني نادر معلومات جو وڏو وٽ آهي.

هن ۾ هنن سورتن جو منظوم تفسير آهي: يس، هل اتي، تڪاثر، اذازلزلة، [illegible] العصر، همزه، فيل، قريش، الماعون، ڪوثر، ڪافرون، نصرالله، تبت، اخلاص، فلق، ناس [illegible]

ازانسواءِ هن طرح منظوم مضامين آهن: مناقب حضرة [illegible] اردو [illegible] مناقب مرتضوي [ص: ١١]؛ فضل صلواة جو [ص: ١٤]؛ مناجات، فارسي [illegible] الغيات، فارسي [ص: ٣] مسقط شهر جي ڪوهن [illegible] سنڌي منظوم [illegible] [ص: ١٢]؛ [illegible] انبياء سنڌي منظوم [ص: ١٤]؛ ص ١٦٢ تي [illegible] شمخا و مشمخا: [illegible] الوصالي [ص: ٥] راقمه فقير پر تقصير محمد حسن [illegible]؛ ختم [ص: [illegible]]؛ [illegible] ڪيميائي سعادت [illegible] خواص آن [ص: ١٥] [illegible] مجاور خانه ڪعبه بود [ص: ٨]؛ حمد، نعمت، معجزه، فارسي نظم [ص: ٦]؛ فرد: "[illegible] ڪابروئي هردو سراست ڪسي ڪه خاڪ درش نيست خاڪ [illegible] اوست" از محمد صالح. [illegible] پوڪڻ جون منڊون هندي مهينن مطابق سنڌي منظوم [ص: [illegible]]؛ خواب نامه منظوم [ص: [illegible]] زرتشتي ماه، قمري مهينن سان مطابقت [ص: ٢]؛ زمين جي عمر، [illegible] منجهس مخلوق جي قسمن جو بيان احاديث جي روشنيءَ ۾ سنڌي [illegible] جنازه [ص: ٢]؛ دفت آيات. اصل مخطوط مخدوم [illegible] بتاريخ چهاردهم ماه ربيع الاخر سنه ١٢٠٩ [ص: ٢٠٥] [illegible] سومره، [illegible] جنهن ص ١٦٧ تي آهي: راقمه [illegible] محمد حسن [illegible] تاريخ بيست هفتم ماه رمضان سنه ١٢٤٢ ع.

هي مخطوط [illegible] ورق تيل ۾ [illegible] آهي [illegible] سلامت ۽ نمايان آهي.

Marfat.com

مخطوطو: عربي ۽ فارسي، دين ا- س- ٨٣؛ سائيز ١٤×١٠ س م؛ ص ٢٤٢؛ في صفحي سٽون ٦-١٠، ڪاغذ آرٽ پيپر [فوٽو]، خط نسخ، پختو ۽ نستعليق عمدو؛ سن: ؟

مجموعه ١٩٧٤٤٧

[دين اسلاميات]

مصنف : سيد يوسف البخاري، تمو محمد خان.

۽

محمود الغزالي ابن نظام "مدرس" مدرسه جلالي.

ڪاتب : ؟

آغاز : بسم الله الرحمن الرحيم الحمد لله حق حمده والصلوة والسلام علي محمد وآله اما بعد فان هذه الرسالة في السوالات والجوابات من كلام الشيخ الكامل الفاضل جلال الحق والحقيقة و الدين سيد يوسف البخاري قدس ارواحهم بلسان الفارسيه ثم جعل بلسان العربيه الخ.

انجام : وَمَن قربُ الله تعالي وَلاَ بُعْدُهُ مِنْ طريق طُول المَسَافةِ وَقصُورِهِ وَلاَ بِمَعْنَي الكَرَامَةِ وَالهَوَانِ وَلكِنَّ المُطِيعَ قَرِيبٌ مِنْهُ بِلا كَيفٍ وَالعَاصِي بَعِيدٌ عَنْهُ وَالقُرْب.

ڪيفيت

هي مخطوطو جو موضوع دين آهي. هي آرٽ پيپر تي فوٽو ورتل آهي. هن ۾ ڪيترا مختلف معلومات ۽ تمام مفيد مضامين آهن جيئن ته: صفحه ١ کان ٥ تائين عربي ۾ روح بابت سوال جواب آهن ته انهن جو تعلق مرڻ بعد ڪهڙيءَ طرح آهي، مسلمانن ۽ ڪافرن جا روح ڪٿي ۽ ڪيئن ٿا رهن؟ ص ٦ کان ١٨ تائين مشهور حديث ته "منهنجي امت ٧٣ فرقا ٿيندي ۽ انهن مان فقط هڪ فرقو ڇوٽڪاري وارو هوندو"، جي تشريح ڪيل آهي ۽ ان جو نالو رساله "معرفت المذاهب" رکيل آهي، هن ۾ ٧ فصل آهن ۽ اهو رسالو عربيءَ ۾ آهي جنهن جي مصنف جو نالو لکيل نه آهي.

Marfat.com

صفحه ١٩ کان ٢١ تائين اقوال زرين آهي.

صفحه ٢٢ کان ٢٣ تائين ملفوظات ۽ ڪن دوائن جا نالا عربيءَ ۽ فارسيءَ ۾ ڏنل آهن.

صفحه ٢٣ کان ٢٤ تائين حضرت رسالت پناه صلعم ۽ حضرت سيدة النساء العالمين جي ڇڏيل ميراث جو تفصيل ڏنل آهي.

صفحه ٢٤ کان ٢٦ تائين ڪجهه مسائل ۽ ابجد جي تختيءَ جي تشريح ڪيل آهي.

صفحه ٢٦ کان ٣١ تائين چئن امامن "ابو حنيفه، مالڪ، شافعي ۽ احمد حنبل رحه" بابت، ولادت وفات ۽ سندن شجرا ۽ ٻيا ديني مختلف مسائل به ڏنل آهن.

صفحه ٣٢ کان ٥٠ تائين شاه شمس تبريز جو [illegible] مشهور مثنوي: اي [illegible] مردان علي مستان سلامت ميکنند [illegible]، لفظ عشق جي تشريح ۽ ٻيا نادر [illegible] درج آهي.

صفحه ٣٦ کان ٤٣ تائين طعام جا قسم ۽ انهن جا مختلف [illegible]: پلاءِ ٩٤ قسم، کهچڙيون ١٣، شولا ١٢، [illegible] ٢، دوپيازه ٢٢، قيمه ٢٣، [illegible] ٢٠، [illegible] ٣٠، براني ١٤، داليون ١٠، حريره ٨، ڪوڪو ٥، نان ٢٤، چهه رنگا ٦، [illegible] خاني، حلوا ١٥، نقل ١٢ ۽ خشڪه ٨ قسم درج آهن.

صفحه ٤٣ کان ٤٥ تائين فارسي خطن جا قسم، [illegible] ۽ منجهس مخلوقات جا اکيان بويان قسم ڄاڻايل آهن.

صفحه ٤٦ کان ١٠٩ تائين احاديث، مسائل، وظائف، حڪايتون ۽ قول [illegible] آهن.

صفحه ١١٠ کان ١٧ تائين عقيقه جا احڪام، مسائل، [illegible] رسالت [illegible] صلعم جن جو مادري شجره ٤٨ آرحام، ۽ شيخ المشائخ عبدالقادر جيلاني جو شجره ۽ [illegible] شاه مدار.

صفحه ١١٨ کان ١٤٦ تائين حڪايات، زوجه ملان [illegible] بزرگان، مسخ شده جانور، چئن پيرن مان ١٤ خانوادن [illegible] ۽ [illegible] فقهي مسائل.

صفحه ١٤٧ کان ٢٢٨ تائين رسالہ عقائد شرح [illegible].

صفحه ٢٢٩ کان ٢٤٢ تائين امام ابو حنيفه رحه جي "فقه اڪبر" [illegible] ورق عقائد بابت آهن. هن جو جلد سرخ رنگ ۽ ڪو [illegible] آهي.

Marfat.com

مخطوط: فارسي مع عربي، دين ا-س-٨٥؛ سائيز ٢٠×١٥.٥ س م؛ ص ٤٢؛ في صفحو سٽون ١٣، ڪاغذ ديسي، مهر حمائي، خط نستعليق سادو؛ سن: ١٣ جمادي الاخرا ١٢٨١ هه

٢٩٧٤٣٢١١ مجموعو

[دين، اسلاميات]

مصنف : ؟

ڪاتب : ؟

آغاز : نوٽ، خطمو ڏنل نہ آهي، ڪتاب ناقص آهي ۽ مؤلف جو پتو نہ ٿو پوي. واقم الصلوة و بيا داريد نماز را ظرفي النهار در دو طرف روز و زلفا من الليل و در ساعتها ازشب نماز طرف أعلي روز نماز بامداد است و نماز طرف اسفل ظهر و عصر و نماز زلف الليل مغرب و عشاء تفسير حسيني الخ.

انجام : حضرت حق تعالي فرموكه اي جبريل در آخر زمان امتي باشندكه يكي از ايشان در مسجدي در آيد و امام در سجوداو نيز في الحال بي مكث در سجود افتد با آنكه داندكه آن سجود در نماز أو محسوب نخواهد بود اي جبريل من بان بدهم همه عطا هڪه بتو و جمله فرشتگان ڪرامت فرموده ام والله اعلم بالصواب [روضة الواعظين].

ڪيفيت

هن مخطوط جو موضوع دين ۽ اسلاميات آهي. شروع ۾ بطور سوال جواب فارسي عبارت آندل آهي. وري ڇهہ صفحا عربي عبارت آهي. ان کان پوءِ وري ڇاڙيءَ تائين فارسي قلم آهي ۽ پوءِ ١٩ صفحن تي مشتمل هڪ باب زڪواة جي بيان ۾ عربي ۽ فارسي زبان جو مخلوط ۽ مرڪب آهي. ڪتابت جون غلطيون منجهس گهڻيون آهن. هن کان پوءِ حديثون ذڪر ڪيل آهن ۽ پوءِ عربيءَ ۾ علم ڪلام ۽ ان تي چند عربي شعر ۽ انهن جي تشريح ڪيل ڏهن صفحن تي مشتمل آهي.

Marfat.com

مخطوطو : عربي ۽ فارسي ، دين ، ا. س. ٨٦ ؛ سائز ١٩ × ١٣ س م ؛ ص ٢٥٥ ؛ في صفحو سٽون ١٧، ڪاغذ سفيد، خط نسخ ۽ نستعليق؛ سن : ٢٤ شعبان ١١٢٦هه .

٢٩٧٤٤٢ مجموعو

[دين اسلاميات]

مصنف : حافظ هروي .

ڪاتب : محمد حسين البخاري .

آغاز : الحمدلله خالق الاخلاق. باري الخلق علي الا طلاق. جل اوصافه و اسماؤه. عم الطافه و آلاؤه الخ .

انجام : ...الله .... استجب خالصا بحسب

اس دعا راز خلق ماداس ترکند حق روابحق راس

صل يارب علي النبي وال و علي کل صحبه المتعال

دائما واصلا اذا ابدا و سلاماً عليه تسليما

صلي الله علي اله و اصحابه اجمعين . حرره محمد حسن البخاري

٢٤ ماه شعبان سنه ١١٢٦ شکرکه اين رشته بپايان رسيد

بخمسه اين خرقه بدامان رسيد .

ڪيفيت

هي مخطوطو فن دين تي مشتمل آهي. مجموعي حديثون آهن جن ۾ ٻه ڪتاب آهن (١) اربعين (٢) نظم الشمائل. انهن کي مصنف عليه الرحمه بالترتيب شاهه مراد شاهه سليم ۽ اڪبر بادشاهه ڏانهن منسوب ڪيو آهي. هي اصل ۾ نثر ۾ هو بعد ۾ محمد ... باقر نظم ۾ آندو .

هي مخطوطو امام ابو عيسيٰ محمد بن عيسيٰ الترمذي ... ڪتاب شمائل النبي جو فارسي منظوم ترجمو آهي . هن ۾ ڪٿي ڪٿي عربي عبارت جي حرفن کي نقطا ڏنل آهن. صفحي ٢٠٣ کان آخر تائين خط شڪسته ليڪن عمدو ۽ صفائيءَ سان لکيل آهي. حديثن جا عنوان ڳاڙهي مس سان لکيل آهن. خط شڪسته جي لکڻي ، پڙهڻ ۾ نادر مخطوطن جي خيال کان وڌو قيمتي وٿ آهي.

Marfat.com

مخطوط : عربي، فارسي، ڪچھ سنڌي، ديني ا- س- ٨٤ ؛ سائيز ١٨ × ١١٠٥ س م ؛ ص ٢١٢ ؛ في صفحو سٽون ١٢، ڪاغذ دبسي حنائي ، خط: نسخ ۽ نستعليق؛ سن : ؟

٠٩٧٤٣٠٨ مجموعہ

مصنف : ؟

ڪاتب : ؟

آغاز : انتاج و توليد بيک معني ست و غالب استعمال انتاج در ابل ست و توليد در غنم ونتج و مولد را الخ .

انجام : فرمود آنحضرت کہ ضب بضاد معجمہ نيسم من کہ بخورم آنرا و حرام نميگردانم اورا و نزد شافعي و احمد الخ .

ڪيفيت

هي مخطوطو هڪ ننڍڙو بياض آهي. هن ۾ عربي، فارسي ۽ سنڌيءَ ۾ ديني ۽ علمي مواد اتاريو ويو آهي، جيئن حقي چڪن بابت سنڌ جي عالم شيخ محمد حيات سنڌي ۽ ٻين فاضلن جون فتوائون ڏنل آهن. هن مواد مان اڄ کان ٻه اڍائي سؤ سال اڳ جي سماجي تاريخ تي به روشني پوي ٿي.

صفحي ٦٤ تي شيخ فقيه ابوالطالب در بيلي ۽ سندس پٽ محمد عالم جو نالو لکيل ۽ حاشيه تي مخدوم محمد هاشم جو اسم ثبت ٿيل آهي. صفحي ٦٩ تي محمد عارف سيوستاني جو نالو ۽ صفحي ٣٢ تي هي عجيب شعر لکيل آهي :

سيد لولاک را ديدم بخواب، گفتم اي گنج گهرڪان حيا،
سيدان هند از آل تو آند ؟ گفت لا بالله لا بالله لا.

٨ صفحي تي ٻه مهرون آهن جن ۾ "محمد افضل" لکيل ۽ ان ۾ سنہ ١٢٥٢ آهي.

Marfat.com

مخطوطہ : عربي ، دين ، ا- س- ۸۸ ؛ فرايض ، طب فارسي ؛ سائز ۲۲×۱۵ س م ؛ ص ۲۸۹ في صفحو سٹون ۱۸؛ ڪاغذ ديسي ، ٿلهو حنائي ، خط : نسخ شڪسته سادو ؛ سن : ۱۰۶۶ھ .

۲۹۶۴۳۲۲ مجموعہ

[(۱) شريفيہ الجزوالاول (۲) ڪتاب الفرائض (۳) الايضاح في اسرار النڪاح [طب] (۴) تيسر الاحڪام]

مصنف : (۱) محمد بن عبدالرّشيد السّجاوندي .

(۲) احمد بن عبدالعزيز بن عمر ابن عبدالله .

ڪاتب : (۱) دانيال بن مخدوم عمر .

(۲) حسن بن عمر .

آغاز : [(۱) شريفيه ۱۶۸] قال المولي الامام سراج الملة وَ الدّين محمد بن عبدالرشيد آلسجاوندي نوّرالله مرقده بعد مانيمن بالبسملة الحمدلله رب العالمين حمد الشاكرين و الصلٰوة علي خير البريه محمد و آله الطيبين قال رسول الله صلعم تعلموا الفرآئض و علّموها الناس فانها نصف العلم هكذا رواية الفقهاء فالفرايض جمع فريضه وهي ماقدّر من السهام في الميراث الخ .

انجام : لايرث من صاحبه ما ورث منه فقد اجتمع فيه لام كل منهما عشرون و لستة ستون ولمولاه عشرة تمت بيد العبد الاحقر دانيال بن مخدوم عمر عمرالله شانه كاتبه معمورا في ضحوة يوم الثلثاء احدي و عشرون من الشهر الرجب ۱۰۶۶ ستة و ستين بعد الف هـ . نقل مهر: قاضي عبدالكريم ۱۲۵۶

آغاز : (۲) ڪتاب الفرائض [۵۴ص]:

ڪتاب الفرائض من المحيط عمي به الصدر العالي مولانا الاجل الاعز الاستاد الكبير برهان الملة والدين حسام مفتي الفريقين ابو المحامد محمود بن الصدر الامام الاجل الحميد تاج الدين امام الائمة فقيه الامة استاد البشر حسام النظر ابي نصر احمد بن الصدر الامام الاجل السعيد برهان الملة والدين قدوة العالم استاد الائمة علامة الدنيا ابي محمد عبدالعزيز بن عمر ابن عبدالله انار الله براهينهم الخ .

Marfat.com

انجام : قد تم هذالکتاب المستطاب بعون الملک الوهاب في علم الفرایض بخط العبد الضعیف النحیف المذنب الجافي الراجي الي رحمة الله الکریم حسن ابن عرب غفرالله له و لوالدیه ولجمیع المومنین بالنبي وآله الطاهرین وقت الضحي یوم الاثنین خمسة عشرین في شهرذي القعد سنة الف وستون و ثمان سنة من هجرة النبي علیه الصلوة و السلام سنه ۱۰۶۸هـ'. نقل مهر قاضي عبدالکریم ۱۲۵۶

(۳) الایضاح في اسرار النکاح. طب عربي [ص: ۶۳].

آغاز : الحمدالله رب العالمین والصلوة والسلام علي نبیه محمد آله اجمعین و بعد فقد اجبت مسئلة بعض الاخوان في تالیف کتاب سمیة الایضاح في اسرار النکاح وجعله جز این تشتمل کل جزء منهما علي عشرة ابواب الخ.

انجام : فمن شرب منه وزن قراط العطعف عنه شهو من و مشبالم الحرام الاول من کتاب الصاح نسرلمام شد کتاب ایضاح کار من نظام شد.

(۴) تیسر الاحکام. بروهکي فارسي [ص: ۱۳]:

آغاز : بجانب جمیع فرمان دهان و جمیع خوطنان و مقدمان و جمیع ساکنان دیهها و جنگلها دعوات ان حسام عمر حسام قبول باد نصیحت انکه هیچ عورتي رادیاتي کردن ند هند ولیه عورات را از سجده‌کردن و یاتي وما نند آن منع کمند الخ.

انجام : اي احمدا و اي محمودا و اي حضرت مصطفي و اي حبیبا و اي شفیع المذنبین مارا از عذاب ابن و از عذاب منکر و نکیر رهاکنا بیده بروید براتي الله و دوستي خود که تو رسول خدائي.

کیفیت

در مخطوط جو موضوع دین آهي. هي کتاب چئن رسالن جو مجموعو آهي. هن ۾ رسالا "شرنفید" ۽ "کتاب الفرائض" میراث بابت کافي وضاحت سان، تفصیل وار لکیل آهن. پهرئین رسالي جي پهرئین صفحي تي قاضي عبدالکریم سنه ۱۲۵۶ جي مُهر ثبت ٿيل آهي.

Marfat.com

تي مهر لڳل آهي. اهڙيءَ طرح ٻنهي رسالن جي آخر ۾ به سنڌس مهر ثبت ٿيل آهي. تنهن کان سواءِ ٻهرئين صفحي جي هيٺينءَ ڪنڊ تي وري ٻيون به مهرون لڳل آهن جي جهونيون ٿيڻ سبب پڙهڻ ۾ نه ٿيون اچن، البت مٿين مهر جا به لفظ "ڪل" ۽ "عاي" ظاهر آهن. ۽ ٻي مهر جا لفظ "محمد شورع" ۽ سن "١١٢١" چٽا آهن.

مخطوط جو جلد چرمي آهي جنهن تي جلد سازيءَ جا قديمي آثار ظاهر آهن، بر هاڻي سنڌس جزبندي جهوني ٿيل ۽ شيراز ٽٽل آهي. ڪتابت عربي خط نسخ، شڪسته بر پڙهڻ ۾ آسان آهي.

هن مخطوط جو ٻيو رسالو عربي طب تي مشتمل آهي. هن ۾ زال مڙس جا شرعي ۽ جنسي تعلقات بابت ديني احڪام ۽ طاقت برقرار رکڻ جا طبي نسخا تجويز ڪيل آهن. هن جا ٦٣ صفحا آهن. ڇوٿون رسالو جنهن جا صرف ١٣ صفحا آهن جو اول ۽ آخر کان نامڪمل آهي. زبان بروهڪي فارسي، عربي رسم الخط، ۽ زن و شوهر بابت احڪام ۽ منجهس ڪي نصيحت آميز حڪايتون قلمبند ڪيل آهن.

مخطوط: فارسي، سنڌي ۽ اردو: ا- س دين، ٨٩ طبي نسخا، سنڌي مضمون ۽ اشعر. سائيز ٢١.٥×١١ س م: ص: ٥١٤ في صفحو سٽون ٣٠ ; ڪاغذ : سفيد: خط نستعليق ; سن: ١٧ جمادي الاول ١٣٦٠ مطابق ١٣ جون ١٩٤١ع.

٢٩٧٤/١٨ مجموعه

مؤلف ۽ گڏ ڪندڙ: حڪيم سيد محمد عمر شاه، [illegible]
لکندڙ: " " " " "

آغاز : در آبد با عضاي اسپان چوباد : روائي معجب زمن گبر باد الخ.

انجام : مجهے کهٹکا هوا تها جب بنائی لعد پڑتا تها: که یه جهگڑے میں ڈالے گے بهت گبر و مسلمان کو.

Marfat.com

ڪيفيت

هن بياض ۾ مختلف مضامين درج ٿيل آهن جن ۾ ديني ۽ ادبي مضمون، طبي نسخا ۽ ٻيا ڪيئي مفيد مضمون اچي وڃن ٿا. غرض ته هي ڪشڪول آهي. هن ۾ سندي ردو ۽ فارسي زبانن ۾ مواد ۽ پڻ جدا جدا بياضن جا ڪي اصل ورق به آهن. جيئن ته: "تاريخ سنڌ" تاليف مولوي نور محمد نظامائي، چنگيز خان جو احوال، سنڌ جي لوڪ ڪهاڻي، نون دورايو، نظم از رشيد احمد لاشاري، حضرت عيسیٰ عليه السلام جو ذڪر، حڙ مڪڙ حا، هولي، ڪاميابيءَ جا اصول، سنڌ جا ڪي برگزيده اولياءَ، سنڌ جا ٻاهريان شاعر، حافظ حامد تڪڙائي، لوڪ ادب، خواص سورت الحمد، خواص درخت انب در فارسي، فال پيغمبران ۽ شروع ۾ طب شهابي منظوم فارسي آهي. هن ۾ زياده مواد طبي آهي، ڪن طبيبن جا نالا به لکيل آهن جهڙوڪ: سيد جلال شاهه هندي، قاضي محمد بقا خيرپوري، مخدوم دين محمد بوبڪائي مير عبدالرزاق، مولانا عمادالدين، مير عبدالفتاح.

آخر ۾ اردو ۽ فارسي شعر باريڪ خط ۾ لکيل آهن. غير مجلد هئڻ سبب غير مرتب به آهي. ڪٿي خط سهڻو ۽ صاف ته ڪٿي وري بدزيب آهي. سنڌ جي اخبارن نداءِ سنڌ، عبرت ۽ مهراڻ تان ڪي ڪارآمد مضمون نقل ڪيل ۽ ١٤ آگسٽ ٥٩ع "عبرت" تان "آزادي" تي مولانا گرامي مرحوم جو نظم نقل ڪيل آهي.

—

Marfat.com

مخطوط : فارسي وغيره، دين ا - س - ٩٠؛ سائيز ١٥.٥×٢٣.٥ س م؛ ص : ٩٥ ؛ في صفحو سٽون ١٥؛ ڪاغذ ديسي حنائي، خط نستعليق، بد زيب ؛ سن: ؟ .

مجموعو ٢٩٤٥٧

[تعويذ، نجوم ۽ لغت]

مصنف : أبو داؤد حسيني سبز پوش .

ڪاتب : ؟

آغاز : سُبْحَانَكَ لَا اِلٰهَ اِلَّا اَنْتَ يا رَبَّ كُلِّ شَيءٍ وَرَازِقَهٗ وَرَاحِمِهٖ سُبْحَانَكَ لَا اِلٰهَ اِلَّا اٰلِهَةَ التَّرفِيعِ جَلَالِهٖ يا اِلٰهَ يَا آللّٰهُ المحمود في كُلِّ فعاله الخ .

انجام : في الحال شتاب اکنون هَن هَن تمت تمام شد .

ڪيفيت

هن مخطوط تعويذات، نجوم ۽ لغت جو مختلف زبانن ۾ مجموعو آهي. هن جي صفحي ١٥ تي ڪتاب جو نالو "مقصود العاشقين" ۽ مصنف جو نالو درج آهي. بهرحال هن ۾ عصري علوم جي هدايت ۽ نشان دهي ناهي. البت هي، آثار قديم مان آهي.

Marfat.com

مخطوطو : فارسي، دين ا - س - ٩١ سائيز : ٢٠ × ١٤ س م: ص ١٨٥ ؛ في صفحي سٽون ١٥؛ ڪاغذ دبسي حنائي ، خط نستعليق بد زيب؛ سن ؟ .

٢٩٧٤٥٧ مجموعه
[نجوم، تعويذات ۽ طب]

مصنف : ؟

ڪاتب : ؟

آغاز : منقول ست حضرت رسالت صلعم فرمودندڪه هرڪه هربا مداد اين دعا بخواند همچنان باشدڪه هزار ختم قرآن ڪرده باشد و هزار شب قدر را يافته باشد الخ

انجام : وظيفه هر آنچه از خدائي تعالي عز و جل خواستند يافتد چنانچه شيخ بهاؤ الدين گويد من علم خواستم مرا علم داد ....

....

.... ورد مذڪور اين است روز شنبه ياحي يا قيوم هزار بار، روز يڪ شنبه هزار بار اياڪ نعبد و اياڪ نستعين ، .... دو شنبه سبحان الله هزار بار، روز شنبه يا الله يا رحمن هزار، روز چهارشنبه حسبي الله هزار بار، روز پنجشنبه يا غفور يا رحيم هزار بار الخ .

ڪيفيت

هي مخطوطو قرآني آيتن، تعويذات ۽ فن طب تي مشتمل آهي. شروع ۾ تعويذن جون شڪليون ڏنل آهن، بعد ۾ آيتن جا خواص، ورد وظائف ۽ آخر ۾ طبي نسخا درج آهن هن ۾ ڪي مهمل ۽ لا معني عبارتون به ڏنل آهن.

Marfat.com

مخطوط : فارسي ، دين ا - س- ٩٢؛ سائيز ٢٠ × ١٤ س م ؛ ص ٢٠٨ ؛ في صفحو سٽون ١٥؛ ڪاغذ، ديسي حمائي، خط نستعليق سادو، سن : ؟

٢٩٧٤٥٧ مجموعہ

مصنف : ؟ .

ڪاتب : ؟ .

آغاز : مهربان بخشنده بي عيب. يا الله، يا رحمان، يا رحيم، يا سلام، يا وڪيل الخ .

انجام : عقل گفتا زهد خود را مايه دار- عشق گفتا اين نصيحت راچه ڪار.

ڪيفيت

هن مخطوط ۾ مختلف ديني مواد آهي ۽ مجموعو جدا جدا مضمونن جو آهي. صفحي ١٠ ۽ ١١ تي تعويذ جهڙيون ٻہ شڪليون ڏنل آهن جن جي خانن ۾ ستارن جا نالا آهن. لڪني ڪٿي خراب ٿي ڪٿي سهڻي آهي . ڪن صفحن تي طبي نسخا آهن تہ ڪن تي تعويذات ، ڪن تي دعائون تہ ڪن تي ورد وظائف ۽ آيتون لکيل آهن. ورق، اول کان آخر تائين پيوند دار آهن. ١٣٦ صفحي کان ١٤٦ تائين "اسماء الله" جا خواص بيان ڪيل آهن. ١٩٧ کان ٢٠٦ تائين دعاء سقاني الحب مذڪور آهي. صفحي ٢٠٧ کان ٢٠٨ تي عقل ۽ عشق [illegible] گفتگو درج آهي.

Marfat.com

مخطوط : سنڌي، طب ا- س- ۹۳ ؛ سائيز ۲۰×۱۸ س م ؛ ص، ۱۹۴ ؛ في صفحو ستون ۱۶ ؛ ڪاغذ سفيد ۽ سياه، خط نستعليق بد زيب ؛ سن : ؟ .

مجموعه ٦١٥٠١

مصنف : ؟.

ڪاتب : ؟.

آغاز : دنيان جو زهر قاتل مانجهي متارا ماري ، حرص حرام ڦندڙا زر زور ٿي سيڪاري .

آهي زر جو نشو باري جيڙي خودي خواري،
آخر وات ڏيئي واري، ويندء ڏوڙ ۾ سهاري.

انجام : واسطي دردگرده مجرب: شوره قلمي، مثائي (؟) پاڙ موري گهوٽي سنهي ڪري ڦڪي وٺڻ گهرجي تازي پاڻيءَ سان. اها ۶ ماسا د ماسه هڪ وزن آهي، ڏينهن ۾ ٽي ڀيرا وٺڻ گهرجي. ۳ ڏينهن دوا استعمال ڪري هميشه واسطي درد گرده نه پوندس .

ڪيفيت

هي مخطوط، قاتل ٽتل ۽ اڪثريل آهي. هن جي لکندڙ ۽ تاريخ ڪتابت جو پتو نشان نه آهي. البت ۱۹۴ صفحي تي هيءَ عبارت آهي: "حق ملڪيت حڪيم شاه محمد صوفي بقلم خود "

هن ۾ متفرق مواد آهي شروع ۾ غزل ۽ ڪافيون آهن، اهڙيءَ طرح صفحي ۲۵ تي اشعار عشقيه ختم ٿين ٿا، پوءِ انگريزي قاعدا شروع ٿين ٿا، وري ۱۹۸ صفحي کان فن طب ۾ ان جا نسخا شروح ٿي پڇاڙيءَ تائين تحرير ٿيل آهن. هن ۾ علم قيافه ۽ علامات جو به بيان آهي. هن جا ورق اڏوهي کاڌل آهن.

Marfat.com

مخطوط: اردو، انگريزي ۽ سنڌي، دين، ا-س-، ۹۴؛ سائيز ۲۰×۱۷ س م؛ ص ۳۲، في صفحو سٽون ۳۳؛ ڪاغذ سفيد؛ خط: نستعليق باريڪ، سن: ؟

۰۶۱۵۸ مجموعو

[متفرق مواد]

مصنف: حڪيم سيد عمر شاه ڪوٽڙي.

ڪاتب:

آغاز: کشمير ميں زعفران کی پيدائش. آٹھ ميل کے فاصلہ پر مشرق کے قصبہ "مان پور" کے متصل پيدا ہوتا ہے الخ.

انجام: تھوڑی فصل ہاتھ سے باآساني کٹ سکتی ہے. ليکن زيادہ ہونے... ذخيره سے کام ليں.

ڪيفيت

هن مجموعي ۾ گهڻو ڪري ڇپيل شيون آهن. هڪڙو قلمي مخطوطو آهي جنهن جو ڪئٽلاگ ناهيو ويو آهي. "ڪشمير باغباني" هڪ رسالو آهي، جيڪو ۱۹۳۰ع ۾ شايع ٿيل هو، آن مان هي مواد ورتل آهي. سرخي اٿس:

"کشمير ميں زعفران کی پيداوار" هن مخطوط ۾ ديسي ڀاڄين بہ آهن. هن ۾ ميوا ۽ ڀاڄين جو بہ ذڪر آهي جهڙوڪ: انب، گجر، ڇٻهي، مڱ ۽ مٽر وغيره. انهن ميون ۽ ڀاڄين جو اصلي وطن ٻڌايل آهي. زرعي ضرب المثل بہ آيل آهن ۽ ميون جون بيمارين ۽ انهن جا علاج بہ ٻڌايل آهن.

زعفران جي ڪيت بابت ٻڌايل آهي تہ جيڪڏهن زعفران جي ... ڪيت ۾ جانور چرڻ لڳا تہ پوءِ اتي ۳ سال زعفران پيدا نہ ٿيندو.

ٻڌايل آهي تہ بمبئيءَ جي قريب هڪ نرالي ... آهي جنهن جي ... ۽ ان جو ڪوئلو تمام نرم ۽ ... نهايت خوشنما گلابي رنگ جي آهي. هن ۾ ڪيئي مفيد ۽ ڪارآمد ڳالهيون بہ درج آهن، پر عراقي کجور جو بہ ذڪر ڪيل آهي. ... ڇپيل ڪتابن جو ڪئٽلاگ ناهڻ غير ضروري آهي.

Marfat.com

مخطوطو : عربي سنڌي، منظوم الف اشباع سان ا - س - ٩٥ ؛ دين، سائيز ١٩×١٥ س م، ٢٢٢ ص، في صفحو سٽون ١٢؛ ڪاغذ ديسي، ٿلهو حنائي، خط نسخ و نستعليق سادو سن : ؟ .

٢٩٧٤٤١٨ م ج ٩ ع ٥

[انتخاب خزانة الاعظم سنڌي ، زيارت القبور حليتہ الشريف]

مصنف ۽ منظم : محمد عبدالله .

ڪاتب : " "

آغاز : پنجهتريهم باب ڪفر ڪلمنجو ڪريهم مذڪورا.

لکن ڪتابنم انهن تا عالما الخ .

انجام : آهي جَنَّاتَ الْفِرْدَوْسَ ۾ ڏِي صَلَوةَ مَسْطُوْرَا

اِلٰهي عَبْدُالله کي تُون بخشي بادشاه

بَرَکَتَ پيغمبر پاکَ جي سَڀ گُناه نَنڍاڪ وَڏا،

۽ برکت الَ آحْمَدَ جيَ صلى الله عليه وسلم ۽ پُن آصْحَابا

مَرْهِيَ مَنُ مُجْرِمَ جا مَائِدَ تَرْدِّمَ مَولي جل شانہ

سان سَڀِن مُؤْمِنن جي ڪَلْمُو چَوُن مِهَا.

لااله الاالله محمد رَسُوْلُ الله صلى الله عليه وسلم .

ڪيفيت

هي مخطوطو چند مختلف رسالن جو مجموعو آهي . موضوع دين اٿس . هي قديم سنڌي زبان ۾ اسلامي عقائد ۽ اعمال تي مبني الف اشباع سان منظوم ڪيل آهي . هن ۾ فقط ٻه حصا آهن جن جو مضمون ڪيترن ئي معتبر ۽ مستند ڪتابن تان اخذ ڪيل آهي. ڪجهہ عربي ۽ فارسي مضامين ٻہ اٿس . هي اول ۽ آخرکان نامڪمل آهي .

ڪاغذ ديسي جهونو حنائي، حاشيون ڪاٽل پر انهن جي عبارت سلامت آهي . هن کي جلد ٻڌرائي محفوظ ڪيل آهي.

Marfat.com

مخطوط : فارسي، ديـن اـ سـ ٩٦ ؛ سائيز ٢٥٠٥ × ١٣٠٥ س م ؛ ص ١٠٥؛ في صفحو ستون ١٤، ڪاغذ ديسي ٿلهو حنائي، خط: نستعليق؛ سادو، سن : ١٥٧ هه.

مجموعو ٢٩٧٤٣٣

[(١) مختصر صلواة ماچين (٢) رسالم شڪاريه (٣) فرائض نظم شيخ حسن (٤) مضبوط الحساب (٥) تورجن نامه (٦) بيت الاسلام (٧) شيطان نامہ]

مصنف : فضل الله بن ايوب ابن الشيخ ابي الحسن المنسوب به ماچين.

ڪاتب : حسن.

آغاز : الحمدالله حق حمده والصلوة والسلام علي رسوله محمد خير خلقه ميگويد بنده ...... فضل الله بن ايوب بن الشيخ ابي الحسن.... ماچين غفرالله له ولا سلافه واخلافه الخ.

انجام : در فتاوي حجت گفت است و ڪلابه ڪردن ڪور را باڪي نيست و عليه الفتوي. در فتاوي حسامي گفته است و در فتاوي سراجي نيز آورده است ڪه ڪلابه ڪردن ڪور را مڪروه نيست وهو المختار.

ڪيفيت

هن مخطوط جو موضوع دين آهي. هن ۾ فقه جا مسائل تمام تفصيل سان ... ڪيل آهن. ڪتاب تمام جهونو ۽ خط بد زيب اٿس. هن جي پچاڙيءَ ۾ ... آهي: بفضل خدائي عز و جل بروز آدينه ابن نسخه فيض گنجينه صلوة ... تمام ڪرده شد از يد حسن بنده تمت تمام شد.

هن جي شروع ۾ اٺن صفحن تي رقعات آهن، ٻوءِ نظم ۾ فالنامو ١٢ صفحن تي مرقوم آهي، جي فارسيءَ ۾ آهن، فالنامه جو مصنف محمد حسن آهي.

Marfat.com

مخطوط: فارسي، دين ا - س - ٩٧ سائيز ٢٠×١٢٠٥ س م؛ ص ٣٦٣؛ في صفحو سٽون ١١، ڪاغذ ديسي حنائي، خط نستعليق سادو، سن: ؟.

٢٩٧٤٥٧ مجموعہ

مصنف : ؟.

ڪاتب : ؟.

آغاز : ترتيب نيازتپ موبسم الله الرحمٰن الرحيم يا محيط و وبال چهارقاضي برگردن تو اي تپ اگر باز آئي و فقير محي الدين بطرف تپ اعلام ڪنه اگربگريزبگريز و اگرنہ برتو ديگرمي آرم والسلام معبود حناء برساق ايمن جبرائيل و ايسر ميڪائيل بر بازو ايمن اسرافيل و ايسر عزرائيل بردوش.... ايمن لا اله الا الله و ايسر محمد رسول الله الخ.

انجام : برائي حن چهل يکبار بخواند بدمد غليقا مليق و أنت تعلم و مافي قلو بكم مليق يا غني يا مغني يا مُعطي يا فتاح يا رزاق.

ڪيفيت

هي مخطوطو مختلف مواد جو مجموعو آهي. منجهس اڪثر مواد طب ۽ وظائف آهن. "ڪيمياء سعادت" جا خواص لکندي روايت ٿو ڪري ته: جو شخص جمعہ رات، ان رات جو آٿي وضو ڪري هڪ سؤ پنجاه دفعا اها دعا پڙهي جيڪا حاجت گهرندو سا پوري ٿيندس.

خواجہ حسن بصريء فرمايو آهي ته جيڪڏهن حاجتمند جي گهر پوري نہ ٿي ته فرداء قيامت منهنجو گلو پڪڙي. پر با يزيد بسطامي به چيو آهي ته جيڪڏهن سائل جي حاجت روائي نہ ٿي ته قيامت ۾ منهنجو دامن پڪڙي. اهڙيء طرح ٻين به ڪيترن ئي بزرگن کان ضمانت جي روايت ڪيل آهي.

هن ۾ طبي مواد به گهڻو آهي، صفحي ٩٥٢ تي آهي ته: اين ترڪيب در ڪتاب ميان صاحب ميان احمد احسن سيوستاني پيشاني نوشته بود.

Marfat.com

مخطوطو : فارسي، مع عربي، دين، ا.س - ٩٨؛ سائيز ٢١ × ١٥ س م؛ ص ٤٣؛ في صفحو سٽون ١٦، ڪاغذ ديسي، حنائي، خط نستعليق؛ سادو، سن : ١٣ جمادي الاخري ١٢٨١ هه.

مجموعو ٢٩٧٤٢

[نماز، چهل حديث مع شرح فارسي]

مصنف : ؟

ڪاتب : ؟

آغاز : وَ اَقِمِ الصَّلٰوة و بپاداريد نماز را طرفي النّهار در دو طرف روز وَ زُلَفاً مِّنَ الّيل و دوساعتها از شب. نماز طرف اعلي روز نماز بامداد است و نماز طرف اسفل ظهر و عصر و نماز زلف اليل مغرب و عشا. تفسير حسيني.

انجام : حضرت حق تعالي فرمود که اي جبريل در آخر زمان امتي باشند که يکي از ايشان در مسجدي در آيد و امام در سجود او نيز في الحال بي مکث در سجود افتد با آنکه داند که آن سجود در نماز او محسوب نخواهد بود اي جبريل من با آن بدهم همه عطا هاکه بتو و جمله فرشتگان کرامت فرموده ام و الله اعلم بالصواب. روضة الواعظين.

ڪيفيت

هن مخطوطي جو موضوع دين آهي. شروع ۾ سوال جواب [illegible] ۽ وري چهه صفحا عربي عبارت ۽ آخر ۾ فارسي ڪلام آهي. زڪواة [illegible] عربي ۽ فارسي ۽ جو مخلوط ۽ مرڪب ١٩ صفحن تي مشتمل آهي؛ ۽ پڻ چاليهه حديثون با ترجمه ۽ حڪايتون سان فارسي ۾ پيش ڪيل آهن بوء وري علم ڪلام عربي ۾ ۽ علم ڪلام تي چند عربي شعر ڏيئي ان جي تشريح ڏهن صفحن تي ڪيل آهي.

Marfat.com

مخطوط: عربي، فارسي ۽ سنڌي؛ ڊين ا- س- ۹۹؛ سائيز ۱۸۰۵×۱۲ س م؛ ص ۲۲۰؛ في صفحو سٽون ۷، ڪاغذ: ديسي جهونو، حنائي، خط نستعليق تمام عمدو ۽ حاي؛ سن: ۱۲۸۶ھ.

۲۹۷۸۲ مجموعہ
[اوراد و ادعيہ ماثورة]

مصنف ۽ ڪاتب: فتح محمد ولد لطف علي.

آغاز: اِلٰهي كَمْ مِنْ عَدُوٍّ وّ اِنْتَضٰي عَلَيَّ سَيْفَ عَدَا وَتِهِ وَ شَحَذَلِي ظُبَّتَهٗ مُدْيَتِهِ الخ.

انجام: سَعِيده دَرْ حُجّو سَارِئلُ آهيان سَيّدا،

نَبِي لَكِه سَيّح نَنكَمَ پِرْ وَرُ نِدَا،

عِيان آهِ مُهْجِي مَنْتِي مَاجَرا،

مُرِيْدنِجُو تَن مِيرُ مُشكِلُ ڪُشا،

كَرم كَيو سَخي شَاهُ عَبْدُ اللّطِيفَ.

.... دَرُ تي آئيس رَتي آمَيْد وَارُ،

نِه كِج خَلْق جي نَزِد مُنْهِنْجِي خُوارُ الخ.

ڪيفيت

هن مخطوط جو موضوع دين آهي. هن ۾ مذهب "جعفريہ" جا ورد وظائف ۽ مشهور ماثوره دعائون، جهڙوڪ: جوشن صغير، جوشن ڪبير، دعائي ڪميل ۽ درود طوسي يا دعائي اثناعشريہ طوسي. تمام خوشخط ۽ جلي اکرن ۾ ڪتابت ڪيل آهن. دعائي ڪميل جي آخر ۾ هيءَ عبارت آهي.

العبد المذنب العاصي حقير فتح محمد ولد لطف علي ڪاتب تاريخ هژدهم ماه شعبان المعظم سنہ ۱۲۸۶.

هن مخطوط جو اجمال هن ريت آهي: هن جي ابتدائي ٿلهن حنائي پيوندي ٿيل ٻرائن سٽن صفحن تي سادي قلم سان هزهائينس مير حسن علي "حسن" جو چيل "مسدس"

Marfat.com

سنڌيءَ ۾ ”شاه نجف سين جو مقرر امام آهه، مولا علي ولي تي صلوات والسلام“ لکيل آهي. هن جا ۱۳ مصرع آهن. وري سهڻي خط نستعليق ۾ مير صاحب موصوف جي، مخمس ۾ هڪ ”مناجات“ آهي. نالي ۾ چوي ٿو.

يڪبار ڏسان ڪرب بلا شاه جو ديدار،
حاضر تيهي نجف مين در دولت تي هي لاچار،
ڪعبي کهون مدينه ونجي هي بيڪس وٽي يار،
مشهد مين رضا جو تيهي ”حسن“ زائر زوار،
يڪبا رطلب ڪرشته آبرار جو صدقو.

هن ڪتاب جي ۸۱ صفحن تي جوشن صغير ۽ ۱۰۶ صفحن تي ”جوشن ڪبير“ جلي اکرن ۾ ڪتابت ڪيل آهن. تنهن کان پوءِ ۲۷ صفحن تي دعائي ”ڪميل“ ۽ ۱۴ صفحن تي دعائي ”دوازده امام“ [درود طوسي] جا خواص فارسيءَ ۾، ۽ ۳۸ صفحن تي تمام خوشخطي سان مذڪور دعا مرقوم آهي. بعد ازآن ٽن صفحن تي ناد علي مع مؤڪلان ۽ سندس خواص فارسيءَ ۾ ۽ وري ستن صفحن تي ”مناجات صغير معظم“ مع خواص، فارسيءَ ۾ تنهن کان پوءِ ”رد هر بلا“ دعا ۹ صفحن تي ۽ منقبت فارسي ”شاه مردان برائي دفع بلاها و برائي هر مشڪل هر روز بخواند“ ۶ صفحن تي ۽ وري سنڌيءَ ۾ نعت: ”رس يا رسول رهبر“ ۸ صفحن تي ۽ اهڙيءَ طرح ساده خط ۾ نعت: يا حبيب الاله خذ بيدي“ ۵ صفحن تي ۽ ۳ صفحن تي هڪ مناقب بعنوان: يا مظهر العجائب مشڪل ڪشا علي“ ۱۲ مصراعن تي مشتمل آهي. آخر ۾ نامڪمل، حضرت ڀٽ ڌڻيءَ عليه الرحمه جو هڪ قصيدو: ”ڪريم ڪبير سخي شاه عبداللطيف“ جي ٿلهه سان ۱۸ مخمس تي مشتمل سهڻي خط سان ڪتابت ڪيل آهي. ورق پيوندي ڪيل ۽ ڪتاب جزبندي ڪيل ۽ سياه بوٽڙ جلد سان محفوظ آهي.

Marfat.com

مخطوط : عربي، دين ا - س - ۱۰۰ ؛ سائيز ۱۰ × ۷ س م؛ ص ۴۳۲؛ في صفحو سٽون ۷ ؛
ڪاغذ ديسي، حنائي، خط نستعليق سن : ؟

مجموعه ۲۹۷۵۳
[وظائف]

مصنف : ؟

ڪاتب : ؟

آغاز : يٰس وَ الْقُرْاٰنِ الْحَكِيْمِ اِنَّكَ لَمِنَ الْمُرْسَلِيْنَ عَلٰي صِرَاطٍ مُّسْتَقِيْمٍ الخ .

انجام : وَ اللّٰهُ خَيْرٌ حَافِظاً وَ هُوَ اَرْحَمُ الرَّاحِمِيْنَ وَ صَلَّي اللّٰهُ عَلٰي خير خَلْقِهٖ مُحَمَّدٍ وَّ اٰلِه الطَّيِّبِيْنَ الْمَعْصُوْمِيْنَ .

ڪيفيت

هن مخطوط جو موضوع دين آهي. هي مخطوط ”پاڪيٽ بوڪ“ جي صورت گويا هڪ گنجينه وظائف آهي. شروع ۾ سورت ياسؔ پاره ۲۲ ۽ پوءِ فتح پاره ۲۶، رحمان ۲۷ ۽ ملڪ، قلم، حاقه، معارج، نوح، جنّ، مزمّل، مدثر، قيامه، دهر ۽ مرسلات پاره ۲۹ ۽ پاره ۳۰ جون سموريون سورتون والناس تائين ڪتابت ڪيل آهن، بعد ازآن دعا جوشن ڪبير جنهن ۾ هڪ سؤ فصل ۽ هر فصل ۾ الله تعاليٰ جا ڏهه اسم آهن. ۽ پوءِ دعا جوشن صغير، دعا قدح، خطبه آدم عليه السلام، دعاء الفتح، دعا سيف، آية الڪرسي هم فيها خالدون تائين، دعا حضرت اميرالؤمنين، تعويذ، دعاء محبت، تعويذ، دعا ابطال السحر ۽ دعاڪشايش مهمات آهن.

ڪاغذ پراڻو، بوسيده؛ چٽيون لڳل ۽ جهونو ٿيل آهي. هن جا ڪي ورق ٿيل آهن ۽ منجهس ڪتابت جون ڪجهه غلطيون به آهن. هن ”پاڪيٽ بوڪ“ جو مٿان چرمي جلد پڌل آهي.

Marfat.com

مخطوطہ: فارسي، دين؛ ا- س- ۱۰۱؛ سائز ۲۴×۱۴ س م؛ ص ۵۱۷؛ في صفحہ سطور ۱۵؛ كاغذ ديسي، تلهو حنائي، خط نستعليق عمدہ؛ س: ۱۲۲۸.

تحفة الواعظين ۲۹۷۶۲۲

مصنف: ابوبكر بن عمر بن الفضل المعروف برشيد وطواط.

كاتب: ملاّ آخوند جان ابن ملاّ سرمساق.

آغاز: الحمدلله رب العالمين و العاقبة للمتقين والصلوة والسلام على رسوله محمد و آله و أصحابه أجمعين قال الشيخ العلامة مولانا رشيد الملة و الدين ابوبكر بن عمر بن الفضل المعروف برشيد و طواط رحمة الله عليه بعضي از ياران كه ايشان را در علم تذكير شرحي بود ازين داعي درخواست نمودند كه مي بايد كه جمعي از مبكيات ساخته شود تا گويند گان را ازان ماده بود و ترا از دعائي خير فائده بود و اميد ثواب آخرت. درخواست ايشان را اجابت كردم و مبكيات هر نوعي وعدو وعيد جمع كردم و همچنين نيز اين داعي كم صناعت و گدائي بي بضاعت را يعني محب العلماء والفقراء سيد اولياء خواجه قطب الحق و الدين البخاري درخواست كرد كه جماعتي از اصحاب ما كه ذوق تكلم داشتند و استعداد اندك مي بايد كه بر ين مبكيات بر اول هر فصل آيتي وحديثي و مسئله باشد تا مستمعان را فائده زيده باشد و متكلم را زيادتي استفاده بود در تكلم و اين شكسته نيز اميد ميدارد كه مقبول افتد و ذخيره آخرت باشد انشاءالله و نام اورا تحفة الواعظين كرده شد الخ.

انجام: خداوندا، كريما، احدا، رحيما بحرمت درويشان و مسكينان ... كه ما مفلسان بي بضاعت و بي استطاعت را در ... و عفو فرماني بحق محمد و آله و اصحابه اجمعين برحمتك يا ارحم الراحمين. تمت الكتاب بعنايت الملك الوهاب سنه ۱۲۲۸ بود كه تمام يافت اين نسخه شريف مسمي به تحفة الواعظين از بد ملا آخوند جان ابن ملاّ سرمساق غفرالله لهما اميد از صاحب فطرتان آنكه هر سهو و خطائي كه در نوشتن

Marfat.com

رفته باشد بقلم تراش عنو تراشيده در درستي آو كوشد اميد است كه از جام مي حقيقت بنوشند. نوشته بماند سيم برسفيد، نويسنده را نيست فردا اميد. تمت تمام شد و الله اعلم بالثواب [بالصواب].

كيفيت

هن مخطوطي جو موضوع دين آهي. هن ۾ قرآن، احاديث ۽ حنفي فقهي مسائل ذريعي دين اسلام جي تعليم، ترغيب ۽ تحريص "تصوف" مطابق ڏنل آهي. هن ۾ ٤٠ فصل آهن، هر فصل جي اول ۾ هڪ آيت، هڪ حديث ۽ هڪ فقهي مسئلو بيان ٿيل آهي. جيئن ته پهرين فصل ۾ اول هي آيت آهي: قُلْ يَا عِبَادِيَ الَّذِيْنَ اَسْرَفُوْا عَلٰى اَنْفُسِهِمْ. ۽ حديث: اَلصَّلٰوةُ عِمَادُ الدِّيْنِ فَمَنْ اَقَامَهَا فَقَدْ اَقَامَ الدِّيْنَ. ۽ فقهي مسئلو ته تكبير اول، نماز ۾ فرض آهي.

اهڙيءَ طرح آخري فصل ۾ هي آيت آهي: لِلْفُقَرَآءِ الَّذِيْنَ اُحْصِرُوْا فِيْ سَبِيْلِ اللّٰهِ ۽ حديث: اِبْوَابُ الْجَنَّةِ مَفْتُوْحَةٌ عَلَى الْفُقَرَآءِ وَ الرَّحْمَةُ نَازِلَةٌ عَلَى الرُّحَمَآءِ. ڏنل آهن ۽ ٻئي ڪيئي روايتون ۽ حڪايتون ۽ موقعي جي مناسبت تي رباعيون به ڏنل آهن. هن جو جلد بوسيده هئڻ سبب وري چرمي جديد جلد سازي ڪرايل آهي. هن مخطوطي ۾ غير دنيني ڳالهيون به منقول ٿيل مرقوم آهن.

Marfat.com

مخطوطو : عربي، دين ا - س - ۲ - ۱۰۱؛ سائيز ۲۰×۱۳ س م؛ ص ۳۲؛ في صفحو سٽون ۳؛ ڪاغذ ٿلهو ديسي حنائي، خط نستعليق، سادو، سن: ؟ .

۲۹۷۴۴۲ أسماء حسنيٰ

مصنف : علماء جو هڪ گروهه : ابوالقاسم قشيري، قاضي محمد ناصح، قاضي صاعد ابو نصر صابري، خواجه صعلوڪ، أبو جعفر، ابو عبدالله شيرازي، ابو منصور هروي، ابو سليمان خطائي، ابو فضل حسني ۽ ابو اسحق جمشيد . هنن ۽ ٻين عالمن، شهر نيشابور ۾ سلطان محمود غزنوي جي فرمان موجب هي نيڪ ڪم پورو ڪيو .

آغاز : الحمدلله الذي تخصص به الاسماء الحسني و صفات العلي و تفرد ذاته تعالي بالعظمه و الكمال و الكبرياء و الصلوة علي سيدنا محمد المبعوث الي كافة البرايا و علي آله و اتباعه و اكرم الاصفياء و افضل الاتقياء الخ .

انجام : باقي، وارث، رشيد، صبور، صادق، ستار، تمام شد .

ڪيفيت

هن مخطوطي جو موضوع آهي خدا تعاليٰ جا اسماء حسنيٰ، جي مشهور اسم ۹۹ آهن مگر هن ۾ ۱۰۰۱ هڪ هزار هڪ اسم ڄاڻايل آهن . اهي سڀ الله تعاليٰ جا صفاتي اسم پاڪ آهن .

Marfat.com

مخطوط : سنڌي، دين ا- س- ۱۰۳؛ سائيز ۲۱×۱۶ س م ؛ ص ۱۱۵ ؛ في صفحو سٽون ۱۵؛ ڪاغذ، ميرو حمائي، خط نسخ؛ سن : ۱۳۳۹ھ.

۲۹۷۶-۹ حڪايات الصالحين

مصنف : محمد اسماعيل شورو ولد فتح محمد ساڪن ميرپور بٺورو.

ڪاتب : محمد اسماعيل شورو.

آغاز : نقل در فضيلت صلوات شريف. نقل آهي ته زماني امام جعفر صادق عليه‌السلام ۾ هڪ شخص ڪنهن پير ڪامل کي مرشد ونڻ لاءِ ويو ان پير ڪامل چيس ته روزا رکج نمازون پڙهج ڪوڙ نه ڳالهائج وغيره الخ.

انجام : هاڻي تون منهنجي حق ۾ دعا گهر ته رب سائين راضي ٿيئي پوئي ابو ابراهيم رب کي عجز سان سوال ڪيو رب منهنجا هن پنهنجي ٻانهي کي بخش. پوئي رب اهو سوال قبول ڪيو تڏهن ابو صالح عذاب کان ڇٽو.

ڪيفيت

هن مخطوط جو موضوع دين آهي. هي ڪتاب نوٽبڪ جي صورت ۾ جهونو ٿيل آهي. منجهس چند آيتون ۽ حديثون درج آهن ۽ پڻ ڪيترئون ناصحانه حڪايتون به لکيل آهن جن مان ڪي ته ڏاڍ ڪٿائون آهن.

Marfat.com

وَلِوَالِدَيَّ وَارْحَمْهُمَا كَمَا رَبَّيَانِي
صَغِيرًا وَلِجَمِيعِ الْمُؤْمِنِينَ وَ
الْمُؤْمِنَاتِ وَالْمُسْلِمِينَ وَالْمُسْلِمَاتِ
الْأَحْيَاءِ مِنْهُمْ وَالْأَمْوَاتِ وَتَابِعْ
بَيْنَنَا وَبَيْنَهُمْ بِالْخَيْرَاتِ رَبِّ
اغْفِرْ وَارْحَمْ وَأَنْتَ خَيْرُ الرَّاحِمِينَ
وَلَا حَوْلَ وَلَا قُوَّةَ إِلَّا بِاللَّهِ الْعَلِيِّ
الْعَظِيمِ اللَّهُمَّ صَلِّ عَلَى سَيِّدِنَا
[illegible] نُورِ الْأَنْوَارِ وَسِرِّ الْأَسْرَارِ

وَسَيِّدِ الْأَبْرَارِ وَزَيْنِ الْمُرْسَلِينَ
الْأَخْيَارِ وَأَكْرَمِ مَنْ أَظْلَمَ عَلَيْهِ
اللَّيْلُ وَأَشْرَقَ النَّهَارُ وَعَدَدَ مَا
نَزَلَ مِنْ أَوَّلِ الدُّنْيَا إِلَى آخِرِهَا
مِنْ قَطْرِ الْأَمْطَارِ وَعَدَدَ مَا نَبَتَ
مِنْ أَوَّلِ الدُّنْيَا إِلَى آخِرِهَا مِنَ
النَّبَاتِ وَالْأَشْجَارِ صَلَاةً دَائِمَةً
بِدَوَامِ مُلْكِ اللَّهِ الْوَاحِدِ الْقَهَّارِ
اللَّهُمَّ صَلِّ عَلَى [illegible]

Marfat.com

Marfat.com

مخطوطه : عربي مع ترجمه فارسي، دين ا - س - ۱۰۴ سائيز : ۲۱ × ۱۳ س م؛ ص ۲۸۱
ي صفحو سٽون ۱۸؛ ڪاغذ سنهو، سهڻو حنائي ، خط : نستعليق تمام دلپذير ۽ بي نظير؛
ن : ؟

دلائل الخيرات ۲۹۷۰۷۹

مصنف : شيخ محمد بن سليمان بن ابي بكر الجزولي الحسني وفات ۸۵۴هه.

ڪاتب : ؟

آغاز : بسم الله الرحمٰن الرحيم و صلي الله علي سيدنا و مولانا محمد و علي آله و صحبه وسلم. اَلْحَمْدُ لِلّٰهِ الَّذي هدانا الايمان والاسلام. والصلوٰة والسلام علي محمد نبيه الذي استنقذنا بِهِ مِنْ عِبادَةِ الاَوْثان الخ.

انجام : علي سَيِّدِنا مُحَمَّد خاتِمِ النَّبِيِّيْنَ وَ اِمامِ الْمُرْسَلِيْنَ وَ عَلي آلِه وَ صَحْبِه وَسَلَّمَ تَسْلِماً وَ الْحَمْدُلِلّٰهِ رَبِّ الْعالَمِيْنَ.

ڪيفيت

دلائل الخيرات جو هي مخطوطو عربي مع ترجمه فارسي نهايت ديده زيب ۽ دلفريب ي. فن خطاطيءَ ۾ لاجواب ۽ هن جي جلد تي زرين ڪاري ۽ نيماڪاري نقش و نگار مثال آهي.

”سنڌالاجي“ ۾ هي هڪ نادر چيز آهي. هي نادر نسخو محترمه خيرالنساء عباسي نيم ”مائي ماهن جو تنبو“ حيدرآباد، بغير معاوضه، ڊاڪٽر غلام علي الانا کي بطور هديه بش ڪيو. ڊاڪٽر صاحب وري سنڌيونيورسٽيءَ جي شعبه سنڌالاجي کي تحفه طور عطا ڪيو.

دلائل الخيرات جو سنڌي ترجمو به ٿيل آهي، ننڍي سائيز ۾ مان گڏ بمبئي ، ڇپيو هو پڻ متن عربي طلائي، مصر ۾ به ڇپيل آهي. هي اهو درود جو مجموعو آهي جو ساري عالم اسلام ۾ مقبول ۽ هرهنڌ موجود آهي.

هن مخطوطه جي سونهن ۽ خوبي تعريف کان ٻاهر آهي. ... ... صنعت ۽ حرفت ڏسندڙ کي محو حيرت ڪريو ڇڏي. هن ۾ ... آهي جو، مجموس سودن بعد الشهر ۽ متحمتدص جا اسم آيل آهن مگر اهي سورا اسم ... مان ڪتابت ٿيل آهن، انهن ۾ ڪٿي به ڪاري مس ڪم آندل نه آهي.

افسوس ته هن جو ڪاتب زرين قلم ڪير آهي ۽ سندس نام نامي اسم گرامي ڪهڙو آهي، سو هن ۾ ڏنل نه آهي.

Marfat.com

مخطوط : عربي، دين، ا-س ١٠٥، سائيز ١٩ × ١٣ س م؛ ص ٢٠٨؛ في صفحو سٽون ١٠ ؛ ڪاغذ ؛ ديسي ٿلهو حنائي خستہ، خط نسخ؛ خوبصورت ؛ سن: ؟

دلائل الخيرات ٩-٤-٩٢

و

شوارق الانوار الجزء الاول

مصنف : ابو عبدالله محمد بن سليمان بن ابي بڪر الجزولي السملالي الشريف الحسـ

ڪاتب : فقير محمد.

آغاز : صلي الله علي سيدنا محمد و علي آله وصحبه وسلم. الحمدلله الذي هدانا لايـ
و الاسلام و الصلوة و السلام علي محمد نبيه الذي استنقذنا به من عبا
الاوثان والاصنام و علي آله و اصحابه النجباء البررة الڪرام ....
و سمّيته بكتاب دلائل الخيرات و شوارق الانوار الخ.

انجام : و صلي الله علي خير خلقه محمّد و آله و صحبه اجمعين برحمتک يا ار
الراحمين. كتبه فقير محمد عفي عنه الاهم اغفرلوا لديه الخ.

ڪيفيت

هي مخطوطو تمام پراڻو ۽ خستہ حالت ۾ آهي. هن جي شباب جو حسن ۽ خوبصو
ڏسڻ تہ ڏسڻ وٽان هئي. صفحہ ١٧٣ تي هڪ عبارت هن طرح لکيل آهي. و هذ
الكتب في النسخة السّهلية علي ما عند جدي الا مام ابي العباس أحمد بن يوسف الفا
رحمهما الله تعالي.

هن عبارت مان معلوم ٿئي ٿو تہ هي مخطوطو سهليءَ جي نسخي تان منقول آ
دلائل الخيرات جا نسخا مختلف آهن. ابوعبدالله محمد صغير سهيلي جو نسخو سڀ کا
معتبر آهي، ڇو تہ اهو بزرگ دلائل الخيرات جي مؤلف جو وڏو شاگرد هو، جنهن مؤ
جي وفات کان اٺ سال اڳ ان جي صحيح ٿيل نسخي تان نقل ڪيو آهي. صفحي ٧
تي هي لفظ آهن: اين دعاء دست برداشتہ بعد اتمام دلائل الخيرات بايد خواند مصنف مخد
محمد هاشم عليہ الرحمتہ.

Marfat.com

مخطوط : فارسي، ديـن، اـ س ـ ١٠٦ ؛ دعائون؛ سائيز ١٧ × ١١ س م؛ ص، ٢٤٠
صفحو سٽون ١١؛ ڪاغذ ديسي ٿلهو حنائي، خط مختلف، نسخ، نستعليق ۽ شڪسته؛
ن : محرم ١١١١هه.

سيفي ۽ حرز يماني ٢٩٧٤٦٧
[عمليات]

مصنف : ۽ ڪاتب ؟ .

آغاز : از نسخه مولانا فخرالدين ابدال نوشته شد هرکه خواهد دعاي سيفي بخواند از براي حاجت و خواهدکه رد گردد دل راقوي دارد اول بايدکه بنصابش برساند يا انکه کسي را پيدا کندکه بنصابش رسانيده باشد و اين دعاي سيفي چهار نصاب دارد الخ .

انجام : ۽ وَنُنَزِّلُ مِنَ الْقُرْآنِ مَا هُوَ شِفَاءٌ وَ رَحْمَةٌ لِلْمُؤْمِنِينَ وَلَا يَزِيدُ الظَّالِمِينَ إِلَّا خَسَارًا إِلَّا تَذْكِرَةً لِمَنْ يَخْشَى تَنْزِيلًا مِمَّنْ خَلَقَ الْأَرْضَ وَ السَّمَاوَاتِ الْعُلَى الرَّحْمَٰنُ عَلَى الْعَرْشِ اسْتَوَى.

ڪيفيت

هن مخطوط جو موضوع دين [عمليات] آهي. شروع ۾ ١٩ صفحن تي "اسم اعظم مع مؤڪلان" درج آهن جن جي آخر ۾ هيءَ عبارت آهي: وحاجت خواهد انشاءالله تعالي مطلب رواخواهد شد تمت محرم سنه ١١١١ ۽ اصول دين جي تشريح و توضيح، قرآني ... انهن جا خواص. دعاي سيفي ۽ حرز يماني عمده خط ۾ تمام شرح ۽ بسط ... آهن. دعا اميرين، نوڪدنام مع بيان، سورة نوح جون چند آيتون، ... پيغمبرن جي دائره، ۾ خالي ۽ ڏهه عددي شڪرفي جنهن ۾ ... طريقو، حرز يماني مع خواص، چهل اسم مع مؤڪلان، ... تاثير] ۽ آخري صفحن تي قرآن مجيد جي چند سورتن جا خواص ڏنل آهن.

Marfat.com

مخطوط: عربي ۽ فارسي، دين، ۱۰۷ سائيز ۲۳×۱۴ س م، ص ۲۷۴، في صفحو سٽون ۱۱، ڪاغذ ديسي ٿلهو حنائي، خط: نستعليق ۽ نسخ عام، سن: ؟.

۶۹۷۶۴ ڪتاب الوظائف

مصنف: ؟.

ڪاتب: ؟.

آغاز: فضيلت دعا، عن رسول الله ﷺ ليس شيءُ اڪرم عندالله من الدعاء.

انجام: و بحق الم ص ن و القلم وما يسطرون انما امره اذا اراد شيئا ان يقول له ڪن فيڪون فسبحان الذي بيده ملڪوت ڪل شيء واليه ترجعون.

ڪيفيت

هن مخطوط جو موضوع دين آهي. ان ۾ ست باب آهن جي دعائن ۽ ورد، وظائف ۽ قرآني چند سورتن تي مشتمل آهن. هن جي شروع ۽ آخر جا ڪي ورق ضايع ٿيل آهن جنهن عربي عبارتن سان گڏ انهن جو فارسيءَ ۾ ترجمو به ڏنل آهي. قلم صاف جلي ۽ ڪتاب جو جلد پڪو ٺهيل آهي. هر دعا ۽ هر سورت جي سرخي فارسيءَ ۾ ڳاڙهي مس سان لکيل آهي.

Marfat.com

مخطوط : فارسي، نظم، دين، ا - س - ۱۰۸ ؛ سائيز ۱۵ × ۸ س م، ۱۶۲ ص، في صفحو ستون ۱۲؛ ڪاغذ ديسي، ٿلهو حنائي، خط نسخ پختو، سن : ۱۲۶۲هه

۲۹۷۶۷۱ **مصباح العاشقين**

مصنف : ؟ .

ڪاتب : سيد عين علي ابن ميان سيد حيدر علي.

آغاز : اوست بينا جمله کورند وکبود، اوسمع و ديگران کرد شنود، متصف گشته با وصاف خدا ، اهل جودو صاحب صدق وصفا ، ميکند جولان بملک لامکان بي نشان بيند عيان اندر نشان الخ .

انجام : ازهمه خلق جهان گيرم کنار، تاکه مطلوبم در آيد کنار.

چون ببزم وصل اوکردم مقام، واگذارم کفت گورا والسلام.

تمام شد نسخه مصباح العاشقين از دست فقير حقير پر تقصير گناهگار اميدوار از لطف پرودگار اضعف عباد الله تعالي فقير سيد عين علي ابن ميان سيد حيدر علي بتاريخ بيست ششم شهر شوال سن ۱۲۶۲ .

ڪيفيت

هن مخطوط جو موضوع دين آهي. هن ۾ مشاهير اسلام ۽ صوفياء ڪرام بابت منظوم نصيحت آميز حڪايتون ڏنل آهن. جيئن ته خواجه حسن بصري، حضرت [illegible] سلطان ابراهيم ادهم ۽ بايزيد بسطاميءَ جهڙن بزرگن جا ارشادات ۽ [illegible] ۽ معاملات ۽ سلوڪ بنسبت انهن جا خواب ۽ اقوال نظم ۾ ڪتابت ڪيل آهن. هن [illegible] حاشيه [illegible] ڪرم خورده آهن مگر متن سموري عبارت محفوظ آهي. هن تي ساڳو ٿلهو ٻوٽن سان ٺهيل جلد ٻڌل آهي. هن جا پهريان هڪ ٻه ورق ضايع ٿيل آهن.

Marfat.com

مخطوط : سنڌي، نظم الف اشباع سان، دين، ا- س- ١٠٩؛ سائيز ١٧×١٦ س م؛ ص ٣٢٠؛ في صفحو سٽون ١٣، ڪاغذ ديسي ٿلهو، رنگ نيلو؛ نسخ عمدو، س-ن : ٢٧ جمادي الثاني ١٢٧٩هه.

٢٧٩٤٧٩ معراج نامه

مصنف : احمد.

ڪاتب : رحمة الله بن عبدالرشيد.

آغاز : ڪريان حمد حڪيم کي سڀڪا ساراها

وصف وڏائي واحد کي جانڪيتان جڳاه

هي لاڏائو بيبي فاطمة الزهرا جو آهي.

غافل ٿيوم غافلا ڪريو سمر سار

هي لاڏائو سائڙو سنهو سيپئي يار

مٿي جن موت ڦري کهڙا تن قرار الخ.

انجام : الاهي احمد چئي آهيان تن منجهان

جزا جهنم منهنجي آهي افعالن پارا

....

ته ڪهي ڪوڏ نبيﷺ جي رسه رحانا

لا اله الا الله محمد رسول الله صلعم

تمت ڪتاب شد ڪتاب معراج نامه از دست فقير حقير پر تقصير اضعف العباد رحمت الله بن عبدالرشيد از اولاد مخدوم نو رنگ عليه الرحمه تاريخ بيست هفتم ماه جمادي الاولي سنه ١٢٧٩هه.

Marfat.com

ڪيفيت

هي مخطوطو تمام پراڻو آهي. هن ۾ صفحي ۵۵ کان ۶۲ تائين شيخ صالح، خادم روضہ پاڪ جو وصيت نامہ درج آهي. صفحي ۵۰ کان ۵۴ تائين دعاء عڪاشہ جي سند. صفحي ۴۲ کان ۴۹ تي هيءَ عبارت آهي: بسم الله النور علي نور الخ. صفحي ۶۳ کان ۳۱۱ تائين معراج نامہ لکيل آهي جنهن ۾ مضمون غير معتبر آهي. صفحي ۳۱۴ کان هڪ مناجات سي حرفيءَ ۾، جنهن جي زبان اردو پنجابي مخلوط آهي

هن جي هر شعر جي آخر ۾ آهي تہ: حقا ميري فرياد سن.

مخطوطہ: فارسي، دين ا. س. ۱۱۰ سائيز ۲۳×۱۴ س م؛ ص ۲۸۷؛ في صفحو سٽون ۱۶، ڪاغذ ديسي ٿلهو حنائي، خط نستعليق وچولو؛ سن: ۲۲ شعبان ۱۱۴۸ھ.

نادر الفوائد ۲۹۷ء۶۷

مصنف: محمد فقير بن عبدالحفيظ متوطن بهيره.

ڪاتب: غوث محمد و شير محمد عباسي.

آغاز: الحمدلله رب العالمين و الصلواة و السلام علي محمد [illegible] و آلہ اجمعين.

بعده بدانکہ ميگويد بنده ضعيف نحيف فقير حقير محمد فقير بن عبدالحفيظ متوطن بهيره غفرالله تعالي لہ و لوالديہ والاستاذه و لجميع المؤمنين والمؤمنات کہ کلمہ چند از فوائد خواب تعبير نامہ و اوقات خواب......

Marfat.com

.... درسي و پنج باب درج نموده شد و نام اين نسخه نادرالفوائد نهاده شد و مبوب سي و پنج باب ست بالله التوفيق و الاتمام والتاريخ بيست و دوم من شهر شعبان يوم الجمعه بحين الزوال در سنه ١١٤٨ يک هزار و يکصد و چهل و هشتم من حجرت (هجرت) المصطفي و خاتم الانبياء عليهم الصلواة والسلام الخ .

انجام : فائده لدفع سرعة الانزال يكتب في ورقة و يجعلها في فمه فانه لاينزل حتي يخرجها من فمه وهو هذا .

ڪيفيت

هن مخطوطي ۾ ديني مختلف شيون درج آهن. منجهس ٣٥ باب آهن. جيئن ته خواب انهن جا وقت ۽ تعبير جي ڪافي حد تائين عالمانه طور بيان ڪيل آهن. پڻ استخاره بنسبت به سمجهائيون ذئل آهن ۽ ١٣ صفحن تي مشتمل عربيءَ ۾ دعائون درج آهن. آخر ۾ سير آفتاب ۽ ماهتاب جو ذڪر آهي.

--

مخطوطو : فارسي، ديني ، ا-س - ١١١ ؛ سائيز ٢٣×١٣ س م ؛ ص ٣٠٦ ؛ في صفحو سٽون ١٩، ڪاغذ ديسي، ٽلهو حنائي ، خط نستعليق؛ سادو، سن : ١١٣٧هه .

٢٩٧٤ خلاصة المعارف قسم ثاني
[حصه اول]

مصنف : احمد بن عبدالاحد الفاروقي النقشبندي.

ڪاتب : عبدالرسول اسماعيل بن ملا فريد بن ميان بهرياوي .

آغاز : أما اختيار اين فقير بچنين الفاظ بنابر ضرورت من حيث تنگي ميدان عبارت

Marfat.com

ست و مراد ازان بمناسبت صل و فرع و چشمه و آب و صورت و عکس و امثال آن نیست بلکہ مراد این مسکین در چنین الفاظ بہ نسبت مجهول الکیفه ست بمناسبت نور و پرتو زیراکہ پرتو ظل نور ست بمعني ظهور الخ.

انجام : تمام شد قسم ثاني خلاصه المعارف بعون الله سبحانه و تعالی و حسن توفیقه در وقت استوا، روز شنبہ بتاریخ شانز دهم سن ۱۱۳۷ بید احمرالعباد تراب اقدام اهل الله عبدالرسول اسماعیل بن ملا فرید بن میان اسماعیل بهریالوي نوشتم این کتاب مذبور بر منقول عم کہ از خزانہ غفران پناه رضوان جائگاه شیخنا و مولانا شیخ حاجي ایوب رحمة الله و ایشان را غفران پناه رضوان جائگاه شیخ وي و مرشد وي حضرت سعدي لاهوري رحمه الله عطا کرده بودند.

ڪيفيت

هن جلد ۾ ٻہ مخطوطا آهن. پهرين مخطوطہ ۾ بسم الله بابت عجيب و غريب اسرار بيان ڪيل آهن. هن ۾ علوم عاليہ مسايل آهن. ٻيو حصو، هن ڪان ننڍو آهي مگر ٻنهي جو مواد هڪ جهڙو آهي.

Marfat.com

۲۹۷۶۴ [حصو ٻيو] كنز الهدايات في كشف البدايات والنهايات

مصنف : محمد باقر بن شرف الدين لاهوري عباسي حسيني.

ڪاتب : ؟

آغاز : حمد بيحد و سپاس بيقياس مر منعمي راکه سنت حسينيه محمديه را علي، و علي آل و صحبه افضل الصلوات و اکمل التحيات بطريقه انيقه احمديه روح الله سبحانه روحه و افاض علي العالمين ابدا فتوحه تجديد فرمود و بنسبت اولين و آخرين بمهمان طروت جلوه گر نمود الخ.

انجام : سوال، تو در رسائل خود درميان واجب تعالي و ممکن اصالة و ظليته اثبات کرده و ممکن راظل واجب تعالي گفته و نيز واجب تعالي را باعتبار اصالة حقيقته ممکن الخ.

ڪيفيت

هي مخطوط نمبر ۲ آهي. جيئن ته هنن ٻنهي مخطوطن جو مواد ساڳيو آهي ۽ هڪ ئي جلد ۾ گڏ آهن ان ڪري ٻنهي جو ڪئٽلاگ به گڏ ڪيل آهي. هي ٻئي مخطوطا اول ۽ آخرکان ويل آهن، سندن ڪتابت بد زيب ۽ بلڪل سادي آهي. البت منجهن مواد تمام مفيد آهي. هنن ٻنهي ٽي صفحا جدا جدا لڳل آهن. هي ٻئي مخطوط هڪ جلد ۾ هئڻ گهرجن.

—

Marfat.com

مخطوطو: فارسي، نثر مع نظم، سيرت، ا-س-، ١١٢؛ سائيز ٣٢ × ٢٢ س م، ص ٨٧٠، في صفحو سٽون ٢١؛ ڪاغذ: ديسي ٿلهو حنائي، خط: نستعليق صاف ۽ عمدو سن: ماه رجب ١٠٣٦هه.

٢٩٧٤٣٦ معارج النبوة

في

مدارج الفتوة

مصنف: ملا معين ڪاشاني المعروف به ملا مسڪين رحه.

ڪاتب: دوست محمد بن تردي علي.

آغاز: رکن سوم در وقائعي که از سال چهلم از مولود حضرت ﷺ بظهور پيوسته تا بوقت هجرت آنحضرت ﷺ بمدينه سکينه و درين رکن پنج باب ست. باب اول در نزول وحي بر آنحضرت صلعم و درين باب پنج فصل ست. فصل اول در مقدمات وحي و درين فصل پنج واقعه ست الخ.

انجام: و هذا آخرالرکن الثاني من الڪتاب المعارج النبوة.

ڪيفيت

هن مخطوطه جو موضوع "سيرت" آهي. هي تمام قديم ۽ معمر آهي. قديم هئڻ سبب هي، اول ۽ آخر کان ضايع ٿيل آهي. هي ڪتاب گهڻائي دفعا طبع ٿيل آهي. آنحضرت صلعم جن جي سيرت بابت فارسيءَ ۾ هي قديم، نهايت معتبر، حضور صلعم جن جي اسوهٔ حسنه، سندن غزوات ۽ مقدس حالات جو ڪامل شاهڪار آهي.

اصل ڪتاب ۾ هڪ مقدمه، چار رکن ۽ هڪ خاتمه آهي. هن ۾ مقدمه ۽ ٻه رکن شروع کان ڪٽل آهن، ٽئين رکن کان شروع ٿئي ٿو. ورنه مقدمه مجامد الا... پهرين رکن ۾ نور نبي صلعم جي وضاحت سان بيان ۽ ٻئي رکن ۾ ... ولادت کان وٺي بعثت تائين جو بيان ڏنل آهي، ۽ ٻيو خاتمه ۾ معجزا تمام تفصيل سان ڏنل آهن. هن ۾ سرخيون، آيتون ۽ حديثون ڳاڙهي مس سان لکيل آهن. هن جا ورق تمام ضعيف ٿي ويا آهن.

اصل ڪتاب ته ستين صدي هجريءَ جي تصنيف آهي پر هي مخطوطو سن ١٠٣٦ هجري ۾ ڪتابت ڪيل آهي.

Marfat.com

مخطوط : سنڌي، سيرت، ا- س- ١١٣؛ سائيز ٢٠×١٢٠٥ س م ؛ ص ٤٢؛ في صفحو ستون ١٥ ، ڪاغذ ؛ ديسي ٽلهو حنائي ، خط نسخ عمدو؛ **سن :** ١٢٢٧ھ .

معراج نامه ٢٩٧٤٢٦

مصنف : ميان محمد حسين صاحب سومرو مقيم چيهو پڌ .

ڪاتب : ميان محمد حسين صاحب سومرو، چيهو پڌ .

آغاز : وصف وڏائي واحد کي جل جلاله جاڪيتا جڳاءِ،

جه جوڙيو جهان ساڻئي قادر ڪين منجا ،
اُرڙه هزاره عالم جا آگي جل جلاله اپايا ،
مهر تنهن مرسلان مير محمد شاه صلی الله علیه وسلم ،
ته چمڪي چندر عالم ۾ آهس ڪيو آهاءُ ،
ڪافر پشيمانيا پانکي ونجن کي ويا ،
بت ڇريا پٿر ٿيا پوندي پري پراءُ ،
سڀهائي ته سيد جي صلعم لٿا اندارا،
پڻ مدينو مشڪ ٿيو منجا حضرت محمدا صلی الله علیه وسلم ،
ون ترن واسجي واه ٿيا سراهيءَ سيرا ،
لٿا گوندر دلي آيا اُرما صلی الله علیه وسلم الخ .

انجام : مسئلا روزن ڪنا اپار، جيهي ڪاندو ڪجي تنهکي تنين هند هوا الخ.

ڪيفيت

هن مخطوط جو موضوع سيرت آهي. جيئن هن جي نالي مان ظاهر آهي ته هن ۾ حضور صلعم جن جي معراج ۽ سندن خوراڪ، عادات ۽ معجزات بابت تمام تفصيل سان تذڪرو آهي.

هي مخطوطو محمد عباس سومري بي، اي، ايل، بي وڪيل سابق صدر ڊسٽرڪٽ بار ائسوسيئيشن سانگهڙ، بطور عطيه ڏنو آهي.

Marfat.com

مخطوط : فارسي، دين، ا-س ۱۱۴، سائيز ۲۱ × ۱۴ س م؛ ص ۵۷؛ في صفحو سٽون ۱۹ : ڪاغذ ؛ ديسي حنائي، خط نستعليق سادو؛ سن: ۱۱۱۱ ھ.

۲۹۷۴۹ **فتح الباب في معرفت رب الارباب**

مصنف : شاه جلال الدين قادري.

ڪاتب : ؟ .

آغاز : الحمدلله الذي مثل المعارف الڪشفية في القرآن بالمحسوسات تعليماً. و نصلي و نسلم علي سيد العرفاء من الرسل و العرفاء و الانبياء و آله و اصحابه تسليماً.

اما بعد اين رساله فتح الباب في معرفة رب الا رباب است ڪه براي اطفال در اول صدي دوازدهم از هجرت مقدسه تاليف ڪرده شده ست الخ.

انجام : تمام شد رساله فتح الباب في معرفت رب الارباب. تصنيف حضرت شاه جلال الدين قادري.

ڪيفيت

هي مخطوطو ٻارهين صدي هجري جي اوائل ۾ لکيل آهي. شايد هي ڇپيل نه آهي. هن جو فاضل مصنف وڏو عالم با عمل ٿو نظر اچي. جيڪڏهن هي مخطوط سڌاري ڇپائي منظر عام تي آندو وڃي ته تمام مفيد ٿيندو. شڪر آهي ته هي نسخو مجلد ۽ مرتب آهي.

—

مخطوط : سنڌي نظم دين، ا-س ۱۱۵، سائيز ۲۱ × ۱۶.۵ س م؛ ص ۴ [illegible] سٽون ۱۰، ڪاغذ باريڪ حنائي، خط نسخ سادو؛ سن: ۱۲۷۸ ھ.

۲۹۷۴۹ **رد الوهابية**

مصنف : عبدالرئوف مورائي.

ڪاتب : ” ” ”

Marfat.com

آغاز : ساراهہ سبحان کي جو باري بي مثلا
ناهي نظير ان کي منجهہ ذات ۽ صفتا
ليس کمثله شيءِ آگي ُوصف اها
عرش اپايل ان جو ۽ پڻ ڪرسيا
خالق خلقيو خلق کي ڪامل قدر تا
ناهس نياز ڪنهن سندو باري بي پرواه
مڙئي محتاج ان جا ڪنهن نہ حاجت ڪا
الله الصمد ان ۾ آهي اشارتا
صلواة سرور ڄام تي ۽ پڻ سلاما
جہ واکاڻيو واحد کي وڏائي و صفا
۽ اتي آل ان جي پڻ اتي اصحابا
جن متابعت مرسل ڪئي واحدا
واکان بعد حمد صلوة جي سڻو سبوجها
عاصي عبدالرؤف کنا جو مورائي منسوبا الخ .

انجام : وقع الفراغ من تصنيف هذه الرسالة المسماة برد الوهابية ليلة الاحد وقت العشاء الثامن من رجب المنتظم في سلک شهور سنة الف ومائتين و ثمان و سبعين. اللّٰهم اجعلها خالصة لوجهک الکريم و اوصلنا بها الي جنات النعيم بحرمة سيدنا محمدن المصطفي و آله المجتبي و صحابته مصابيح الدجي صلوات اللّٰہ تعالي و سلامہ عليه و عليهم اجمعين آمين يا رب العالمين.

ڪيفيت

هن مخطوطہ جو موضوع دين آهي. ديني امور جو دائرو وسيع آهي . دين اسلام جو منبع ۽ ماخذ قرآن مجيد آهي. ان کان پوءِ حديث نبوي آهي. هن ۾ مولوي عبدالرؤف مورائي صاحب، وهابي عقيدہ وارن کي نهايت متانت ۽ خوش اسلوبيءَ سان قرآن ۽ حديث جي روشنيءَ ۾ صفائيءَ سان سمجهايو آهي. هن جا ورق تمام جهونا ۽ بيوندي ٿيل آهن.

Marfat.com

مخطوط : سنڌي، دين، ا- س- ١١٦ ؛ سائيز ٣٤×٢٠ س م ؛ ص ٣٦٩ ، في صفحو سٽون ٣٢ ؛ ڪاغذ سفيد ليڪيدار، خط نستعليق درمياني، سن : ؟ .

٢٩٧/٧٢ مڪتوبات حضرت امام رباني مجدد الف ثاني

مصنف : حضرت امام رباني .

ڪاتب ۽ مترجم: مولوي دين محمد فيروز شاهي .

آغاز : سڀ تعريف آهي الله تعاليٰ واسطي جيڪو سڀني جهانن جو پالڻهار آهي ڪيئي درجا انهيءَ کان وڌيڪ جو سندس ساري خلقت تعريف ڪئي آهي جيئن اسان جو رب گهري ٿو ۽ پسند ڪري ٿو.

صلوٰة ۽ سلام هجن آنحضرت ﷺ تي جن کي الله تعاليٰ سڀني جهانن لاءِ رحمت بنائي موڪليو آهي جيسين ذڪر ڪندڙ کين ياد ڪن ۽ غفلت ڪندڙ سندن ذڪر کان غافل رهن جهڙيءَ طرح سندن شان جي لائق ۽ مناسب آهي ۽ صلوٰة ۽ سلام هجن سندن آل ۽ اصحابن تي جيڪي نيڪوڪار متقي ۽ پرهيزگار آهن .

هن کان پوءِ معلوم هجي ته محققين جي غوث ۽ عارفن جي قطب محمدي ولايت جي روشن دليل نبوي شريعت جي حجت مسلمانن جي رهبر اسان جي امام ۽ مرشد حضرت شيخ احمد فاروقي نقشبندي [خدا انهن کي سلامت ۽ باقي رکي] جي پاڪ نشانن وارن مڪتوبن [خطن] مان هي پهريون دفتر آهي جنهن کي انهيءَ پاڪ درگاه جي غلامن مان ڪمترين ۽ نيچ غلام يار محمد جديد بدخشي طالقاني جمع ڪري لکيو آهي هن اميد تي ته هنجو نفعو خدا تعاليٰ جي طالبن کي پهچي [...] الله جي طرف کان آهي] .

انجام : هن فقير پنهنجي والد بزرگوار قدس سره کان [...] پئي فرمائيندا هئا ته باهتر فرقن مان اڪثر ماڻهو جي گمراه ٿيا آهن ۽ سڌي رستي کان ڦري ويا آهن ان جو سبب صوفين جي طريق ۾ داخل ٿيڻ آهي جو انهن، ڪم کي توڙ تائين نه پهچايو ۽ غلط رستو ورتائون ۽ گمراه ٿي ويا والسلام .

Marfat.com

ڪيفيت

هن مخطوطه جو موضوع دين ۽ دينيات آهي. هن ۾ امام رباني مجدد الف ثاني جا مختلف ماڻهن ڏانهن ڪيئي لکيل خط نقل ڪيل آهن. هي اصل مخطوطو فارسي ٻولي ۾ آهي جنهن کي مولانا دين محمد فيروز شاهي ترجمو ڪيو آهي. هي ضخيم ڪتاب آهي، هن ۾ خط ڪل ٢٢ آهن جيڪي پاڻ، پنهنجي مرشد شيخ خواجه باقي بالله ۽ پنهنجن مريدن ۽ دوستن ڏانهن لکيا آهن جن مان بعض جا نالا هي آهن: ملا حاجي محمد لاهوري، شيخ محمد خيري، مرزا حسام الدين، شيخ عبدالوهاب، خان خانان، مرزا داراب ابن خان خانان، مرزا بديع‌الزمان، قليچ الله بن قليچ خان، سڪندر خان لودي، ملا حسن ڪشميري محمد صادق ڪشميري، شيخ صدر الدين، ملا عبدالواحد لاهوري، مير صالح نيشاپوري، شيخ ضياء الدين سرهندي، ملا عبدالغفور سمرقندي، شيخ حميد بنگالي، ملا شمس‌الدين، ملا عبدالرحمان حافظ بهاء الدين سرهندي، هردي رام هندو، شيخ بديع الدين، ملا شڪيبي اصفهاني، ملا محمد معصوم ڪابلي، حڪيم عبدالوهاب. امام رباني جو نام نامي شيخ احمد فاروقي هو.

مخطوطه: فارسي مع عربي، دين ا - س - ١١٧؛ سائيز ٢٠×١٥ س م؛ ص ١٠٣؛ في صفحو سٽون ١٧؛ ڪاغذ: ديسي حنائي، خط نستعليق، عمدو، سن: ؟.

٢٩٧٨ **انتخاب نفحات الانس**

ترجمه

طبقات الصوفيه في العربيه

مصنف : نور الدين عبدالرحمان جامي.

ڪاتب : غلام محمد مولنيري.

آغاز : القول في معرفة الصوفي و المتصوف و الملامتي و الفقير و التفرق بينه

Marfat.com

و في الفصل العاشر من الباب الثالث من ترجمة العوارف . بدانکه مراتب طبقات مردم علي اختلاف درجاتهم بر سه قسم ست . قسم اول مرتبه واصلان و کاملان و آن طبقه عليا ست و قسم دوم مرتبه سالکان طريق کمال و آن طبقه وسطي است و قسم سوم مقيمان دهده نقصان و آن طبقه سفلي ست واصلان مقربان وسابقانند وسالکان ابرار واصحاب يمين ومقيمان اشرار و اصحاب شمال و اهل وصول بعد از انبياء صلوات الرحمٰن عليهم الخ .

انجام : ابو علي جوز جاني الخلق کلهم في ميادين الغفلة يرکضون و علي الظنون يعتمدون و عندهم انهم في الحقيقة يتقلبون عن المکا شفة ينطقون . شيخ صدر الدين جندي: کافر شوي ار زلف نگارم بيني، مؤمن شوي ار عارض يارم بيني در کفر ميا ميزم و در ايمان منکر، تا عزت يار و افتقارم بيني .

ڪيفيت

هن مختصر مخطوط ۾ تصوف مطابق ديني تعليمات ۽ صوفياءِ ڪرام جو ذاتي احوال تمام خوش اسلوبيءَ سان بيان ڪيل آهي. هن جي حاشيه تي به عبارتون لکيل آهن. هن جي پيشانيءَ ۽ پڇاڙيءَ ۾ هڪ هڪ مهر لڳل آهي پر آهي ڌنڌلي. هن جو جلد ڪچو آهي.

مخطوط : فارسي، عربي ۽ سنڌي، ڊين، ا-س ١١٨ ماڻيو ٢١ × ١٠ س م، ص ١٢، في صفحو سٽون ١٨، ڪاغذ: ماٺو، خط : نسخ و نستعليق، سن : ١٣٤٠ هه.

٢٩٧٤/١٣ تحقيق الغذا

مصنف : مولانا عبدالڪريم ديروي.

ڪاتب : قاري خير محمد ديروي .

آغاز : الحمدﷲ العلي العظيم و الصلوٰة علي نبيه الکريم سيدنا محمد و اله و اصحابه و احبابه اجمعين الخ .

Marfat.com

انجام : و خليل چونکہ مخرج ضاد را قريب مخرج جيم و شين گويد ضاد را ہم شجريہ نام تغرک شرح زرادي ص ١٢١ .

ڪيفيت

هيءَ مخطوطو فن تجويد تي آهي . هن ۾ خاص حرف ضاد جي اچار يا مخرج بابت تحقيق ٿيل آهي. هن مخطوطي جو اصل جيڪو ٣ ربيع الاخر ١٣٥٢ھ تي لکيو ويو هو، اهو قاري خير محمد "ديروي" وٽ موجود آهي. ان ۾ ڪاتب جو نالو نہ آهي هي مخطوطو ان اصل مخطوطہ تان موصوف قاري صاحب نقل ڪيو آهي. هن ۾ فارسي، عربي، سنڌي ۽ اردو ٻولين ۾ عبارت آندل اهي.

مخطوطہ : سنڌي، دين؛ ا-س- ١١٩؛ سائيز ٢١ × ١٤ س م؛ ص ١٧٧؛ في صفحو سٽون ١٠؛ ڪاغذ ٿاهو ليڪيدار، خط نسخ صاف، سن : ؟ .

ڪنز قادري ٢٩٧٤٩

مصنف : راضي فقير .

ڪاتب : ؟ .

آغاز : صفحہ (١) تي: هي ڪتاب ڪنز قادري چئن حصن ۾ ورهايل آهي:

....

تصنيف ڪيل العبد راضي فقير قربدار قادري حبدار حيدري الخ .

انجام : صبر ڪرڻ جيئري مرڻ، سولو دارو ڏار، هادي منهنجي حق ۾ الخ .

ڪيفيت

هن مخطوطہ ۾ ديني حڪمت جون حڪايتون آهن؛ خرد و دانش جا نصيحت آمير نڪتا مزاحي انداز ۾ بيان ڪيل آهن. هن جي سير ورق تي هيءَ عبارت لکيل آهي:

رازي فقير صاحب جو ڪلام تحفہ رازي فقير هديہ ڪري خاڪسار محمد معين الدين ڪي ڏنو .

Marfat.com

مخطوط : فارسي، سيرت، ا- س- ١٢٠ ؛ سائيز ٢٠×١٠ س م ؛ ص ٣٥٠ ؛ في صفحو سٽون ١٩ ؛ ڪاغذ ديسي ، ٿلهو حنائي ، خط : نستعليق، سن : ؟ .

در المجالس ٢٩٤٤٧٩

مصنف : سيد ظفر ابو بهاري.

ڪاتب : ؟ .

آغاز : حمدي که از عنايت الٰهي بزبان عارفان رود، و ثنائي که از تواتر الهامات خدائي در سينه محققان گردد، مر معطي را که سابقه ازل وجود انسان را بتاج خلافت و روح محبت بيا راسته و نيکبختان را از درياي السعيد من سعد في بطن امه سيراب گردانيد الخ .

انجام : چون اميد ديدار پروردگار بشنوند جمله عيش بهشت گذارند و از قصر بيرون آيند انگاه داؤد عليه‌السلام را فرمان رسد، و چند اوراق ابتر ناقص ليڪن ڪتاب مذڪور بدست نيامد که اتمام و تمام ڪرده شود و الله اعلم بالصواب.

ڪيفيت

هي مخطوطو دراصل چيهل آهي. هن جو موضوع سيرت آهي. هن ۾ انبياء ۽ صلحاء جو تذڪرو آهي. هن ۾ ٣٣ باب آهن جن جو تفصيل هن طرح آهي: (١) حضرت آدم عليه‌السلام جي پيدائش ۽ آفرينش جي فضيلت ۾ (٢) مخلوقات جي فضيلت ۾ (٣) حضرت موسىٰ عليه‌السلام جي فضيلت ۾ (٤) حضرت سليمان عليه‌السلام جي فضيلت ۾ (٥) حضرت عيسىٰ عليه‌السلام جي فضيلت ۾ (٦) حضرت محمد مصطفىٰ ﷺ جي فضيلت ۾ (٧) ماءُ ۽ پيءُ سان نيڪي ڪرڻ جي فضيلت ۾ (٨) آنحضرت صلعم جن جي ڏاڏ مبارڪ ۽ شهيد ڪرڻ جي ذڪر ۾ (٩) سردار عالم جي خواهش ۽ التماس بابت (١٠) اميرالمؤمنين حضرت علي ۽ فاطمة الزّهرا [عليهما السلام] بابت ڳالهه (١١) ماريه قبطيه رضه ۽ حفصه بابت ڳالهه (١٢) حضرت يوسف؏ جا پاٽر (١٣) خالدرضه بن وليد (١٤) حضرت بلال رضه جي فضيلت (١٥) حضرت

Marfat.com

لقمان حڪيم جي پنهنجي پٽ کي وصيت (١٦) هڪ بت پرست جو ايمان آڻڻ (١٧) حڪايت سلطان با پسر (١٨) ابراهيم أدهم و مردي بخيل (١٩) آذر بتتراش ۽ بت پرست (٢٠) حڪايت طوطي (٢١) حڪايت آرزوئي خواجه حسن بصري (٢٢) حڪايت شيطان مردود (٢٣) حڪايت بادشاه نيسابوري با مظلوم (٢٤) حڪايت خواجه ربيع (٢٥) حڪايت خواجه سفيان (٢٦) حڪايت خواجه حسن ابوالحسن نوري (٢٧) حڪايت شيخ برسيا (٢٨) در فضيلت ماه رمضان (٢٩) حڪايت خانه ڪعبه (٣٠) مقتل امير المؤمنين حسن و حسين عليهما لسلام (٣١) حق پير و مريد (٣٢) در فضيلت اهل بهشت (٣٣) عام ذڪر.

هي ڪتاب قديم هئڻ سبب جهونو ٿيل آهي، هن جي ورقن کي چتيون لڳل آهن. هي نسخو جناب محمد حسين صاحب سومره ساڪن ڇيهو پڊعيدن تعلقو نوشهروفيروز ١٢ جمادي الاول ١٢٤٢هه ۾ لکيو.

هديه منجانب: محمد عباس سومره وڪيل بي-اي-ايل-بي سابق صدر ڊسٽرڪٽ بارائسوسي ايشن سانگهڙ.

مخطوط: سنڌي نثر ۽ نظم الف اشباع سان، سيرت، ا- س- ١٢١؛ سائيز ٨ × ١٢ س م؛ ص ٥١٨، في صفحو سٽون ١٣؛ ڪاغذ ديسي ٿلهو، حنائي، خط: نسخ عمدو؛ سن: ١١٢٧هه.

قوت العاشقين ٢٩٧٤٢٦

مصنف: مخدوم محمد هاشم ٺٽوي.

ڪاتب: " " " "

آغاز: آغثني يا رسول الله حانت ندامتي، آغثني يا رسول الله قامت قيامتي
رسهم رسول رب جا اجا عاجزن، سهاجا سڀ پر مرڪن مرسلن
سوهارا سڀ پت سندا سوه سين،
سگهورا سڀ خلق جا منجهه بن جهانن.
اِي سائي سهانا سڀر پلا ڪاڻ پلن،
پلارا پل پت ضامن ضعيفن.

Marfat.com

کوڏايل ڪريم جا نرمل نور اکين،
ٻڌيارا رحمان جا ڏؤ اڏيه ڏٺين.
يا جيد ربه پر اتي عاصين،
اغثني يا شفيع المذنبين جميعهم
تغرقت في داماء ڪثرة شامتي. الخ.

انجام : آءٌ ان عيب ڪج مپڙا آگا عاصي جا،
ڪرم تنهنجو ڪثير تئو منهنجي مٿابا.
توبه ڪريان تو سچ سان صاحب سباجا،
ڪريان تضرع زاريون لاهيءِ دل دغا.
جيڪي ڪيم مٿايون موتئس مڙن ڪا،
آس پرڏو ٿي آهيان آبر آميدا.
ته سادم سڦوالينسن وڙ ڪري پهجا،
ڪم سدا ۽ تنهنجو ڪرم ڪمين سا.
پاڻ فرمائي فضل سان لاتقنطوا من رحمة الله،
ته مڇن نا اميد تئو مهجي رحمتا.
آهي اپر اڪانجي گنو تهجي ڪندي نڪاه.

ڪيفيت

هن مخطوط جو موضوع سيرت آهي. هن ۾ آنحضرت صلعم جن جا اڪيجار معجزا بيان ڪيل آهن جي سڀ قديم سنڌي، رسم الخط عربيءَ ۾ لکيل آهن. شروع جا ٻه صفحا ته بد زيب خط سان لکيل آهن پر ٻيا سڀ عمده خط ۾ آهن. هن جي ابتدا ۾ هڪ عربي قصيدو "تائيد" مع ترجمو ڏنل آهي. هن ۾ نه ڪتاب جو نالو ڏنل آهي نه مصنف جو اسم آهي. البت صفحي ٥٠٣ تي هن طرح عبارت آهي:

هي تمام ٿيو نسخو سنڌي واه،
تهرهوا ڪاره سا گذريا ۽ ستانيه ٻئا ڪما هجرت حبيب جي محمد مصطفيٰ،
تذهن قوت العاشقين سنڌي رکئم تهجو ناءُ."

آخر ۾ پنهنجو ناله هن طرح ظاهر ڪيو اٿس:

هاشم جهڙي حقير کي بخشي ڏوه گناه.

Marfat.com

مخطوط : سنڌي، نظم الف اشباع سان، سيرت، ا - س - ۱۲۲ سائيز ؛ ۲۹ × ۱۸ س م؛ ص ۵۹۶؛ في صفحو سٽون ۱۷؛ ڪاغذ ديسي عمدو، رنگ سبزي مائل، خط : نسخ سادو، عربي رسم الخط؛ سن : ۱۱۸۲ ھ .

۲۹۷۶۲ خزانة الاعظم

مصنف : ناظم ۽ ڪاتب :

مخدوم عبدالله رحہ نري ڪڇ وارو .

آغاز : ڪاهِنُ چَئَندا هُوا ڪافر...... پيغمبر کا،

ءِ ٻِئَنَ سَٺِي مَنْعَ شِيرڪَ جِي ءِ ٻُتَن جي ڪلا،
مَجْنُون چَئَندا هُوا نَبِيءَ کي ڪافِرَ ڪُورَارا،
تِيلاءِ ڪارَنِ رَدَّ تَنْجِي فَرْمَايو آللهُ جل جلالہ،
فَذَڪِّرْ فَمَا...... بِڪَاهِنٍ وَّلَا مَجْنُونٍ ط
ڪَيْئُو قُرْآنَا الخ .

انجام : تحقيق جيڏه خَزانَةُ الاَعْظَمْ هيءُ ٿِيئو تَمامَا،

تِنَ ڪارَهَ سَا ٻِئَا آمِّي وره هُوا ٽيِذِرِيَا،
هِجْرَ تنکي حَضْرَتِ جي ....
ڏِيْهُ آڏڪارِي جُو هُئُو وَقْتُ نَمازَ ضُحيٰ،
فَوْتي تَارِيْخَ مَا هِئي ....
وَ نَجِيَن مِي اِيمانَ سِ جِي ڪَلمُون چُون مَهَا .

ڪيفيت

هن جامع و مانع مخطوطہ جو موضوع سيرت آهي. هي سمورو مخطوطو سنڌي عالم مخدوم عبدالله ڪڇ واري جو قديم سنڌي نظم ۾ آهي. هن ۾ غزوات نبويءَ ۽ سريات جو ذڪر تمام تفصيل سان ڏنل آهي. [ص ۳۰۵] آخر ۾ چوي ٿو .

اڪام عَبْدُالله جي ڪَرْ قَبُول دُعا،

Marfat.com

تَذَاءِ جُهَمْ كَيَلهِي سِ ثَابِتْ يَقِيْنَا.

هن جو وڏيڪ تفصيل هن ريت آهي:

[ص ٣٠٦-٣٣٩] آنحضرت صلعم جن جي اولاد جو بيان.

[ص ٣٣٩-٣٨٤] خلفاء اربع جي مڪمل سيرت ۽ سندن سوانح حيات ۽ ڪربلا جو بيان.

[ص ٤٨٥-٥١٧] فضيلت زيارت آنحضرت صلعم ۽ اصحاب بدر.

[ص ٥١٧-٥٢٧] موت ۽ قبر جو ذڪر. آخر ۾ چوي ٿو:

الٰهي اِحْسَانَ سِ وَاحِدَ رَبَّ وَڏَا،

ڪَرِ اَسَانْ عَبْدُاللهِ تي مَوْتَ جيءَ رويرا.

[ص ٥٢٧-٥٦٤] ميت ۽ قبرن جي زيارت جو بيان.

ص ٥٦٥-٥٧٥] توبه جو بيان.

[ص ٥٧٦-٥٩٦] خدائي رحمت جو بيان ۽ ڪي نا صحاني حڪايتون.

هي نادر نسخو آنحضرت صلعم جن جي سيرت ۽ اڪابر اسلام جي سوانح حيات ۽ سندن ارشادات جي معلومات جو قدر سنڌي نظم ۾ وڏو وٿ آهي. ڪتاب جي جُزبندي ٽٽل، ۽ آغاز مان هڪ ٻه ورق گهٽ آهن پڻ اڳيان ۽ پويان چند ورق بيرنگ ڪمل آهن.

مخطوط: سنڌي، سيرت؛ ا-س. ١٢٣؛ سائيز ٢٠.٥×٢٦ س م؛ ص ١٥٧؛ ڪاغذ، ديسي ٿلهو، حاشي، خط نستعليق؛ عمدو؛ سن:

٢٩٧٤٢ سيرت نبي صلعم

مصنف ۽ لکندڙ: ؟.

آغاز: .... ڪريان ٿو جو رسول الله ﷺ جو ارشاد آهي ته ان امر عليڪم عبد بجدع اسود يقود ڪم بڪتاب الله فاسمعوله و اطيعوا (صحيح مسلم) الخ.

Marfat.com

انجام : فرمايائون تہ پيا.... وڏندا ويندا ليڪن انصارگھٽجي ائين وڃي پيندا جئن ماني ۾ نمڪ -

هو پنهنجو فرض ادا ڪري چڪا هاڻي اوهان جو فرض آهي تہ چڱن کي قبول ڪيو ۽ جن کان خطا ٿي هجي معاف ڪيو.

٢- حلال ۽ حرام کي منهنجي طرف منسوب نہ ڪجو مان اهوئي حڪم ڏنو آهي جيڪو خدا جي ڪتاب ۾ آهي.

٣- انسان جي سزا ۽ جزا جو بنياد هن جي پنهنجي عمل تي آهي-

٤- تہ اي منهنجي ڌيءَ فاطمہؑ اي مهجي پڦي صفيہ‌رض‌آخرت لاءِ ڪجھہ ڪري وٺو مان خدا کان بچائي نہ سگھندس -

هن خطبہ کان بعد سڏا بي‌بي عائشہ رض ...... الخ.

ڪيفيت

هن مخطوط جو موضوع سيرت‌نبوي آهي. هي اول ۽ آخرکان قدري‌گھٽ آهي. يعني تہ شروع کان هڪ ۾ صفحا ۽ آخر کان ٻہ هڪ ٻہ صفحا هن جا ضايع ٿيل آهن. هن جي مؤلف ۽ ڪاتب جو پتو نہ آهي. هن جا ورق جھرنيا هئڻ سبب پيوندي ڪرائي بائنڊنگ ۽ جزبندي ڪرائي ڪپڙي جو ڳاڙهو پڪو جلد ٻڌرائي مواد محفوظ ڪيل آهي. عبارت ۽ ڪتابت جون منجھس گھڻيون ٿي غلطيون آهن.

مخطوطہ: عربي، سيرت ا-س ١٢٤؛ سائيز ٢٠ × ١٤ س م؛ ص ٥٧٢، في صفحو سٽون ١٢، ڪاغذ باريڪ سبزي مائل؛ خط نسخ سادو؛ سن ٢٥ ماہ رجب ١٢٧٦ ھ.

٢٩٧٤٢ **شمائل محمديہ**

مصنف : عبدالرسول بن عبدالصمد.

ڪاتب : سيد حيدر شاہ ولد سيد مير علي شاہ ساڪن قريہ سيد اجن شاہ.

Marfat.com

آغاز : الحمدلله الذي اسس بقاء العالمين علي النور المحمدي و رفع بناء الكائنين واوعاء هم باظهار النورالاحمدي والصلوة علي خير العالمين و عروسهم محمد و آله الطيبين و اصحابه الطاهرين و بعد فيقول من الاحقر منه فقير عبدالرسول بن عبدالصمد الخادم للشيخ الاعظم و الاستاذ الا فخم حبيب الله الحنان المنان مولنا عبدالواحد بن عبدالغفور بن عبدالرحمن... ....
لمن ليس له قوة في العربية و سمّيتها بالشمائل المحمديّة الخ .

انجام : تيسر من المشائل المحمدية و المناقب الا حمديه بمحض عون الرحيم .... تمت شد كتاب شمائل محمدي من يد فقير حقير پر تقصير سيد حيدر شاه ولد سيد مير علي شاه ساكن قريه سيد اجن شاه بتاريخ ٢٥ ماه رجب سنه ١٢٧٦ .

ڪيفيت

هن مخطوطي جو موضوع سيرت آهي. هي مخطوطو آنحضرت صلعم جن جي سوانح حيات آهي. سندن سيرت ۽ صورت، شڪل شبيه طرز تڪلم، قد و قامت، قيام ۽ قعود، ڪردار ۽ گفتار، غرض هر پهلوءَ کي بيان ڪرڻ مقصود آهي. هي ڪتاب علماءِ اسلام وٽ نهايت اهم آهي. هن جي شروع ۾ هڪ فهرست ڏنل آهي جا ۱۸ صفحن تي مشتمل آهي. هن ۾ ڪل ۴۷ فصل آهن اخيري فصل ۾ حضور جن جي وفات، سندن تجهيز تڪفين ۽ تدفين، نماز جنازه ۽ انهن سڀني ڳالهين ۾ جيڪي اختلاف آهن تن جو تذڪرو آهي. هن جو خط پختو آهي. هن جي شروع ۽ آخر ۾ هڪ مهر ثبت آهي جا هن طرح آهي.

١٢٤٥

عبدالحق احمدي

Marfat.com

مخطوط: سنڌي، نظم الف اشباع سان؛ سيرت ا-س- ۱۲۵؛ سائيز ۲۲×۱۱ س م؛ ص ۵۷۴؛ في صفحو سٽون ۱۵، ڪاغذ ديسي، ٽلهو حنائي، خط، عربي رسم الخط، نستعليق سادو؛ سن: ؟.

۲۹۷ قصص الانبياء

[حصه اول]

مصنف : مولانا مخدوم محمد حسين.

ڪاتب : ؟.

آغاز : خالقِ ٻُهجي قدرت سِ اپاري قدرا

جن آڪم پوري آپنجي ته ڪيمي ڪهيري اهِ

ٻر آهي تعليم خالق ڪي ته ٽڪيز ڏان ته جڪاه

ڏابي وحي موڪائو اڪي آيزهِ ذاءَ الخ.

انجام : ڪندو شفاعة ڪارني اهڪي احمدا

سِهِ حرمة محمد مصطفيٰ ۽ حضرة موسيٰ ڪليما

ڏان نه چيندو ڏار ۾ عاصي آسارا

ويندا سي ايما نس جي ڪيامون پوز منها.

ڪيفيت

هن مخطوط جو موضوع سيرت آهي. هي نسخو قديم سنڌي، رسم الخط عربي ۾ انبياء ماسبق جي "سيرت" تي مبني، منظوم، الف اشباع سان سنڌي علم ۽ ادب جو وڏ وت آهي.

هن ادبي شاهڪار ۾ قرآني دلائل سان گڏ مضامين جي پاڪيزگي، قلم جي پختگي ۽ ٻڻ عالمانه زبان جي روايتي تجنيس حرفي ۽ سادگي، مطلب ته هن مان قديمي ادب جـ جلوو نمايان ۽ آشڪار آهي.

هن نادر نسخي ۾ حضرت آدم، شيث، ادريس ۽ نوح عليهم السلام ڪان، سلسلہ وا حضرت موسيٰ عليه السلام جي سوانح حيات ۽ "عمالقه" جو بني اسرائيل تي غلبو ۽ تسلط اهو سمورو ذڪر تفصيل سان ڏنل آهي.

Marfat.com

هن ۾ آهي ته ابوالبشر آدم عليه السلام جي عمر (١٥٣٠) هڪ هزار پنج سئو ٽيه
ل ۽ ثاني آدم حضرت نوح عليه السلام جي عمر (٢٦٤٠) ٻه هزار ڇهه سئو چاليه سال هئي.

هي "قصص الانبياء" جو پهريون حصو آهي. جيئن ته هن جا پهريان صفحا نه آهن
هن ڪري هن جي مؤلف، ڪاتب ۽ تاريخ ڪتابت مجهول آهي. البت گهڻي تلاش ڪان پوءِ
ص: ٤٩٣] تي فاضل مؤلف ۽ منظم جو نالو هن ريت درج آهي:

مهيشه مِنتاي مهنجي اکنا احسانا،

هم عمر لاءِ "حسين" چي رهي، حيرانا.

ايضاً [ص ٥٢٣] هادي متر هي، "حسين" اکي رجه سيدي ڪيي رصفتا.

ڪتاب ورق، ورق ٿيل مگر آهي مڪمل ۽ محفوظ. آخر ۾ هي اکر لکيل آهن:
الکم حافظ عباس شيخ.

—

مخطوط: سنڌي، آزاد نظم مشابه نثر؛ بيرت، ا س. ١٢٦؛ سائز ٢٠×١٤ س م، ٢٠×١٢
ص ٢٠، في صفحو سٽون ١٤؛ خط نسخ عمدو؛ سن: ١ رجب ١١٨٥هه.

٢٩٧٤٢ قوت العاشقين

مصنف: الحاج مخدوم محمد هاشم ٺٽوي.

ڪاتب: ملا احمد.

آغاز: ڪنهن ڪوڙ ڪجاڻي الڪ هزار،

روزم هتي حزار رکي جاري جان منجها.

....

....

....

هادي ڪتر هاڻ ذوه نماز مهنجي منجها الح

Marfat.com

انجام : راقم احقرالعباد احمد غفرالله ذنوبه و لوالديه مع جميع المؤمنين و المؤمنات
آمين رب العالمين.
تاريخ غره شهر رجب المرجب سنه ١١٨٥ اختتام پذيرفت.

ڪيفيت

هن مخطوط جو موضوع سيرت آهي. هي ٻيو نسخو ڪتاب قوت العاشقين جو آهي.
هن جو خط سهڻو ۽ صاف آهي. خط عربي قسم جو ۽ اصلي سنڌي ۾ آهي، جا ٻولي ڏاڍي
نماڻي ۽ پياري لڳي ٿي. هن ۾ هڪ عربي قصيده به لکيل آهي، ۽ موقعي موقعي تي بطور
شهادت هڪ هڪ بيت ڏنل آهي. آخر ۾ هي عبارت درج آهي.
اين نسخه سنڌي مجراب قوت العاشقين نام از تصنيفات مخدوم حاجي محمد هاشم
عليه الرحمته فقير قاسم ولد مرحوم يعقوب بطريق وڪالت از طرف مادر خود مائي حليمه بمقابل
مبلغ دو روپيه .... بلده ٺٽه بمعرفت موسي شاعر از غلام خريده بمائي مذڪور رسانيد و مائي
مذڪوره ڪتاب مذڪوررا وقف في سبيل الله تعالي نمود و الحمدلله تعالي اولا و آخرا.
تحرير تاريخ ٢١ ماه ربيع الثاني سنه ١٢٤٣ هـ.

مخطوط : سنڌي، منظوم، سيرت، ا- س- ١٢٧؛ سائيز ٢٠×١٦ س م؛ ص ٣٢٠؛ في
صفحو سٽون ١٣، ڪاغذ: ديسي ٿلهو رنگ ڀلو مائل، خط نستعليق، عربي رسم الخط
سن : جمادي الاول ١٢٧٩هـ.

٢٩٧٤٢ معراج نامه

مصنف ۽ ناظم : ملا احمد.
ڪاتب : رحمت الله ولد عبدالرشيد از اولاد مخدوم نورنگ ضلع لاڙڪاڻ.
آغاز : وصف وڏائي واحد کي جان ڪيتا نه ڳڃاء
ڪوڏا ڪرهو ڪريم کي حمد هميشاه

Marfat.com

جه جوڙڻا جهان ساعتي قادر ڪن منجا

ارڙه هزار عالم جا اکي اپايا

مٿهون تنهن مرسلان مير محمد شاه صلى الله عليه وسلم الخ.

انجام : الٰهي احمد چئي اڄ اهيان تن منجا

جزا جهنم مهجي الهي افعالن پارا

....

.... تمت تمام شد ڪتاب معراج نامه از دست فقير حقير پر تقصير اضعف العباد رحمت الله بن عبدالرشيد از اولاد مخدوم نورنگ عليه الرحمه.

تاريخ بيست هفتم ماه جمادي الاول سنه ۱۲۰۹ .

ڪيفيت

هن مخطوط جو موضوع سيرت آهي. هن ۾ اسلاميات تي ٻيون به منظوم شيون زبان قديم سنڌي ۾ رسم الخط عربي، جن جو تفصيل هن طرح آهي:

۱- [ص ۲-۲۵] لاڏائو بيبي فاطمة الزهراي رضي الله عنها. چيل محمد اسحاق.

۲- [ص ۲۶-۳۲] نعت رسول صلعم. از محمد الياس.

۳- [ص ۳۳-۴۱] اسناد دعا عڪاشه. از اسماعيل.

۴- [ص ۴۲-۴۹] دعا عڪاشه. ؟ .

۵- [ص ۵۰-۵۴] اسناد دعا عڪاشه [ٻي طريقي سان].

۶- [ص ۵۵-۶۲] وصيت نامه: شيخ صالح ولد شيخ احمد، خادم روضه رسول صلعم. از ملا احمد.

۷- [ص ۶۳-۳۱۱] معراج نامه. از ملا احمد.

۸- [ص ۳۱۲-۳۱۳] عربي دعاء ۽ قنوت. ؟

۹- [ص ۳۱۴-۳۱۹] مناجات [سي حرفي]. ؟

۱۰- [ص ۳۱۹-۳۲۰] مناجات [نظم]. ؟ .

ڪتاب جا ڪي ورق ٻوساٽيل آهن، حالت جرجري، هر صفحي سي ڦلڪاري ۽ نگار ۽ صنعتي آثار اڃا به نمايان آهن.

Marfat.com

مخطوط : سنڌي آزاد نظم، سيرت، ا- س - ١٢٨، سائيز ٢٠×١٠ س م؛ ص ٨٢؛ في صفحو سٽون ٩، ڪاغذ سفيد، خط نسخ؛ سن: ١٢٧٤ھ.

٢٩١٤٢ نور نامو سنڌي

مصنف : عبدالرحمان.
ڪاتب : عثمان.
آغاز : ساراهجي سو ڌڻي جو آگو عليما، جڳاءِ جنهن صاحب کي سيڪا ساراها الخ.
انجام : الهي عبدالرحمان کي مرهن ٿئن مولي، ساڻ لڏائين ڪلمي دنيا جي دارا.

ڪيفيت

هن ناليءَ جو ڪتاب نور نامو گهڻو ڪري برصغير جي سڀني ٻولين ۾ لکيو ويو آهي، جنهن ۾ نور محمديءَ جي وڏيڪ اپتار ڪئي ويئي آهي. هن ۾ ڪي ڳالهيون سچيون نه آهن، پر گهڻي ڀاڱي هن جو مواد غير مستند آهي. هي سمورو مخطوطو قديم سنڌيءَ ۾ آزاد نظم الف اشباع سان منظوم آهي.

مخطوط : فارسي، سيرت، ا- س- ١٢٩؛ سائيز ١٥×٢٢ س م؛ ص ١٩٠؛ في صفحو سٽون ١٣، ڪاغذ ديسي، حنائي، خط : نستعليق سادو؛ سن : ؟.

٢٩٧٠ مناقب غوثيه

مصنف : فقير محمد صادق شهابي سعدي قادري.
ڪاتب : ؟.

Marfat.com

آغاز : الحمدلله الذي جعل كرامات الولي تتمة لخوارق النبي و معجزاته فان كل ولي علي قدم النبي فكرا ماته علي قدر قد ماته فمن آمن بكرامات الاولياء فقد آمن بمعجزات الانبياء ومن أنكر كراماتهم فقد أنكر معجزاتهم نعوذ بالله من شرور انفسنا ومن سيئات اعمالنا من يهديه الله فلا مضل له ومن يضلله فلا هادي له اشهد ان لااله الاالله وحده لاشريك له و اشهد ان محمدا عبده و رسوله صلي الله تعالي عليه و آله و صحبه وسلم ....

اما بعد ميگويد بنده ضعيف گنهگار محتاج بسوئي رحمت پروردگار فقير محمد صادق شهابي سعدي قادري كان الله له الخ ،

انجام : حضرت سيد مجد الدين صاحب مقامات عليه بود نزد بعضي آخر اولاد ايشان اند رضي الله عنهم اجمعين انفعنا ببركاتهم علومهم واجعلنا منسلكين في سلسلة العلية القادرية و احينا في محبة الحضرت القادرية وامتنافي محبته في الدين في الدنيا و الاخرة و ابعثنا في الحشر مع مريد المحبين المخلصين آمين اشهد ان لااله الاالله وحده لاشريك له و اشهد ان محمد عبده و رسوله اللهم صل وسلم عليه و آله و صحبه اجمعين۔ لااله الا الله محمد رسول الله

كيفيت

هن مخطوط جو موضوع سيرت آهي ، هن ۾ سيد عبدالقادر جيلاني جي سيرت ۽ مقدس منجهان (٩١) ڪرامتون درج آهن، جن مان هڪ ٻه ڪرامتون مولوي محمد صادق ماڻر مرحوم جي تيار ڪيل ڪئٽلاگ تان هتي لفظ بلفظ ڏجن ٿيون :

صفحه ٤٥ تي ذڪر آهي، "في تخليصه الارواح من قبضه ملڪ الموت" خلاصو هي آهي ته هڪ دفعه سيد عبدالقادر جيلاني جي خادمن مان ڪو ماڻهو ... اهل و عيال سيد صاحب جي اڳيان تمام گهڻو روئڻ رڙيون ڪرڻ ... رهيا ، حضرت سيد عبدالقادر مراقبه ۾ عالم علوي ۾ ملڪ الموت ... ته ڏٺائون ته ... اسان جي خادمن مان فلاڻي نالي واري ماڻهو ... جو روح اسان کي واپس ڪر ، ملڪ الموت انڪار ڪيو ۽ چيائين ته آئون ماڻهن جو روح خدا جي حڪم ... قبض ڪري خدا جي درگاه ۾ وڃي حاضر ڪندو آهيان يعني آئون حڪم الاهي مان ...

Marfat.com

ڪندو آهيان. ارشاد خداوندي ٿيو ته انهن سواءِ ڪنهن جو روح نه ڏيندس. حضرت عبدالقادر صاحب
چيو ته اسان توکي چئون ٿا ته اسان جي خادم جو روح واپس ڪر پر ملڪ الموت نه مڃي
۽ پنهنجي انڪار تي قائم رهيو. ملڪ الموت وٽ هڪ زنبيل هو جنهن ۾ ان ڏينهن جيڪ
روح قبض ڪيا هئائين سي ڪٺي پيري بڌي خدا کي پيش ڪرڻ لاءِ وڃي رهيو هو،
حضرت محبوب سبحاني، غوث صمداني ملڪ الموت کان اها هٿ روحن سان پريل ڦري ورت
۽ سڀني روحن کي کولي ڇڏيو جيئن ڪبوترن ۽ جهرڪين جو پڃرو کولجي ته سڀ پرن
اڏامي ويندا تيئن سڀ روح هليا ويا. ان ڏينهن جيڪي مري ويا هوا سي وري زنده ٿي ويا
ملڪ الموت اها رپورٽ وڃي خدا کي پيش ڪئي ۽ چيائين ته توهان جي محبوب
۽ دوست مون کان روحن جي پريل پيري، ڦري ورتي يعني منهنجي نوڪريءَ ۾ اٽڪ
ڪيائين.

خدا تعاليٰ وٽان ندا آيو ته او ملڪ الموت! شيخ اعظم محي الدين سيد عبدالقادر
اسان جو محبوب ۽ معشوق آهي هن کي ... خادم جي جان ڇو واپس نه ڪئي يعني منهنجي
خادم جي جان واپس نه ڪرڻ سان تون پيا پرندا به وڃائي ويٺين. ميان عاشق و معشوق
رمزيست. نيز ١٧٦ تي آيل آهي "في وفاته رضي الله تعاليٰ عنه" ته جڏهن حضرت عبدالقادر
جيلاني جي وفات جو ڏينهن آيو ته حضرت عزرائيل خدا جي دربار مان هڪ خط ويڙهي
جو رجسٽري ڪئي آيو ۽ حضرت عبدالقادر صاحب جي فرزند سيد عبدالوهاب کي پيش ڪيائين
خط تي هيءَ عبارت مرقوم هئي "لوصل هذالمکتوب من المحب الي المحبوب" خط کولي
پڙهيائون. لکيل مضمون معلوم ڪرڻ بعد روح راز و شروع ٿي ويو. ملڪ الموت ۽ سيد عبدالوهاب
خط سميت حضرت عبدالقادر وٽ ويا. اگر سڀ ڏينهن معلوم هو ته عالم علوي ڏانهن ...
امرو فرمان معلوم هون. ان وقت حضرت عبدالقادر تمام گهڻو خوش ٿيو ۽ سڀني ...
معتقدن مؤمن مخلصن لاءِ دعا ڪيائون ۽ عهد ڪيائون روز قيامت شفا ڪندس. سجده
وٺا فارغ ٿيڻ تي آواز آيو ته ارجعي الي ربڪ راضية مرضية. ناسوت ۾ فرياد و فغان ...
شور مچي ويو مگر عالم ملڪوت ۾ خوشيءَ جي لهر اچي ويئي. سن ٥٦١ ماه ربيع الاول
٥ تاريخ ڇنڇر ڏينهن عشاء کان پوءِ بغداد ۾ مدرسه باب الازج ۾ دفن ٿيا. هي مناقب حضرت
سيد عبدالقادر جا هئا. هن ... ۾ مون کي ته جعل ۽ فعل معلوم ٿو ٿئي والعلم الصحيح
عندالله.

Marfat.com

مخطوط: سنڌي، ادب، ا- س ١٣٠؛ سائيز ٢٠×١٥ س م؛ ص ٣٨٥؛ في صفحو سٽون ٣٨٥؛ ڪاغذ سفيد، خط شڪستہ سادو ۽ لاڳون ترشيون؛ س: ؟.

٨٩،٤٣١١ انتخاب ديوان صوفي

مصنف: صوفي شاه محمد ولد حاجي الله بخش خان جتوئي، ساڪن قريہ موڌ [illegible] پيتو تعلقہ ميهڙ ضلع دادو، نزديڪ [illegible] باوجشام.

ڪاتب: ؟.

آغاز: ساري جهان ۾ جلو جهلڪار [illegible]،
جسمات جوڙ جڳ جو جنسار [illegible]،
ان رات جي اشاري اسرار ارت آدم،
اڪين ۾ آهي انور اظهار جا بجا،
باران وسي ٿو [illegible] بهار [illegible]،
بيشڪ بدر بقا جو بازار جا بجا،
تن من طبور طبلو [illegible] طبل [illegible]،
توحيد جا ترانا [illegible] تار جا بجا الخ.

انجام: [illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]

ڪيفيت

هن مخطوط جو مصنف قاضي صوفي شاه محمد آهي [illegible]
ا، ب، ت، ٿ، ث، ج، ح، خ، د، ر، [illegible] س، ش، [illegible] ع، غ، ف، ق،
ڪ، ل، م، ن، و، ه، ء، ي تائين الڪيل آهن [illegible] آهي [illegible]
نہ ڪڏهن عشقيہ موضوع آهي، اهو سڀ [illegible] ۾ آهي ۽ [illegible] اردو ۾ [illegible] آهي.
هن مجموعہ ۾ ٻہ جزء آهن، هڪ "غنائي [illegible]" ۽ "بيو انتخاب [illegible] صوفي" [illegible] غزل،
مولود ۽ ڪافيون درج آهن ۽ رطب ويابس [illegible] جلد [illegible] آهي.

Marfat.com

مخطوطو: ٻج ٻاراڻو سنڌي نظم، ادب، ا- س ١٣١، سائيز ٢٣ × ٢٠ س م؛ ص ٦٨، في صفحو سٽون ٢٥؛ ڪاغذ سفيد ليڪيدار، خط نسخ عمدو؛ سن: ٢٨-١-١٩٧١ع.

٨٩١٤٤١١

انسٽيٽيوٽ آف سنڌالاجي سنڌيونيورسٽي طرفان "ٻاراڻي ادب" جي شعبي شاعري جي انعامي مقابلي لاءِ

مصنف : نثار بزمي.

ڪاتب : نثار بزمي.

آغاز : قادر تنهنجا ڪرم ڪروڙين ڪهڙا ڳايان،
گلڙن ۾ تون، گلزارن ۾ تون، هيرن ۾ تون، هارن ۾ تون الخ.

انجام : پاڪستان اسان جي لئي ڪا رب جي رحمت آهي،
ڏن واري هيءَ ڌرتي "بزمي" درد چڙي تي لاهي،
مان وڃي مهماڻ، جيئي جيئي پاڪستان.

ڪيفيت

هي مخطوطو ٻج سنڌي نظم ۾ لکيل آهي، ڪل سٺ نظم آهن. هن شعرن جو مصنف "نثار بزمي" آهي، هي صاحب مرزاپور ضلع سکر جو رهاڪو ۽ سٺو شاعر آهي. ٻارن جي ٻاران، ٻاراڻي ٻوليءَ ۾ سٺو ادب لکيو اٿس. صفحي ٨ تي زير عنوان "سنڌي زبان اسان جي" تمام چڱو لکيو اٿس.

مخطوطو: سنڌي، انشاء، نظم، ادب، ا- س ١٣٢، سائيز ١٦ × ١٠ س م؛ ص ٣٨، في صفحو سٽون ١٣؛ ڪاغذ سفيد، خط نسخ عمدو، سن: ١٣٤٧ هه.

٨٩١٤٤١١

انشاء عجيب احمداڻي
يعنا
روض رشتاقان

مصنف : قاضي محمد عمر احمداڻي، ڳوٺ اگهاماڻا، ٽنڊو الهيار.

ڪاتب : " " "

Marfat.com

اغـاز : در بيان تعريف رب تعالىٰ :

ثنا تنهنجي صاحب ڪجي ڪيتري، ڪي نورزي سي هجي جيتري ڪٿي قدر تون تنهنجون پيدا ڏسان، ٿي ان آورانس شيدا ڏسان الخ .

انجام : عمر عاصي گذاري تو غمن ۾، سگهو رس تون سچ تنهنڪي سجن ۾ پچائا خط [illegible] جي جاد جانب، [illegible] وري من جي [illegible]

ڪيفيت

هيءُ مخطوطو فن انشاء ۾ آهي، بر ان فن ۾ [illegible] حاصل [illegible] [illegible] شعر ۾ آهي ۽ نه وزن ۾ بهرحال سندس سعي قابل [illegible] آهي. ڪن شاعرن [illegible] [illegible] پر سندس سپ مواد طمعزاد آهي. ڪن خاص حالتن ۾ [illegible]

مخطوط : فارسي، ادب، ا- س- ١٢٣ ؛ ماپ ٢٢ [illegible] س [illegible] [illegible] سٽون ١٠ ؛ ڪاغذ نيرو، خط شڪسته [illegible] [illegible]

٥- [illegible] ٨ انشاء خط [illegible]

مصنف : شيخ مبارڪ .

ڪاتب : [illegible]رجس رائي ولد منشي [illegible] چند [illegible] [illegible] خجسته آباد حيدرآباد بتاريخ ١٢ [illegible] ربيع الثاني [illegible]

آغـاز : بعد اداء شڪر آفريدگار [illegible] [illegible] مخلصان خير انديش و خير [illegible]

انجام : تمت هذا الكتاب نسخه [illegible] بعون [illegible] [illegible] [illegible] تقصير عاصي اضعف [illegible] [illegible] گنه گذارم .

Marfat.com

ڪيفيت

هي مخطوطو فن انشاء ۾ آهي. انشاء ۾ اميرن وزيرن، منترين، بادشاهن، علماء ۽ شيوخ ڏانهن عريضن موڪلڻ جي تعلم هوندي آهي. وڏين شخصيتن ڏانهن عريضا ۽ درخواستون موڪلڻ ۾ انهن جي شايان شان القاب ۽ خطاب درج ڪرڻ ۾ مختصر ۽ بهتر لفظن ۾ پنهنجو مقصد اظهار ڪرڻ نهايت ضروري آهي.

هي مخطوطو هڪ هندوءَ جو نقل ڪيل آهي. ميرن ۽ مغلن جي دور حڪومت ۾ هندو، فارسي زبان جا بهترين ڄاڻو هوندا هوا بلڪ شاعر ۽ مصنف به هوا.

مخطوطو: فارسي، ادب، ا. س. ۱۳۴؛ سائيز ۱۸×۱۲ س م؛ ص ۱۶۶ ني صفحو ستون ۱۰؛ ڪتابخانهٔ ديسي. حنائي خط: نستعليق، سن: ۵ ماه صفر بروز آچر ۱۲۴۴هـ.

انيس انجمن ۸۹۱۶۵۵

۽

مخدوم نامو

مصنف : نظام الدين بن مرحوم عبدالرزاق ساڪن قصبه دربيله.

ڪاتب : محمد حسين فقير رنگريز ساڪن پڊعيدن تعلقه پرگنه در بيله.

آغاز : بعد حمد باري تعالى و نعت محمد مصطفى صلي الله عليه و آله و اصحاب وسلم ميگويد خاڪپائے خلفاء راشدين رضي الله تعالى عنهم فقير نظام الدين بن مرحوم عبدالرزاق ساڪن قصبه در بيله سرڪار بهڪر چون يڪے از مخلصان همم ظاهر ساخت ڪه ڪتاب شمع انجمن از سبب درازي ڪلام عبارات در مطالعه ملالت خاطر فتر است مختصر گردد تا بخواندن آن هرڪس زود بهره حاصل ڪرده رغبت فراوان حاصل نمايد و از اطالت آن ملالت روئي نه نمايد ازين سبب پاس خاطر معزمي اليه قدري ضروريه انتخاب نموده

Marfat.com

مسمّي باسم انيس انجمن مشتملبر پنج باب محفل پيرائي دوستان يکرنگ ساخت الخ.

انجام: تمت تمام شد نسخه انيس انجمن بتاريخ پنجم روزيکشنبه ماه صفر سن ۱۲۴۴ھ از دست مسکين محمد حسين فقير رنگريز ساکن بدوعيدن [پدعيدن] تعلقه پرگنه در بيله.

ڪيفيت

هن مخطوط جو موضوع علم لغت آهي، يعني ”فارسي عربي لغت“ هن جي شروع ۾ هڪ ٻيو قلمي رسالو آهي، جنهن جو نالو آهي ”هفت ڪواڪب“، هن جا صرف ۱۲ صفحا آهن. ان کان پوءِ ”انيس انجمن“ شروع ٿئي ٿو، جيڪو ”شمع انجمن“ رسالي جو انتخاب آهي. انيس انجمن ۾ پنج باب آهن. باب اول در صرف [گردان] مصادر، باب ٻيو اسماء جامد ۾ آهي، ٽيون باب، اعلي، اوسط، ادنى جي القاب ۽ عبارات ۾ آهي، باب چوٿون آهي خطوط شرعيه ۾ ۽ پنجون باب آهي علم حساب مالي ۾، صفحي ۹ تي گردان ختم ٿين ٿا انهن کان پوءِ جامد اسماء جو بيان آهي، هن جي ابتدا الف کان لفظ افسانه سان آهي صفحي ۹۵ تي اسماء جامد ختم ٿين ٿا. تنهن کان پوءِ ٽيون باب شروع ٿئي ٿو جنهن ۾ اعلي، اوسط ۽ ادني لاءِ عبارتون لکڻ جو طريقو ٻڌايل آهي. صفحي ۱۲۰ کان چوٿون باب شروع ٿئي ٿو، هن ۾ شرعي خط ۽ اسماء جامد جي معني سنڌيءَ ۾ ڏنل آهي. صفحي ۱۲۳ کان پنجون باب جيڪو علم سياق حساب مالي ۾ آهي جو ۱۶۶ تي ختم ٿئي ٿو، هن جي پڇاڙي هن طرح آهي: تمت تمام شد نسخه انيس انجمن بتاريخ پنجم ۵ روزيکشنبه ماه صفرسنه ۱۲۴۴ از دست مسکين محمد حسين فقير رنگريز ساکن بدو عيدن [پدعيدن] تعلقه پرگنه در بيله“.

آخر ۾ ۱۴ صفحن جو هڪ فارسي منظوم مخطوطو، نالي بغير آهي [illegible] مصنف ”سيد ميران“ آهي، هن جي آخري عبارت هيءَ آهي: تمت تمام [illegible] از دست مسکين محمد حسين، تحرير ۱۲ محرم الحرام سنه ۱۲۲۲ھ [illegible] ۱۸ صفحن جو هڪ مختصر رسالو، باب نامو سنڌي آهي جنهن ۾ [illegible] درج آهن، هن نسخي جي انفرادي حيثيت ڪابه ناهي.

Marfat.com

مخطوط: فارسي نثر، انشاء، ادب، ا.س.د ۱۳۵؛ سائيز ۲۴×۱۳ س م؛ ص ۲۴۲، في صفحو سٽون ۱۳؛ ڪاغذ ديسي ٿلهو، حنائي، خط: نستعليق خوشنما؛ س.ن: ۳ ذوالحج يوم جمعه ۱۱۸۶ بوقت دويم پاس.

۸۹۱۴۵۵ بديع الانشاء

مصنف: يوسفي.

ڪاتب: آخوند شيخ نتو ولد شيخ فتح محمد بن شيخ محمد قاسم ابن شيخ عبدالمجيد چشتي.

آغاز: زينت عنوان هر نامه نامي و زيور ديباچه هر صحيفه گرامي، حمد مبدعي است که منشي حکمت بالغه وکاتب قدرت کامله ش بقلم ابداع و خامه اختراع جرائد عوائد انسان را بارقام اکرام علم الانسان مالم يعلم مرقوم گردانيد و منشود فائض النور فصاحت و بلاغت رسول خود را بشرف طغرائي فاتو ابسورة من مثله بخشيد ﷺ و علي آله و اصحابه و اتباعه و احبائه الخ.

انجام: تمت تمام شد بتاريخ سويم ذي حجه سنه ۱۱۸۶ هه يوم جمعه بوقت دونيم پاس روز تحرير يافت براي خواندن موتي بهائي و ظفر محمد کمال، ڪاتب الحروف بنده فقير حقير آخوند شيخ نتهو ولد شيخ فتح محمد بن شيخ محمد قاسم ابن شيخ عبدالحميد چشتي فمن ادعي ملکيته غير فهو مردود و کاذب، نقل بدر بزرگوار شيخ فتح محمد کردم که .... بنده ... طفلان را تعليم د هند و محتاج نشوند از فضل خدا. خدا يار شهيد احد مددگار و درود حضرت محمد مصطفي زبان دار باد. عزيزان نان خدا خواه داد براي خدا هم درس به کسے بدهند.

ڪيفيت

هن مخطوطه جو موضوع انشاء آهي، هي فن اڳ گهڻو باقاعدي رائج هو، ڪيترن ئي عالمن ان فن ۾ طبع آزمائي ڪئي آهي، مولانا جامي به ان فن ۾ ڪتاب "انشاء جامي" لکيو آهي هينئر هي فن متروڪ آهي، اڄ ساده عبارت ۽ عام فهم ڪلام اکثر دور آهي.

Marfat.com

مخطوطو : سنڌي نثر مع نظم، ادب، قصا، ا - س - ١٣٦؛ سائيز ٣٣×٢١.س م؛ ص ٨؛ سٽون في صفحو ٢٩؛ ڪاغذ: سفيد ميرو، خط: قريب نسخ، سن: ١٣ رمضان ١٣٦٨ھ مطابق ١٠ جولاءِ ١٩٤٩ع.

بوستان خيال چمن بي خزان ٨٩١٤٤١

مترجم ۽ ڪاتب : حڪيم نور محمد ملا ولد محمد اسماعيل ساڪن ميرپور [illegible] ضلع ڪراچي.

آغاز : الٰهي قادر جي حڪمت واري صنعت تان صد بار صدقي وڃان جنهن حيوانات ۽ نباتات ۽ جمادات ۽ معدنيات کي پيدا ڪيو آنهن مان حيوانات کي بي خلق ڪسان شرف ڏنون ۽ وري حيوانات ۾ انسان کي عقل [illegible] عنايت ڪري اشرف المخلوقات ڪيائين الخ.

انجام : بقلم ڪاتب الحروف حڪيم نور محمد سلمه الصمد خلف الرشيد مرحوم [illegible] محمد اسماعيل ملان قوم شوره مفيد عام دواخانه ميرپور ٿنهوره ضلع ڪراچي سنڌ پاڪستان.

جيڪو هي ڪتاب پڙهندو ان تي فرض آهي ته مون کي خير [illegible] نه وساري.

ڪيفيت

هي مخطوطو فن ادب ني آهي، هن ۾ قصا درج آهن. ناول ۽ قصي [illegible] ڪتاب هر ادب ۽ ٻوليءَ جي ساهتيه جي ڀنڊار کي [illegible] آهن، [illegible] ترجما. اهڙن ڪتابن پڙهڻ ڪري ڪجهه وقت لاءِ انسان راحت حاصل [illegible] جي تنڪرات کان پاسيرو ٿي ويندو آهي. اڄوڪي دور ۾ [illegible] بنايو ويو آهي.

——

Marfat.com

مخطوط: فارسي، ادب، نثر مع نظم، ا-س ٧-١٣ سائيز ٢٣×١٣ س م، ص ١٠٠، في صفحو سٽون ٢٠، ڪاغذ: ديسي حنائي خط: نستعليق، خوشنما باريڪ، سن: ٢٤ محرم الحرام ١٠٨٢هه.

٨٩١٤٥٥ بهارستان بجواب گلستان

مصنف: نورالدين عبدالرحمان جامي.

ڪاتب: ملا حبيب الله بن ملا هالو عرف ڪوريجو.

آغاز: .... مقدمات ڪلام عرب و اندوختن قواعد فنون و آدب .... پوشيده نه ماند که طفلان نورسيده و کود ڪان رنج نا ديده را مشغول الخ.

انجام: تمت ڪتاب بهارستان بوقت نماز ظهر روز پنجشنبه بتاريخ بيست چهارم محرم الحرام سنه ١٠٨٢ه بدستخط ملا حبيب الله بن مرحوم ملا هالو عرف ڪوريجه ساڪن موضع ديبارچه سرڪار سيوستان. باعث تحرير آنکه برخورداري ڪامگاري نهال سعادت و بختياري ميان نهال طول الله عمره بخواهش ترقيم نموده بنابر پاس خاطر او مرقوم برائے اوکردکه يادگار باشد.

ڪيفيت

بهارستان مولانا جاميءَ جو مشهور ڪتاب آهي جو ڪيئي ڀيرا ڇپيو آهي ۽ دسڪاهن ۾ موجود آهي هيءَ ان جو قلمي نسخو آهي جو نهايت جهونو آهي. هن ۾ حضرت مولانا جاميءَ، شيخ سعدي شيرازي جي مشهور ڪتاب ”گلستان“ جو مقابلو ڪيو آهي ٻڙ ٻين اديبن به سندس ڪتاب جي مقابلي ۾ تصنيفون ڪيون آهن، جهڙوڪ خارستان بجواب گلستان.

بهارستان ۾ مولانا جامي بعنوان: ”روضه نخستين در نشر ريا حين از بساتين دوربينان راه هدايت و صدر نشينان بدرگاه ولايت“، ابتدا ڪئي آهي ۽ شروع ۾ جنيد بغدادي کان منقول اقوال لکيا اٿس ۽ پوءِ سري سقطي بابت عبارت آهي. وري حلاج، ابو هاشم، ذوالنون فضيل عياض، معروف ڪرخي، با يزيد، شبلي ۽ ٻين صوفين ۽ موحد بزرگن جو ذڪر ڪيو اٿس. آخر ۾ خوجه بهاؤالدين نقشبندي جو ذڪر ڪري روضه دوم ۾ داخل ٿي حڪماء ۽

Marfat.com

حڪمت جون ڳالهيون لکيون اٿس. روضه سوم ۾ عدل ۽ انصاف جو بيان ۽ روضه ٦ ۾ طالبان مزاج ۽ خوش طبعي جو ذڪر آهي. روضه ٧ ۾ علم عروض جو تذڪرو ۽ تقريباً ٿهن شاعرن جو ذڪر آهي. ان جي ابتدا رودڪي جي ذڪر سان ڪري ۽ انهن ناميارن شاعرن جا عام مختصر احوال ۽ چيده اشعار لکيا اٿس.

رودڪيءَ کان بعد شاعر دقيقي جو ذڪر ڪندي لکي ٿو ته: "شاهنامه" جي ابتدا "دقيقي" ڪئي ۽ ويهه هزار شعر چيائين. پوءِ فردوسيءَ ان جي پڄاڻي ڪئي. سعدي شيرازيءَ جو تذڪرو به آهي. سندس شان ۾ "قدوة متغزلان" لقب چيو اٿس. سعديءَ جي حق ۾ ڪنهن شاعر چيو آهي:

در شعر سه ۳ کس پيمبرانند، هر چندکه لانبي بعدي، فردوسي و انوري و سعدي

روضه ٨ ۾ چند حڪايتون بي زبانن جي زباني مرقوم آهن.

مخطوطه: سنڌي، انشاء، ادب، ا- س ١٣٨؛ سائيز ٢٠×١٦ س م؛ ص ٢٠٠، في صفحي سٽون ١٦، ڪاغذ ديسي حنائي، خط نستعليق بد زيب؛ سن ١٢ فيبروري ١٩١٣ع.

١٤٤١ ٨٩ بياض قاضي نيڪ محمد "باطن"

مصنف: قاضي نيڪ محمد "باطن"

ڪاتب: " " ".

آغاز: خدمت ۾ فيضواري جناب متعلي القاب عظيم الشان حضرت شاه صاحب دار اقبال. بعد اقدام بوسي جي عرض ته اوهان صاحبن جو خط ... انهيءَ ڏينهن غلام نمونيا ۾ مبتلا ٿيو جو ... ٿي جو مدت (١٠١) ڏينهن ۾ هڪ ... آدمي ... پڇڙيوال نالي ڪيائين اجا به منزل ... موسمي تپن ۾ بيمار ٿي، ڪري ... غلام ... نمونيا اچي ... ڏنو جو اچان تائين ان باڻي بند آهي الخ.

انجام: هن جي پڄاڻي ... ذاتن جي ذڪر تي ختم ٿئي ٿي.

Marfat.com

ڪيفيت

هي مخطوطو هڪ اسم جو بياض آهي جنهن ۾ مختلف شيون درج آهن. شروع ۾ سنڌي خطن جو نمونو آيل آهي جنهن ۾ قديم طرز مطابق مطلب گهٽ ۽ عبارت آرائي وڌيڪ آهي. خط لکندڙ، قاضي نيڪ محمد ”باطن“ آهي، اهي خط گهڻو ڪري (۱) عمر شاهه (۲) ميان دين محمد شاهه (۳) ميان محمد بخش صاحب (۴) بابو نظام الدين نالي وارن شخصيتن ڏانهن لکيل آهن، ڪڏهن نبي سر ڪاڙ ڪڏهن عمرڪوٽ ڪان، ڪڏهن ٽنڊي الهيار ڪان مٿين ماڻهن ڏانهن موڪليل آهن. پوءِ هڪ پشتو سيکارڻ لاءِ ”افغاني ڪي پهلي ڪتاب“ نامڪمل آندل آهي. اهو ڪتاب ڪنهن ڇاپي ڪتاب ڇاپيل ڪرڙڪ سنگهم، قصه خواني بازار پشاور تان نقل ڪيل آهي. ورقن جا پٺي پاسا لکيل آهن، هي غير مرتب ڪتابت آهي جيئن ڪو نوٽبڪ جلديءَ ۾ بي ترتيبيءَ سان لکيو ويندو آهي شايد هي صاحب ”نبي سر“ جو رهاڪو آهي. خط گهڻو ڪري سيد عمر شاهه ڏانهن لکيل آهن، عمر شاهه وينڊل ڪوٽڙي، ميرپور خاص ڪا ڄام جو سپرينٽنڊنٽ هو. هن بياض ۾ گهڻو حصو ڪافين جو به آهي. غزل ۽ نعت سنڌي اردو ۾ آيل ڪي فارسي غزل ۽ اڪثر سفيد اڻ لکيل ورق به آهن.

۶

مخطوط : نظم عربي ۽ سنڌي، ادب، ا-س- ۱۳۹ ؛ سائيز ۲۱×۱۶ س م ؛ ص ۱۹۰ ؛ في صفحو سٽون ۹، ڪاغذ سفيد، خط نسخ، سن : ۲۷ رجب ۱۳۲۰ هه.

ترجمه سنڌي قصيده عربي ۸۹۱۴۴۱

مصنف : مولانا مولوي علي محمد صاحب مهيري ساڪن پڄاري.

ڪاتب : ” ” ” ” ” ”

آغاز : أَمِنْ تَذَكُّرِ جِيْرَانٍ بِذِيْ سَلَمٍ

مَزَجْتَ دَمْعاً جَرَىٰ مِنْ مُقْلَةٍ بِدَمٍ.

ترجمه نثر ۾ : ڪ سبب يادگيري پاڙو سين محبوبن ذي سلم جي، گڏيو اٿڪن ڪي رت سين جي تا وهن ڪنان ڏوڏن اکين جي.

Marfat.com

نظم ۾: اڄ ڪ اچي اوچتا يا ورياد پياءِ،
سانگي سيڻ سلم جا هيين ۾ هرڻاءِ،
ڳاڙها ڳل ڪياءِ، هنجون هاري هيج سين الخ.

انجام: مَا رَنَّحَتْ عَذَبَاتِ الْبَانِ رِيحُ صَبَا،
وَ أَطْرَبَ الْعِيسَ حَادِي الْعِيسِ بِالنَّغَمِ.

ترجمو نثر ۾: جا سين ٿو لوڏي ٽارين ٻان جي کي واءِ صبا جو، ۽ [illegible]
خوشين ۾ آڻين انهن ڏهاينڊڙ اٺن جا ساڻ ٻوچاري آواز.

نظم ۾: جا سين ورن واهندا پنا پان ڇرن،
اٺن کي اوٺار تا دلڻان ڏهلون ڪن،
وڄهن وائي وات جي وجد منجهه وٺن،
اچي اوٺارن رمني ٻولي ماڪ ۾.

ڪيفيت

هيءَ مخطوطو آنحضرت صلعم جن جي مدح ۾ چيل آهي، جو [illegible] ڇڪو آهي. هن جو متن "قصيده برده" شيخ شرف الدين ابو عبدالله محمد بن سعيد بوصيري جو لکيل آهي. هي قصيدو عشاق رسول صه وٽ تمام مقبول آهي ۽ [illegible] لکيا ويا آهن، جهڙوڪ مخدوم شيخ محمد ٻانڊيءَ جو منظوم ترجمو، مخدوم غلام محمد جو ترجمو ۽ مولوي عبدالله اثر جو ترجمو. شيخ بوصيري جذامي [illegible] لکڻ کان پوءِ شفاياب ٿي ويو. هڪ ٻيو قصيدو به عشاق رسول صه وٽ [illegible] آهي جو آهي "بانت شفا" اشرف شاه ڪاماري واري جو ترجمو [illegible] آهي. [illegible] جو ترجمو نثر ۽ نظم ۾ منهنجي زير نظر آهي. قصيده [illegible] ۾ ڪجهه لکيو آهي، جو ڇهن صفحن تي ٻڌل آهي. مولانا صاحب [illegible] ۽ تعارف لکيا آهن. متن قصيده جاچي قلم سان لکيل آهي [illegible] متن ۾ غلطيون آهن. ڪاتب جي غلطين کي [illegible] لکيل آهي "ولا تزوت" جو "تزودت" آهي. صفحي [illegible] "[illegible]" آهي. ڪٿي متن کي ناقص ڇڏيو ويو آهي، ته ڪٿي [illegible] آهي. مولانا علي محمد صاحب [illegible] خليل، سنڌي لغت جو وڏو ڄاڻو ۽ مخدوم غلام محمد [illegible] جو ترجمو ۽ مولوي [illegible] ترجمو ٻئي اعلى قسم جو فقيه، علم الميراث جو ماهر ۽ [illegible] ۾ [illegible].

Marfat.com

٥مخطوط : سنڌي، ادب، ا-س-١٤٠؛ سائيز ٢٢×١٥ س م؛ ص ٤٤؛ في صفحو سٽون ١٨؛ ڪاغذ اڇو ٿلهو ليڪيدار، خط: نسخ؛ سن: ٢١-٩-١٩٦٨ع.

ٻـڄ ٻروليءَ ٨٩١٤٤١

مصنف : محمد سومار شيخ.

ڪاتب : " " ".

آغاز : هي ڪتاب گهڻو اڳ جو لکيل آهي، هينئر جو ٻارن جي ٻاري ٻدين جي ورڪنگ ڪميٽيءَ جي منتظم أدي عبدالمجيد زرگر ٻاريءَ ۾ نئون جوش جاڳايو آهي ته مون ۾ به حوصلو آيو آهي، آءٌ انهي ڪتاب کي نئين سر نظر مان ڪڍي ۽ واڌارا ۽ سڌارا آڻي اوهان اڳيان پيش ڪري رهيو آهيان الخ.

انجام : سوٻاري ڏهي ڏيو : أدن ڪٽوري مدن ڪٽوري، پون ۾ تاري، ڏيي سوٻاري [ابراهيم نهڙيو]

ڪيفيت

هي مخطوطو نرالي قسم جو آهي. هي هڪ جداگانه فن آهي جنهن ۾ دماغ هوش جو امتحان آهي. "ڳجهارت" کي عربيءَ ۾ "مُعَمّا" فارسيءَ ۾ چيستان ۽ سنڌيءَ ۾ ٻرولي چوندا آهن. اهي هر ملڪ ۾ جاري آهن. مصنف صاحب "ٻروليءَ" لفظ جو جيڪو اصل ۽ نسل ٻڌايو آهي سو سندس ايجاد معلوم ٿئي ٿو ان لاءِ ڪابه ڪتابي يا علمي ثابتي نه ڏني اٿس. صفحي ١٥ تي اهو بحث آهي، چوي ٿو ته ٻرولي ٻن لفظن جو مجموعو آهي (١) ٻر (٢) اول جو اولڻ مصدر مان ورتل آهي. هن هيٺ چند ٻرولين جا شاعر ذڪر ڪجن ٿا: چڳو جت، ڪڇ جو رهاڪو، عمر جونيجو چڱ جت جو ساٿاري، چام جوکيو، هوت خان بلوچ مڪان ٻاٻهو تعلقو گهوڙا ٻاري ضلعو ٺٽو ناٿن جت، ويئل ڪارو چاڻ، حافظ الهڏنو متوو، چتو سونيار بلوچ نزد ميرپور ساڪرو، ابراهيم حجام، ڪڇ جي وڏي ڳوٺ گوئيل جو رهاڪو، ورجانگ ريهاري، ابراهيم جت ڪڇ جو رهاڪو، عمر مندرو، چام خان چانديو، شيخ الهه بچايو، حسين متوو ڪڇ جو رهاڪو ۽ ٻيو ٻاون علي شاه. هن فن جون ڪي اصطلاحون به آهن جي هن نسخي ۾ بيان ڪيل آهن.

Marfat.com

مخطوط : فارسي قديم، نظم، ادب، مع تاريخ، ا- س- ۱۴۱؛ سائيز ۳۳×۲۲ س م ؛ ص ۱۶۴ ؛ في صفحو سٽون ۱۴ ، ڪاغذ ٿلهو سفيد صاف، خط نستعليق، خوشنما؛ سن : ۱۲۹۱هه .

ديوان سهراب ۸۹۱۶۵۵۱

مصنف : مير سهراب خان ٽالپر تخلص "مسڪين"

ڪاتب : فوٽو اسٽيٽ ڪاپي .

آغاز : خدايا جوش عشقم بخش خاطرنا توانم را ،
ز سرتا پادرين دريا محيط جسم و جانم را
ڪه درد عشق را درمان نمي آيد بگو ساقي
بيا جام لبالب کن بده مي ارغوانم را الخ .

انجام : ز سهراب شدکار زين سان تمام ،
بگوبر محمدص صلوات و سلام .
هزاران درودو هزاران سلام
بود برهمه آل خير الانام .

ڪيفيت

هن مخطوط ۾ جنهن جو نالو آهي ، "ديوان سهراب" عشقيه اشعار آهن، مصنف صاحب شعراء ايران، اڪثر حافظ شيرازيءَ جو تتبع ڪيو آهي ۽ ڪٿي امير خسرو دهلويءَ جي تقليد جا به آثار اٿس .

هي نسخو عڪسي آهي . اصل نسخو ميرزا عباس علي بيگ وٽ موجود آهي . ان تان عڪس ورتو ويو آهي. هنجي پڇاڙيءَ ۾ هيءَ عبارت اڪيل آهي : باتمام رسيد و مرانه اختتام ور زيدکتاب ديوان سهراب بتخلص مسڪين مع غزليات و ساقي نامه و رباعيات ... مير صاحبان و بحرالاختتام بعون الله المستعان از دست ڪاتب الحروف ... در شهر مکهن والي بروز جمعه وقت نماز ظهر بتاريخ ... ماه ربيع الثاني سن ۱۲۶۱ .

بعض مير صاحبان جي وفات جي تاريخ جهڙوڪ مير رستم خان ۱۲۶۲، مير محمد حسن ۱۲۷۰ ماده تاريخ "بلبل بستان بهشت" ۱۲۸۴ . مير علي اڪبر سومر ۱۶ ماه شوال ۱۲۰۶هه .
هن مخطوط ۾ ڪوبه تاريخي واقعو لکيل ناهي .

Marfat.com

مخطوطو : فارسي نظم، ادب، ا - س - ۱۴۲، سائيز ۳۳ × ۲۵ س م، ص ۲۴۷، في صفحو سٽون ۲۲؛ ڪاغذ سفيد آرٽ پيپر، خط نستعليق عمدو؛ سن : ؟ .

۸۹۱۴۵۵۱ ديوان مير حسن علي خان "حسن"

مصنف : هز هائينس مير حسن علي خان "حسن"

ڪاتب : هادي حسن بخش مرزائي .

آغاز : قصيده در حمد باري تعاليٰ جل شانه' و عم نواله' .

اي ز حڪم تو ازل تابه ابد جلوه پذير ،
وز عنايات عميم تو جوان عالم پير،
عقل در ورطهء او صاف جلال تو غريق ،
عشق از ياري فيض توشنا سائي ضمير- الخ .

انجام : سنگدل، شوخ، ستم پيشه نگاري دارم ،
بت بيداد گري، فتنه شعاري دارم ،
هد هد شهر سبا مانده از سوئي سبا ،
چون سليمان (مت) دل من به پريشانيها،
دارم اميد که گردد گره از ڪارم وا ،
او غمگين دل آنجا و من اينجا شيدا .

ڪيفيت

هي مخطوطو فارسي ادب ۾ آهي. منجهس گهڻو ڪري نعتون آهن. هن جو مصنف هز هائينس مير حسن علي خان ٽالپر آهي. هي صاحب پنهنجي وطن سنڌ کان ٻاهر نظر بند ٿو چوته انگريز سامراجين جڏهن سنڌ تي قبضو ڪيو ته هن کي ۽ سندس والد مير محمد نصير محمد خان ٽالپر "تخلص جعفري"، آخري تاجدار سنڌ، ۽ ٻين مقامي حڪمرانن مير صاحبن سان گڏ وڏهن ورهين جي عمر ۾ قيد ڪري سنڌ مان ڪڍي ڪلڪتي ۽ مختلف جڳهن تي رکيو هو .

Marfat.com

هن صاحب سنڌ کي ياد ڪري وطن جي حب ظاهر ڪئي آهي. آنحضرت صلعم جي نعت ۾ زير عنوان، "ڪرم ساز يا سيد المرسلين" رسولن جي سردار کي التجا ڪري پنهنجي ديس سنڌ ڏانهن واپس ورڻ لاءِ آهون ۽ دانهون ڪري رهيو آهي جيئن هو چوي ٿو : بزودي روان کن مراسوئي سنڌ، تاغم بکشي تازه از بوئي سنڌ. ز منبعي (بمبئي) و از بڑ... ام سود نيست، درين ملک بيگانہ بهبود نيست.

خرابي بہ هندوستان ديده ام ، جدائي ز سندوستان ديده ام .

رخ حيدرآباد بينان مرا ، گل عيش زان باغ بينان مرا .

دران قلعہ خرم نشينان مرا. الخ .

هڪ ٻي مناجات ۾ فرمائي ٿو :

اي خوشا و قتيکہ بينم خانہ را ، آن قديمي خانہ و آن کاشانہ را .

منزل خود را مقام خود کنم ، شادي و عشرت بکام خود کنم .

ديدن باغ و شکار تعزتر، گل زدن بر روئي بارہ بر .

لهو بازي ساختن با دلبران، بوسہ بستاندن ازان شکر لبان. الخ .

اهو مضمون ٢٨ صفحن تي آهي. مير صاحب مختلف ۽ متعدد مناجاتن ۽ نعتن ۾ وطن جي حب بيحد دلگداز ۽ جگر سوز الفاظ ۾ اظهار فرمائي آهي. هن مخطوطہ ۾ ... مناجاتون ۽ نعتون آهن. آخر ۾ هڪ قصو بيان ٿيل آهي .

هي عڪسي مخطوطو، فوٽو اسٽيٽ ڪاپي ڪيل آهي هن جو اصل مسودو ميرزا عباس علي بيگ ٽنڊو آغا وٽ محفوظ آهي. هن ۾ معياري فارسي اشعار آهن. هڪ بادشاه جو ڪلام الملوڪ مُلڪُ الڪلام .

مخطوطہ : سنڌي، نظم ، سلوڪ ، ادب ، ا - س - ١٤٣ ، سائيز : ٢١ × ٢٠ ... ٤٠٤، في صفحو سٽون ١٣؛ ڪاغذ ديسي حنائي، خط : نسخ عام، ... : ... : ؟

٨٩،٤٤١١ رسالہ شاه عبداللطيف ڀٽائي رحہ

مصنف : شاه عبداللطيف ڀٽائي عليہ الرحمۃ .

ڪاتب : ؟ .

Marfat.com

آغاز : سرود سسئي يعني حسيني :

پَرُ توَ وُ پنهنوُ هَجُو جِرَ جنُ چالاَ ڏيُ
آءِ تيھ آ رَيکيُ وَ ٿيندو راه رُوئا گَڻ۔ الخ.

جام : پيزيَ ڏيکارؤ پاهَجوُ نيظارُوُ نَاگَاهُ
وَرِهُ وُ وَرَقُ وُ صالَجُوُ آئيُ و رُوُهَن وَاهَ
لِ ميدُ آرُوَاحَ بيِ پَسَنديُ پنيِ
رَحمَتَ پيرئا راچيا مَوليِ مَيهَ وَسَائيُ.

ڪيفيت

هي شاه جو رسالو جڳي حالت ۾ آهي، اڪر ته تمام سهڻا اٿس، پني مان قدامت معلوم ٿئي ٿي. حاشيه تي بد زيب اکرن ۾ ڪنهن صاحب اضافو ڪري ڪتاب جي رونق گهٽائي آهي. اصل رسالو خوش خط لکيل آهي. صفحي ١٦١ ۽ ١٩٠ تي اجنبي رسم الخط ۾ ليکت آهي ۽ ورق ڇڙيون لڳل آهن.

ڪاتب، هر سر واري شروع ٿيندڙ صفحي کي چٽن سان سينگاريو آهي جيئن قلمي قرآن مجيد ۾ ڏنو ويو آهي. رسالي ۾ ڪل ٢٦ سر آنڊل آهن. ڪيڏارو سر به شامل ڪيو ويو آهي. هڪ ڪيڏارو بيو مرثيه. نه ته ڪل ٢٥ سُر هن ترتيب سان آيل آهن (١) سسئي يعني حسيني (٢) سهڻي (٣) رامڪلي (٤) گندري (٥) ڪارايل (٦) ڪليان وجن (٧) سريراڳ (٨) ساموندي (٩) ڪنيات (١٠) برده (١١) سورٺ (١٢) ڪاموڙي (١٣) رپ (١٤) گهاتو (١٥) چنيسر (١٦) پورباتي (١٧) ڏهر (١٨) ڪاپائتي (١٩) ڏناسري (٢٠) مارئي (٢١) آسا (٢٢) بلاول (٢٣) مومل راڻو (٢٤) ڪيڏارو (٢٥) مرثيه (٢٦) سارنگ هي سُر نامڪمل آهي.

Marfat.com

مخطوطه : سنڌي نظم، ادب، ا- س- ۱۴۴؛ سائيز ۱۵.۵×۲۱ س م؛ ص ۴۶۶؛ في صفحو سٽون ۱۳، ڪاغذ ديسي، حنائي، خط : نسخ عمدو؛ سن : ؟ .

۸۹۱۴۴۱۱ رسالهٔ شاه عبداللطيف ڀٽائي رحه

مصنف : شاه عبداللطيف ڀٽائي عليہ الرّحمه .

ڪاتب : ؟ .

آغاز : اَڌِيَ وَ اُنيجَنُو آڪَرِيَ نَڪو رَبِيءُ نَماڻس،
سَڱُرِئي سَڱُو سِڄُڻاڻس پُرِيَ پُرا ڏَڪَرِيَ الخ .

انجام : بيت : سِيکِڄاڻِيَ رِسِيهُ رِتَرن قَصِدُ ڪِتابَ ۾ س،
رَاتِ ڪاڏَاڻن رِڏيهُ تَپِئُن پُوْرَن ٻيکيا .

بيت : آهِيِ عاشِقَن کِيَ ڪارُو مَنَجُ ڪِيِرِڙِ ،
جِيِ مَتِيِ وَ نَجِيِ ڪِهنجَ ...... الخ .

ڪيفيت

هي مخطوطو ڀٽائيءَ جو رسالو آهي. غير مجلد هئڻ ڪري هن جا ابتدائي ۽ آخري ڪي ورق گهٽ آهن. ان ڪري ڪاتب جو نالو ۽ تاريخ ڪتابت جو پتو نه آهي.

هنجو خط تمام سهڻو ۽ ڪتابت صفائيءَ سان ٿيل آهي. پنن جي ساخت مان اهو اهڃاڻ ملي ٿو ته هي نسخو آڳاٽو آهي. ڻ ڪي ن لکيل ۽ ڏ ڪي ڌ لکيل آهي.

مخطوطه : سنڌي، نظم، ادب، سلوڪ؛ ا-س- ۱۴۵، سائيز ۲۹×۲۰ س م؛ [illegible] صفحو سٽون ۱۹، ڪاغذ سفيد، خط نسخ؛ عمدو، پڙهڻ ۾ آسان : [illegible] ذوالحج ۱۲۶۸هه .

۸۹۱۴۴۱۱ رسالهٔ شاه عبداللطيف ڀٽائي

مصنف : شاه عبداللطيف ڀٽائي عليہ الرّحمة .

ڪاتب : آخوند فضل علي ساڪن شهر نصرپور .

Marfat.com

آغاز : باب اول در سرود کایان و این بر سر ۳ فصل انجامید .
فصل اول در ذکر توحید الخ .

انجام : تمت تمام شد کارمن نظام شد .

این کتاب رسالہ شاہ صاحب والا شان مرحوم شاہ عبداللطیف شاہ علیہ الرحمۃ از دست حقیر پر تقصیر آخوند فضل علي ولد مرحوم محمد حافظ ساکن شهر نصرپور در اطاق سید صاحب مرحوم احمد شاہ علیہ الرحمۃ بتاریخ هفد هم ماہ ذوالحج سنہ ۱۲۶۹ھ صورت تحریر یافت ....

این کتاب رسالہ ملکیت سید صاحب والا شان سید میان نظر محمد شاہ خلف مرحوم سید احمد شاہ ساکن نصرپور می باشد هرکہ دعوی کند دعوي او کاذب ست .

ڪيفيت

هيءَ مخطوطو تعارف جو محتاج ناهي. هي نسخو پراڻي سنڌيءَ ۾ پراڻي ڍنگ جي لکڻيءَ سان لکيل آهي. هن جي اول ۾ سُرن جي فهرست آهي وري پچاڙيءَ ۾ ٽيهه اکري آهي. ان جي شروعات هن ريت آهي: الف اکر هيڪڙو سڀني ڪهو صحي الخ. شايد ٽيهه اکري لکڻ جو طريقو صرف سنڌي ٻوليءَ ۾ آهي. ٻين ٻولين ۾ شايد نہ هجي. هيءَ ٽيهه اکري اوڻٽيهه اکري آهي پوري ٽيهه اکري نہ آهي. هي ڇهہ اکر عربي ۽ سنڌي ۾ مشترڪ آهن

مخطوط : سنڌي نظم، ادب ، ا - س - ۱۴۶ ؛ سائيز ۲۰×۱۳ س م ؛ ص ۴۶۶ ، في صفحو سٽون ۱۳ ؛ ڪاغذ ديسي ٿلهو جنائي، خط نسخ چٽو ؛ سن : ؟

۸۹،۳۴۱۱ **رسالہ شاہ عبداللطيف ڀٽائي**

مصنف : شاہ عبداللطيف ڀٽائي عليہ الرحمة .

ڪاتب : ؟ .

آغاز : آڏيءَ و نجيئو اکري نڪو ٻي ننماس ،
سوئي سو سنياس ٻڙي ٻڙاڏا ڪري الخ .

انجام : آهي عاشقن ڪي ڪارو منج ڪريز جهي مٿهي و نجي .

Marfat.com

ڪيفيت

هي مخطوطو شروع ۾ ته چرمي پڪتي جلد سان ٻڌل هو هي نسخو اول ۽ آخر کان گهٽ آهي.

شاه جي رسالي جا متعدّد نسخا سڀ مختلف آهن، هن مخطوطہ جي سُرن وار آيل آهي: [ص ٩٥]

(١) سسئي، منڌڪان ناقص (٢) [ص ٩٦-١١٨] سهڻي يعني توڏي (٣) ١١٩-١٥٨ رب ۽ رامڪلي (٤) ١٥٨- ١٧١ ايضا رامڪلي از تمر فقير (٥) ١٨١-١٨٦ ڪاري هل (٦) ١٨٦-١٩٠ ايضا ڪاريهل از تمر فقير (٧) ١٩١-٢١٩ ڪلياڻ (٨) ٢٢٠-٢٣١ بيراگ (٩) ساموڊي (١٠) ڪنيات (١١) بردو (١٢) سورٺ (١٣) ايضا سورٺ از گفتار ڪسي ديگر (١٤) گاهوريان (١٥) رپ (١٦) ڪاتو (١٧) ليلي و چنيسر (١٨) ٣٠٢-٣٠٦ جاجڪان (١٩) ٣٠٠-٣١٥ ڏاهر (٢٠) ٣١٦-٢١ ڪاپائتي (٢١) ٣٢٢-٣٢٩ ڏنا سري (٢٢) ٣٣٠-٨ مارئي (٢٣) ٣٧٩-٤٠٣ آسا (٢٤) ٤٠٤-١٣ (٢٥) ٤١٤-٤١ (٢٦) ٤٤١-٥٤ سارنگ (٢٧) ٤٥٥-٤٦٣ ڪيڏارو يعني مرثيو امام حسين عليہ السلام (٢٨) ٤٦٤-٤٦٦ ناقص.

مخطوط: سنڌي، نظم، ادب، ا-س ١٤٧، سائيز ٢٠×١٢ س م: ص ٨ ٨، في صفحو سٽون ١١: ڪاغذ ديسي، حنائي، ضعيف، خط نسخ عمدو، سن: ؟.

٨٩١٤٤١١ رسالو شاه عبداللطيف ڀٽائي

مصنف: شاه عبداللطيف ڀٽائي رحہ.

ڪاتب: ؟

اغاز: عشق جي اسباب ڪي ..... ۾ .....
دارو من درد جو ڏاڍو ڏسيائن،
آخر و العصر جو اهن اڻي،
تهان پوء آءٌ سڪا ٿي ملام ٿي الخ.

انجام: ڪافي، آڄ سجڻ ڪرآئيم جيڏيون،
آالله اميدون پچايم ايڏيون،
اڄ سجڻ ڪرآيم جيڏيءَ،
بمرہ فقيرہ پوندس بيري ڪنم سڪا،
جنسان ڪيڏيءَ

ڪيفيت

هيءَ رسالو قديم سنڌي لاڙي ٻوليءَ ۾ لکيل آهي. سنڌي زبان اهڙي ڪم آهي جو ادباءَ شعراءَ ان جي غبار کي به پهچندا.

Marfat.com

مخطوط : سنڌي نظم، ادب، ا-س- ١٤٨، سائيز ٣٠×١٧ س م؛ ص ٢٠٤، في صفحو سٽون ١٣؛ ڪاغذ ديسي نيرو، خط : نسخ، عربي رسم الخط؛ سن ؟ .

٨٩١٤٤١١ رسالو شاھ عبداللطيف ڀٽائي
[اڻ پورو]

مصنف : شاھ عبداللطيف ڀٽائي عليہ الرّحمة .

ڪاتب : ؟ .

آغاز : ڪري اوري ناھي، ڪمتر ڪا ڪاھي پڇجي، ھين پني ڪي الخ.

انجام : لاَتقنطوا مِن رّحمةِ اللهِ پرين چيو پاڻ،
اِنّ اللهَ يَغفِرُ الذنوبَ جميعاً سچوئي پرباڻ .

ڪيفيت

ھي مخطوطو شاھ عبداللطيف ڀٽائي عليہ الرّحمة جو آھي. ھي تمام جھونو ٿول ۽ نا مڪمل آھي. ڪاتب ۽ تاريخ ڪتابت معلوم ناھي. ٻي صفحي تي سر سسئي شروع ٿئي ٿو. ھي غير مجلد آھي، ھن کي سڌاري سنواري ان مان فائدو حاصل ڪرڻ محنت طلب آھي.

شاھ صاحب سنڌي زبان جو بحر بي پايان آھي. ھنجو فڪر بلند ۽ سندس ڪلام اعجاز جي حد کي پھتل آھي.

جيئن قرآن مجيد جي تفسير بنسبت عارفن جو ارشاد آھي تہ ڪُلّ شَيءٍ في التفا سير اِلاّ التفسير تيئن ھي ڪلام بہ اجا تائين تشنہ تفسير آھي. ھن نعمت غير ترقبہ جو شاياں شان قدر ڪرڻ گھرجي .

ھي نسخو ڪنھن انگريزي دان صاحب جي زير مطالعہ رھيو آھي، ان جا آثار حاشيہ تي ظاھر آھن. صفحہ ١٨٠ تي سادہ خط ۾ لکيل آھن "اين ڪتاب ملڪيت پير عباس علي شاھ ولد پير عالي شاھ .

Marfat.com

مخطوطو : لغت عربي مع ترجمه فارسي، ادب، ا-س ١٤٩ ، سائيز ٢٨ × ١٦ س م؛ ڪل ١٥١٩ اي صفحو سٽون ٢٣؛ ڪاغذ ديسي حنائي، خط نستعليق تمام سادو؛ سن : ؟ .

رشيدي ٣٩٢٤٧

مصنف : عبدالرشيد حسني تتوي سنڌي .

ڪاتب : سيد نور محمد حسني .

آغاز : ابتدا، آغاز کردن ، ابتغا ، خواستن ، ابتلا، آزمودن و دربلا و رنج افگندن

انجام : والله اعلم بالصواب تمت شد تمام بعون الملک العلام جل جلاله'

ڪيفيت

هن مخطوطي جو موضوع علم لغت آهي ، يعني عربيءَ جي ڏکين ۽ غير معروف لفظن جي معنيٰ واضح ڪرڻ، اعراب اُچارڻ، جمع جو واحد ۽ واحد جو جمع ٻڌائڻ.

هي مخطوطو اصل ۾ ڇپيل آهي جو الڳ به آهي. غياث اللغات جي حاشيه تي بہ ڇپيل آهي. مطبع مجيدي ڪانپور ۾ ڇپيو هو. عربي لفظن جو ترجمو سامهون فارسيءَ ۾ ڏنو ويو آهي .

ڪتاب جو جلد گرچه اصل ۾ پڪنو ۽ چرمي آهي ، مگر هن وقت ڦاٽي ٽٽي ۽ اکڙي ويو آهي. ڪافي حصو سهڻي خط سان لکيل آهي پر بهو ڪٿهو ڏاکو ان وقت ۽ ئي زيب آهي. هيءَ مفيد لغت آهي.

مخطوطو : فارسي، انشاء ، ادب، ا-س-٥٥١ ؛ سائيز ١٣ × ١٠ س م ؛ ص ١١٢ في صفحو سٽون ٦؛ ڪاغذ ديسي ، حنائي ، خط : شڪسته پختو؛ سن : ؟ .

رقعات فارسي ٥٥٤٨٩

مصنف : ؟

ڪاتب : ؟ .

آغاز : نراق تشنه مانده ست و آب زلال وصال جویدہ ست خداس انصحب لوبان زباده شرق الخ .

انجام : گذارش احوال بکرم دادار...... و به سهن توجهه امال لهذا مسوال ست

Marfat.com

ڪيفيت

هن مخطوطہ جو موضوع انشاء ۽ ادب آهي. هن ۾ فارسيءَ ۾ امورن، هم جنس ۽ همدرجہ ماڻهن ڏانهن خط و ڪتابت ڪرڻ جا طريقا ٻڌايل آهن ۽ پڻ حاڪمن، مشائخن ۽ استادن ڏانهن مراسلات جا آداب و القاب بيان ڪيل آهن.

هن جي حاشيہ تي بہ خط لکيل آهن. خط شڪستہ آهي، ڪاغذ چٽيون لڳل، سير ورق ڦاٽل ۽ ڪچو جلد اٿس.

مخطوطہ: سرائڪي نظم، ادب، مع تاريخ ا- س- ۱۵۱؛ سائيز: ۲۱×۱۶ س م، ص ۱۲۹، في صفحو سٽون ۱۵، ڪاغذ ديسي حنائي، خط نستعليق بي زيب؛ سن: ۱۲۵۴هہ.

سسئي پنهونءَ جو قصو ۸۹۱۴۴۱۱

مصنف: نبي بخش.

ڪاتب: " ".

آغاز: ڪنين شه عشق دي چڙ موج آندي،
نهين تهدي اثر ڪا جاء واندي،
حسن ظاهر ٿيا ذاتي صفا تي،
مليا آدم سنهاري درد ڏاتي،
اتان ڪاڻس بهشتي صفت داٺا،
ڏتامين هڻ اتان درد وڪاٺا،
رنگو رنگ دي بڻي اسرار بازي،
گهمي هرڪو اتان مخمور راضي الخ.

اختتام: بني بخشيا جنهين ڪون ذوق ذاتي، ملي ۽ ردو جهان درتہ حياتي
لکون سن ڪون باره ۱۲۵۴ سٺو چونجاهي، ڪتابت لکهہ نبي بخشا بنائي
انجا آهي ڪتابت ڪجهہ اڏوري، ڪيتا سي در شهر رامپور ۾ وري

Marfat.com

مهيني لکيا ذوالقعد والا، رهيا باقي ٻه ڇوان سيالا انجا مگدا مهينا پنج راتين
ٻنيا باتان قصيد يان پات پاتين جيڪا مرشد ميڏيدي هي جماعت، ڏيو ن
هادي تنيڪون تون هدايت. ڏنو سي منهن مڪمل ماهتابي، پڙهو ڪلما
محمد ﷺ تي شتابي. لا اله الا الله محمد رسول الله.

ڪيفيت

هن مخطوطه ۾ سسئي پنهونءَ جو سرائيڪيءَ منظوم قصو آهي. اهو قصو سنڌ ۾ پنجاب ۾ مشهور آهي. هي مخطوطو ڇپيل ناهي.

مخطوط: سنڌي نظم، ادب، ا-س-١٥٢، سائيز ٢٢×١٥ س م؛ ص ١٠٠، في صفحو سٽون ١٧؛ ڪاغذ سفيد ليڪيدار، خط نسخ سادو؛ سن: ٢٦ آگسٽ ١٩٧٠ ع.

سنڌي گيت ۽ ٻاراڻا ٻول

٨٩١٤٤١١

مصنف : ارباب علي ”نادم“.

ڪاتب : ” ” .

آغاز : وطن عزيز جي هن خطه [سنڌ] جي ماڻهن جي رهڻي ڪهڻي رواج، رسمون ۽ زندگيءَ جون روايتون انفرادي حيثيت رکن ٿيون، سندن رواجن ۽ رسمن مان سادگي ۽ سچائي هڪ طرف ظاهر ٿين ٿيون ته وري همدردي ۽ نيڪي ٻئي طرف چوڏهينءَ جي چنڊ وانگر ٻهون چمڪن الخ.

انجام :
هرن جي هٿ زور وڌايون، ملڪ کي ترقي خوب ڏياريون
”نادم“ قول اسان جو ڪهو آهي، پڪو ان تي پير ڄمايون.

ڪيفيت

هن مختصر مخطوطه ۾ سنڌ ۽ سنڌواسين جا احوال پيش ڪيل آهن. [illegible] انداز ۽ نرالي رنگ ڍنگ، ساده ۽ سليس ٻوليءَ ۾ عڪاسي ۽ [illegible] . مصنف پاڻ کي شاعر نٿو چوائي پر هو نه رڳو چڱو شاعر آهي [illegible] آهي. سنڌ جي رهاڪن ۽ رهواسين جي رهڻي ڪهڻي، رواج، روايتي رسمون ۽ رسمون برابر ٽڙيل آهن. ٻهراڙيءَ جي ڳوٺن ۽ ڳوٺاڻن ۾ مهمان نوازي ۽ آيل جي آڌرڀاءُ ۽ ڪهڻي ٻيون [illegible] خصلتون ملن ٿيون جي شهر ۽ شهرين ۾ وراي ملنديون.

Marfat.com

مخطوطو: فارسي، ادب، ا-س ۱۵۳؛ سائيز ۲۰×۱۶ س م، ص ۱۵۳، في صفحي سٽون ۱۸؛ ڪاغذ: ديسي حنائي، خط: نستعليق، سادو؛ سن: ؟

۸۹۱۴۵۵ شرح بوستان سعدي

مصنف : عبدالواسع هانسوي.

ڪاتب : ؟.

آغاز : رَبَّنا لاتؤاخذنا اِنْ نَسينا اَوْ اَخْطَانا وَصَلّي علي نبيك ورسولك سيدنا محمد و علي آله و اصحابه هداة سبواء السبيل امّا بعد ميگويد معترف بعجز و ناداني در فهم الفاظ و درڪ معاني عبدالواسع هانسوي ڪه اگرچه اين هيچمدان را طاقت ولياقت و استطاعت آن نبود ڪه در ڪلام ڪرام والا مقام و گفتار ڪبار عالي مقدار خصوصاً در مقال معجز مثال سحر حلال سليمان ڪشور سخن طرازي جناب حضرت شيخ مُصلح الدين سعدي شيرازي قدس الله تعالي سرّه بشرح و بيان و توضيح و تبيان دخل تواند ڪرد الخ.

انجام : شرف الدين علي گويد آنانڪه بفارسي سخن مي رانند، در معرض دال ذال نيشانند ما قبل وي ساڪن جزو اي نبود دال ست و گرنه دال معجم خوانند جمعي ڪه بيند رادر مصراع اول بدال مهمله براي رعايت قافيه دويد خوانند منشا آن جهل ست ازضابط اهل فرس و عدم اطلاع بر محاوره ايشان. تم بعون الملڪ المنان و صلي الله تعالي علي خير خلقه سيدنا محمد عليه الصلوٰة والسّلام وآله واصحبه اجمعين والحمدلله علي ذالڪ اولاً و آخراً.

ڪيفيت

هن مخطوطي جو موضوع ڪ ادبي، اخلاقي ۽ علمي ڪتاب "بوستان" تاليف لطيف شيخ مصلح الدين سعدي شيرازيءَ جي تشريح ۽ حل ترڪيب جا، عبدالواسع هانسويءَ ڪئي آهي. اگرچه هيءَ تشريح سموري ڪتاب مذڪور جي نه آهي تاهم مفيد آهي.

Marfat.com

مخطوطو: فارسي ادب، ۽ تاريخ، ا - س - ١٥٤؛ سائيز ٢٢×١٤ س م؛ ص ١٧٠؛ في
صفحو سٽون ١٧؛ ڪاغذ سفيد خط؛ نستعليق؛ سن: ؟.

٨٩١٤٥٥ شرح سڪندر نامہ بري

مصنف: محمد نصور بن سلطان سفياني،

ڪاتب: ؟،

آغاز: حمد و سپاس متوافره، و ثناء و تحيه متڪاثره الخ،

انجام: مصراع: جهان پيشخورد جوانيت باد،

پيشخورد طعام اندک کہ برسبيل چاشني خورند.

ڪذا في الرشيدي مستشهد بيت متن.

دهقان پير مي انگوري، تم بعون الله تعاليٰ.

الحمدالله تعاليٰ على اتمام والصلوة على خير الانام.

ڪيفيت

هن ۾ به موضوع آهن، ادب ۽ تاريخ. هن ۾ فارسي ادب اعليٰ پائي جي بهتر آهي. هن سڪندر نامه هڪ بري بي نظير شيء آهي. ان جو مصنف نظامي گنجوي پنهنجي دور جو شاعر ۽ اعليٰ تخيل جو مالڪ آهي. تاريخي لحاظ کان به بهترين مواد سان ڀرپور آهي. البت هڪ خاص شخصيت يعني "سڪندر" جي حالات تي مشتمل آهي. انهن ٻنهي موضوعن کي خوب طرح بيان ڪيو اٿس.

هي ان جي شرح آهي، جنهن ۾ متن کي ڏکين لفظن جي تحقيق ... سان چڱي نموني ڪئي وئي آهي. هيء شرح ڇاپي هيٺ نه آئي آهي.

Marfat.com

مخطوط : سنڌي، نثر، ادب، علم عروض؛ ا-س- ١٥٥ سائيز ٢١ × ١٥ س م ؛ ص ؛ ٥
في صفحو سٽون ١٩، ڪاغذ ديسي حنائي ، خط نسخ سادو ؛ سن : ؟ .

١٤٢١٥٩٤ ضيائي عروض عرف خورشيد عروض

مصنف : حڪيم قاضي شاه محمد صوفي، جتوئي ويئل اسٽيشن باليشاه .

ڪاتب : ؟ .

آغاز : الحمدالله رب العالمين والصلوة و السلام علي سيد المرسلين محمد واله و اصحابه اجمعين . پڄاڻا تعريف الله تعالي ۽ حضرت رسول مقبول ﷺ ۽ ان جي آل ۽ اصحابن سڳورن جي عرض ته سنڌ ۾ بزم مشاعرن ڪري اڄ ڪلهه علم عروض جو شوق گهڻو وڌي رهيو آهي الخ .

انجام : اسان هت فقط ابجد جي حساب موجب الف بي وار عدد سميت نقش ڏيئي ڇڏيون ٿا . نقشو آبي، آتشي، بادي ، خاڪي جي اکرن ۽ ستارن سميت .

ڪيفيت

هن مخطوط جو موضوع علم عروض آهي. هن علم جو موجد خليل بن احمد ... و بصري آهي. سابق شعراء عرب ۽ فرس هن علم جي پوري متابعت ڪندا هئا، عربي زبان ۾ نثر توڙي نظم بغير وزن ناهي، عربي ٻولي جو هر اکر موزون آهي، وزن ۽ تور جو ... ۽ مقياس ف ، ع ، ل آهي ۽ اها خوبي عربي زبان کي حاصل آهي پر ٻيون سڀ زبانون بي وزن آهن. اڄ ڪلهه جديد شعراء آزاد نظم لکندا آهن .

هن مخطوط جي اول ۾ مخدوم گرهوڙي جي چيل پيشنگوئي آهي جا پنجن صفحن تي مشتمل آهي ۽ هڪ ٻئي نامعلوم بزرگ جي اڳڪٿي به پنجن صفحن تي پکڙيل آهي . هن ۾ ٢٨ فصل آهن، ٢٨ فصل ۾ ابجد جي حرفن جا انگ وٺي تاريخ ۽ سن ڪڍڻ جو طريقو ٻڌايل آهي . هن ۾ ڪتابت جون غلطيون تمام گهڻيون آهن جي ڪئين ٻئي ... مصنف جون آهن .

Marfat.com

مخطوط: سنڌي، نظم آزاد، ادب، ا- س- ١٥٦؛ سائيز ٢١ × ١٧ س م؛ ص ١٧، في صفحو سٽون ١٢؛ ڪاغذ سفيد پراڻو، خط: نسخ عمدو؛ سن: ؟

٨٩١٤٤١١ قلندر شهباز جو قصيدو

ناظم و ملتجي: محمد صادق، صديقي سيوهڻ شريف.

ڪاتب: " " "

آغاز: اي شهنشاهي قلندر، بادشاهي بحرو بر
زبدهء طٰهٰ ويٰس، مقبل خير البشر
بيوسيلن جا وسيلا، بيڪسن تي ڪر نظر
ٻيهر تون بيشڪ پالين، ٻيدان جي لهه خبر
شاه شاديون ۽ خوشحاليون ڏي خدا جي واسطي
من مرادون مون پڄائين مصطفيٰ ﷺ جي واسطي الخ.

انجام: ساڻ ڪلمي خاتمو جڏهن خير سان ٿئي منجهه جهان
سڀ مرادن کي ڏسي ڪلمون شهادت جو پريان
ذڪر ذاتي قلب مون جاري رهي عالم عيان
وقت ته سڪرات جي سختي نه، ٿئي سڪ ان زمان
شاه شاديون ۽ خوشحالي ڏي خدا جي واسطي
من مرادون مون پڄائين مصطفيٰ ﷺ جي واسطي.

ڪيفيت

هن مخطوط ۾ هڪ مخلص مريد پنهنجي آقا ۽ مرشد حضرت مخدوم لال شهباز جي ساراه ڪئي آهي. هن قصيده ۾ هڪ شعر: شاديون ۽ خوشحاليون ڏي خدا ... ٢٣ دفعه ڳاڙهي مس سان لکيل ۽ دهرايل آهي.

منجهس صورتختيء جون غلطيون آهن، جيئن ته "حمايت"، "..." ... جي بجاء "ه" هوز سان لکيا اٿس، قافلي کي ... ۽ ... لفظ ... ڏي ... لکيو اٿس. صفحي ١٥ تي پنهنجن پٽن هرهڪ خيرالدين، محمد عارف، محمد افضل، ۽ عبدالخالق لاء خصوصي دعا گهري اٿس. هي شاعر عقيدت ۽ ارادت جي بحر ۾ شناور آهي.

Marfat.com

مخطوط: سنڌي ۽ سرائڪي نظم، ادب، ا-س- ١٥٧؛ سائيز ١٩×١٥ س م؛ ص ١٩ في صفحو سٽون ١٢؛ ڪاغذ اصل ۾ سفيد پر هينئر سياه؛ سن: ؟.

ڪافيون ٨٩١٤٤١١

مصنف: سيد رکيل شاه صاحب.

ڪاتب: " " ".

آغاز: ڪافي سُر ڀيروي:-

ڪالهه وڃي جي ڪيائون، ادي منهنجو سڱ مون ڀورين سان،
گهوران گهوريندس سو ڦيري سهڻل تون،
روز ازل جي اتاهون ڙي اديون الخ.

انجام: فنا في الشيخ تي رمز درازي، وجود وڃائڻ ڏڪ ڦٽ ڦيوري
ٽُٽ ڳيا ڪوڙ جنجال، غير ڪنون لنگهه پار ڳيو سي
ڪيئي ڀئي ڇُنڊي ڪيئي ڀئي مسدي،
انهيءَ تہ اڏي تي سوين ڀئي ڪُسدي،
سچ هي رکيل دا حال، موتو مووو جيوسي.

ڪيفيت

هي مخطوطو تمام پراڻو آهي. مصنف هڪ درويش مشهور سيد رکيل شاه آهي هن بزرگ جون ڪافيون ۽ ڪلام ريڊيو تي بہ ڳايا ويندا آهن.

هن ۾ صورتخطيءَ جون غلطيون آهن پر ڪلام سهڻو، عارفانہ ۽ جاذب آهي. سنڌي ۽ نبار ٻوليءَ ۾ جو لطف آهي سو گڏيل ٻوليءَ ۾ ڪٿي.

هي مخطوطو شايد ڇپيل نہ آهي. منڍ جا پنا بلڪل ويل آهن ڪنهن ڀئي نہ تان نقل ڪري هن جي زندگي تازي ڪري فائدو حاصل ڪجي.

Marfat.com

مخطوطو : سنڌي، اردو نظم ۽ نثر ادب، ا- س ١٥٨ ؛ سائيز ١٧×١٠ س م ؛ ص ٦٥؛ في صفحو سٽون ٢٨ ؛ ڪاغذ سفيد ليڪيدار ؛ خط نسخ ۽ نستعليق ؛ سن : ؟ .

٨٩١٤٤١١

ڪافيون ۽ غزليات
[انتخاب الوحيد]

مصنف : حڪيم سيد محمد عمر شاه، ڪوٽڙي .

ڪاتب : " " " .

آغاز : ميں نے اب تک تو تراعشق نبھايا آھا،

کھاکے سؤ طرح کا غم دلي افسوس مجھے تونے نہ چاھا آھا الخ .

انجام : مبارک باد. ادارہ ستارہ اور دعاگو شفق تمام بھائيون کو عموماً اور برادران اسلام کو خصوصاً علي الخصوص خريداران ستارہ کو ھديہ تبريک و تھنيت عيدالفطر قلب صميم سے پيش کرکے دست بدعا ھے کہ صحت وکامراني سے خدائی پاک ان سب کو مبارک کرے اور سالہا سال تک اس روز سعيد کی اسی طرح خوشي اور مسرت نصيب فرمائے .

ڪيفيت

هن نوٽبڪ ۾ مختلف شيون آهن. هن جو نالو دراصل ڪو آهي ئي ڪونه. پر مواد کي ڏسي آنجو نالو "ڪافيون ۽ غزليات" مقرر ڪيو ويو آهي. هن ۾ ڪافيون ۽ غزليات مختلف شاعرن جا شاهڪار آهن. هن نوٽبڪ جو خط ۽ محنت ٻڌائي ٿي ته هي حڪيم سيد عمر شاه جي آهي پڇاڙيءَ ۾ انگريزي ۾ لکيل آهي ۽ سنڌ [illegible]

اهو انتخاب گهڻي ڀاڱي "الوحيد" مان ڪيل آهي، [illegible] ۽ سن ڏنل آهن. ان خيال کان نهايت ناياب ادبي سوکڙي آهي. [illegible] صاحب کي خطاب ڪيو ويو آهي .

Marfat.com

مخطوط : فارسي نظم ۽ نثر ؛ ادب، ا- س- ١٥٩؛ سائيز ٣٢×١٩ س م ؛ ص ٨٥ ؛ في صفحو سٽون ٢١ ، ڪاغذ ديسي حنائي، خط نستعليق، عمدو ؛ سن : ؟ .

٨٩١٤٥٥١ **ڪتاب جنگ رقعات ۽ عبارات**

و

ابيات برسبيل تمثيل

مؤلف ۽ مصنف : منشي ٺارومل .

ڪاتب : " " " .

رقعات طبع زاد بنده تهارومل

آغاز : رقعه اول : يار جاني، دوست دوجهاني، گل غنچه باغ زندگاني، مثل مينائي مسرت و شادماني مهته فلان جيو سلامت .
بعد از مراسم رام رام مسرت انجام مکشوف خاطر مودت مظاهر ميدارد الخ .

انجام : بيان ميان عبدالله ساکن بلدة تته از اولاد مخدوم ميان محمد هاشم سنڌي بحسب اتفاق از آنجا ڪوچيده در ڪوت عالم کناره دريا نشست و ازان پس رحت اقامت در شهر دره (دڙه؟) تعلقو ميرپور بٺهوره انداخت .
محرره الالفاظ بنده تهارومل .

ڪيفيت

هن مخطوط ۾ منشي ٺارومل جون گڏ ڪيل رباعيون ، شعر ۽ عجيب قسم جا فارسي بيت ۽ قطعات درج آهن. مير صاحبان جي دور حڪومت ۾ فارسي زبان جو رواج هو، غير مسلم به فارسي لکندا ۽ پڙهندا هوا، جن مان ٺارومل به سندن مير منشي هو. هن ۾ ٣٠ رقعه اعليٰ درجه جي فارسي زبان ۾ ڏنل آهن، جي ١٤ صفحن تي پکڙيل آهن. وري ابيات ۽ اشعار به ڪافي تعداد ۾ ذڪر ٿيل آهن ۽ پڻ چيده اشعار جيڪي بطور تمثيل و تفريح مجالس احباب ۾ پيش ڪجن ۽ محفل مان غم ۽ ڏک ڏڪي خوشي نشاط ۽ شاد ماني کي ڇڪي آڻجي، اهڙا اشعار ۽ ابيات قسم و قسم آهن . رباعيون ، فرد ، قطعات، نصيحت آميز

Marfat.com

سنڌي اشعار ۽ هندي زبان ۾ مختلف شاعرن جا اشعار تعزيت نامو ۽ ڪن واقعن جي ٿيڻ جون تاريخون، دوستن جي وفات جون تاريخون، ڪن بادشاهن جي پروانن ۽ انهن جي سڪن تي لکيل عبارتون، ٽارومل ڏانهن موڪليل ڪي خط ۽ ٽارومل جون پنهنجي پٽ کي ڪيل نصيحتون درج آهن ۽ پڻ مخطوط جي اول ۾، درج ٿيل مواد جي فهرست بہ ڏنل آهي.

مخطوط: سنڌي نظم، مع نثر، ادب، ا-س- ١٦٠، سائيز ٢٤×١٦ س م؛ ص ٨٠؛ في صفحو سٽون ٢٤؛ ڪاغذ سفيد حنائي، نستعليق سادو؛ سن.

٨٩١٤٤١١ **قصہ ملڪ محمد ۽ گيتي افروز**

مترجم : ولي محمد ولد عبدالڪريم شيخ، ميرپور بٺور.

ڪاتب : " " "

آغاز : مقدور ڪٿي آهي تنهنجي حمد و ثنا جو، حقاڪ
خدا وند آهين تون ارض و سما جو.
انسان ضعيف البنيان کي ڪهڙي مجال آهي جو پيدا ڪندڙ جي تعريف
ڪري سگهي الخ.

انجام : جهڙي طرح آذر شاه جي دل جو مطلب حاصل ٿيو اهڙي طرح ڪل
جهان جو مطلب حاصل ٿئي.

ڪيفيت

هن مخطوط ۾ هڪ افسانو درج آهي. هي قصو اصل فارسي زبان ۾ آهي جو ان کي ڪنهن شخص اردو ۾ ترجمو ڪيو، اردوءَ تان وري ولي محمد ولد عبدالڪريم [illegible] ساڪن ميرپور بٺورو، سنڌيءَ ۾ بدلايو.

هن ۾ پنج داستان آهن. داستان پهرين ۾، آذر شاه [illegible] جو "سمن رخ بانو" تي عاشق ٿيڻ ۽ ان سان شادي ڪرڻ لاءِ خجسته راءِ وزير [illegible] موڪلڻ جو ذڪر آهي. غالباً هي سنڌي ترجمو ڇپيل نہ آهي. افسانو مان نہ مفيد ۽ سود بخش نصيحتون ۽ ادبي [illegible] حاصل ڪري سگهجي ٿي.

Marfat.com

مخطوط : فارسي، نظم، ادب، ا-س- ۱۶۱، سائيز ۱۹×۱۲ س م؛ ص ۲۵ ؛ في صفحو ستون ۱۰ ، کاغذ ديسي حنائي ، خط نستعليق عمدو ۽ کٿي خط نسخ ؛ سن : ۱۴ ماه ربيع الاول ۱۲۲۴ھ .

۸۹۱۴۵۵ محمود ذ.ع

مصنف : محمود لاهوري .

کاتب : الهه نوازيه فقير .

آغاز : بعد از حمد بيحد و درود بيعدد معتکف زاويه رنجوري و گوشه نشين کنج رنجوري محمود لاهوري عرض ميدارد که اکثر جوانان گلعذار و مهو شان شيرين گفتار ازين ذره بيمقدار ابيات مشاعره از برائي مناظره طاب مينمودند بلکه مبالغه بيفر مودند دران اثنا بخاطر حزين و دل غمگين چنان خطوري کرد که درين باب مختصري گفته شود وگوهر معني سفته آيد چون بتوجه بسيار اين ابکار دو شيزه و عروسان پاکيزه از پرده نازوسرا پرده اعزاز بجلوه گاه انظار جلوه گري کردند و روئي از عالم بطون بملک ظهور آور دند منظور نظر نکته دانان و مقبول طبع جوانان گشته اند .

ابيات : نيست چون بما و جهان را مدار، هست ازين گفته غرض يادگار،
چون بخرا مند درين بوستان ، ياد بيارند مرا دوستان،
چون بکنند از من غمديده ياد ، روح من از فاتحه سازند شاد،
بو که ازان فاتحه فاتحه، از گل جنت رسدم رائحه،
لطف خدا حافظ آن بنده را ، باد نويسندهٔ و خواننده را .

انجام : از برائي مشاعره گفتم، مهر غزل قوت روح راح افزائي،
تاز نهربتان ببين ساق، مجلس عيش راکنم برپائي،
بهر تاريخ اين رساله خرد، بود از راه فکر پرده کشائي.
تمت تمام شد نسخه محمود نام بتاريخ چهاردهم ماه ربيع الاول ۱۲۲۴ از دست مسکين الهه نوازيه فقير غفرالله له و لوالديه و الجميع المومنين و المومنات آمين .

Marfat.com

ڪيفيت

هي مخطوطو دراصل چيچل آهي، هي فن ادب ۾ آهي. جناب محمود هن جو مصنف
ي، هي صاحب تمام بلند پايہ جو شاعر ۽ فارسي دان آهي ، هن صاحب پنهنجي اشعار ۾
جيب طرز اختيار ڪئي آهي يعني هر بيت جي اول ۽ آخر ۾ هڪ ئي ساڳيو اکر استعمال
ڪيو اٿس ، الف ، ب کان ي تائين سڀ تهجي حرف استعمال ڪري پنهنجي مهارت جو
ڪو ڄمايو اٿس . مثال طور هڪ شعر پيش ڪجي ٿو :

ع : برفگن از ماه رخ خود نقاب . تانکند دعوي حسن آفتاب .

اهڙي صنعت ۾ خاص پابنديءَ سان نثر يا نظم لکڻ ڪاري دارد . شعراء مشرق
موماً علم عروض کي احترام سان تسليم ڪري پوءِ شعر گوئي ڪندا آهن. هن صاحب پاڻ
ي علم عروض جو تابع بنائي هڪ ٻي عجيب ۽ انوکي پابندي به پاڻ تي عائد ڪري پنهنجي
ادر الڪلامي ۽ بلبل پروازيءَ جو ثبوت ڏنو آهي .

مخطوط ۾ محمود نامہ کان پوءِ هڪ ٻيو فارسي رسالو "ناگهان" نالي آهي جنهن
سلطان جمجه جو هڪ غير يقيني قصو آهي . لکيل آهي ته : حضرت عيسيٰ عليہ السلام
جلہ جي ڪناري تي هڪ انساني کوپري ڏٺي ، خدا کي سوال ڪيائين ته يا خدا هيءَ
کوپري ڪنهن جي آهي جا ههڙي طرح بد حال پيئي آهي . آخر اها کوپري زنده ٿي ۽
حضرت عيسيٰ ص کي پنهنجو سڄو احوال بيان ڪري ٻڌايائين ته ، آئون اصل ۾ بادشاه ۽
هفت اِقليم جو سردار هوس. بيمار ٿيڻ بعد مون کي آسمان ۾ هڪ مُهيب صورت ڏسڻ ۾
آئي جنهن جا چار هٿ، چار منهن ۽ اٺ پير هوا، اهڙي هيبتناڪ شڪل واري اچي مون
۾ هٿ ڪنديا ۽ منهنجي جان، جسم کان جدا ڪيائين پوءِ مون کي قبر ۾ دفن ڪيو ويو
ني ٻه ملائڪ آتشين گرز کڻي آيا ۽ پڇڻ لڳا ته تنهنجو رب ڪير آهي ، دين ۽ پيغمبر
ڪير اٿئي؟ مون کي نہ خدا، دين ۽ پيغمبر بابت ڪا ڄاڻ نہ هئي ان ڪري گرز هڻڻ لڳا
۽ تمام گهڻو عذاب ڏنائون ۽ نانگ، ڀتون ڇڏيائون اهڙيءَ طرح دوزخ جي [illegible]
زقوم [ٿوهر] منهنجي خوراڪ مقرر ٿي، اهڙي عذاب ۾ ست سو پنجاه [illegible]
وهان جهڙو نبي ص اچي نڪتو هاڻ ڪا مدد ڪريو ۽ منهنجي [illegible]
ايزديءَ ۾ حضرت عيسيٰ ص دعا گهري ۽ مرده کي ورتي [illegible] ملي ته عيسيٰ ص جو
دين اختيار ڪيائين. پوءِ ٻه ڏهہ سال زنده رهي وفات ڪيائين الخ. العلم عندالله.

هن قصہ کان پوءِ ٻڪشريءَ جي نموني ڏهن صفحن جو هڪ فارسي رسالو آهي
۽ ان کان پوءِ ١٩ صفحن جو "نام حق" نالي هڪ چيچل رسالو آهي .

Marfat.com

مخطوط : سنڌي نظم ، مرثيا، ادب، ا- س- ١٦٢؛ سائيز ٢٧×١٢ س م؛ ص ١٨٢؛
صفحو سٽون ٦، ڪاغذ ديسي، حنائي، خط : نستعليق؛ سن : ؟ .

مراثي مرزا فتح علي بيگ "ڏنڊو آغا" ٨٩١٤٤١١

مصنف : مرزا فتح علي بيگ ۽ سيد ثابت علي شاه .

ڪاتب : ميرزا فتح علي بيگ .

آغاز : اي شمر شرم ڪر تون خداءُ رسول جو، پٽ مرتضيٰ جو مارم ڦرڳ
بتول جو
اڄ در خدا جي تي ڪري فرياد فاطمهؑ، منهن سر پٽي تي مون ڪ
ڪري ياد فاطمهؑ
ڪو رحم ڪر تہ منهن ڏسي مون ملول جو
رک خوف دل ۾ منهنجي دعائن قبول جو الخ .

انجام : شها! غلام تي مسڪين نواز ڪر ڪو رحم ،
پيار انڪي محبت جو جام اي بابا .

٤

ڪيفيت

هي مخطوطو مراثي جو مجموعہ آهي، خط نستعليق آهيس، لکڻي فارسي ڍنگ
جلد ڪچو اٿس. تحرير جو نمونو هن طرح آهي :
ﮨی ثابت ڪربلائي تهنجو سائل، شهيد ڪربلا جي غم جو ڪهايل. هن زماني
لکڻي هن ريت آهي :

هي ثابت ڪربلائي تنهنجو سائل ،
شهيد ڪربلا جي غم جو گهايل .

هن ۾ گهڻو ڪري سيد ثابت علي شاه "ڪربلائي" جا مرثيا درج آهن جي
ميرن جي عهد حڪومت ۾ مرثين جو مشهور ۽ سنڌ ۾ ٻهريون بهترين شاعر هو . ۾
ٻين جا ٻہ مرثيا ڏنل آهن .

Marfat.com

مخطوط : فارسي ۽ سنڌي نظم ، ادب، ا - س - ١٦٣، سائيز ٣٠×١٣ س م، ص ١٣٦،
ي صفحو سٽون ١٩ ؛ ڪاغذ ديسي حنائي، خط نسخ ۽ نستعليق عمدو بہ ۽ بدنما بہ ؛
ن : ؟ .

٨٩١٤٤١١ **مرثيا**

مصنف : سيد ثابت علي شاه "ثابت" ۽ غلام محمد "گدا" .

ڪاتب : محمد بچل ۽ ٻيا .

آغاز : آنجِهي آئوُ مَعصُوم آهِيان دل مَلوُل
حَضرَتِ صُغرا آبي ڪيُو مُهجَو تَمام الخ .

انجام : اڄ ادا آل نبي ٿيو حضرت رڻ ڏي تيار ،
اڄ ادا مون ٻي وارثن جا واه وارث ٿيا تيار ،
اڄ ادا اڪبر بہ ٿيو ڪوفي جي لشڪر ۾ سوار ،
اڄ ادا عباس ماريو رڻ ۾ قاسم ٿيو نثار ،
اڄ ادا سر وڃي سهرو نبيءَ جو رلندو رهيو .
اڄ ادا هي ڪربلا ۾ ڪاڄ قاسم جو ٿيو .

ڪيفيت

هي مخطوطو طويل القامت، بياض جي صورت ۾ آهي. هن ۾ موزون سنڌي مرثين
ي موجد سيد ثابت علي شاه صاحب ۽ شاعر غلام محمد گدا جا چيل مرثيہ درج آهن.
ن جا ڪاتب گهڻا آهن جن جا نالا معلوم ناهن، البت صفحہ ٩٢ تي هڪ نالو محمد بچل
ڪيل آهي. هن جو خط پڪو ۽ سهڻو بہ آهي تہ بدزيب بہ آهي. ڪٿي ڪٿي ڳاڙهي مس
مان بہ ڪتابت ڪيل آهي. لکائي قديم ڍنگ جي آهي، هن دور جي نہ آهي.

مخطوط : فارسي، ادب، ا - س ١٦٤، سائيز ٢٠×١٣ س م؛ ص ٣٢٠، في صفحو
١٥؛ ڪاغذ سفيد، خط نستعليق ؛ سن: ١٧، ذوالقعده ١٠٨٤هـ .

٨٩١٤٥٥ مڪاشفات رضوي شرح دفتر اول مثنوي

مصنف : محمد رضا .

ڪاتب : محمد رفيع علي طورالطن

Marfat.com

اغـاز : کہ حقیقتش معبرست بتعین اول و تاخیراوست بتقدیم حاودال نعت اش
ان لاالہ‌الااللہ‌وحدۃ‘لاشریک لہ‌واشھدان‌محمداًعبدہ‌و رسولہ‌ارسلہ‘بالحق شاھداً
مبشراً و نذیراً صلي اللہ تعالي علیہ و علي آلہ و صحبہ وسلم تسلیماً کثیراً
افضل ز نماز و روزہ حج و زکواۃ : از بہر خلاصي تودر روز نجا
داني چہ بود . درود برختم الرسل : شد ختم کلام بر محمد صلوۃ . اما بع
برتو واضح بادکہ محکوم حکم قضا محمد رضا ھر چند در روزگاني بہمہ
دنیا فاني و خدمت سلطاني اشتغال داشت اما ھمیشہ بخاطرش میگذشت کہ اگ
دولت انز و دست دھد مثنوي حضرت مولوي را شرح کند نھجي کہ خ
مشکلات را کافي و کشف مغلقات را وافي باشد بفضل حق تعالي در س
یکھزار و ھشتاد و چھار ھجري تیر دعا بھدف اجابت رسید و نخل ا
آرزو بارورگردید .کمر اجتھاد بربستہ و فرصت حیات غنیمت دانستہ نی
بر اتمام این کار گماشت و اشغال دیگر رابر طاق بلند گذاشت چون ک
رضا جزو علم و دست ارادت بندہ بدامن ارشاد حضرت امام رضاء مح
ست این نسخہ رابہ مکاشفات رضوي موسوم گردانید امیدکہ توفیق مساعد
نماید و ھمت حضرت مولانا مدد فرماید . باللہ الا عتصام من اوان الشر
الي الاختتام الخ .

انجام : با تمام رسید شرح دفتر اول بعون اللہ تعالي و حسن توفیقہ الحمدللہ
افضالہ و الصلواۃ علي محمد وآلہ اجمعین بتاریخ ھفدھم شھر ذیقعدہ ش
دفتر اول مثنوي با تمام رسید . تمت تمام شد بجھت نور چشم محمد اش
مرتب نمود .

کیفیت

ھن مخطوط، جو موضوع ادب آھي ۽ پڻ دین جي اھم جزو ”عرفان الاھيءَ“ ت
مبني آھي . ھي شرح آھي ”مثنوي مولوي“ جو ھي شھرہء آفاق کتاب چھیل بہ آھ
سندس مصنف یعني مثنويءَ جو مصنف، صوفیاء کرام جو رئیس ۽ تمام بلند پایہ جو
آھي. جو وجد ۽ جذب جو مالک ۽ عشق الاھي ۾ سرشار ۽ مخمور ھو. ھي شرح نامک
آھي، کاغذ بلکل خستہ حالت ۾ ۽ پاڻ ۾ چسپان ٿیل آھن.

ھن جي آخر ۾ ٻہ مھرون (۱) محمد رفیع (۲) محمد اشرف نالي آھن. ھي مخطو
محمد رفیع سن ۱۰۸۴ھ ۾ پنھنجي پٽ محمد اشرف لاءِ لکیو.

Marfat.com

مخطوطو : اردو و مع فارسي، نظم، و نثر، ادب ، ا - س - ١٦٥ ؛ سائيز ٢٢×١٨ س م ؛ ص ٧٤ ، في صفحو سٽون ٤٤ ؛ ڪاغذ سفيد ، خط نسخ و نستعليق ؛ سن : ٨ فيبروري ١٩٥٩ع .

٨٩١٤٤٣٩ نقوش لاهور
مڪاتيب نمبر

مرتب : محمد طفيل .

ڪاتب : حڪيم سيد محمد عمر شاه ساڪن ڪوٽڙي .

آغاز :

نالو	ولديت	شهر ۽ جنم	شهر ۽ موت	رمارڪس الخ .

انجام : واقعي عرب مين يه قبائل، بني هاشم کے بعد سردار اور بڑے مرتبے والے شمار هوتي هين اور بني الذبيان بن الحرث بن ڪعب يمني ڪا [illegible] انهين برگزيده خاندانون مين شمار هوتا هے لهذا يه تمام واقعات [illegible] هين ڪه حسب کي مدت زياده سے زياده چار پشتين هين و الله اعلم .

ڪيفيت

هي مخطوطو "نقوش لاهور" جي جڳهل نمبر [illegible] ورتو ويو آهي. هن ۾ [illegible] ئي پوين اردو شاعرن جي سوانح حيات ڏنل آهي ، ڪل ١٥٩ وڏن شاعرن ۽ اديبن ۽ محررن جو تذڪرو ۽ سندن خط درج ٿيل آهن. صفحي ٣٨ کان وٺي "مقدمه ابن خلدون" تاليف علامه عبدالرحمٰن ابن خلدون ، مترجم مولانا سعد حسن خان يوسفي [illegible] بيان آهي ان اردو ترجمي جي سموري فهرست نقل ٿيل آهي. [illegible] تاجر ڪتب رام باغ ڪراچيءَ طرفان ڇپايل آهي .

—

Marfat.com

مخطوطو : فارسي، نظم ، ادب ، ا - س -١٦٦ ، سائيز : ٢١ × ١٦ س م ؛ ص ٢٢٧، في صفحو سٽون ٢١ ؛ ڪاغذ ديسي حناٽي، خط : نستعليق درميانو ؛ سن : ربيع الاول ١٢٢٩ھ

٨٩١٤٥٥١

هفت پيڪر نظامي
[جزء اول]

مصنف : نظامي گنجوي .

ڪاتب : ؟ .

آغاز : اي جهان ديده بود پيش ازتو .

هيچ بودي نه بود پيش از تو .
در بدايت بدايت همه چيز، در نهايت نهايت همه چيز
اي بر آرنده سپهر بلند ، انجم افروز و انجمن پيوند
آفرينندهٔ خزائن جود ، مندع آفريدگار وجود الخ .

انجام : وين خريده كه خاص درگاه است ، ابد الدهر باتو همراه است
اين راكه هست خود پرورد ، بر دعائي تو ختم خواهم كرد
كامران باش هر كجا باشي ، در ركابت فلك .... باشي
دولتت راكه در زيادت باد ، خاتم كار او سعادت باد
شد بعون خدا كتاب تمام ، باد بر احمدؐ رسول سلام
تمت بتاريخ دهم ماه ربيع الاول سنه ١٢٢٩ھ تمت تمام شدكارمن نظام شد
كتاب هفت پيكر نظامي گنجوي عليه الرحمة و الحمدلله علي اتمام .

ڪيفيت

هن مخطوطي جو موضوع فارسي ادب آهي . هن جو مصنف بهترين شاعر آهي نظامي گنجويءَ جي تصانيف مان "سڪندر نامه" به آهي ۽ پڻ خمسه نظامي ۽ هفت پيڪر آهن. هن شاعر جو ڪلام نهايت مغلق ۽ منجهائيندڙ آهي. البت سڪندر نامه ۾ هر داستان جي خاتمي تي زير عنوان "بيا ساقي" به چار شعر لکيا اٿس، ان رسم کي چڱيءَ طرح ڪاميابيءَ سان نباهيو آهيس .

Marfat.com

مخطوطو : فارسي، ادب، نظم، اس ١٦٤ ؛ سائيز ٢٠×١٢ س م ، ص ١٨٥ ، ني صفحي سٽون ١٥؛ ڪاغذ: حنائي، خط: نسخ، نهايت عمدو ۽ لائق رشڪ ؛ سن : ؟ .

٨٩:٤٥٥١ ديوان اوحدي و ديوان ڪمال

مصنف : اوحدي ۽ ڪمال شعرا.

ڪاتب : ؟.

آغاز : تو در صيد ديگراني و ان صيدي ڪه داشتي رميده

چون بيش قفص روي نداني ڪا نمرغ بجاست نا بريده

اين حق بشنو زمن ڪه اين ست حق گفتم و اوحدي شنيده الخ .

انجام : سخن بلند شد اڪنون بلندمي گويم ڪه خاطر بهوائي بلند بالا نيست

بلند بالا رفيع قدر جليل چمن شناس و پرچاڪر عقل دانا نيست

چو لفظ اسم شنيدي بي سماشو ڪه قول مردم شورنده دل معما نيست

ڪيفيت

هي شاهڪار مخطوطو فن ادب تي مشتمل آهي. هن جو سمورو خط لاجواب آهي. هن ۾ ٻه ديوان، ديوان اوحدي ۽ ديوان ڪمال درج آهن.

ديوان اوحدي ٩١ صفحن تي مشتمل آهي ۽ ديوان ڪمال ٨٩ صفحن تي درج ٿيل آهي. هنن ٻنهي مشهور شاعرن جو جهڙو ڪلام قابل رشڪ آهي، اهڙوئي ڪاتب جو خط لاجواب قلم آهي. مطلب ته هي مخطوطو قابل ديد ۽ لائق شمد آهي. آخر ۾ ... چند ورق گهٽ آهن.

Marfat.com

مخطوطہ : فارسي نثر مع نظم ، ادب ، ا - س - ١٦٨ ؛ سائيز ٢٦×١٤ س م ؛ ص ٨٦ ؛ في صفحو سٽون ١٧ ؛ ڪاغذ ديسي حنائي ، خط : نستعليق ؛ عمدو ؛ سن : ١٢٢٥ ھ .

٨٩١٤٥٥ **خيال فلاح**

[قصہ]

مصنف : محمد فلاح صالح چشتي .

ڪاتب : آخوند فجو ولد شيخ مهو چشتي .

آغاز : سر نامہ بنام آن يکانہ، کہ دلها را بدلها کردخانہ

ز مهر اوست سايہ هفت سيار، ز مهر اوست دائر هفت دوار
ز مهرش قدسيان بيخواب و بي خور، ز مهرش خورده آتش چشمہ خور
ز مهر شش شمع تابان رخ فروزان، ز مهرش بال و پر پروانہ سوزان
ز مهرش چاک کرده پيرهن گل، ز مهرش او نوا خوان گشتہ بلبل
آفريدگاري کہ از کمال مهر هژده هزار عالم را از شبب عدم برفران ظهور جلوه گر کرده و ميکند الخ .

انجام : فلاح الحمدللہ کہ اين حکايت ، عجائب قصہ رنگين روايت پذيرفت آخرا آغاز انجام ، بفکر چند روزه يافت اتمام. نيم من شاعر غزلہ نہ تنار ، بود ضد جا خطاء نثر اشعار. اميد آنست از لطف بزرگان،، سخن سنجان و دانا سخن دان. کہ الفاظ خطائي من نگيرند، بچشم عيز اغماضش بہ بينند .
تمت تمام شد کارمن نظام شد کتاب خيال فلاح بدست آخوند فجو ولد شيخ مهو چشتي بتاريخ بيست هفتم شهر ذوالقعد سنہ ١٢٢٥ اتمام يافت بوقت اول پاس برائي خواندن برخوردار شائستہ اطوار محمد افضل چشتي تحرير نموده شد .

ڪيفيت

هن مخطوطہ جو موضوع افسانو آهي. هي افسانو يا قصو اول سنسڪرت زبان ۾ هو، مصنف هن کي سنسڪرت مان ترجمو ڪري ڀاکها زبان ۾ آندو ۽ وري فارسي زبان ۾ منتقل ڪيو. جيئن تہ ديباچہ ۾ چوي ٿو تہ :

Marfat.com

اما بعد بنده هیچمندان محمد فلاح صالح چشتي مشهود رائي فصحاء بلاغت شعار مرفوع فکر متین بلغاء فصاحت آثار میگر داند که داعي در خدمت منشیان نکته برور و شاعران سخن گسترکسب نثر نکرده و تعلیم نظم نگرفته که خودرا منشي شمارد و شاعر انکارد . چون این افسانه از سنسکرت بر آورده بزبان باکها در آورده و پیش یاران صاحب طبع خواند از نزاکت عبارات و لطائف استعارات که مطبوع طبائع مشکل پسند افتاد گفتند که اگر این عروس هند پیرایه فرس در برکند و بزیور نظم و نثر آرایش پذیرد تعویذ دلهائي سخن فهمان شود و حرز جان هائي سخن سنجان گردد . بنا بران مطابق درک و فکرنا رسا در ترتیب نثر و نظم کوشته این مخدره هندي رالباس فارسي پوشانید و به "خیال فلاح" موسوم گردانید .

Marfat.com

مخطوط : سنڌي، تاريخ، ا ـ س ـ ١٦٩ ، سائيز ٣٠×٢٠ س م ؛ ص ٥٨٠ ، في صفحو سٽون ١٣؛ ڪاغذ : فوٽو اسٽيٽ، خط نسخ سادو؛ سن : ١٣٣٩هه .

٩٠٩ تواريخ جهان

في

احوال رسول صم زمان

مؤلف : قاضي جان محمد انصاري قنبري ۽ محمد عثمان ابن محمد گلاب مگنهار قنبري ضلع لاڙڪاڻو .

ڪاتب : محمد عثمان ابن محمد گلاب مگنهار وينئل قنبر ضلع لاڙڪاڻو .

آغاز : الحمدلله رب العالمين و صلوة والسلام علي رسوله سيدنا محمد و علي آله و اصحابه و ازواجه و ذرياته و باؤ وصل وسلم عليه ـ امان بعد جنه زماني کان روشنائي سج اسلام جي سڄي جهان کي تابان فرمايو هو ته انهيءَ وقت کان وٺي فن تواريخ نويسي جيڪي اهل اسلام پهچي نگاه عزت جيسان ڏٺو آهي ۽ اسلام جي ٿي دستگيريءَ سان انهيءَ جي ترقي زمين تي پنهنجو براق ڊوڙايو الخ .

انجام : خاتمه ڪتاب، الحمدلله رب العالمين جو هي ڪتاب "تواريخ جهان في احوال رسول زمان" تمام گهڻي ڪوشش ۽ جان فشانيءَ سان عنايت ايزديءَ جي هاڻي اچي انتهائي کي پهتو آهي جنهن ڪري سوال آه منجهه بارگاه الله تعالي جلشانه جي ۽ طفيل محبوب پاڪ ۽ اصحاب ڪرام رضوان الله تعالي هن مسڪين ۽ سندس آل اولاد عزيزن خويشن جي عاقبت بالخير ٻنهي جهانن ۾ ڪرڻ فرمائيندا ۽ جو هن ڪتاب جي عيوض ۾

Marfat.com

۾ مهنجي خاص هي استدعا آهي تہ وقت لاڏائي هن جهال جي هن مسڪين
کي ڪلمون طيب پڙهائيندا بحق لااله الاالله محمد رسول الله صلي الله عليہ
و علي آلہ و اصحابہ اجمعين برحمتڪ يا ارحم الراحمين آمين.
فقط تاريخ ٢٧ رجب ١٣٣٧ بقلم خاڪسار محمد عثمان.

ڪيفيت

هي مخطوط فن تاريخ تي آهي، سنڌيءَ ۾ هي جامع و مانع تاريخ آهي. هن ۾ ابتداءِ آفرينش کان آنحضرت صلعم جن جي تجهيز، تڪفين ۽ تدفين اقدس تائين جو ذڪر ذنل آهي. معروف انبياء عليهم السلام ۽ اوصياء و اولياء ڪرام ۽ مشهور و غير مشهور شاهان عظام جو تذڪرو مع شجره ۽ انهن جون سوانح قلمبند ڪيل آهن. واقعي هي مخطوطو سنڌي زبان ۾ تواريخ عالم جو صحيح نچوڙ ۽ وڏو معلوماتي ناياب ذخيره ۽ وڏو ورثو آهي. هي مخطوطو فوٽو اسٽيٽ ٿيل ۽ ڪي پڪي جلد سان مڙهيل ڪيل آهي. هن ۾ ڪتابت جون اڪيچار غلطيون آهن.

—

مخطوط: فارسي، تاريخ، نسب نامہ آئمہ معصومين ، ا س ٢٧، ماپ ٥×٥، ١٩٧٢ س م: ص ٨٠، في صفحو سٽون ١٩: ڪاغذ ديسي حنائي، خط نستعليق ؛ صفر، م ١٠ شوال ١١٣٢هه.

٩٢٢٦٩٠ بحر الانساب

مصنف: ؟.

ڪاتب: سيد محمد شاه ابن سيد بولائي ساڪن قصبہ سکهر.

Marfat.com

آغاز : اين نسبت هم از فرزندان علي زين العابدين است و سعادات بزرگ اند و هريک بلقبي معروف و حسن که اورا ناصر الاطرس لقب کرده اند بطرستان خروج کرد و در نوبت صفاريان و طاهريان و نقيب بلخ و بغداد ازين اصل ست واروبان اخبار ند و اين اصل را اولاد امام زين العابدين خوانند والله اعلم بالصواب الخ .

انجام : روي ابن سماک عن ابابکر قال له رضي الله عنهما سمعت رسول الله صلي الله عليه و آلها وسلم يقول لايجوز احد الصراط الا کتب له علي الجواز اخرج البخاري عن علي رضي الله عنه انه قال انا اول من يحفربين يدي الرحمن الخصومه يوم القيامته. قال قيس و فيهم نزلت هذان خصمان اختصموا في ربهم قال هم الذي بارزوا يوم بدر علي و حمزه و عبيدة و شيبه بن ربيعه و الوليد بن عتبه و الله اعلم بالصواب .

تمام شد کتاب "بحرالانساب" بروز جمعه بتاريخ يازدهم شهر شوال ۱۱۳۲ھ و کاتبه احقر عبادالله الباقي سيد محمد شاه ابن سيد بولاقي ساکن قصبه سکهر صانه الله عن الافات و الخطر .

ڪيفيت

هن مخطوط جو موضوع نسب آهي. هن ۾ گهڻو ڪري آنحضرت صلعم ۽ سندن اولاد جي امامن پاڪن ۽ صحابه ڪرام جا نسب مرقوم آهن. عجم جي بادشاهن جا نسب نامه ۽ انهن جا شجرا به لکيا ويا آهن. آخر ۾ حضور صلعم جن جي اولاد جو ذڪر آهي. نرينه اولاد : حضرت قاسم، عبدالله، طيب ۽ طاهر هئا. زنانه اولاد : زينب، رقيه، ام ڪلثوم ۽ فاطمه الزهراء ؏ . هي سڀ اولاد مڪه معظمه ۾ پيدا ٿيو. بهرحال هي مخطوط "بحرالانساب" آهي.

پڇاڙيءَ ۾ حضرت علي عليه السلام جي شهادت جو ذڪر آهي ۽ سندس شان ۾ وارد چاليه حديثون ذڪر ٿيل آهن. مخطوط اصلاح طلب آهي، ڇاڪاڻ جو ڪاتب جون غلطيون به آهن، هنجي تجديد نه ٿي ته ضايع ٿيڻ جو قريبي امڪان آهي .

Marfat.com

مخطوطو : فارسي، تاريخ ، حسب و نسب نامو، ا- س- ١٧١ ، سائيز ١٩٠٥ × ١٤ س م . ص ٢٠١، في صفحو سٽون ١١ ; ڪاغذ ديسي ٿلهو حنائي، خط نستعليق شڪسته، درمياني. سن : ؟ .

٢٢٤٩٧ نسب نامو سنڌ

مصنف : ؟ .

ڪاتب : ؟ .

آغاز : بسم الله الرحمن الرحيم . عبدمناف ولد قصي ولد ڪلاب ولد مرة ولد ڪعب ولد غالب الخ .
چهار پسرداشت نوفل، هاشم، عبدالشمس، مطلب الخ .

انجام : منڪانو ولد پوچراج ولد راج ولد پڇ ولد ڏور ڏيٺي ولد ڏيوان ولد جهاڪڙ ولد ڪرن ولد سورج ولد ڪاشب ولد شاشب ولد برما ولد آڏ ولد جڪنار ولد ڪلڪ ولد پراتپ ولد زان تپ الخ تمت تمام شد .

ڪيفيت

هن مخطوطه جو موضوع نهايت اهم آهي، يعني نسب نامو محفوظ رکڻ. ابا ۽ اجداد جا نالا ۽ انهن جا ڪارناما ۽ ڪردار صحيح طريقي سان قلمبند ڪري پوين لاءِ سبق ۽ درس عبرت مهيا ڪرڻ. ڪن ٿورن ئي خاندانن وٽ سندن وڏن جا حالات ۽ انهن جو حسب نسب صدري يا قلمبند هوندو، باقي اڪثر ڪي ڪابه خبر نه آهي ته سندن وڏا ڇهه ست صديون اڳ ڪير هئا، ڪٿي رهندا هئا ۽ انهن جي علمي، سماجي ۽ مالي حالت ڪهڙي هئي ... قوم جا ملازم پنهنجن نسبن کي ٻين سان مخلوط نه ڪندا هئا.

هن مخطوطه ۾ قريش جو نسب بيان ڪيل آهي. ... صلعم جي والدين جو ذڪر آهي، پوءِ سندن اولاد جو بيان آهي. ... اولاد هي آهي : طيب، طاهر، قاسم ۽ ابراهيم ۽ نياڻيون : حضرت فاطمه، ام ڪلثوم، زينب ۽ رقيه. ... حضرت عليءَ جو اولاد ١١ پٽ ۽ ١٤ نياڻيون هيون. هن کان پوءِ ائمه معصومين جو ذڪر ...

Marfat.com

آهي. حضرت مخدوم لعل شهباز جو ذڪر ۽ پڻ حضرت شيخ بهاءالدين زڪريا ملتاني جي تذڪره کان پوءِ حضرت مخدوم نوح جو شجرو بيان ٿيل آهي. ان کان پوءِ سمن ۽ سميجن جي نسب ۾ اختلاف جو ذڪر آهي. ڪي چون ٿا ته اهي عجمي آهن ۽ ڪن جو چوڻ آهي ته قريشي عرب عتبه بن ابي لهب جو اولاد آهن. تاريخ معصومي ۾ آهي ته قوم سمه جو هڪ شخص ڪڇ کان اچي سنڌ ۾ مقيم ٿيو. تاريخ نظامي ۾ مرقوم آهي ته هن فرقي جو اصل ۽ نسل جمشيد بن طهمورث سان وڃي ملي ٿو والله اعلم بحقيقة الحال. ”شواهد الانساب“ جي مضمون مان معلوم ٿو ٿئي ته سومرا قوم حضرت عقيل ۽ حضرت جعفر طيار جي اولاد مان آهن. پڻ شيخ ريان، سومره جي اولاد کان پشت بپشت پنڌل آهي ته اهو صاحب صوبه ٺٽه ۾ ريان موضع جو ساڪن هو ۽ سومرا علوي آهن.

هن مخطوط ۾ سنڌ جي مشهور ۽ غير مشهور قومن ۽ ذاتين جو نسل به ٻڌايل آهي، جهڙوڪ: رانوڙ، سهتا، ڏاريجا، سوڍا، چنا، لاکا، گاها، ڏيتا، مهر، اوڍا، رونجها، لنجار، جاڙيجا، جوڻيجا، هگورا، پلي، هالا، پليجا، ڏيهر، ساند، ڏل، انڙ، جوکيا، راهو، وساڻ، راهوجا، اڙيجا، ابڙا، هوتي پوتا، ڏاهري، ڪيريا، پاي پوتا، هاليپوتا، هنگورجا، اوٺا، ٿيبا، برڙا، ٻنڌ ۽ ڪاڪا. مطلب ته هن مخطوط ۾ اصلي سنڌين يعني سمات قوم جو تفصيل سان نسب بيان ڪيل آهي. اگرچه شروعات ۾ قريش جو نسب بيان ٿيل آهي، جنهن ۾ حضور صلعم جن جو نسب، پوءِ سيدن اولاد جو ذڪر ۽ ان کان پوءِ آئمه معصومين جو بيان آهي. سادات جيڪي آئمه معصومين جو اولاد آهن، تن مان هڪ شخص نالي ”سيد علي“ عرب کان سنڌ ۾ آيو ۽ اچي ”لڪي“ شهر ۾ مقيم ٿيو، سندس اچڻ ٦٤١ ۾ ٿيو، لڪياري سادات انهيءَ بزرگ جي اولاد مان آهن. صفحه ٢٧ تي سيدن جو ذڪر ختم ٿيو. پڇاڙيءَ ۾ قوم بلوچ جو مختصر تذڪرو آهي جنهن ۾ بلوچن جا پاڙا ڪجهه قدر بيان ٿيل آهن جهڙوڪ: مري، مندواڻي، مزاري، بگٽي، کوسه، عالياڻي يعني لغاري، هيڪلاڻي، کوراڻي رند، جت، ڊومبڪي، نوتي، هوتي، بلوچ قوم جو وڏو: جلال خان ولد فتح خان ولد مير مند ولد هارون ولد رند ولد رند آهي، ٻنهن جو ذڪر ڪيل آهي.

هن مخطوط جو خط صاف ناهي، گهڻا نالا ۽ حالات ناخوانده رهجي ويا آهن. ڪي سنڌي بيت جي فارسي خط ۾ لکيل آهن، اهي به پڙهڻ ۾ نٿا اچن. ڪي ڪوشش ڪري سگهن ٿا.

Marfat.com

مخطوط : سنڌي، تاريخ، ا- س- ٢-١٤ ; سائيز ٢٠×١٦ س م ; ص ٦٠ ; في صفحو سٽون ١٥ ; ڪاغذ ٿلهو حنائي، خط نسخ ۽ نستعليق آميز ; سن ١٢ مارچ ١٩٠٦ع .

٩٢٣٤١ ڪتاب زيب النساء

مصنف : قاضي محمد داؤد خلف حاجي حامد هيڊ ڪانسٽيبل .

ڪاتب : " " " .

آغاز : ديباچہ : هن ڪتاب لاجواب جي ناظرين قدردانن تي روشن هجي تہ مدت
کان هيءَ آرزو هئي تہ شهزادي زيب النساء جي سوانح عمري لکجي، ڇو
تہ سڄي هندستان جي قابل زالن جي فخر جو سرٽيفڪيٽ خاص بيگم
صاحبہ کي عطا ٿيل آهي، هيءَ ڳالهہ مسلم آهي تہ ههڙي عاقلہ، فاضلہ، شاعره
سڄي مغل گهراڻي ۾ اجتماع پيدا ڪانہ ٿي آهي نہ ڪا ٿيندي هن بيغم
جو ڪلام اهل علم جي مجلسن ۾ نهايت دل پسند آهي، هن شهزاديءَ
اڳيان وڏا وڏا شاعر جهڙوڪ صائب ايراني، ناصر سرهندي، غني ڪشميري
بهروز ، عاقل خان ، برهمن وغيره هميشه طفل مڪتب جي طرح عاجز
هوا الخ .

انجام : سندس وصيت موجب لاهور ۾ نئين ڪوٽ جي مقبره ۾ ان کي مدفون
ڪيائون، سندس وصيت هئي تہ منهنجي قبر غريبانہ وضع جي هجي ، گنبد
وغيره نہ ڪجو ڇو تہ هميشه هي بوت زبان تي جاري هئس :

اغنيا سازند گنبد از طلاؤ نقره زر ،
برسر گور غريبان گنبد گردون بس است .

معني : دنيا وارا ماڻهو سون ۽ چانديءَ جا گنبد ٺهرائين ٿا [illegible] پر غريبن
جي قبرن تي آسمان جو گنبد ڪافي آهي . والسلام . احقر داؤد مؤلف
ڪتاب. تاريخ ١٢ مارچ ١٩٠٦ع .

—

Marfat.com

ڪيفيت

هن مخطوط جو موضوع تاريخ آهي. هن ۾ زيب النساء ڌيءَ اورنگ زيب عالمگير جي حالات بابت بحث آهي. هيءَ شهزادي تاريخ ١٠ شوال ١٠٤٨هه جي، دل رس بانو بيگم دختر شاه نواز خان صفوي جي شڪم مان پيدا ٿي. زيب النساء جي طبيعت شاعري ڏانهن پيدائشي مائل هئي، عربي ۾ شعر چوائين پر ڪامياب نه ٿي. پوءِ پنهنجي مادري زبان فارسيءَ ۾ طبع آزمائي ڪرڻ لڳي. عالمگير جي دربار ۾ بهترين شاعر موجود هوندا هئا. شاعريءَ ۾ سندس استاد، ملا محمد باقر مجلسي اصفهاني جو ڏهٽو "محمد صالح" نالي باڪمال عالم شاعر هو. تاريخ ۾ ڪيئي ڪهاڻيون هن پارسا شهزادي بابت بيان ٿيل آهن مگر اهي سڀ روايتون، درايت کان دور ۽ ذهني عياشيون آهن. اَلشُّعَرآءُ يتبعهم الغاوون.

مخطوط: سنڌي، تاريخ، ا-س- ١٧٣، سائيز ١٠×١٦ س م؛ ص ٢٦١؛ في صفحو سٽون ١٨، ڪاغذ سفيد، خط نسخ معمولي، سن ؟.

ڪولمبس جي آتاڙي ٩٢٣٤٩

مؤلف : ؟.

ڪاتب : ؟.

آغاز : پورچوگال جي ماڻهن، جي نوان ملڪ ڳولي ڪڍيا تن جو ناماچار ٻڌي جيڪي ڌارين ملڪن جا ماڻهو سندن نوڪري ڪرڻ لاءِ موهجي آيا، تن ۾ هڪڙو شخص نالي "ڪرسٽوف ڪولن" هو جنهن کي ڪرسٽافر ڪولمبس ڪري سڏيندا هئا الخ.

انجام : ١٥٦٠ ۾ مئي مهيني جي ٢ تاريخ ٥٩ ورهين جي ڄمار ۾ ووليو ڊا شهر ۾ مري ويو جيئن هو پنهنجي حياتيءَ جي وقت ۾ پنهنجي بل همت ڪري مشهور ٿيو هو تيئن انتڪال [انتقال] وقت، سانت ۽ آرام ۾ هو ۽ جيئن پنهنجي جيئري سيڪنهن وقت پنهنجي ڌرم تي نهايت هوس تيئن پڇاڙيءَ ۾ پرميسر جو نالو ڪٿن ۾ هوس، پورو ٿيو.

Marfat.com

ڪيفيت

هن مخطوطي ۾ تاريخي مواد آهي. ڪولمبس هڪ مشهور سياح هو. گهڻو ڪري سامونڊي سفرن ۾ گذاريائين. ابن بطوطه به مشهور سيار هو جو چين ۾ وڃي داخل ٿيو هو. واسڪوڊي گاما، ناصر خسرو ايراني ۽ بيروني اهي سڀ سيار هئا. ڪولمبس زياده مشهور آهي، ان صاحب سمنڊ لتاڙي، ڪي جزيرا ڳوليا هٿ ڪيا ۽ زندگي خطري ۾ وڌائين.

هي مخطوطو ڪنهن هندو صاحب جو آهي، وري ڪنهن ٻئي صاحب هڪجي غلط لکڻيءَ کي سڌاريو آهي.

مخطوط: اردو، پنجابي مخلوط نظم، تاريخ ۽ سيرو سياحت مع بيطرة ا- س ٨٤-١ ؛ سائيز ٢٥×١٧ س م ؛ ص ٥٧، في صفحو سٽون ١٧ ؛ ڪاغذ سفيد، خط نستعليق منجهيل، سن : ؟.

٩٥٤ حالات چند صوبجات برصغير
شاه

مصنف : عبدالله شاه.

ڪاتب : " " ".

آغاز : فصل اول دربيان بهونريها اي بيجراني مو :

ڪرون ميں فصل اول مين بيان وه ڪه جو مشهور ڄهن سب بهونريان وه وه ماتيے در بے بهونر گهوڙے ڪے انگ، تو بدڪهنا نهين ڪوئي اوسے نيڪ و گربے پاس اس ڪے دوسري يار، توانڪے ڪا ... ڪر قصه اس ڪے زنهار اگر وه تين يا هين پانچ يا چار، تو سب ڪا حڪم ايڪ بے ... مغل ڪہتے هين ليڪن انڪو خوش، ...

انجام : احوال شهر پشور [پشاور] :

ڪرو دوستي نون پشوري ... بهي افغان اسي ملڪ ڪے خوشحال نهين اس ملڪ مين نشان رحم ... عام اس شهر مين بے حد سے ڪثير، بهي ... وقوفون ڪے ... سب امور

Marfat.com

ڪيفيت

هن مخطوط جو پڙهڻ تمام ڏکيو آهي، هن ڪري جو سندس خط منجهيل ۽ برو آهي ۽ عبارت اردو پنجابي گڏيل اٿس. هن جي اول ۽ آخر ۾ زائد ڳالهيون آهن، البت منجهس ٻه ڳالهيون مقصد جون آهن. آخر ۾ مصنف پنهنجي سير ۽ سياحت جو ذڪر ڪيو آهي. اهو، سياح ۽ حڪيم هو جنهن افغانستان، ايران، پنجاب، سنڌ، هند، گجرات، ڪڇ، مڪران، ڪلات، پشاور، پالن پور ۽ راڌن پور اهي شهر ۽ ڳوٺ ڏٺا آهن ۽ انهي جي رهاڪن بابت پنهنجا تاثرات ٻڌايا آهن. سنڌين ۽ پٺاڻن کي گهڻو ڳالهايو اٿس ۽ بلوچن کي به ڪونه بخشيو اٿس، ان ڪري هن مخطوط جو نالو "حالات چند صوبجات برصغير" مناسب آهي. مخطوط جي شروع ۾ گهوڙن جي رنگن، بيمارين، عيبن، خوبين ۽ انهن جي عمر بابت گهڻو ذڪر ڪيو اٿس، ان ڪري مون هن مخطوط کي بيطره [چوپاين جو معالج] جي فن ۾ به شمار ڪيو آهي. مصنف بيطار سان گڏ سيار به آهي. گهوڙن جا عيب ثواب، خوبيون ۽ خرابيون ۽ انهن جا علاج به لکيا اٿس. گهوڙن جي بدن تي جي ڀونريون هونديون آهن، تن کي ڪي نحس ڄاڻندا آهن ته ڪي سعد. فصل اول ۾ انهن ڀونرين جو بحث آهي، اهي ڀونريون انسانن جي بدن تي به نمودار ٿينديون آهن. بهرحال مخطوط جي پڙهڻي ڏکي آهي. هن جو ماحصل آهي "بطيره" ۽ سياحت.

—

Marfat.com

مخطوط : فارسي، منظوم، تاريخ، ادب، ا - س - ١٧٥ ، سائيز : ٢٠×١٤ س م ؛ ص ٢٨١، في صفحو سٽون ١٥؛ ڪاغذ سفيد ٿلهو، خط نستعليق؛ سن : ؟ .

١٥٤ بوستان

مصنف : الشيخ الاجل" مصلح الدين شيرازي .

ڪاتب : ؟ .

آغاز : بنام خداوند جان آفرين، حڪيم سخن برزبان آفرين الخ .

انجام : شندم ڪه مستي زتاب نبيد، بمقصورهٔ عابدی در دويد الخ .

ڪيفيت

هي مخطوطو فارسي تاليف الشيخ الاجل" سعدي شيرازي جو مشهور و معروف آهي. هي تمام وڏو شاعر، حڪيم، عالم، عاقل، سياح ۽ سيار هو. پنهنجي تصنيف منيف "وستان" ۾ چيو اٿس ته هو ڀارت ۾ سن ٦٥٦ هه ۾ آيو هو ۽ "سومنات مندر" واقع جهوناڳڙ ۾ رهيو هو. فرمائي ٿو :

بتے ديدم ازعاج د ر سومنات، مرصع چودر جاهليت منات .

اتي پوڄارين کي چيائين "حي جمادے پرستد چرا ؟ . اهو ٻڌي اتي جا پوڄاري مٿس بگڙي ويا. جڏهن ڏٺائين ته مار ٿو کيان ته يڪدم رنگ بدلائي صنم جو پرستار ۽ دست بوس ٿي، اهڙو ته نمائشي پوڄاري ٿيو جو انهن کان به وڌي ويو. چوي ٿو: "بتقليد ڪافر شدم چند روز". قصه ڪوتاه ته هڪ دفعي تنهائيءَ ۾ مندر جي گوشه گوشه ۾ گشت ڪندي هڪ برهمڻ ڏٺائين جو هڪ رسي هٿ ۾ جهليو ويٺو هو ته جيئن وقت تي ڇڪي ته بت هٿ مٿي ڪئي. اهو راز جڏهن مٿس منڪشف ... برهمڻ شرم کان اتي پڳو، سعدي انجي پويان ڀيو ۽ اتي جي ... جهنم رسيد ڪري پوءِ پاڻ به فرار ٿيو .

Marfat.com

مخطوط : فارسي ، تاريخ ، ا - س - ١٢٦ ; سائيز ٣٠×١٩ س م ; ص ١٥٤ ، في صفحو سٽون ٢٧ ; ڪاغذ ديسي ٿلهو حنائي تمام ضعيف ، خط نستعليق پيچيده ، پڙهڻ ۾ سخت دشوار ; سن : ٣٠ آڪٽوبر ١٩٠٠ع مطابق ٥ رجب ١٣١٨هه .

١٥٥ درخواستن ۽ عريضن جو مجموعو

گڏ ڪندڙ ۽ اڪندڙ : انگريزي دور حڪومت ۾ رهندڙ رعايا جيون ان وقت جي انگريز حاڪمن ڏانهن لکيل درخواستون پيچيده ۽ شڪسته .

آغاز : خبر تاڪرافي : صبح ٣ ژانويه :

شب گذشته اعلي حضرت بادشاه انگلستان انقلاب داشتند از حيثيات ديگر مزاج مبارڪ شان بحالت سابق ست. تاپک درجه قوت ايشان را نگاه داري کرده اند و حال آنکه اثر بهبودي در حال ايشان پيدا نشده ست. علائم مرض اسباب نگراني ست الخ .

انجام : خلاصه عرض اخلاص مي شود خدمت تمام دوستان برسانيد. اهل خانه متعلقان را عرض بندگي برسانيد . حاجي محمد طاهر را عرض سلام ابلاغ فرمائيد. جناب حاجي .... احمد را .... حاجي سلطان. حاجي مرجان فيروز کلا را سلام رسانيد . حاجي کاظم . حاجي ايوب .

ڪيفيت

هي مخطوطو فارسي زبان ۾ درخواستن ۽ عريضن تي مشتمل آهي . هن ۾ ڪي تاريخي ڳالهيون آهن. انگريز آفيسرن ڏانهن لکيل درخواستون ۽ شڪايتون درج آهن. هڪ درخواست ۾ چوريءَ جي شڪايت ٿيل آهي، هن ۾ ڪن هندن جون هندو رسم الخط ۾ صحيحون به ملن ٿيون.

صفحه اول تي شاه انگلستان جي بيماريءَ بابت بذريعه تار صبح ۽ شام احوال ڏنل آهي. انگريز حاڪمن جا نالا به آهن. بوشهر ۽ بندر لنگه جو ذڪر آهي، اهي شهر ايران ۾ آهن. هڪ انگريز آفيسر ”باليوز“ جو تذڪرو ڪيئي دفعه آيل آهي. ١٥١ ۽ ١٥٢ صفحن تي ١٢ مهرون لڳل آهن. جن مان ڪي مستطيل ڪي مربع ته ڪي بيضوي شڪل جون آهن. خط اگرچه شڪسته ۽ پڙهڻ ۾ مشڪل آهي پر خوبصورت ۽ ديده زيب آهي، اهڙي لکائي هن دور ۾ پڙهڻ دشوارتر آهي.

Marfat.com

مخطوط : فارسي، تاريخ، ا- س- ١٧٧، سائيز ٢٠×١٦ س م، ص ١٣، في صفحو سٽون ١٠؛ ڪاغذ سفيد، خط نستعليق، سن : ١٢ ذوالقعده ١٣٥٠ھ، مطابق ٢٠ مارچ ١٩٣٢ع.

٩٥٤٤٩١٨

تخليص چچ نامه

[ضميمه ذڪر حڪام سنده خاندان عباسي، مشهور ڪلهوڙه وامارت خاندان ٽالپران]

مصنف : ؟.

ڪاتب : محمد حسين نائب ماستر هاءِ اسڪول لاڙڪاڻه.

آغاز : تخليص چچ نامه ڪه ترجمه ڪتاب عربي ست ڪه مردم عرب آنرا در وقت فتح سنده تصنيف ڪرده اند الخ.

اختتام : تاريخ بيست پنجم ماه رمضان المبارڪ سنه ١٣١١ھ احد عشر ثلث مائه بعد الف هجري. مرحوم علي مراد خان غفرالله له در شهر خيرپور بدار مالڪ ارواح سپرد و نعش مبارڪ او بجانب ڪربلا معلي براي تدفين روانه نمودند. تاريخ غره شوال سنه ١٣١١ھ احد عشر ثلث مائه بعد الالف هجري هزهائينس والا شان مير ميان فيض محمد خان بر مسند امارت موروثي پدر مرحوم والي رياست خيرپور جلوس فرمود.

ڪيفيت

هن مخطوط جو موضوع تاريخ آهي. هي اصل عربي زبان ۾ هو، پوءِ سنڌي ۽ فارسيءَ ۾ آندو ويو. اصل عربي نسخو ناياب آهي، ڪاش! جو اهو اصل دستياب ٿئي ها. هن ۾ بلڪل مختصر تاريخ آهي. لکيو ٿو ته: سنڌ جي حڪمرانن مان راءِ سهيرش نالي [illegible] هو، هن جو ملڪ تمام وسيع هو، ڪيچ مڪران به سندس قلمرو ۾ داخل [illegible]

هڪ دفعي نيمروز جي بادشاه جي فوج ڪيچ مڪران [illegible] راءِ سهيرش کي هن واقعي جي خبر پئي ته لشڪر وٺي [illegible] روانو [illegible]، نيمروز جي بادشاه به جنگي تياريون ڪيون، طرفين ۾ سخت ويڙهه [illegible]، راءِ سهيرش [illegible] فوج شڪست کاڌي، راءِ سهيرش کي ڳچيءَ ۾ هڪ تير لڳو ۽ اهو مري ويو. شاهه نيمروز جي فوج راءِ سهيرش جي لشڪر کي لٽي ڦري هلي وئي. سنڌي فوج الور ۾ [illegible]

Marfat.com

راءِ سهيرش جي پٽ رائي ساهسيءَ کي اتفاق راءِ سان تخت تي وهاريو.

رائي ساهسي حڪم ڪيو ته ڇهه قلعا تيار ڪيا وڃن، الور، سيوستان، اڇ، ماٿيلو، ماٿو ۽ سيو. ان وقت هڪ برهمڻ ڇچ بن سيلاج، جو گهڻن ئي خوبين جو مالڪ هو سو اچي رائي ساهسي جو منشي ٿيو ۽ آخر رائي ساهسي ملڪ جون واڳون ڇچ جي حوالي ڪري پاڻ داد عيش ۽ عشرت ڏيڻ لڳو.

ڇچ جو اقبال وڌيو جو راءِ ساهسي جي راڻي سوهند ٻائي ڇچ تي موهت ٿي پئي ۽ راءِ ساهسيءَ کي زهر ڏئي ختم ڪري ڇڏيائين. راءِ ساهسي لاولد هو، نتيجو هي ٿيو جو ڇچ تاج ۽ تخت جو مالڪ بڻيو ۽ راڻي سندس منڪوحه ٿي. اي محبت عجب آثار نمايان ڪردي.

ڇچ کي ٻه پٽ ٿيا هڪ راجا ڏاهر ۽ ٻيو ڏهر شين. انهيءَ وقت محمد بن قاسم ثقفي اچي سنڌ فتح ڪئي. اهو واقعو ماه رمضان سن ۹۳هه ۾ ٿيو.

هن ڪتاب پوءِ مخطوط ۾ سنڌ جي حاڪمن عباسين ڪلهوڙن ۽ ٽالپرن جو ذڪر آهي. هن مخطوط جي آخر ۾ هي عبارت آهي:

تمام شد تاريخ ۱۲ ذوالقعد سنه ۱۳۵۰هه مطابق تاريخ ۲۰ مارچ ۹۳۲ ع. منقول شده از ڪتاب محمد احسان ڪهر.

بحسب الفرمائش ديوان ارجن سنگهه آڏواني.

نويسنده محمد حسين اسٽنٽ ماستر هاءِ سڪول لاڙڪاڻه.

مخطوط: فارسي، مع ترجمه سنڌي، تاريخ، ا- س- ۱۷۸؛ سائيز ۳۲×۲۳ س م؛ ص ۱۴، في صفحو سٽون ۱۶؛ ڪاغذ حنائي ۽ سفيد، خط نستعليق معمولي؛ سن: ۵-۱۲-۱۹۷۳ع.

۹۵۴۴۹۱۸ تعلقو فيض گنج جي مخزن جي سنڌن جا نقل

عطيه از: پروفيسر عطا محمد حامي.

ڪاتب: " " ".

Marfat.com

آغاز : تفصيل مايل سندن جي نقلن جو :

فقير در محمد هيسباڻي کان مايل سندن جا نقل ۳ عدد الخ .

انجام : آفرين نامو . نالي عزت مآب پير سيد امير علي شاه ولد اڪري تعلقه فيض گنج .

ڪيفيت

هن مخطوط ۾ ٻه پروانا آهن . هڪ پروانو مير علي مراد خان ٽالپر جو ، حاجي خير محمد کي عطا ڪيل آهي، ڪيس کي رعايتون ڏنل آهن . ۽ ٻيو پروانو مير فيض محمد ٽالپر جي طرفان خير محمد ۽ غلام حيدر فقيرن کان ڍل نه وٺڻ ۽ انهن تي ڇيڙ معاف هئڻ بابت حڪم صادر ٿيل آهي . پڻ ٽيون پروانو به مير فيض محمد ٽالپر طرفان لکيل آهي . هڪ نسب نامه سيد غضنفر علي جو به درج آهي ۽ پڻ سيد امير علي شاه جي نسب جو شجره ۱۲ صفحن تي ڏنل آهي . هڪ آفرين نامه پير ڏنل شاه ولد اڪري تعلقه فيض گنج کي عطا ڪيل آهي .

وري سيد امير علي شاه پٽ ابراهيم شاه کي ڪرسيءَ جو پروانو عطا ڪيل آهي . اهي سڀ اصل پنهنجي جڳهه تي محفوظ آهن، انهن جا نقل سنڌي ترجمه سان پروفيسر عطا محمد حامي حاصل ڪري بطور عطيه ڏنا آهن .

مخطوط : فارسي، مع ترجمه سنڌي ، تاريخ ا . س . ۹ - ۱ ، سائيز : ۳۲ × ۲۳ س م ؛ ص ۲۳، في صفحو سٽون ۱۲؛ ڪاغذ سفيد ۽ دڪاني، خط نستعليق؛ سادو ؛ سنه ۱۲۲۳ هه ۽ ٻيون مختلف تاريخون ۽ مهينا .

۹۵۴۴۹۱۸ نقول اسناد فقير مراد علي شر شر .

جمع ڪندڙ : فقير مراد علي شر .

Marfat.com

كاتب : رياست خيرپور ميرس جا مختلف محرّر ۽ منشي.

آغاز : كار پردا زان حال و استقبال سركار عالي متعالي والا كلان بدانند درين وقت اخوي عزيزي قائم شر در حضور انور بعرض رسانيدكه قطعات زمين واقعه برتلي مكان شر چنانچه مكان ساميتيه وكنبره، جوهر ماكهه وهر دو كناره ديه سيري ازكناركنبر سوكهرو برائي آبادي فصل خريف سنه ١٢٢٧ه مرحمت گردد تا آبادي كرده آيد الخ.

انجام : انهي صورت ۾ موجب استدعاء فقير صاحبن مٿين جي مهرباني روءِ اڳين شرح بحال رکي لکجي ٿو ته موجب دستور گذريل هميشه جي سٽن نارن جي آبادي اولاد مرحوم غلام حيدر فقير شر جي تان تڪليف چيڙ بيگار يا انجي نقدي عوض في ايڪڙ تي هڪ روپيه جي معاف چاڙي ان لاءِ تڪليف نه ڏيندا باقي لوازمه، حقابو ۽ حصه‌گاه ڪڙب جو نئين انتظام رياست جي دستور موجب وصول ڪجي جو هن پروانه جي آڌار تي بحال ٿيندو فقط تاريخ ١٩ مهينو آگسٽ سنه ١٩٣٣ع.

اصل تي صحيح مير علي نواز صاحب حضور سركار هزهائينس والي رياست.

ڪيفيت

سنڌ ۾ رياست خيرپور ميرس قبل از وجود پاڪستان موجود هئي، ان رياست جا والي هرهڪ مير سهراب خان، مير رستم خان، مير علي مراد خان، مير علي نواز خان، مير امام بخش خان ۽ ٻيا ٿي گذريا آهن. مير رستم خان ۽ ٻين صاحبن جا فرمان ان وقت فارسي زبان ۾ جاري ڪيا ويندا هئا. انگريزي ٻولي اچا ابتدائي دور ۾ هئي. هن مخطوط ۾ چند فرمان مختلف مير صاحبن جا درج ٿيل آهن، جي واليان رياست خيرپور جا جاري ڪيل آهن. شر بلوچن کي معافيون ڏنل آهن، انهن مان جن کي نوازيو ويو هو سي هي صاحب آهن: فقير ميان مراد علي، غلام حسين فقير شر، جهلم شر ۽ قائم شر.

هڪ عريضه ۾ لکيل آهي ته: گذريل دستور موجب سٽن نارن جي آبادي، چيڙ ۽ بيگار جي معافي ڏني وڃي ۽ مختياركار مير واه کي اهڙا حڪم ڏنا وڃن ته ان تي عمل ڪري. اهڙي قسم جون درخواستون ۽ حڪم نامه مختلف واليان رياست مذكور جا شر

Marfat.com

ون وٽ هئا جن کي اهي پيش ڪري اڳوڻا اجازت نامه ورتا ويا ۽ عمل ڪرايو ويو
يا مير صاحبن به اهڙا پروانا جائز رکيا.

هن مخطوطه ۾ رڳو اهڙيون درخواستون ۽ عريضا فارسيءَ ۾ آهن، فارسي، سنڌيءَ
۽ مخلوط آهي. فارسي درخواستن جو ترجمو سنڌيءَ ۾ ڏنل آهي. نقول اسناد کان سواءِ
ر هڪ شجرو به درج آهي جو حضرت آدم ؏ کان وٺي زمانه حال تائين مذڪور آهي.
ڀڻي شيون پروفيسر "عطا محمد حامي" کان مليل آهن. نقول اسناد ٢٣ صفحن تي ۽
ڏ ۽ ١٧ صفحن تي لکيل آهي.

طوطه: فارسي، سنڌي ترجمي سان؛ تاريخ، ا-س-١٨٠، سائيز ٣٠×٢٣ س م؛ ص ٣٣؛
صفحو سٽون ٩؛ ڪاغذ سفيد، ۽ نامي، خط نستعليق سادو؛ سن: ٥-١٢-١٩٦٢ع.

١٨ ٩٥٤٤٩ نقول اسناد معززان تعلقه ڪوٽ ڏيجي حادي

عطيه از: پروفيسر عطا محمد حامي.

ڪاتب ۽ ناقل: " " " .

آغاز: ڪار دار زميندار بسياري .... چون مجاوران درگاه ادهم سلطان را پروانجات
معافي چيزها بيڪار شڪار بهر حضرت مغفرت نشان، جنت مڪان جناب
مير صاحب ڪلان عليه الرحمة حضرت بندگان سرڪار عالي متعالي دام
اقباله دردست مي باشند لازم ڪه مطابق پروانجات بعمل آورده بابت چيزها
بحال مزاحم و مڪلف نشوند. ١٠- ماه ذي قعده ١٢٠٣هه.

انجام: وَ قَدْ وَقَعَ هذا الحڪم في التاريخ عشر ذي الحجة الحرام ..

ڪيفيت

هي تاريخي مخطوطو نهايت اهم واقعات تي مشتمل آهي. هن ۾ خيرپور ميرس جي
اڪثر مير صاحبن جي طرفان عطا ڪيل پروانن جا نقل درج آهن. پروانا سڀ فارسي زبان
۾ آهن. انهن پروانن جا سنڌيءَ ۾ ترجما به ڏنل آهن. هن مجموعي ۾ مير فيض محمد جي

Marfat.com

پروانو آهي. اهڙيءَ طرح ميان سرفراز عباسي، مير مراد علي خان ٽالپر، مير علي مراد خان ڪربلائي جا مختلف ماڻهن کي عطا ڪيل پروانا درج آهن.

آخر ۾ صفحي ۴۲ تي شرعي فيصلو ڏنل آهي ته ديه لياري، راڄپاري ۽ خانپور جي زمينن جي ملڪيت تي ڏاريجن پنهنجو حق ڏيکاريو آهي، پوءِ قسم تي انهن ديهن جي زمينن تي ڪانڌڙن جو حق ثابت ٿيو ۽ ڏاريجا لادعويٰ ٿيا. پڇاڙيءَ ۾ ڪانڌڙن جي حق ۾ فيصلو ڏنو ويو ۽ لکيل آهي ته: وَقد وَقع هذا الحکم في التاريخ عشر ذي الحج الحرام سنه ۱۱۸_ هه.

مخطوط: فارسي مع ترجمه سنڌي؛ تاريخ، ا-س ۱۸۱؛ سائيز ۳۴×۲۲ س م؛ ص ۱۴۶، في صفحو سٽون ۱۱؛ ڪاغذ سفيد ۽ ناسي، خط نستعليق سادو؛ سن: د ۱۲-۳-۱۹۶۷ع

نقول اسناد معززان تعلقه گنبت ۹۵۴۶۹۱۸

حامي

عطيه : پروفيسر عطا محمد حامي.

ڪاتب ۽ ناقل : " " .

آغاز : تفصيل، ماليل پروانن ۽ سندن جي نقلن جو الخ.

انجام : آخر ۾ هڪ مسودو انگريزيءَ ۾ ٽائيپ ٿيل.

ڪيفيت

هي مخطوطو تمام اهم چيز آهي، تاريخ جو مجسم پيڪر آهي. هن ۾ مختلف بادشاهن ۽ اميرن جا پروانا ۽ احڪام درج آهن. پڻ ڪي شجرا به آهن. درگاه ڪهڙا شريف جي سجاده نشينن جا شجرا، سادات لڪياري ۽ جيندو وڏو مقيم درازا شريف جو شجرو به آهي. بادشاه احمد شاه، تيمور شاه، شاه زمان، محمود شاه ۽ شاه شجاع الملڪ جي پاران ڏنل پروانا گهڻي انداز ۾ مع ترجمه سنڌي آيل آهن.

Marfat.com

عباسي خاندان جي بادشاهن، جهڙوڪ عبدالنبي عباسي، مِيان نور محمد عباسي ۽ مير مراد علي خان، مير فتح علي خان ۽ ٻين جا پروانا ۽ فرمان عطا ڪيل سنڌي ترجمي ذيل آهن. اهي سڀ پروانا تاريخ سميت لکيل آهن. انهن پروانن ۾ ڏيڻ جون معافيون، رکڻ جي اجازت ۽ يوميه ملڻ جون موڪلون درج آهن. ڪن درويشن ۽ بزرگن کي جيندو وڏو ۽ يوسف فقير ۽ ٻين کي جاگيرون عطا ڪيل جون سندون آهن.

مخطوطو: سنڌي، تاريخ، ا-س ١٨٢، سائيز ٣١×٢٢ س م؛ ص ، في صفحو سٽون ٨؛ ڪاغذ حنائي ۽ سفيد، خط نستعليق، سن ٥-١٢-١٩٣٠ع.

٩٥٤٤٩١٨ نقول اسناد معززان تعلقہ نارو حامي

عطيه : پروفيسر عطا محمد حامي.

ڪاتب : ؟.

آغاز : انتقال وڏيره پيربخش ولد موجز سڪنه تعلقه ناره

(١) پيربخش ڳاهي ڪان ملپل سنڌن حا نقل ۽ عدد الخ.

انجام : اصل تي صحيح انگريزيءَ ۾ وزير صاحب بهادر رياست خيرپور ...

ڪيفيت

هي مختصر مخطوطو تاريخي آهي. هن ۾ ٻه پروانا آهن.

(١) پروانو مير علي نواز خان ٽالپر جو آهي، اهو پروانو ... نالي ٦٣ ٽڪرن جي زميداري، ڪرسيءَ جي اعزاز ۽ ... آهي.

(٢) آفرين نامو آهي جو وزير صاحب بهادر، وڏيري پيربخش کي عطا ... هن، سرڪاري ڪمن ۾ حڪومت جي مدد ڪندي هئي. اهي يادگار ... ٿيل آهن.

Marfat.com

مخطوطو: اردو تاريخ، ا- س- ١٨٣- سائيز ٢١×١٧ س م؛ ص ٤٢؛ في صفح
سٽون ٢٩؛ ڪاغذ ديسي حنائي، خط نستعليق سادو؛ سن ٢٤ رمضان المبارڪ ١٣٧٣
مطابق ٢٤ مئي ١٩٥٤ع.

تاريخ سنڌ ٩٥٤٤٩١٨
ندوي
[حصہ اول]

مصنف : سيد ابو ظفر ندوي.

ڪاتب : حڪيم سيد عمر شاه سيتّار.

آغاز : مقدمہ .... سندھ کا بيان .... سندھ نام رکھنے کا سبب. آريہ قوم سے
سندھ کے پرانے باشندے اس ملک کو کيا کہتے تھے؟ ابھي تک تا
کي زبان اس بيان کے متعلق خاموش ھے- آريہ قوم نے جب سندھ
وادی میں قدم رکھا تو اس کا نام سندھو رکھا الخ.

انجام : لوکنت احمعت القرار لوطئت انات اعدت للوغي و ذکور- و ماد
خليل السکا سلک ارضنا- ولاکان من يملک علي امير ولاکنت
المزوني تابعاً- فيالک دهر بالکرام عثور- جمڪڏهن آئون ثابت
کان کم ونان ها ته اهي زالون ۽ مرد. الخ.

ڪيفيت

هي تاريخي مخطوط آهي. اسانجي ديس "سنڌ" بابت هن ۾ قابل قدر معلو
آهن. هي مخطوطو هڪ غير سنڌيءَ جناب سيد ابو ظفر صاحب ندويءَ جو تيار ڪيل

Marfat.com

مخطوط : سنڌي ، تاريخ، ا-س-۱۸۴، سائيز ۲۲×۱۸ س م؛ ص ۱۶۰ ؛ في صفحو سٽون ۳۴ ؛ ڪاغذ سفيد ، ليڪن وارو، خط : نستعليق معمولي ؛ سن : ۲۴ مئي ۱۹۵۴ع مطابق ۲۰ رمضان ۱۳۷۳ھ .

۹۵۴۶۹۱۸ تاريخ سنڌ ندوي

مصنف : مولانا سيد ابو ظفر صاحب ندوي .

ڪاتب ۽ مترجم : حڪيم سيد عمر شاه سيار رٽائرڊ انسپيڪٽر ايگري ڪلچر ڪوٽڙي .

آغاز : ديباچو : انگريزن اسلامي هند جون جيڪي تاريخون لکيون آهن سي سياست جي غرض کان تمام خالي نہ آهن. سندن مقصد هندو مسلمانن ۾ نفرت پيدا ڪرڻ ، مسلمانن جي دلين ۾ سندن نامور اڳوڻن بزرگن ۽ شاندار ماضيءَ جي وقعت گھٽائڻ ۽ پنهنجي حڪومت جي عظمت ۽ برتريءَ جو نقشو ڄمائڻ هو - الخ .

انجام : آخر ۾ جن ڪتابن مان هن ڪتاب "تاريخ سنڌ" لاءِ مدد ورتي ويئي آهي تن جا نالا عربي، فارسي، اردو ۽ گجراتي ۾ آهن، اهي جملہ ... ڪتابن جي فهرست ذيل آهي .

ڪيفيت

هي مخطوطو سنڌ جي تاريخ جو گنجينو آهي . هن ۾ سنڌ جا تمام ڪهڻا احوال ...لم بند ڪيل آهن . شروع ۾ مضمونن جي فهرست ۽ صفحن تي مشتمل آهي . هي نسخو ...جنهن تيار ڪيو آهي، تنهن سنڌ جي تمام ڪهڻي خدمت ڪئي آهي . هن ۾ سنڌ ... الي رکڻ جو بيان بہ آهي . ۽ بہ سنڌ جي هر چيز تفصيل سان بيان ... سنڌ جا چشما، جزيرا، راهون، بندرگاه، جبل ، سنڌ جي آمدني ۽ ... سنڌ جو دريا ۽ ...ن جون شاخون، سنڌ جي قديم ديگهہ ۽ وڪر ، ... ، ... ، ... ، موسم ، جانور ، ...ڪي ورهاست، سنڌ جون حدون، اسلام کان اڳ سنڌ جو قديم نقشو، سنڌ جا شهر، شاعر ۽ عالم .

Marfat.com

هي ڪتاب تمام ڪارائتو آهي، مصنف جي هي خدمت قابل داد آهي. ضرور هي ڪتاب اردو زبان ۾ هوندو، جنهن کي حڪيم عمر شاه ترجمو ڪري سنڌيءَ ۾ ڪيو، تنهن ڪري شاه صاحب موصوف به ستائش جو لائق آهي.

جن ڪتابن مان هن ڪتاب تيار ڪرڻ ۾ مدد ورتي ويئي آهي، پڇاڙيءَ ۾ انهن جا نالا به ڏنل آهن، جي ڪل ٦٧ ڪتاب آهن. اهي عربي، فارسي، اردو ۽ گجراتي ڪتاب آهن. بهتر ٿيندو جو، هن سنڌي ڪتاب کي زيور طبع سان سينگاريو وڃي.

مخطوطو: سنڌي، سياست، تاريخ، ا- س- ١٨٥، سائيز ٢٢×١٤ س م؛ ص ٤٠٣؛ ٽي صفحو سٽون ١٤؛ ڪاغذ سفيد، خط نسخ عمدو؛ سن ١٩٦٣ع.

٩٥٤٢٩١٨ سنڌ ۾ انگريزي حڪومت جو دور
بدوي

[حصو ٻيو] ١٨٤٢ کان ١٨٤٣ع تائين

مصنف: لطف الله بدوي فيلوان سنڌي، سنڌ يونيورسٽي.

ڪاتب: لطف بدوي.

آغاز: باب (١) افغانستان ۾ انگريزن جي تباهي. سنڌ ۾ مير نصير خان جي حڪومت جو چراغ جهلڪي ته اڃا ۾ رهيو هو. مگر هائي هڪ اهڙو طوفان اچڻ وارو هو، جنهن جي مدافعت ۾ ٿوري ٿي بي پرواهي ان کي هميشه لاءِ وسائي ٿي سگهي. افغانستان ۾ انگريزي فتوحات جنهن زور شور سان آئي، انجي ڪاميابيءَ کي ڏسي، برٽش گورنمنٽ جا سڀئي پرزا، ڪلڪتي کان وٺي لنڊن تائين خوشيءَ ۾ نه ٿي ماپيا. شاه شجاع کي پنهنجي غير معمولي ٿي ناز هو. انگريزي سنگينن ۽ گولين، جنگجو پٺاڻن کي خاموش ڪري ڇڏيو هو، هر طرف سڪون ۽ خاموشي ٿي نظر آئي مگر حقيقت ۾ ائين نه هو. انگريزي حڪومت جي خلاف افغانن جي دل ۾ غم ۽ غصي جو

Marfat.com

جذبو اندرئي اندر زور وٺي رهيو هو. دوست محمد جي گرفتاري سندس متعلقين جي دلين ۾ نفرت ڪي پئي آپاريو ۽ هنن انتقامي ڪاروائي لاءِ پئي ٿي سوچيو- الخ.

انجام : هن حقيقت ڪي پڌڻ ڪان پوءِ، فريئر هڪدم پنهنجي گاڏيءَ ڪي تيار ڪرڻ جو حڪم ڏنو ۽ ٿوري وقفي ڪان پوءِ فريئر، گولڊ سمٿ ۽ جان آرٿر گاڏيءَ ۾- الخ.

ڪيفيت

هن مخطوط جو موضوع تاريخ آهي. هن ۾ خاص سنڌ جي تاريخ اڪيلي آهي. هن ۾ ٢٠ باب آهن، هرهڪ باب جي سرخي هن طرح آهي: باب اول افغانستان ۾ انگريزن جي تباهي، باب (٢) تباهيءَ ڪان پوءِ جلال آباد ڪان اڪبر خان جي واپسي، باب (٣) لارڊ ايلنبرو ١٨٤٢-١٨٤٤ع، باب (٤) سنڌ افغانستان جي لڙائين وقت، باب (٥) پرآمن دور، باب (٦) آئوٽرام جون سنڌ ۾ سرگرميون، باب (٧) آئوٽرام سنڌ ۽ بلوچستان جو ايجنٽ، باب (٨) سر چارلس نيپيئر جي سنڌ ۾ مقرري، باب (٩) سر چارلس نيپيئر جون سياسي ڪيڏون باب (١٠) نوان عهدناما، باب (١١) مير رستم خان ڪوٽ ڏيجي ڏانهن، باب (١٢) امام گڙهه، باب (١٣) آخري ڳالهيون، باب (١٤) انگريزي ريزيڊنسيءَ تي حملو، باب (١٥) مياڻيءَ جي جنگ، باب (١٦) مياڻيءَ ڪان پوءِ، باب (١٧) ڪراچي اتر سنڌ جون حالتون، باب (١٨) دٻي جي لڙائي، باب (١٩) ميرن جي شڪست جا اسباب، باب (٢٠) انگريز آفيسرن جا خطوط. حصو ٻيو: سنڌ ۾ انگريزي حڪومت جو دور، سر چارلس نيپيئر (گورنر)، باب (١) سرچارلس نيپيئر سنڌ جو گورنر، باب (٢) مير صاحبن جو سنڌ مان اخراج، باب (٣) نئون انتظام، باب (٤) بلوچستان جو معاملو، باب (٥) غدارن سان سلوڪ، باب (٦) سنڌ جو معاملو انگلنڊ ۾، باب (٧) گورنر جو پويون دور.

سنڌ ۾ ڪمشنرن جو دور سن ١٨٤٧ ڪان ١٩٣- تائين: باب (١) رابرٽ ڪيٿ پرنگل: ١٨٤٧-١٨٥٠ع (٢) سر بارٽل فريئر. باب (٣) اسٽنٽ ڪرنل جان جيڪب جو ائڪٽنگ ڪمشنر.

سر بارٽل فريئر ٻيو دفعو ١٨٥٩-١٨٥١ع.

بلوو ١٨٥٧ع. سنڌ ۾ غدر جي ابتدا. اهو آهي هن مخطوط جو اندروني مضمون مخطوط جو انجام نا تمام آهي. هي تاريخي مخطوطو ڪافي معلومات سان ڀريل آهي. هن جو خط مٺو ۽ خوشنما آهي.

Marfat.com

ضميمون الف

مخطوط : سنڌي، فارسي ۽ پنجابي ؛ طب قديم ؛ س م ؛ ١٨٦ ؛ سائيز ٢٣×١٦ ص ٤١٢، في صفحو سٽون ٣٠ ؛ ڪاغذ سفيد، خط نستعليق سادو ؛ سن ١٧ ذوالقعده ١٢٨٦ هه.

٦١٠ آئينهء نبض ۽ ڪليد حڪمت
مرزا

مصنف : سيد نورالحسن و مرزا احمد اختر.

ڪاتب : سيد عمر شاه.

آغاز : بڇهنانگ ٣ دڪ، زهر ڪچلو ٣ دڪا، عاقر قرحو ٣ دڪا، تخم دانورو ٣ دڪا، جاڻ خراساني ٤ ماسه - الخ.

انجام : [ص ٤١٢ تي] تمام شد ڪتاب "لذت‌السنا" بتاريخ ١٧ ماه ذوالقعده سنه ١٢٨٦ هه.

ڪيفيت

هن ۾ ٻه مخطوطا آهن : (١) آئينهء نبض (٢) ڪليد حڪمت. آئينهء نبض مخطوطو اردوءَ ۾ صفحه ١٧٧ تائين لکيل جنهن جو مصنف سيد نورالحسن آهي. شايد هي ڇپيل به آهي. ۽ ڪليد حڪمت، جنهن جو مصنف شاهزاد و مرزا احمد اختر آهي، هي به اردوءَ ۾ آهي.

هن مجموعه جو جمع ڪندڙ سيد عمر شاه آهي. هي مختلف شين جو مڪسچر آهي ۽ ٻوليون به مختلف اٿس: فارسي، سنڌي، پنجابي، نثر ۽ نظم سڀ تي مشتمل آهي آئينهء نبض به دفعا لکيل آهي. پهريون ١٧٧ ص تائين ۽ ٻيو ٢٢٢ صفحه تائين آهي. هن ۾ عبدالستار سنڌي متعلم طبيه ڪالج دهلي جو نالو به آيل آهي.

Marfat.com

مخطوطہ : عربي ؛ طب، س م ، ١٨٧ سائيز ٢٠×١٤ ص ٨٢ ، في صفحو سٽون ١٧ ؛ ڪاغذ : ديسي حنائي ، خط نستعليق ، سٺو ؛ سن : ؟ .

٦١٠ أصول التركيب
سمرقندي

مصنف : نجيب الدين سمرقندي .

ڪاتب : ؟ .

آغاز : ڪيفية مع الذي دونہ فيها فيجتمع منها مزاج مقاوم لذالک المزاج الردي_ الخ.

انجام : تمّ" أصول التركيب لِلشيخ إنجيب الدين محمد بن علي السمرقندي صاحب اسباب و علامات طيب الله ثراه وجعل الجنة مثواه و احسن اليه .

ڪيفيت

هيءَ مخطوطو فن طب ۾ آهي . اول ڪان قدري ضايع ٿيل آهي. هن ۾ طبي مواد جا اٺويه باب آهن. هي قلمي خوشخط نسخو آهي، چيبل نہ آهي .

مخطوطہ : اردو ، سنڌي ، طب قديم "يوناني" س م ؛ ١٨٨ ؛ سائيز ١٩×... ٣٥٢ في صفحو سٽون ١٧ ؛ ڪاغذ ديسي حنائي ، خط نستعليق سادو ؛ ... ؛

٦١٠ امراض اعضاء تناسل

مصنف : ؟ .

ڪاتب : ؟ .

Marfat.com

آغاز : امداد شدهيالہ ميں، مفردات خاص تازه بوٹيان مدبر ادويات اعلى اصلى و ارزان - الخ .

انجام : سياه وارنش : چپڑ لاکهہ دو ماشہ، سہاگ ايک ماشہ، گليسرين ٢ ماشہ، پانی پاؤ بهر. جملہ اشياء کونرم آگ پر گرم کرو جب لاکهہ پهگل جائے تو دو ماشہ ولائتي سياه رنگ جو نگروس کے نام سے بازار ميں فروخت ہوتا ہے شامل کردو بس تيار ہے .

ڪيفيت

هي مخطوطو نوٽبڪ جي صورت ۾ آهي. هن ۾ مختلف حڪيمن جي مجربات کي گڏ ڪيو ويو آهي. هن ۾ غير طبي مواد به ڏنل آهي. پڻ چند حڪيمن ۽ طبيبن جا نالا به آيل آهن، جيئن ته: غلام نبي، ميران محمد شاه، قاضي عبدالباقي، حڪيم مولوة ڪريم بخش، حڪيم سيد رياضت حسين، بابو رام نات شرما، حڪيم شمس الحق خان، حڪيم چوڌري ديبي پرشاد، حڪيم احسان الحق خان.

پڻ طبي رسالن جا نالا، هي ڏنل آهن: حامي الصحة، رسالہ المعارج امرت سر الحڪيم، رفيق الصحة، حڪمت، اخبار تازيانہ، رسالہ حريم، رموز الاطباء ۽ گلدستہ حڪمت.

هن ۾ غير طبي مواد به درج آهي. جيئن ته: صابون سازي، خضاب، ربڙ پريس سياهي، گاڙهي مس، ڪاري مس، ڪپڙن تي نالا لکڻ جي مس، شيشہ جوڙ مصالح، پٿر جوڙ مصالح، وار اڏائڻ وارو تيل، عجيب نس، سنهري ۽ نقرئي روشنائي، علم قيافہ، مس جا داغ دور ڪرڻ، ڪپڙن ڌوئڻ بابت ڳالهيون. اصل ۾ هي مخطوطو فن طب ۾ آهي.

مخطوطہ : اردو، فارسي ۽ سنڌي، طب قديم "يوناني" س م: ١٨٩ ؛ سائيز ٢١ ؛ ڪاغذ سفيد، خط نستعليق سادو؛ ص ٣٢٠، في صفحو سٽون ٢٠ ؛ سن: ٨ آگسٽ ١٩٦٠ .

٦١٠ **انتخاب مطع العلوم**

مصنف : ؟ .

Marfat.com

ڪاتب : سيد عمر شاه ويٺل ڪوٽڙي .

آغاز : يه علم دو قسم پر هے، اول نظري، دوم علمي . نظري وه هے که اس سے دليلين اور برهانين صحت اور مرض کي، ان کے سبب اور علامتين دريافت هوتي هين . عملي وه هے که تدبيرين دور کرنے مرض کي اور پهرنے صحت کي اس سے دريافت هون - الخ .

انجام : تقريظ يا رويو : مهربان حڪيم الله بخش احمد زئي صاحب جو لکيل ڪتاب نالي "لوڻ جون نعمتون" منهنجي نظر مان گذريو . لوڻ هڪ مشهور ۽ تمام روزانو گهر ۾ استعمال ٿيندڙ ۽ نهايت ارزان قيمت چيز آهي پر انجي طبي خاصيتن کان عوام ناواقف آهي - الخ ٨- آگسٽ ٦٠ ع .

ڪيفيت

هي مخطوطو هڪ ڪتاب مطلع العلوم جو انتخاب آهي . هي نسخو مذڪور ڪتاب جي صفحه ٢٩٢ تان نقل ڪيل آهي . ۽ ڪتاب مذڪور شايد ڪنهن ٻيءَ ٻوليءَ ۾ آهي . هن ۾ طب بابت مفيد معلومات درج آهن . منجهس طبي ڪتابن جا نالا جهڙوڪ منتخب الادويات وغيره به لکيل آهن . ۽ ٻين طبيبن جا نالا جيئن ته : محمد اڪرم، مخدوم غلام محمد، مرزا علي احمد مغل، حافظ اجمل، عبدالفتاح زميندار ڳوٺ بلهڙئو جيڪب آباد، سيد حسن شاه، خانصاحب شيخ احمد، سيد ميان نبي بخش . هن ۾ صفحه ١٠ کان بوءِ لهکت بسمل سان آهي ۽ صفحه ٩٦ کان بوءِ مرزا محمد ولد مرزا واحد بخش ساڪن ٽنڊو آغا جي بياض جو نقل آهي . صفحه ٣٠٣ کان "رساله لوڻ" از حڪيم الله بخش محمد يوسف احمد زئي [illegible] ذڪر ڪيل آهي، هن ۾ لوڻ جا ڪيئي فائدا ڏنل آهن . ٻئي فارسي ۾ [illegible] مواد جمع ٿيل آهي . هن ۾ خالي ورق به گهڻا آهن .

Marfat.com

مخطوط: فارسي، طب، اس ۱۹۰، سائيز ۲۰×۳۷ س م؛ ص ۲۳۱، في صفحو سٽون ۲۱؛ ڪاغذ ديسي حنائي؛ خط نستعليق عمدو؛ سن ٥- ذيقعده ۱۳۱۷هه.

۶۱۰ بياض رضوي

مصنف: ؟.

ڪاتب: ؟.

آغاز: الحمدلله رب العالمين والعاقبة للتمقين ولا عدوان الا علي الظالمين. ان الله لايضيع اجرالمحسنين هو الله الذي احسن الخالقين و احكم الحاكمين ويحي الميتين شافي المرضين و اشهد ان سيدنا و نبينا محمداً عبده و رسوله امام المرسلين و خاتم النبيين شافع المشفع المذ نبين صلي الله عليه و آله و أصحبه و ذرياته و اهل بيته اجمعين صلوة و سلاماً لازماً متلازماً دائمين متلازمين الي يوم الدين- الخ.

انجام: تمت تمام شد: الحمدالله و المنة كه اين كتاب معروف به بياض رضوي مشتملبر نسخجات طبيه مجربه بكوشش تمام با وجود عدم فرغات از يد اضعف عباد بنده .... متوطن شهر .... رياست مرقوم يافت. الايا ساكن القصر المعلي.

ستد فن عنقريب في التراب مورخه تأريخ د پنجم ماه ذيقعده سن ۱۳۱۷ هجري مقدس. باوح الخط في القرطاس دهراً، و كاتبه رميم في التراب. ۶، مارچ ۱۹۰۰ع.

ڪيفيت

هي مخطوطو فن طب ۾ آهي. هنجي اول ۾ فهرست ڏنل آهي، پڻ نبض شناسيءَ جي هدايت ۽ اوزان جي تشريح به ڏنل آهي. مصنف پنهنجو نالو نه لکيو آهي. ڪاتب جو نالو ته لکيل هو پر ڪنهن ماڻهوءَ نالو مٽائي ڇڏيو آهي، البت هجري ۽ عيسوي جون تاريخون ۽ سال لکيل آهن. هن ۾ ان وقت جي ڪن حڪيمن جا نالا ذڪر ٿيل آهن. جيئن ته: حڪيم عبدالهادي، عبدالرحمان ملتاني، قاضي محمد عارف وڪيل، دائود پوٽه،

Marfat.com

اڻي خان عباسي، عزت‌الله قريشي، ملا قبول، محمد سعيد نقشبندي، سيد حاجي شاه ، محمد عارف ڪهيري، محمد دائم حڪيم، مبارڪ خان دائود پوٽه ، قاضي نورالحق، عبدالمعالي سيوستاني ، مير بجار خان، مير عبدالرّزاق، قاضي محمد عمر، قاضي نور محمد، مرزا علي مدد، سيد ويدل شاه علوي خان حڪيم ، مير تاج الدين حڪيم ، مير هاشم ، مير محمد اڪرم، مخدوم عبدالرّحمان الد مخدوم محمد هاشم، مير عبدالفتاح خان، منعم علي خان، مرزا محمد حسين، حاجي جمال شاه، مير اسدالله خان، فتح محمد مير بحر .

وري ڪي ماٰخذ به مذڪور آهن جيئن ته : بياض مرزا صالح خراساني، طب دارا شڪوهي، بياض خليفه عصمت‌الله، بياض ملا معين فاروقي ، تذڪرة الاطباء ، بياض راجه قمر ، خلاصة التجارب، مجربات حاجي ڪامل، دستورالعلاج، اختيارات بديعي، نافع الحڪمت، گنج باد آور ۽ تحفة المؤمنين .

مخطوطو : فارسي، طب، ا-س ١٩١، سائيز ٢٠×١٣ س م؛ ص ١٥١، في صفحو سٽون ... ڪاغذ ديسي حنائي مضبوط ؛ سن : ؟ .

٦١٠ بياض سادي

مصنف : ؟ .

ڪاتب : ؟ .

آغاز : چهارم مسهل بلغم لزج غليظ و مره سوده آور مره لزج است و آن صفراء بلغم آميخته بود داخل ميکند اورا درحبوب، ڪبارمثل حب المجاز ... الخ .

انجام : و اگرد رکارشود اکتفاکند برآمر بندي و اجاص و آن الوست فقط، سرداني که محترق از صفرا باشد در نضج آن حبوبات بسيار نافع ... در سرد مسهلات از قسم صوب باشد رقات آن حسبه ...

ڪيفيت

هي مخطوطو طبي بياض آهي ، زبان فارسي اٿس . هي جهلي نه آهي، ... ڪتاب ڏان نقل ڪيل آهي .

Marfat.com

نوٽبڪ ۽ بياض هميشه بي نظمي ۽ بي ترتيبيءَ سان لکيا ويندا آهن، ڇو ته ناق
کي اوچتو ڪا شيءِ مرغوب يا مطلوب ڏسڻ يا پڙهڻ ۾ آئي يا ڪا معني ۽ ڪو مضمو
دل ۾ کٽڪندو آهي ته يڪدم ڪٿي قلمبند ڪندو آهي ۽ اهڙي حالت ۾ ترتيب ۽ نظم ج
لحاظ رکي نه سگهبو آهي. ان کي مرتب ۽ منظم شڪل ۾ آڻڻ جو درجو ٻيو ايندو آهي
يعني جو قيد ۽ صيد جدا امر آهي، هي نوٽبڪ به از اين قسم آهي. اهڙيءَ طرح ٻيا بياض
به غير مرتب ۽ غير منظم آهن ۽ انهن جي نقل ڪندڙن تي اعتراض ڪرڻ موزون نه آهي

مخطوطو : فارسي ۽ سنڌي، طب، ايس ۱۹۲، سائيز ۲۲×۱۷ س م؛ ص ۵۷؛ في صفحو سٽو
۲۲؛ ڪاغذ سفيد ۽ حنائي، خط: نستعليق ٻچڙيدو؛ سن: ۸- اپريل ۱۹۳۱ع.

٦١٠ بياض سيد الاه بخش شاه سيد

مصنف : سيد الهه بخش شاه ولد سيد عبدالله شاه ساڪن ٽنڊو محمد خان.

ڪاتب : سيد عمر شاه ولد سيد دين محمد شاه مقيم ڪوٽڙي.

آغاز : باب اول در دفع درد سر و نيم سر و آنچه داخل سر است برسه فصو
فصل اول در علاج درد سر: زنجبيل و قند سياه باآب گرم برسنگ سا
ناس دهد - الخ.

انجام : يلبوس، درخت خشخاش، ياسمين، مالکنگني. تمت بالخير والعافية. باد
سيد قمرالدين بخط آخوند محمد ذاڪر نصرپوري سنه ۱۱۸۲ سيد قمرالدي
حسيني.

ڪيفيت

هي مخطوطو فن طب ۾ آهي، زبان فارسي ۽ سنڌي آهيس ۽ بي ترتيب لکيل
هن ۾ جيڪو مختلف مواد آهي سو هن طرح آهي: شروعات ۾ نو صفحا ا-و ۾ لک
ٻيو بياض سيد الهه بخش شاه ٤٥ صفحن تي فارسيءَ ۾ لکيل ۽ آخر ۾ فرهنگ ادويات

Marfat.com

هي. ۽ وري هڪ بياض [نوٽبڪ] هڪ درويش ميان عبدالواحد جي بياض تان فارسي ۽ سنڌي ۾ نقل ڪيل آهي. پوءِ وري "بياض صنعت اڪبر" نقل از بياض ميان غلام محي الدّين صاحب ولد ميان صاحب عبدالرسول رفاعي بزرگ سعيدپور تعلقه گوني ۸۸ صفحن تي آهي. هي به فارسيءَ ۾ آهي. پوءِ سنڌيءَ ۾ "نوٽبيه توبل" جي سرخيءَ سان مختلف شيون پينسل سان ۳۸ صفحن تي لکيل آهن. هي ڪو مستقل ڪتاب نه آهي. هن ۾ ڪيترين ئي جڳهن تي ڪيئي خالي پنا ڇڏيل آهن.

مخطوطه: سنڌي، طب اس يوناني، ۱۹۳؛ سائيز ۲۱×۱۷ س م؛ ص: ۱۰۰؛ في صفحو سٽون ۱۴؛ ڪاغذ ٿلهو ليڪدار، خط تقريباً نسخ؛ سن ۲۶ فبروري ۱۹۲۰ع.

۶۱۰ بياض فيضي
قاضي

مصنف : قاضي فيض محمد ولد خدا بخش خان قريشي علوي.

ڪاتب : ؟.

آغاز : نسخا عجائب ۽ غرائب از ڪتاب قاضي فيض محمد ولد قاضي خدا بخش خان قريشي علوي وينل ڳوٺ چينجا تعلقه مورو ضلع نواب شاه. شروع لکڻ ڪيو ويو تاريخ ۲۶ فبروري سنه ۱۹۲۰ع.

انجام : معجون ارزاقي، زهر ڪوچله ۶ مثقال، گل گاؤ زبان، زرنباد، اسطو خودوس ڪنيرو، ڏونگهي، نبزا، شقاقل هرهڪ ۳ مثقال، هيل ۲ مثقال، صندل سفيد، لونگ هرهڪ ۱ مثقال. آورا، ڀاڪ ڪاري، انجدان ... مثقال، شهد ۳ وزن. هڪ مثقال کان ۳ مثقال تائين ... طبع جي برداشت موجب.

پهريائين دستور موجب ارزاقي کي ڏير ۾ ڀڄائي کاون لاءِ پوءِ پورو ڪري ڪم ۾ آڻجي ۽ ڇاڻي پوءِ توري برابر وزن ڪري ملائي ... آهي. هي نسخو قارابادين قادريه جو آهي.

Marfat.com

ڪيفيت

هي مخطوطو فن طب ۾ آهي. هن ۾ تمام مفيد طبي مواد آهي، هن ۾ هر قسم جي بيمارين جا مجرب نسخا ۽ علاج آهن. شروع ۾ ڪشتجات مرقوم اٿس. هن ۾ آيل حڪيمن جا نالا هي آهن: پير محمد شاه، آخوند علي بخش ملا خانواهڻ، قاضي جمن، دوست علي، حاجي نصيرالدين خشڪ، رئيس خير محمد خان، شير محمد خان فقير سهتو ، حسين بخش حجام حيدرآباد، لونگ خان حڪيم، عبدالحي، وڏيره غلام محمد راڄپر، قاضي محمد پريل حڪيم، مير علي مراد خان، نظام الدين مستري ، سلطان محمد حڪيم حيدرآباد ، پيرل شاه ڏگهه وارو، محمد عالم قاضي نوشهرو فيروز، رئيس حڪيم علي نواز علوي، حافظ محمد هاشم جتوئي ، سيد محمد شاه عرب، وڏيرو محمد يعقوب احمداني .

هي مخطوطو غير مجلد آهي. هن جي آخر ۾ اٽڪل هڪ سئو صفحا خالي آهن.

مخطوطو : فارسي، طب اسڪدم، ١٩٤ سائيز ٣١×٢٢ س م، ص ٤٤٥، في صفحو سٽون ١٨ ؛ ڪاغذ ديسي حنائي ، خط نستعليق ، سن ؟ع.

٦١٠ بياض لڪوي
سيد

مصنف : سيد محمد وفا لڪوي .

ڪاتب : ؟ .

آغاز : در تفصيل اخلاط اربعه که در وجود هر انسان موجود اند چنانچه مرقوم مي شود خون، بلغم، صفرا، سودا . نصف اخلاط .... بود درتن، ثلث بلغم بود شنو از من، ربع صفرا و نصف آن سو دا ، قسمت خلطها شده از من گر حکيمي حساب کرده بده، ورنه بيهوده لاف علم مزن. و وزن اخلاط بر مقدار وجود آدم ست و موقوف است بر فربهي ولا غري آن پس اگر خون بقدر چهار آثار بود بلغم بقدر يک آثار باشد و صفرا بقدر يک نيم آثار باشد و ريح خلط نيست و بموجب اغذيه از اخلاط پيدا شود ـ الخ.

Marfat.com

انجام : .... ازار دانہ ترش ہریکدکم علحدہ علحدہ آب ترکردہ شب نگہ دارند صبحي بدست ماليدہ بپختہ يکجا در کنجي آہني انداختہ ادويہ کوفتہ در وی انداختہ بر آتش بہ پختہ حبہا بستہ نگاہ دارند و وقت حاجت درشير زن پسرداد ماليدہ در چشم کشند .

ڪيفيت

هي مخطوطو فن طب ۾ آهي، هن جي اول ۾ ٢٩ صفحن تي مشتمل هن مخطوطہ جي فهرست ذنل آهي جنهن جو ڪاتب محمد افضل بختيار پوري آهي. هن ۾ جملہ ٥٢ ناب آهن. هن ۾ ڪن حڪيمن ۽ طبيبن جا نالا بہ درج آهن، جي هي آهن : مير امداداللہ خان، سيد احمد شاہ، غلام مرتضيٰ، شيخ نورالحق دهلوي، مير عبدالفتاح خان، دهلوي، سيد حمزہ علي شاہ، سيد اڪبر علي شاہ لڪي، ميربجار خان، سيد محمد شاہ دهلوي، مير ذوالفقار شاہ [illegible] عبدالرحمان، قبول خان، داوود خان عباسي، خليفہ عبدالرزاق، حڪيم مير ابراهيم شاہ، راحب فقير ليکي، خليفہ عظمت اللہ، قاضي عبدالقادر، نواب ولي محمد خان لغاري، مير محمد هاشم، حڪيم علاؤالدين، سيد قطب شاہ هندي، مير صاحب مسيح الزمان مير عبدالفتاح خان [illegible]، حاجي عبدالحڪيم خان افغان سيلاني، سيد قطب شاہ هندي، پنهل خان عباسي، مير صاحب عزت اللہ قريشي ۽ حڪيم سيد محمد وفا.

اول صفحن تي نالا هي آهن : مولوي محمد [illegible]، پير بهاول شاهہ، حاجي احمد ميرپور خاص، مير سيد تفضل علي شاہ، ميان محمد [illegible]، محمد اسماعيل [illegible]: مولوي الهہ رکيو سدايو، مولوي عبدالحق، مولوي عبدالخالق ۽ مولوي محمد صادق.

۽ آخري صفحن تي هي نالا آهن: حاجي دوست محمد [illegible]، حڪيم [illegible] عبدالرئوف، پير ميان نالي سهڻو، محمد بخش جوڻيارن وارو، حاجي [illegible] احمد نصرپوري، قاضي محمد بخش، ميان گل محمد صاحب [illegible] ذاهري ۽ عطا محمد پنهور ۽ ٻيا.

Marfat.com

مخطوطہ : فارسي ؁ عربي، طب يوناني، اس ۱۹۵ ؛ سائيز ۳۰×۱۹ س م؛ ص ۱۰۹۳، في صفحو سٹون ۲۵ ؛ ڪاغذ ديسي حنائي ، خط نستعليق سادو ؛ سن : ۱۲۰۶ ھ .

۶۱۰ بياض محمد فاضل هالائي السندي

مؤلف : محمد فاضل ابن مرحوم مير محمد السندي الهالائي .

ڪاتب : " " " .

آغاز : الحمدلله الذي جعل علم الطب سبباً لحفظ الصحة و مداواة الامراض والآلام واشكره علي ما علمنا من علاج العلل والاسقام . والصلوة والسلام علي سيدنا محمدن الذي ارسله الله تعالي رحمته لكافة الانام وجعل صلوته شفاء الصدور و مزيداً الانعام . و علي آله و اصحابه الذين هم نجوم الهدي في الظلام .

و بعدمي گويد فقيركثير التقصير محمد فاضل ابن مرحوم مير محمد السندي الهالائي اصلح الله حاله و جعل الي كل خيرماله كه چون زمانے در خدمت بعضي بزرگان تدريس علم طب و تجربه علل امراض مي نموده و اكثر اوقات در سفر بسري برد ميخواست كه كتابے جامع در علم طب كه اكثر علل وادويه و علامات را محيط باشد كه در سفر و حضر همراه دارد مستغني از برداشت كتب بسيا ربود. بنابر آن چنانچه وارد است . "كل امر مرهونة با وقاتها" . در بندر مبارك [سورت] در سنه ۱۲۰۶ھ. بخاطر رفت كه كتاب قرابادين قادري تصنيف شيخ بو علي ثاني محمد اكبر عرف حكيم ار زاني كتابي جامع نسخهائے اكثر علل مي باشد ايكن عاري از علامات امراض و نيز از حكيم مذكور كتاب ميزان الطب مختصر و جامع اكثر امراض لهذا آن هردو كتاب را درين كتاب من اوله الي آخره جمع نموده ــ باقي علامات امراض و علاجات بعضي علل ازكتب ديگر چنانچه شرح اسباب علامات و غنى مني و طب اكبر از حكيم مذكور و حاوي كبير وغيره كتب ملحق نموده و بعض ادويه كه به تجربه احقر رسيده بود نيز ضم ساخته كتابے بطور بياض مرتب كرده .

مسئول از مطالعه كنندگان و نفع جوئيندگان ازين كتاب آنكه چون اورا مطالعه كند و از وي منتفع شوند اين عاصي كثير المعاصي را بفاتحه خير ياد دارند ــ الخ .

Marfat.com

انجام : برائی آزار سردی و سُنیات و سرفہ و بلغم و تپ بیارد سنکیہ یکدرم، شنگرف یکدرم، کتہ دو درم یکجا کردہ باریک نمودہ ہمراہ برگ تنبول حبہ بندد مقدار باجري يا در رس ادرک جمیع بادہا را نافع آید .

کیفیت

هي ضخيم مخطوط فارسي ۽ عربي عبارتن ۾ ڪتابت ڪيل آهي. هن جو موضوع قديم يوناني طب آهي. هن جو مؤلف هڪ سنڌي بزرگ اصل شهر هالا جو رهاڪو آهي. هن مخطوط ڪي قرابادين قادري، تصنيف محمد اڪبر عرف حڪيم ارزاني ۽ ميزان الطب مختصر تاليف حڪيم مذڪور مان نقل ڪري ۽ ڪن ٻين ڪتابن مان اخذ ڪري بطور بياض مرتب ڪيو ويو آهي. مؤلف اهو عمل "سورت" بندرگاهه واقع صوبه گجرات ۾ انجام ڏنو آهي .

هن ۾ ۲۲ باب آهن ، شروع ۾ فهرست ۸ صفحن تي ڏنل ۽ حوض ڪتاب ته مضامين سان پُر آهي پر حاشيه به خالي نه ڇڏيا ويا آهن . هن جي خاتمه تي هيءَ عبارت لکيل آهي : کتابت این کتابت در سنہ ۱۲۰۶ھ . [خادم الملک حکیم معز الدین] .

مخطوط : سنڌي، انگريزي، طب يوناني، ا- س ۱۹۶ ، سائيز ۲۱ × ۱۰ س م؛ ص ۵۲ ؛ في صفحو سٽون ۱۵ ؛ ڪاغذ ديسي حنائي ، خط نستعليق ؛ سن : ؟ .

۶۱۰   **بيمارين جا نالا ۽ انهن لاءِ تجويز ڪيل نسخا**

مصنف : حڪيم سيد عمر شاه .

ڪاتب : " " " "

Marfat.com

آغاز : الهہ بخش راڻي پور : قبضيت مدامي ۽ لاءِ لکي ڏنم ڪتاب جيڪي "فارماڪوپيا"
صفحہ ٦١ : ڪل هريڙ ١٠ تولہ، سنا مکي ٥ تولہ، پلاجيري ١ تولہ، جرقل
١ تولہ، ڦودنو سڪل ١ تولہ، مصطڪي لہ، سنيد ٦ ماسہ. ڪُٽي سنهين
پرڻ مان ڇاڻي ڦڪي جوڙي رکي رات جو سمهڻ مهل ٦ ماسہ تازي
پاڻي ۽ سان ڦڪي پري تہ صبح جو کلي پاخانو ايندو- الخ.

انجام : ٢٠ صفحہ تي : غذا کير پاڪرو، گوشت حلواڻ، چانور، ماني ڪڻڪ
جي يا جوئر جي، ڀاڄي سائي. صبح جو نيرانو زردي بيضہ، کير پاڪرو
پاءُ کن ڪاڙهي بيضي ...... ۾ ملائي کنڊ ٿوري گڏي پئي.

ڪيفيت

هيءَ هڪ طبي چوپڙي آهي. ڊاڪٽر ۽ حڪيم بيمارين کي تشخيص ڪان پوءِ دوا
لکي ڏيندا آهن جنهن ۾ بيمار جو نالو مع تاريخ لکندا آهن ۽ اهو لکيو پاڻ وٽ محفوظ
رکندا آهن. هيءَ چوپڙي بہ ان قسم جي آهي. هن ۾ مختلف بيمارن جا نالا ۽ انهن جي
بيمارين دفع ڪرڻ جا نسخا درج آهن. پوين صفحن تي وري انگريزيءَ ۾ اندراج آهي.

ء

مخطوطہ : فارسي؛ طب ا. س- ١٩٧؛ سائيز ٢٧ × ١٨٠٥ س م؛ ص ٤٠٥، في صفحو سٽون؛
ڪاغذ عمدو ديسي حنائي، خط نستعليق صاف ۽ عمدو؛ سن: ٦- رجب ١٢٣٨ ھ.

٦١٠ تجربات أحسن
قريشي

مصنف : الله بخش ابن محمد حسن قريشي.

ڪاتب : محمد سعدالله انصاري.

Marfat.com

آغاز : الحمدلله الذي خلق المخلوقات بقدرته و علم الانسان مالم يعلم بحكمته.
و اشهد ان لااله الاالله وحده لاشريک له و اشهد ان محمداً عبده و رسوله
صلی الله تعالي عليه و علي آله و اصحابه اجمعين.
اما بعد ميگويد راقم آثم بنده درگاه الله بخش خلف مرحوم مغفور
محمد حسن عرف قريشي حارثي که در ملک سنده معروف بلقب به پهوړار
اندکه نجات کليه اخلاط اربع سواء امزجه حضرات مير صاحبان رئيس حکمة
الزمان يعني ساداتان لکهياني عليهم الرحمة و الغفران و الرضوان در تصانيف
خود که برائي نفع خلق الله بتوضيح تمام تحرير فرموده بودند بناء عليه
اين احقر المخلوقات از تراکيب و معالجات مخترعه آنها که از اخبار بعد
جدوجهد بدست رسيده و بعضي فوائد معتبره که از کتب طبيه حکماء سلف
در تجربه و آزمائش خود آورده جمع نموده رساله علحده به تجربات [illegible]
موسوم ساخته و بعون الله تعالي و حسن توفيقه در سنه يکهزار وسه صد و
هجري با تمام رسانيده الحمدلله علي ذالک الخ.

انجام : در علاج استسقاء لحمي ادويه مدره و مجلله بايد داد. تمت بالخير بتاريخ
٦- رجب المرجب سنه ١٣٣٨ه روز شنبه بوقت عصر در بلده خيرپور ميرس.
کتبه محمد سعدالله الانصاري.

ڪيفيت

هي مخطوطو قديم طب يونانيءَ ۾ اڪيل آهي. زبان فارسي اٿس. هن ۾ هڪ
مقدمو ۽ ٢ باب آهن. اول ۾ ١٢ صفحن تي فهرست ڏنل آهي. هن ۾ [illegible]
مير محمد شاه ۽ پير مير غلام‌ڇتدا شاه جا نالا اچن ٿا. ٻيا حڪيم ۽ [illegible]
۾ ذڪر ٿيل آهن. جيئن ته: مخدوم ميان نور محمد بوبڪائي، [illegible] بوبڪائي،
حاجي احمد بوبڪي، مخدوم ميان غلام نبي بوبڪائي، ميان غلام [illegible] بوبڪائي، مير علي [illegible]
شاه، مير محمد شجاع، قاضي عبدالله، مير فخرالدين علوي، خواجه محمد افضل سرهندي، مير
عباس علي شاه، مير عبدالفتاح خان دهلوي، مولوي حاجي ميان محمد، مير ميان احمد [illegible]

Marfat.com

نکهيائي، عبيدالله، ولي محمد خان لغاري، مير ذوالفقار علي شاه، محمد امين، حڪيم غلام مرتضيٰ
شاه، مير محمد اڪرم؛ حافظ محمد اکرم خلف آخوند عصمت‌الله بختيار پوري، خواجه محمد
سعيدالله صاحب نقشبندي لواري شريف، ميان محمد عبدالعليم، حاجي محمد شفيع، مير غلام
مرتضيٰ شاه، حاجي فقيرالله شڪارپوري، ملوڪ فقير منگي، حڪيم ثناءالله خان شيرازي،
مير محمد حسن، خواجه محمد اڪرم، ارباب علي شاه لڙهائي تعلقه سکر ۽ ٻيا. هي مخطوطو
تمام خوشخط ۽ جلي قلم سان ڪتابت ڪيل آهي. جلد جز بندي ڪيل ۽ شيراز ڪيل
آهي. دراصل هي نادر نسخو، طبي ۽ علمي ثروت ۽ اهل سنڌ لاءِ باعث فخر ۽ ناز آهي.

مخطوطو: فارسي ۽ سنڌي، طب ا. س ١٩٨، سائيز ٢٤×٢١ س م؛ ص ٣٣٢، في
صفحو سٽون ١٩؛ ڪاغذ ديسي حنائي، خط نستعليق سادو ۽ پڙهڻ ۾ صاف؛ سن: ٢٨
رجب ١٣٤٢ھ.

٦١٠ تجربات جديد
بختيار

مصنف: ؟.

ڪاتب: محمد افضل بختيارپوري بسعي ڪثير، صاحبزاده معين‌الدين.

آغاز: باب اول دربيان سرسام: بيارد پوست درخت پيپل سبز قدر دو دکه و مصري
دکه اين هردو را در آب انداخته بجو شاند کم تر آيد صاف کرده بنو شد
صبح و شام- الخ.

انجام: تمت بالخير ازيد عاصي محمد افضل بختيارپوري عفاالله عنه من الصغائر
والکبائر فقط تاريخ ٢٨ رجب المرجب ١٣٤٢ھ اللهم اغفر لمصنفه ولقارئه
ولکاتبه ولجميع المومنين والمومنات والمسلمين والمسلمات الاحياء منهم والا موات
انک قريب مجيب الدعوات برحمتک يا ارحم الراحمين. لااله الاالله
محمد رسول الله صلي الله عليه وآله وصحبه وسلم.

Marfat.com

ڪيفيت

هي مخطوطو فن طب ۾ آهي. هن ۾ ٻارهن باب آهن. هنجي فهرست ۾ ڏنل آهي
... ۴۸ صفحن تي مشتمل آهي. هن ۾ معجون، ڪشته جات، طلائون ۽ قوت باه جا مجرب
...خا ڏنل آهن. ٻيو سفوف، ضماد، شربت، مرهم ۽ امساڪ لاءِ ڪافي تعداد ۾ مجرب ۽
...ر مجرب نسخا ۽ علاج ڏنل آهن. هي نادرنسخو فارسي ۽ سنڌي زبانن ۾ ڪتابت ڪيل آهي.

...خطوطو: فارسي ۽ سنڌي، طب، ۽ مختلف مواد ا - س ۱۹۹، سائيز ۱۶×۲۰ س م؛ ...
... ۱۵؛ في صفحو سٽون ۱۷؛ ڪاغذ سفيد ليڪن وارو، خط: نستعليق معمولي؛ ...
... نومبر ۱۹۲۶ع مطابق ۹ جمادي الاول ۱۳۴۵هه.

۶۱۰ تحفة المجربات
سيد

جامع: سيد محمد عمر شاه.

ڪاتب: " " ".

آغاز: [ٻر صفحه ۱۲۸]: بعد حمد بيحد حڪيم علي الاطلاق جل آلائه و درود...
محدود ذات معدن اشفاق عليه افضل السلام
بدانکه اين مختصر مستنبط تحفة المجربات که منتخب
شمسي و شهابي و عين الحيات ست مشتمل بر ...
چهار باب نموده شده الخ.

انجام: [صفحه ۱۵۵ تي] اڄ هي ڪتاب "تحفة المجربات" ...
جي وقت جو لکيل هٿ اکرين هو ان تان هن ... عمر شاه
ساڪن ڪوٽڙي بندر جي اتاري نقل ڪري پورو ڪيو هي ...
دوست مهربان ميان قاضي محمد رحيم صاحب زميندار فاروق آباد تعلقه
بدين جي از روئي دوستي مهرباني ڪري اتارڻ لاءِ ڏنو هو. پورو ...
اڄ تاريخ ۱۶، نومبر ۱۹۲۶ع برابر ۹ جمادي الاول ۱۳۴۵هه.

Marfat.com

ڪيفيت

هن مخطوط جو اڪثر مواد فن طب تي مشتمل آهي. هن ۾ غير طبي شيون ب
ڻ. جيئن ته صفحه ۱۵ تي طلسمات ۽ عجائبات، فالنامه حضرت ابن ابي طالب ۽ صفحه ...
ي تعويذات وغيره درج آهن. پڻ لغات مفردات ۽ ڪن حڪيمن جا نالا، جيئن ته حڪيم
... غلام مرتضيٰ شاه، تنڊو محمد خان، ۽ حڪيم سيد عبدالفتاح شاه. اصل ڪتاب "تحفة
التجربات" ص ۱۲۸ کان شروع آهي. هي نسخو غير مجلد ۽ غير مطبوع آهي.

مخطوط: فارسي، طب قديم "يوناني" ا-س ۲۰۰ سائيز ۲۰×۳۰ س م؛ ص ...
في صفحو سٽون ۲۱؛ ڪاغذ ديسي حنائي، خط نستعليق عمدو؛ س.ن: ۱۳ ذوالقعده
...ه، روز چنچر.

۶۱۰ تحفة المؤمنين
اسحاق

مصنف: خاندان صفويه جو پنهنجي والد وانگر خادم هو.

ڪاتب: اسحاق.

آغاز: هنجو اول ڪاٽل آهي. حالي ابتدا هن طرح آهي:

صائب وذهن ثاقب مدتي در معالجات بدستور اجدا داستان امجاد ڪوشي...
و تجربات چندين از و متحقق گشته خواست ڪه در و ترتيب آورده الخ..
چون والد ماجد اين بي بضاعت نسبت بخادمي درگاه خواقين ....
دودمان منصور عليه صفويه بوده اند و اين بيمقدار نيز بهما من اخلاص موروثي
ملازمت رڪاب سپهر انتساب .... مفتخر وسر افراز بود لهذا اين مجمو...
مسمي به تحفة المؤمنين را باسم و نام گرامي آن مالڪ الرقاب مرشح ساخت...
وبا وجود عدم لياقت اين اراده از آن ست ڪه خدمتي لائق ترازين بدرگ...
شاهنشاه نميدا نست الخ.

Marfat.com

انجام : بيركوكي اسم تركي جز راست كه بفارسي زردك نامند ، و الله اعلم بالصواب. قد تم بحمد الله و حسن توفيقه و بعونه و بفضله و كرمه و مع انعامه و استعين باكرا المفضل المنعام علي اتمام المعالجات والد ستورات انه علي مايشاء قدير و الحمدلله كثيراً .

كاتب فقير حقير سراپا تقصير غريق بحر گناه اضعف العباد كمترين اميدوار رحمت ايزدي و شفاعت رسوله ﷺ بنده اسحق عفي عنه غفرالله ذنوبه مع والدين تحرير يافت روز شنبه بوقت دو پاس تاريخ سيزدهم ماه ذوالقعده سنه ١٢٤٢هه .

ڪيفيت

هي مخطوطو فن طب ۾ آهي . هنجو مصنف غير سنڌي، ايراني نسل جو آهي ، جيڪو سلاطين صفويه جي سنهري دور ۾ پنهنجي والد وانگر خاندان صفويه جو خادم هو . معلوم ناهي ته هي مخطوطو ڇپيل به آهي يا نه . هي قلمي نسخو حڪيم عبدالڪريم عباسي واقع واڙي جو پڙ، حيدرآباد جي ملڪيت ۾ هو. ابتدائي محافظ ڪتاب جي ورقن تي هي اکر لکيل آهن : هو الڪريم ڪتاب مسمي مخزن الادويه فارسي نسخه قلمي ــ بوء آخر ۾ ننڍي آهن، تنهن کان پوء : بشرف اجابت بذيرفته بوده . ۽ ورق جي آخر آهن : رقيمه حڪيم الاطباء حڪيم عبدالڪريم عباسي الهاشمي مقيم حيدرآباد سنڌ ڪرقبول الله ڪ ..... [illegible] صفر المظفر ١٣٥١هه . معلوم ٿو ٿئي ته ڪنهن صاحب جي قلمي نسخو حڪيم عبدالڪريم کي تحفه طور پيش ڪيو آهي. مخطوطه جو نالو هتي ”مخزن الادويه“ لکيل آهي پر ڪتاب جي ابتدا ۾ انجو نالو تحفة المؤمنين آهي. هن تي حڪيم عبدالڪريم عباسي [illegible] لکيل آهن. هنجي مصنف دوائن جا نالا الف ــ بي وار بيان ڪيا آهن. دوائن [illegible] ٻوٽين جا نالا عربي، يوناني، عبراني، فارسي ، ترڪي ۽ هندي ۾ [illegible] ليڪ هي ”مخزن الادويه“ ٿي آهي . هن ۾ دوائن جا خواص [illegible] جلد چرمي پختو جڙيل هو پر هينئر اکڙيل آهي. هنجو خط [illegible] گاڙهي مس سان لکيل آهن. اول کان ڪجهه ضايع ٿيل آهي ، تنهن هوندي به هي مخطوطو ڪان چڱي حالت ۾ آهي .

Marfat.com

مخطوط: فارسي، طب يوناني، ا-س ۲۰۱، سائيز ۱۶×۱۰ س م، ص ۲۵۳، في صفحو سٽون ۱۱، ڪاغذ ديسي حنائي، خط نستعليق عمدو، سن : روز شنبه وقت اشتراق ماه رمضان ۱۲۲۶ هه.

۶۱۰ راحة العمر في النكاح
مرقدي

مصنف : محمد جعفر بن حاجي عنايت الله معروف به تخلص مرقدي.

ڪاتب : مخدوم شاه محمد بن مخدوم محمد شفيع قريشي العباسي سيوستاني.

آغاز : ستايش و ثنايش حكيم قادر مطلق راكه امراض و علل خلقت ضعيف با سهل ترين دوائي فضل شفا فرموده به بهترين معاجين رحمت صفراوي حوائج و صعوبت انسان رابه اعتدال آورد. و صلوات برسيد كائنات كه عالم را از بيماري جهل و كفر عافيت بخشيد و آن عظام و اصحاب كرام از جمله حكماء اسلام عاليمقام اند باد اما بعد محمد جعفر بن حاجي عنايت الله كه معروف بتخلص مرقديست تراكيبي چندكثير الفوائد بد و باعث جمع ساخت الخ.

انجام : تمام شد راحة العمر في النكاح وقت اشراق روز شنبه ماه رمضان المبارك سال يكهزار دو صد بيست و شش از دست مخدوم محمد شفيع قريشي العباسي سيوستاني.

خطي مشوش ست پريشان چو زلف يار،
عيبم مكن كه در شب هجران نوشته ام.
جواب : خطت چو خد يار دل آويز و دلكش ست،
شايد بروز يا شب وصلت نوشته.

ڪيفيت

هي مخطوطو فن طب ۾ آهي. هن جو مصنف محمد جعفر بن حاجي عنايت الله آهي. مصنف شايد ڪو سنڌي هجي پر ڪاتب ته پڪ سنڌي آهي. هن ۾ ٽي باب آهن: پهرين باب ۾ ڪن دوائن جي مزاج جو بيان ۽ باب (۲) ۾ چند ڪثير المنافع ترڪيبن جو ذڪر،

Marfat.com

جي قوة باه لاءِ بيحد مفيد آهن. باب (٣) ۾ اطباء ۽ حڪماء جي گجهين ۽ نوادر شين جو ذڪر آهي. هن مخطوط ۾ قوت باه کي پيدا ڪرڻ ۽ تيز ڪرڻ جا نسخا به آهن. هنجي مصنف هڪ افسون [منتر] به ڏنو آهي. لکي ٿو ته هي وظيفو مونکي مڪ معظم ۾ هڪ شيخ عبدالرحمان خطيب ڪان مليو آهي. هي ڪن حرفن جو مجموعو جنهن ۾ ڪجهه قرآني آيتون ۽ الله جا اسم به آهن چيني ءَ جي پليٽ تي لکي بيمارجي ته نامرد به مرد ٿي پوندو ۽ آلهء تناسل درشت ۽ سخت ٿي پوندو. اهو ذڪر صفحه ٢٠٨ تي مرقوم آهي. هن تي هن نشان سان مهرون لڳل آهن:

محمد قريشي مخدوم شاه

مخطوط: فارسي؛ طب يوناني؛ ا- س ٢٠٢؛ سائيز ٢٨×١٤ س م؛ ص ٦١، في صفحو سٽون؛ ٢١؛ ڪاغذ ديسي حنائي، خط نستعليق عمدو؛ سن: ٢٤ ربيع الاول [illegible]

٦١٠ رسالة تشريح [اعضا]
منصور

مصنف: منصور بن محمد بن احمد.

ڪاتب: ؟.

آغاز: شکر و سپاس بادشاهی را و حمد و ثنا بیقیاس خالقی را [illegible] در خلقت انسان رقائق حکمتش بي پايان و حقائق قدرتش بيرون از حد و بيان [illegible] حکيمي که نوع انسان را از اجناس مختلفه و اصناف کيفيات [illegible] و اساس هيکل اورا بجمال صورت و کمال هيئت [illegible] خلعت: و لقد کرمنا بني آدم و حملناهم في [illegible] ورزقناهم من الطيبات و فضلناهم علي کثير ممن خلقنا [illegible] قادريکه بدن ضعيف را بواسطه عظام قوت انتظام بخشيده و بوسائط عصب و عضل مدرک و مرتبط و منضبط گردانيد که امالت دم در آورده نمود و [illegible] روح در شرايين فرمود تعالي شانه و عظم برهانه الخ.

Marfat.com

انجام : و نقل می کنند کہ دیدہ اند کہ کبد در طرف چپ افتادہ و طحال برطرف
راست واین سخن بدیع ست.
نوٽ : هن فارسي عبارت کان پوءِ، هڪ انساني شڪل ڏيڪاريل آهي
جنهن ۾ جنين [ماءُ جي پيٽ ۾ ٻار] جي حالت ظاهر آهي.

ڪيفيت

هن مخطوطي جو موضوع "طب يوناني" آهي. هن ۾ هڪ مقدمو ۽ ڏهه مقالا
خاتمو آهي. مقدمي ۾ عضون جي سڃاڻپ ۽ سندن ورهاست اڪيل آهي. ٻئي مقالي ۾ هڏ
جو بيان ۽ ٽئي مقالي ۾ مشڪون ۽ انهن جا قسم بيان ٿيل آهن. ٽئين مقالي ۾ عضلات جو
ذڪر، چوٿين ۾ 'ورده' عروق ساڪنه جو بيان ۽ پنجين مقالي ۾ شرائين متحرڪ [نبض]
جو تفصيل آهي. خاتمي ۾ مرڪب اعضاء ۽ ٻار جي جنم جي ڪيفيت مذڪور آهي
۲۲ صفحن تي انساني شڪل ڏنل ۽ صفحه ۲۳، ۳۸، ۴۷ ۽ ۵۲ صفحن تي به عجيب
غريب انساني شڪليون مرقوم آهن.

——

مخطوطو : سنڌي، فارسي، ۽ اردو : طب يوناني، ا- س ۲۰۳ سائيز ۲۱×۱۷ س
م ۱۴۹ : في صفحو سٽون ۳۱ : ڪاغذ ديسي حنائي، خط نستعليق، گنجان : سن
۱- ذوالقعده ۱۳۴۷ھ برابر ۱۲- اپريل ۱۹۲۹ع.

۶۱۰ رسالہ دربيان ثبوت علم
مير

مصنف : مير مراد علي خان ٽالپر ۽ ٻيا مختلف حڪيم.

ڪاتب : مراد علي ٽالپر.

آغاز : بدان اسعدک الله تعالي في الدارين کہ اين رسالہ در بيان ثبوت علم ـ
يعني علم بہ قسم آهي هڪ علم جلي ٻيو خفي. جاي علم ظاهري

Marfat.com

۽ خفي علم نامحرمن جي نظر کان حڪيمن مستور ۽ مخفي رکيو آهي. سي مخفي ٥ علم آهن. يعني ڪيميا، ليميا، جيميا، ريميا ۽ سيميا. علم ريميا ۽ علم ڪيميا جو اهو آهي جو ارباب صنعت فلزات ناقص کي تدبير ڪامل سان نقصان جي مرتبي کان ڪڍيو بدرجه ڪمال تائين رسائين ٿا، ڪامل ترين فلزات فضه ۽ ذهب آهن. انهيءَ علم جو مذڪور نجات شهرياري ۽ مجربات خوشحالي ۽ هفت قلزم ۾ مرقوم آهي الخ.

انجام : ١٧ ديگر پوٽا شيم ڪلورائيڊ، ايمونيم سلفونائيڊ ۽ پارو هم وزن جي وچ ۾ الماس ٻن ڪوئارين ۾ رکي ڪپڙو تي ڪري ١٠ سيرن ڇيڻن جي باه ڏجي، هي عمل ٽي ڀيرا ڪرڻ سان الماس ڪشتو ٿيندو. ڪيمياگر الماس جي ڪشتي مان چاندي ناهڻ جي شوق ۾ سرگردان رهن ٿا ۽ ويد ۽ حڪيم ناتوان مريضن جي جسم ۾ هن ڪشته سان نئين زندگي پيدا ڪن ٿا ليڪن الماس جي ڪشته ڪرڻ جو راز ڪوبه نٿو ٻڌائي، هي الماس جي ڪشتي ڪرڻ جا طريقا مٿي لکيا ويا آهن. غرورتمند صاحب انهن مان فائدو وٺن.

ڪيفيت

هي مخطوطو فن طب ۾ آهي. هن جي شروع ۾ ڪامل فهرست آهي. هن ۾ گهڻو ڪري ڪشتجات جو ذکر آهي. هن ۾ ذڪر ڪيل طبيبن جا نالا هي آهن: ٻيسومل سونارو، محمد فضل سيوستاني، سيد غلام مصطفيٰ شاه حيدرآبادي، حاجي ڇتو، آگمڏني، مرزا علي بخش، غلام حيدر خان بلوچ، مرزا محمد ابراهيم، حڪيم محمد حسن دادو، مولوي شفيع محمد ڪرم نظاماڻي، حڪيم سيد غلام علي شاه، قاضي عبدالستار هي نالو ڪيئي دفعا اڪيل آهي، مولوي عبدالرؤف ڳوٺ پنهيرو، محمد صالح موري، سنجر چانگ تعلقه ٽنڊو الهيار، حاجي [illegible] پاٺولي حيدرآباد، مولوي معين الدين هالا، مخدوم حبيب الله حيدرآبادي، [illegible] حاجي ماڪ. ماستر عبدالرحمان، محمد عثمان ڪامگار، حاجي عبدالمجيد آگره، حافظ علي اڪبر، سيد حافظ حيات شاه حيدرآبادي، قادربخش نظاماڻي ماتلي ۽ محمد اسماعيل ساڪرو.

Marfat.com

مخطوط : عربي ، فارسي ؛ طب قديم ؛ تعويذات ؛ ا - س ٢٠٤ ؛ سائيز ٣٠ ١٩ س م ؛
ص ١٧٧ ، في صفحو سٹون ٢٧ ؛ كاغذ ديسي حنئي ، خط نسخ عملو ؛ سن : ؟

٦١٠ رياض الادوية، الفاظ الادوية

سيد

مصنف : سيد أسد علي خان .

كاتب : ؟.

آغاز : هن مخطوط جي شروعات هيئين ريت آهي :

الاسامي	اطريلال
الادويه	رجل ايطر و رجل العراب و حرر الشياطين نامند
الاوية التعريفات	دوائي مطاق نبات لون بذره بضرب بالكمودة و حجم بقد الكمون ولونه يشبه به ايضا وحي الطعم امر
الأنوامح	نوعان مصري وغير مصري
المختار	المصري المائل الي لكمودة كالكا كچيكي
الأمرجة	حاريا بس في آخر الثانية
الأشربة	مثقالان و قيل من
	دراهم الي ثلثة دراهم

انجام : هن طرح آهي :

Marfat.com

الأبدال	المصلحات	المظرات	المنافع
مثلاذهب			يسكن حرارة الدماغ و اذاسحق في الهاون الرصاص و وضع في الشمس خضاب جيد السواد الشعر مجرب
			فيه قبض و جلا يخضب الشعر خاصه مع الحنا

ڪيفيت

هي مخطوط عربي زبان ۾ آهي. هي هڪ قسم جي طبي ڊڪشنري آهي. هن ۾ مصنف، دوائن جا نالا عربي، فارسي ۽ ڪٿي اردوءَ ۾ لکيا آهن. دوائن جا خواص ۽ سڃاڻپ به بيان ڪئي اٿس. هن ۾ اڳين حڪيمن جهڙوڪ جالينوس، بقراط، ارسطو، افلاطون ۽ لقمان جون نصيحتون به درج آهن، اهو مضمون فارسيءَ ۾ آهي. نصيحتن وارو مضمون جواب سوال جي طور تي صفحه (١) کان صفحه ١٦ تائين نثر ۾ آهي. تنهن کان پوءِ "پندنامه لقمان" ٢٢ صفحه تائين نثر ۾ آهي. خاتمه تي سن ١٢٧٢ ماه شعبان تاريخ ١٨ مرقوم آهي. صفحه ٢٣ کان "گلدسته نصائح لقمان" فارسي نظم ۾ شروع ٿئي ٿو، ۽ ٢٠ تي نواب حامد علي خان بهادر جي مدح ۽ سبب نظم مذڪور، مرقوم آهي. اخير ۾ هي شعر آيل آهي:

تاريخ نظم بعد هزار،

يڪصد و هفت و هم نود بشمار سنه ١١٩٧ھ.

گلدسته نصائح لقمان ٣١ صفحه تي ختم ٿئي ٿو. صفحه ٣٢ تي فارسي ۾ مناجات آهي. جنهن جو اخيري شعر هي آهي:

احمدالله فتادة را همت، خوار وزارش مران ازو نامهت. تمام شد ١٢٧٢ ماه شعبان تاريخ ١٨—

هن جي ڪتابت عربي خط ۾ سهڻي نموني لکيل آهي. جلد چرمي مضبوط اٿس. هي بهترين اثاثه آهي.

Marfat.com

مخطوط: سنڌي ، تاريخ ، ٢٠٥ ؛ ا - س سائيز ٢٢×١٧ س م؛ ص: ٦٢ ، في صفحو
سٽون ٣٥؛ ڪاغذ سفيد ٿلهو ۽ سنهون ٻه، خط نسخ ؛ مع نستعليق؛ سن ١٤-٩-١٩٥٩ع

٦١٠ سنڌ ۾ يوناني طب
راشدي

مقالہ نگار: جناب سيد حسام الدين راشدي.

ڪاتب : حڪيم سيد عمر شاه ، ساڪن ڪوٽڙي.

آغاز : سنڌ ۾ يوناني طب جي سلسلي ۾ ڪهڙو ڪم ٿيو، ڪهڙا هتي حڪ
ٿيا جن انهي فن کي نہ فقط رائج ڪيو بلڪ ان کي عروج تي پهچا
انهي موضوع ۽ عنوان تي علمي طبقو تہ ٺهيو پر خود سنڌ جي حڪيم
بہ اج تائين توجه ڪونہ ڏنو آهي ۽ نہ اسانجي تاريخ جي انهيءَ ورق
تي ڪنهن ورايو آهي.

انجام : پير سليم جان سرهندي متئين بزرگ جو پاءُ آهي ۽ هن دور جو بهت
فارسي شاعر ۽ جيّد طبيب آهي. تنهن محمد خان ۾ سندس مطب آ
۽ وڏين خوبين ۽ خصوصيتن جو صاحب آهي. هي داستان اگرچہ طو
تي ويو آهي ليڪن اڃا تشنہ، نامڪمل ۽ سرسري آهي. سنڌ جي
تاريخ تاريڪيءَ ۾ آهي، خدا شل ڪنهن کي توفيق ڏي جو هن داس
جي تڪميل ڪري.

پير حسام الدين راشدي ڪراچي ، ٢٦- اڪتوبر ١٩٥٧ع.

بقلم سيد عمر شاه سيار ولد حڪيم سيد دين محمد شاه مقابل جامع مسجد شر
ڪوٽڙي ١٤٠-٩-٥٩ع.

ڪيفيت

هن مخطوط ۾ ڪيتري قسمن جون ڳالهيون آهن، مکيہ چيز آهي "سنڌ ۾ يو
طب" انگريزن جي اچڻ کان اڳ يوناني طب جو طريقہ علاج رائج هو، ڊاڪٽري ط
علاج گهٽو پوءِ شروع ٿيو. هي مقالو پر مغز ۽ مفيد چيز آهي. هن جو لکندڙ سنڌ جو

Marfat.com

جناب پير حسام الدين راشدي صاحب آهي. هن مقالي ۾ قديم دور کان وٺي اڄ تائين سنڌ جي طبيبن ۽ حاذق حڪيمن جو تفصيل سان ذڪر آهي. هن ۾ آهي ته عربن کي به "سنڌي طبيبن" طب کان آگاهه ڪيو. ١٩٣هه ۾ جڏهن هارون رشيد بيمار ٿيو ته ڪيس هتان جي حڪيم ذريعي شفا نصيب ٿي. ارغون ۽ ترخان دور ۾ حڪيم شهاب الدين محمد، شيخ عبدالوهاب پوراني، حڪيم محمد عثمان بوبڪاني نامور طبيب هئا. مغل دور ۾ مير محمد معصوم بکري، حڪيم احمد ٺٽوي، ڪلهوڙن جي زماني ۾ مولوي مرزا احمد جعفر اصل شيراز جو، مير عبدالرزاق مشرب، حڪيم عبدالرؤف بکري، حڪيم شيخ ڪرم الله، خواجه مير مرتضيٰ ٺٽوي، حڪيم مرزا عبدالهادي، حڪيم مير محمد روهڙيائي، مخدوم جلال محمد، مرزا عبدالله، حڪيم سيد عبدالڪريم، حڪيم سيد اسدالله غالب، حڪيم مير محمد علي، حڪيم شيخ محمد بکري حڪيم محمد بکري، حڪيم عبدالڪريم رضوي بکري، حڪيم مير سيد يعقوب جان بکري، حڪيم مير اسدالله شاهه "ساقي" بکري.

ٽالپوري دور جا: مخدوم نور محمد بوبڪاني، محمد دين محمد بوبڪاني، آغا ابراهيم شاهه، نواب ولي محمد، حڪيم مخدوم سعدالله سيوستاني، محمد صالح سيوهاني، شيخ محدث حڪيم حسين سيوهاني، حڪيم حبيب الله بکري، حڪيم مير محمد "وفا" بکري، حڪيم محمد تقي ٺٽوي.

راشدين جو خاندان: حضرت پير سائين تخت واري جا فرزند، حضرت پير سائين نجر ڏني ۽ جا فرزند، پير سائين روضي ڌڻي جي پاڳ جو اولاد "جهنڊي واري شاخ" سڀ حڪيم هئا. ميان عبدالله روحاني لاڙائي، حڪيم مولوي محمد صديق سيتائي، مخدوم بدرالدين سيوهائي، حڪيم محمد يعقوب ڪونڌريجو، حڪيم سيد محمد اختر، حڪيم صمصام، حڪيم علي نواز علوي، مولانا عبدالغفور همايوني، حڪيم محمد بچل سنڌي، حڪيم فتح محمد سيوستاني، حڪيم قائم الدين احمد، حڪيم شمس الدين احمد، حڪيم محمد معاذ، حڪيم محمد معين الدين صاحب، حڪيم فضل الله صاحب، حڪيم مولوي محمد صادق راڻي پور، حڪيم در محمد ملان گهمرو ۽ "سرهندي بزرگ": اهي سڀ حڪيم حاذق آهن.

پير حسام الدين راشدي ڪراچي ٢٦- اڪتوبر ١٩٥ء جي مخطوط ۾ اهم مقالو اهو هو. هن ۾ پيرن به شيون آهن ليڪن ضروري ايترو هو.

Marfat.com

مخطوطو : فارسي طب قديم ؛ ٢٠٦ ، ا-س سائيز ٢٣×١٥ س م ؛ ص ٢٣١ ، في صفحو سٽون ١٤ ؛ ڪاغذ ديسي حنائي ، خط نستعليق سادو سن : ؟ .

٦١٠ شفاخانيءَ جا ٣ باب

مصنف : ؟ .

ڪاتب : ؟ .

آغاز : باب دوم در علتهاکه در چشم حادث گردد و درین باب بیست و شش فصل ست بدانکه چشم عضوي است مرکب از طبقها و رطوبتها و عصبها و عضلها و رگها چون شریان و ترتیب هریک چنان ست الخ .

انجام : اگر آلت مردانه از آلت زن دراز باشد عورت بکاهد و زرد شود و باین مرد مباشرت نطلبد ، صاحب شش انگشت پیوست با ذوق و ناز و نعمت بود و صاحب نه انگشت در عیش میانه بود و صاحب دوازده انگشت را پیوسته نامرادي و محتاجي بود .

نقل گرفته شد این سه ٣ باب از کتاب شفاخاني .

ڪيفيت

هن مخطوط جو موضوع طب قديد آهي، زبان فارسي اٿس . هن جو مصنف، ڪاتب ۽ تاريخ ڪتابت معلوم ناهي . هي مخطوطو پير عبدالوهاب صاحب کان خريد ڪيل آهي هن جي پيشانيءَ تي هي اکر لکيل آهن : طب فارسيءَ ۾ . ۽ پڻ لکيل آهي "انسان جي بيمارين جا علاج" اها عبارت سنڌيءَ ۾ آهي . پڇاڙيءَ ۾ ٢٣١ صفحي تي لکيل آهي : نقل گرفته شد این سه باب از کتاب شفاخاني - هن جي خاتمي تي "نسخ اشتها" جي عنوان سان ١١ صفحا الڳ لکيل آهن . مخطوطه جي حالت بهتر آهي .

Marfat.com

سپ عنوان ڳاڙهي مس سان لکيل آهن، ڪٿي ڪٿي حاشيه جو مقدار متن کان به زياده
ي. هي مخطوطو پير عبدالوهاب شاه کان خريد ڪيل آهي. جلد ڦاٽل اٿس. هن ۾ ١٦٣
ب آهن. مصنف صاحب جو شعر پختو به آهي تہ رڪيڪ به. سر ورق تي هي اکر لکيل
ن: ڪتاب شهابي في العلم طب مملوکه اخي مخدوم محمد قاسم مرحوم بلاشراکت احد.
هن جي پڇاڙي ڪاٽل آهي.

مخطوط: فارسي، نظم، طب قديم، ٢٠٧، ا-س سائيز ١٨×٢٣ س م؛ ص ١٩٩؛
ي صفحو سٽون ١٦؛ ڪاغذ ديسي نيرو؛ خط: نستعليق، سن: ٢٥ ماه محرم ١٢٩٢هه.

٦١٠ شفاء المرض
نسخو مختصر [١]

مصنف: حڪيم شيخ شهاب الدين.

ڪاتب: هام ڀ مل ولد منشي مکت رام.

آغاز: بميرد بفرمان اوزندهٔ : زيد مُرد از حکم او بها
ببخشند گهي راحت وگه غيا : دهد رنج گاهي و گاهي شفا
کريمي که از فضل بر رنج ما : سپس کرد دا روز بهر شفا
نيا مد دردن دهر زهري پديد : که ترياق آن پيش زان نا فريد الخ.

انجام: ز فضل خدا بود و سعي شهاب — مرتب شد ابواب هذا الکتاب
ز هفتصد زيادت نود ٩٠٧ سال بود — دهم روز از ماه شوال
شد اتمام طب شفاء المرض — رسد تا بمقصود [illegible]
مرتب شد از فضل پروردگار — [illegible]
تمام شد طب شفاء المرض
از دست حقير پر تقصير هام ڀ مل ولد منشي مکت رام بتاريخ ٢٥ ماه محرم
١٢٩٢.

Marfat.com

مخطوطو : فارسي؛ نظم طب قديم ؛ ٢٠٨؛ ا-س سائيز ٢٥ × ١٧ س م ؛ ص ١٥٧ ، في صفحو سٽون ١٩ ؛ ڪاغذ ديسي حنائي ، خط نستعليق عمدو ؛ سن : ؟ .

٦١٠ شفاء المرض
شيخ حصو [٢]

مصنف : شيخ شهاب الدّين ؟ .

ڪاتب : ؟ .

آغاز : سبب گويم از سازش اين كتاب ، چنين رنج بهر چه برده شهاب
بدل گفتم اي يار من مردني ست ، مرا نيز در زير گل خفتني ست
دلم گفت اي پور عبدالكريم ، كه هيچ است دنيا و فرزند و سيم
نخستين كنم نوك خامه بيان ، بتوحيد پروردگار جهان
خدا وند خلاق أرض و سما ، كه نى جسم دارد نه جان نه جا
نه شبه است اورا ندارد نمون ، تهى از چگون است خالى زچون الخ

انجام : چو رنجي بمسلم در آيد بتن ، بيارند پيشاب او سوئى من
زبهر خدا گويم از دل بجان ، دوائى مجرّب و پرهير آن
اگر شهد گويم خورد دوغ را ، وگربچه گويم خورد شوربا
اگر زيست گويند فضل حبيب ، وگر مُرد گويند كشته طبيب
چو زيستن بفضل باري شود ، اگر مُردهم حكم باري شود
زتقدير باريست اين هردو چيز ، كه يابه شود يا بميرد مريض
ازين هردو تابد كسي كو عنان ، بود حشر او در صف كافران
درين خطه اسلام را حال اين ست ، ندانم كه جائي دگر حال چيست

ڪيفيت

هن مخطوطه جو موضوع طب قديم آهي. هي نسخو "شفاء المرض" جو ٻيو حصو آهي. هي ٻئي حصا فارسي نظم ۾ آهن. هن جو خط عمدو ۽ ديده زيب آهي. حوض کان ٻاهر حاشيه تي به گهڻو ڪجهه مواد لکيل آهي. هن نسخي جو منڍ ڪاٽل آهي . ...

Marfat.com

ڪيفيت

هن مخطوط جو موضوع صحت انساني جو قيام ۽ حفظ آهي. هن جو مصنف حڪيم شيخ شهاب الدين آهي. فارسي زبان ۾ هن صاحب، سو ٻه وري شعر ۾ طبي ڪتاب لکي ڪمال جو مظاهر ڪيو آهي. هن جو ڪاتب ۽ ناقل هڪ هندو آهي. ان جو نالو پوري طرح صحت سان پڙهڻ ۾ نه آيو آهي. هن مخطوط جا صفحا ۱۹۹ آهن. تنهن ڪاڻ پوءِ ڪل ۹ ورق بد زيب اکرن ۾ لکيل آهن. انهن جو مضمون ٻه دوا ۽ درد آهي. ان ڪان پوءِ ۴ ورق ڪتاب حياة الحکمة مان نقل ٿيل آهن، هي فارسي نثر ۾ آهن، تنهن ڪان پوءِ انهن فارسي ورقن جو سنڌيءَ ۾ ترجمو ٿيل آهي. ترجمه جا ۱۱ ورق آهن. هن جو موضوع به طب آهي، ترجمو پينسل سان لکيل آهي. خاتمي تي هيءَ عبارت آهي: پورو ٿيو بقلم سيد عمر شاه تاريخ ۲ مئي ۱۹۵۲ع.

مخطوط: فارسي، طب قديم، ۲۰۹ ا - س سائيز ۲۸×۱۵ س م؛ ص ۱۵۴، ڧي صفحو سٽون ۲۴؛ ڪاغذ ديسي حنائي، خط شڪسته ۽ پيچيده؛ سن: ۲۱- رمضان ۱۱۲۴ه در شهر لاهور.

طب اڪبر

جلد اول ٦١٠

ارزاني

مصنف: حڪيم محمد اڪبر خان عرف شاه ارزاني.

ڪاتب: فقير محمد وارث.

آغاز: صحيح ترين ڪلامي که مشام ناطقه دانش آئين ادا... محسوسات و معقولات ست از شميم [illegible] تقويت تام دست دهد. و سالم‌ترين مرامي که دماغ خرد خورده بين را که مرکز دائره بديهيات و نظريات ست از نسيم اداء آن

Marfat.com

فرحت دوام حاصل آید سپاس و ستایش حکیم علي لاطلاق ست
که حرکات سریعه نبض افلاک از حرارت تگاپوي
شوق رویت اوست الخ .

انجام : تد بیروي آنست که غذا قلیل الکمیة وکثیر العذائیت
خورد و اگر تصغیر به سبب تورم اعضاء مجاوره حادث شود
ازاله ورم از عضو ماؤف مع رعایت قوت معده بایدکرد الخ .

کيفيت

هي مخطوطو فن طب ۾ آهي، زبان فارسي اٿس. هن جو مصنف هندستان جو
مشهور معروف حڪيم محمد اڪبر خان شاه ارزاني آهي. هي جامع طب ڪيمي دفعا ڇپيل
آهي. هي مخطوطو ان جو پهريون جلد آهي. هن مخطوط جي ابتدا ۾ ٽيهن صفحن تي مشتمل
فهرست لکيل آهي. هن جو ڪاتب فقير محمد وارث آهي، جنهن هن جي ڪتابت شهر لاهور
۾ ڪئي هئي. هن جي پڇاڙيءَ ۾ هيءَ عبارت آهي: "تحت جلد اول از طب أکبر بفرمايش
ميان صاحب ميان محمد تقي جيو سلمه الله تعالي ٢١- رمضان ١١٤٢ در شهر لاهور".
فهرست کان ڏهن صفحن تي مختلف اشعار ۽ نسخجات درج آهن. هن جو حصو
دراصل پختو هو پر هينئر اکڙي ويو آهي. ورقن تي ڇيون لڳل اٿس. حاشيه تي به لکيل
آهي، جن مان ڪٿي ڪٿي عربي عبارتون ڳاڙهي مَس سان لکيل آهن.

مخطوط : فارسي، طب قديم، ٢١٠، اِمس سائيز ٢٥×٢٣ س م؛ ص ٥٠٦، في صفحو
سٽون ١٩؛ ڪاغذ ديسي حنائي، خط نستعليق سن : رمضان المبارک روز يکشنبه ١٢٨٢ھ.

طب الحياة

٦١٠

مخمد

مصنف : محمد حيات بن فتح محمد بن نور محمد .

ڪاتب : ملا گل محمد عالم مهرکن مقيم لوهري .

Marfat.com

آغاز : حمديکه از شمار عشر عشير آن مخيله فياض صاحبان خيال بقصور معترف گشته بر حکيمي راست کا قوائي غازيه و ناميه و مولده و مصوره در چهار ديوار عناصر محبوس اوست کما قال النبي صلوات الله عليه و سلم و آله و اصحبه و سلموا تسليما لا احصي ثناء عليک کما اثنيت علي نفسک . اما بعد المستقي بمياه الشفاء الحبيب محمد حيات بن فتح محمد بن نور محمد طبيب غفرالله له ولوالديه و احسن اليهما و اليه ميگويد که درنيولا بامر بعضي عزيزان نسخه ميمونه مسمي بطب الحيات که مشتمل است بدفع اصناف مرض و رفع انواع عرض که مرض و عرض از مستلزمات وجود است بعون الهي و توفيق نا متناهي صورت ترتيب يافته ، رجاکه بمطالعه اکثر اطباء در آمده مقبول بتجربه هم با قبول گردد الخ .

انجام : يقطين : هر نباتے که بر زمين مفرش گردد آنرا يقطين گويند چون خيار کدو و غيرهما و بعضي يقطون را بکدو اطلاق کنند و الله اعلم بالصواب تمت تمام شد ، کارمن نظام شد . بعون الملک المنان بوقت دونيم ساعت روز يکشنبه شهر رمضان المبارک ۱۲۲۸ھ . راقم الحروف فقير حقير پُر تقصير اضعف عبادالله ملاگل محمد ولد مرحوم مغفور محمد عالم مهرکن سکنه لوهري عاقبت خيرباد بالنون و الصاد .

ڪيفيت

هن مخطوط جو موضوع طب قديم آهي . زبان فارسي اٿس . هن جي پهرين ۲ بجاڙيءَ ۾ هڪ مهر ثبت آهي ، نشان مهر هي اٿس : قاضي گل محمد ۽ پڇاڙي آخر ۾ هي عبارت لکيل آهي : مالکة فقير پر تقصير آستان بوس حضرت پنج تن پاڪ و غوث اعظم رضي الله عنه غلام فيض الله ولد مرحوم مغفور قاضي محمد احمد محتسب ، ... اکريل آهي .

Marfat.com

مخطوطو : فارسي طب قديم ؛ ٢١١ ، اس سائيز ٤٦×٢٠ س م ؛ ص ٣٤٠ ، في صف
سٽون ١٩ ؛ ڪاغذ ديسي حنائي ، خط نستعليق خوشنما صاف ؛ سن : ١٨ شوال سنه
جلوس والا احمد شاه بهادر .

٦١٠ طب اورنگشاهي
امن آبادي

مصنف : حڪيم درويش محمد امن آبادي مريد حضرت قطب الاقطاب شيخ فريد
شڪرگنج .

ڪاتب : وسند يرام کهتري عرف .

آغاز : حمد و سپاس مر حضرت حڪيمي راڪه بحڪمت بالغه و قدرت ڪامله بـ
حرف ڪره فلڪ و استقسات [اسطقسات] رابيا فريد و نتائج استقسا
[اسطقسات] مواليد ثلاسه [ثلاثه] و اگر دانيد و هريڪي را روحي بخشيد .
جمادي، نباتي و حيواني الخ......بعد هذا اين فقير حقير درويش محمد حو
امن آبادي مريد حضرت قطب الاقطاب شيخ فريد شڪرگنج .... اين ڪتا
موسوم است باسم طب اورنگشاهي قامع الامراض هديه خاقان ڪامگار...
ساختم و اين ڪتاب را مشتمل بر هفت باب پردا ختم الخ .

انجام : تمام رسيد ڪتاب اورنگشاهي من تصنيف جالينوس الزماني حڪيم درويش
محمد امن آبادي بدستخط بنده درگاه وسند يرام کهتري عرف ع....
.... بتاريخ هزدهم شهر شوال سنه ٣ سوم جلوس والا احمد شاه بهادر
خواندد عاطمع دارم : زانڪه من بندۀ گنهگارم .

ڪيفيت

هن مخطوط جو موضوع علم طب آهي . هي شريف علم هن دور ۾ تقريباً
بي ويو آهي ورنه هن علم جي ڪتابن ۾ جيڪو مواد آهي سو نهايت پر مغز ۽ نغز آهي
افسوس ته هن فن جا ڄاڻو معدودي چند وڃي رهيا آهن . هنن ڪتابن جي سرسري مطالعي

Marfat.com

ن به تمام عميق ۽ دقيق فوائد حاصل ٿين ٿا. هن جي باري ۾ چيل آهي: عالجوڪل
ص بعقا قير بلده. هن مخطوط، جو مصنف به فاضل آهي جو فن طب کان علاوه ٻين
فن جو به ماهر معلوم ٿئي ٿو. مصنف صاحب هي ڪتاب لکي هندستان جي مغل بادشاه
رنگ زيب "عالمگير" جي دربار ۾ بطور هديه پيش ڪيو، ضرور کيس چڱو صله ۽ انعام
حاصل ٿيو هوندو، ان ڪري ٿي ڪتاب جو نالو طب اورنگشاهي رکيو اٿس. هن مخطوط
جو ناقل هڪ هندو آهي جنهن چڱي ڪتابت ڪئي آهي. البت ڪتابت ۾ ڪاتس ڪي
واضح غلطيون سرزد ٿيون آهن. جيئن ته ڪره آتش کي قرعه لکيو اٿس يا مواليد ثلاثه کي
"ثلاس".

بهرحال مصنف ۽ ناقال ستايش جي قابل آهن جن هي بي بها تحفه يادگار ڇڏيو
آهي.

مخطوط: سنڌي مع فارسي؛ طب قديم؛ ٢١٢ ا-س؛ سائيز ٢٨×٢٠ س م؛ ص ٢٩٣
في صفحو سٽون ٣٧؛ ڪاغذ ديسي حنائي، خط: نسخ جاي ٧٧ صفحي تائين، پوءِ
بد زيب ۽ بيقاعده؛ سن: ١٠ جنوري ١٩٤٦ع.

١٦٠ طب داؤد خاني
يا
نڪات الادويات
عباسي

مصنف : ميا دائود خان ولد ميان خدا يار خان عباسي.

ڪاتب : سيد عمر شاه ولد سيد دين محمد شاه بخاري.

آغاز : الحمدلله رب العالمين. و الصلوة و السلام علي رسوله محمد المصطفي صلعم
چاڻ ته هي نسخو طب جو نالي داؤد خاني جوڙيل ميان داؤد خان بن
ميان خدا يار خان عباسي شال رحمت ڪريس الله تعالي جل شانه مجهه

Marfat.com

ٻولي فارسي جي هاڻي موجب خواهش حافظ سچل جي هي نياز
غلام محمد ويٺل ڳوٺ گل محمد لغاري جي جو ترجمو ڪري ٻو
سنڌيءَ ۾ پڌرو ٿو ڪري ته عام خلق نفع وٺي ۽ دعا ڪندڙ رهي ا

انجام : هڪ پيسو انگريزي سڄو قلعي ۾ ويڙهي تمام محڪم ڪري جيئن
ٻه ٻئي جو ظاهر نه هجي پوءِ اڏپاءِ آڱريون ويڙهي ٻاهه ڏجي ته
آڱريون سڙي وڃن ته پوءِ قلعي جي وچ ۾ پيسو سڄو مري پوندو سن
ڪري رکي ڪک هڪ دڪي ڳائي مکڻ ۾ کائي قوت تمام گهڻي
.واسير جي ۽ ٻت کي تمام متارو ڪري تمام زور واري آهي.

ڪيفيت

هي ڪتاب مجموعو آهي ڪيترن ئي طبي مخطوطن جو، جن جو تفصيل هن
آهي : (١) طب داؤود خاني، فارسي ان جو سنڌي ترجمو ڪندڙ ميان غلام محمد لغاري
(٢) طب جوهري جا صفحه ١٠٧ کان شروع آهي. هن ۾ مستورات جي مرضن جو
آهي (٣) مجربات حڪيم نور محمد حڪاڪ سيوهاڻي" هي اصل ۾ فارسي آهي ۽ هن
سنڌي مترجم محمد فضل ولد محمد آهي، هي صفحه ١٣١ تي ختم ٿئي ٿو (٤) تحفة
محمد علي زؤر. (٥) بياض حافظ نظر محمد سيوهاڻي. (٦) بياض نصرپوري سيد عبدالعل
(٧) مجربات قلمي برحاشيه قرابادين بزبان فارسي طبع بمبئي علي ڏنو خواجو پاساري
هي ڪل ٧ مخطوطا هڪ ئي جلد ۾ آهن. هنن مان ڪي مخطوطا سنڌيءَ ۾ ته
فارسيءَ ۾ آهن. پر آهن سڀ طب قديم تي مشتمل ۽ تمام ڪارآمد هنن سڀني جا
سنڌي آهن.

—

Marfat.com

مخطوطو : اردو طب قديم، ٢١٣ ا - س، سائيز ٢٢×١٧ س م ؛ ص ٣٧ ؛ في صفحو سٽون ٢٩ ؛ ڪاغذ ديسي حنائي ، خط : نستعليق، سادو ؛ سن : ١٣-٨-١٩٥١ع

٦١٠ طب سيّاري
سيار

جمع ڪندڙ : حڪيم سيد عمر شاه مقيم ڪوٽڙي، تخلص سيار .

ڪاتب : " " " " .

آغاز : انفلامیشن : معنی اس لفظ کے آگ لگ اٹھنے کے ہیں - یہ وہ بیماری ہے جس کے سبب سے خون اور ساخت میں طرح طرح کے تغیرات پیدا ہوجاتے ہیں چنانچہ اسکی ماہیت سے معلوم ہوجائے گا الخ .

انجام : ڈاکٹر ملٹن فرماتے ہیں کہ مجھکو سخت تعجب ان پر ہے جنکو ہفتہ میں ۵ مرتبہ احتلام ہوتا تھا اور وہ قریب نامردی کے تھے اب ان کی شادی ہوگئی ہے اور اولاد پیدا ہوگئی ہے .

ڪيفيت

هي هڪ طبي نوٽبڪ آهي. هن جو جمع ڪندڙ حڪيم سيد عمر شاه ڪوٽڙيءَ وارو آهي. هن شاه صاحب جو تخلص سنياسي هئڻ سبب "سيار" هو. هن صاحب يوناني طب جي گهڻي خدمت ڪئي آهي، صاحب موصوف جو ايترو ته طبي مواد ڪيترن ئي ڪتابن ۾ مڪمل آهي جو جيڪڏهن اهو سڀئي ساڻ اناري گڏ ڪيو ته هوند هڪ لاجواب جامع طب تيار ٿي انساني خدمت لاءِ تمام ڪارآمد ثابت ٿئي. هن نوٽبڪ جا ڪل ٣٠ صفحا [illegible] جن مان ٩ ورق خالي رهيل آهن. ان کان سواءِ ٤ عدد رسالا "دانش [illegible]" لاهور جا ڇپيل ساڻس ڳنڍيل آهن.

Marfat.com

مخطوط : فارسي؛ طب قديم ۽ وظائف؛ ٢١٤ ا - س؛ سائيز ٢٠ × ١٣ س م؛ ص
٦٦٣، في صفحو سٽون ١١؛ ڪاغذ ديسي حنائي، خط نستعليق سادو؛ سن : ؟

٦١٠ طب ۽ وظائف جو بياض

مصنف : ؟.

ڪاتب : ؟.

آغاز : ترتيب نماز تپ سوم بسم الله الرحمن الرحيم يا محيط و وبال چهار برگردن تو اى تپ : اگر باز آئي و فقور محي الدين بطرف تپ آنكه اگر بگريز بگريز و اگرنه برتو ديگر مي آرم والسلام معبود حناء برتو ايمن جبرائيل و ايسر ميكائيل بر بازو ايمن اسرافيل و ايسر عزرائيل بر ايمن لااله الا الله و ايسر محمد رسول الله الخ.

انجام : برائى جن چهل يكبار بخواند بدمد غليقا يليق و آنت تعلم ما في قل منيق يا غني يا مغني يا معطي يا فتاح يا رزاق.

ڪيفيت

هي هڪ بياض طب قديم ۽ وظائف تي مشتمل آهي. هن ۾ دعا ڪيمياء جا ڪيترائي خواص آهن. پهريون خواص هن طرح بيان ڪيل آهي ته جو شخص جي آڌي رات جو با طهارت هيءَ دعا هڪ سؤ پنجاه ڀيرا پڙهي جيڪا ته دعا گهرندو سا حاجت پوري ٿيندي. حسن بصريءَ فرمايو آهي ته جيڪڏهن حاجتمند جي حاجت پوري نه ٿئي ته اهو قيامت ۾ منهنجو گلو پڪڙي. ٻئي اهڙيءَ طرح بايزيد بسطامي به ذڪر ڪيو آهي. ۽ ٻين ڪيترن ئي بزرگن اهڙي ضمانت ڏني آهي.

هن مخطوط ۾ طبي مواد به گهڻوئي آهي. هن جي صفحه ٢٥٩ تي هيءَ عبارت آهي : اين تركيب در كتاب ميان صاحب ميان محمد احسان سيوستاني بر پيشاني نوشته

Marfat.com

مخطوطو : سنڌي، انگريزي، فن معجم الڪتب، تاريخ، ادب، ا-س ١٢ ٢١٥، سائيز ٢٠×١١ س م ؛ ص : ٢١١ ؛ في صفحو سٽون ٣٧ ؛ ڪاغذ جنائي، عمدو، خط نستعليق ؛ سن : ٨-٥-١٩٤٨ع.

بياض سيد عمر شاهه

مؤلف : سيد عمر شاهه، ڪوٽڙي.

ڪاتب : " " ".

آغاز : (١) شبيه حضرت غلام قنبر غلام حضرت علي ڪرم الله وجهه (٢) شبيه حضرت امام حسن عليه السلام (٣) شبيه حضرت امام حسين عليه السلام (٤) شبيه حضرت سيدنا علي ڪرم الله وجهه (٥) شبيه حضرت سلمان فارسي رض.

ملنے کا پتہ : حضرت مولانا عاشق يزداني حاجي پير سيد نور شاه صاحب همداني عطرگلي پوسٽ نمبر ٣ بمبئي الخ.

انجام : سلسله دار المصنفين نمبر ٩٥.

تاريخ اسلام حصه اول، عهد رسالت و خلافت راشده يعني آغاز اسلام سے ليکر خلافت راشده کے اختتام تک اسلام کی مذهبی، سياسي تمدن اور علمي تاريخ. مؤلفه شاه معين الدين احمد ندوي رفيق دار المصنفين با هتمام مولوي مسعود علي صاحب ندوي سن ١٣٥٨ھ.

ڪيفيت

هي مخطوطو به سيد عمر شاهه ويٺل ڪوٽڙيءَ جو آهي. هي هڪ قسم جي بياض آهي. جيئن ته هن ۾ صرف ڪتابن جا نالا، انهن جا مصنف ۽ قيمتن بابت ذڪر آهي ان ڪري هي فن "معجم الڪتب" سان موسوم ڪيو ويو آهي. هن ۾ هر قسم جا ڪتاب آهن جيئن ته : مرزا قادياني جي رد ۾ لکيل ڪتاب، نجوم ۽ رمل، اوراد ۽ وظائف ... گيلاني جا ڪتاب، سلسله دار المصنفين جا ڇپايل ڪتاب، تصوف ... ڪتاب، مولانا ... دين محمد اديب فيروز شاهيءَ جا ڪتاب انهن جي قيمت ۽ ... هندو، مسلمان جا ... ۽ ايڊريسون ڏنل آهن. ڪن ٻارن جي ڄم جون تاريخون ۽ بيمارين اچڻ جا اسباب جهڙوڪ: خراب غذا ۽ گدلو پاڻي ۽ گندي هوا، ۽ بند مڪان جي رهائش ذڪر ڪيل آهي.

Marfat.com

"محڪمہ اطلاعات سنڌ" طرفان شائع ٿيل اردو ۽ سنڌي ۾ ڪتاب "نذر لطيف
جو ذڪر آهي. هن بياض جو جامع سيد عمر شاه آهي، سندس ڄاڻو صفحہ ٦١ تي لڪ
آهي. هن بياض انگريزي ۾ لکيل مواد بہ گهڻو آهي ۽ ڪي بيون بہ عجيب و غر
ڳالهيون مرقوم آهن. اخير ۾ خالي پنا، اڻ لکيل بہ منجهس گهڻا آهن ۽ مخطوطو مجلد آ

مخطوطو: فارسي، نظم، مناظره، ا- س- ٢١٦؛ سائيز ٢١×١٦ س م؛ ص ٤٠؛ في صفح
سٽون ١٥؛ ڪاغذ باريڪ حنائي، خط نستعليق عمدو؛ سن: ١٢٧٨ھ.

تنزيه از تشبيه ٢٩٧.٤٨

مصنف: عبدالرؤف موراٿي.

ڪاتب: " " ".

اغاز: در حمد حق جل و علي گويد:

هر ثنائے کہ در وجود آيد، از ورئ مررا همي شايد
ذاتت خود راکہ اوستايش کرد، گشت از عجزما سوايش گرد
بي نياز است باغنا از غير، ليس ينسب اليه الاالخير
در غرض نظم نسخہ تنزيہ از تشبيه گويد:
عرض عبدالرؤ مي دارد، غرض از نظم نسخہ في دارد
کہ همين صنعت ازچہ کارم نيست، لائق روزگار زارم نيست
ليک و همابہ چونوع فساد، در نهادي ز جنس خويش نهاد
خاصہ عيسي کہ از فصول فتن، کرد مرعام را اسير محن
هر زمانے کہ داشتہ معاوم، همد زان نسخہ کرده ام مرقوم
سندي و فارسي دگر عربي، بهتر است از همہ زبان نجي الخ.

انجام: حمد حق رابود برين انعام، کہ موفق شدم برائي تمام
روز سہ شنبہ ازمہ شعبان، هژدهم بود نظم شد پايان
دو صد و يکهزار و ديگر هشت، بعد هفتاد سال هجرت گشت
يا الهي ز ابتداء کلام، تا بجائے کہ شد کلام تمام.

Marfat.com

ڪيفيت

هن مخطوط جو موضوع دفاع عن الدين آهي. دين حق جي طرفداري ۽ ان ڪان دفاع پيش نظر آهي. هن مخطوط جو مصنف مولوي عبدالرؤف مورائي آهي. آيات محڪمات ۽ متشابهات بابت نزاع ۾ هن بزرگ ٽن ٻولين ۾ يعني: سنڌي، فارسي ۽ عربيءَ ۾ دفاع ڪيو آهي. سنڌي مخطوط جو نالو ”ردالوهابيه“، فارسي مخطوط جو نالو ”تنزيه از تشبيه“ ۽ عربي مخطوط جو نالو آهي ”الاستدلال القوي لازلال الحشوي“.

هن مخطوط جي پڇاڙي اشعار ۾ ته مٿي ڏنل آهي پر هن جي آخر نثر ۾ ، هن طرح آهي: تسويه اين نسخه در سنه ۱۲۷۸ در قريه پير زادگان بشاه حسن شهرت دارد به ثبوت رسيد و تبيض آن بعد زمان مديد و عهد بعيد روز شنبه بيست ويکم شهر صفر سنه ۱۳۰۱ھ در بلده موره واقع گرديد الحمدلله علي ذالک حمداً کثيراً.

مخطوط: عربي، مناظره، ا-س-۲۱۷؛ سائيز ۲۲×۱٦ س م؛ ص ٦۴، في صفحو سٽون ۱۳؛ ڪاغذ باريڪ حنائي، خط: نسخ معمولي؛ سن: ؟.

ازالة الغين من العين لاثبات الانتقاض بالخارج من غير السبيلين — ۲۹۷۴۴۸

[(۲) ردالوهابية (۳) تنزيه از تشبيه (۴) استدلال القوي لازلال الحشوي]

مصنف : سيد رشد الله.

ڪاتب : ” ” ”

آغاز : الحمدلله علي نواله والصلوٰة والسلام علي سيدنا محمد و آله اما بعد فاني لما اطلعت علي تحرير الفاضل الناصي عبدالغني عليه الرحمة في عدم انتقاض الوضوء بالخارج من غير السبيلين اردت ان اعلق عليه شيئاً ليرتفع الغين

Marfat.com

من البين و سميته بازالة الغين من العين لاثبات الانتقاض بالخارج من غير السبيلين
و ها أنا اصدر ذلك التحرير و اذيل التعليق ليتيسر فهم التعليق و الله
التوفيق و بيده أزمة التحقيق الخ.

انجام : قال العائذ بالله السيد رشد الله وفق الاعتصام بحبل الله هذا آخر ما
اردت في تحقيقه و رغبت في تنميقه ولم آل جهد في ابتغاء الحق فان
اصبت فيما اجبت شكر الله جهدي علي مطابقة الصدق و ان اخطات
سعيت فما ابرئي نفسي ان النفس لكثيرة الخطا و أمل من الله ان يغفر
و يلقي الحق و السداد في نفسي بكشف الغطاء.

ڪيفيت

هي مخطوطو فن مناظره تي مبني آهي. هڪ خاص جزئي مسئلي تي مناظري
افتتاح ٻنهي طرفين: قاضي عبدالغني ۽ سيد رشدالله. سبيلين مان نڪرندڙ هر شيء ت
وضو آهي ان ۾ ڪو اختلاف ناهي، البت غير سبيلين مان خارج ٿيندڙ غير متفق عليه
قاضي عبدالغني صاحب عدم انتقاض وضو جو قائل آهي، اهڙي تحرير به لکي اٿس جا
هيت مرقوم آهي ۽ صفحي تي ختم ٿئي ٿي. ٿنهن کان پوء سيد رشدالله صاحب ر
آهي: [اتم ما في التحرير و هذا وقت الشروع في التعليق] اقول هذالحديث تعلق به ا
المحر لاثبات مدعاه و هوما قال في ذيله فهذالحديث نص في عدم نقض الوضوء بالدم من غير السبيلين

بهرحال هن جزئي مسئلي ۾ سيد رشدالله صاحب جا دلائل زياده قوي آ
هو برحق آهي. هن مخطوط جي زبان عربي آهي، جلد پختو اٿس اگرچ هن وقت
آهي.

مخطوط : عربي، مناظره، ا- س- ٢١٨؛ سائيز: ٢٢ × ١٦ س م، ص ٥٤ في
سٽون ١٣، ڪاغذ باريڪ، ضعيف، حنائي، خط نسخ معمولي؛ سن : ؟.

الاستدلال القوي لاذلال الحشوي ٢٩٧٤٤٨

مصنف : عبدالرؤف موراني.

ڪاتب : " ".

Marfat.com

آغاز: الحمدلله الذي جعل لكل فرعون موسي والصلوة والسلام علي سيدنا محمد الذي التنزيهات عن التشبيهات منه تلقف مايافكون كالعصي وعلي ال الحامين لسنن الشريعة واصحابه الماحون للبدع الشنيعة. امام بعد فهذه رسالة مسماة الا ستدلال القوي لإذلال الحشوس مشتملة علي فصول ثلثة الفصل الاول في صورة المناظرة وما يتعلق بها. اعلم ان المولوي عيسي الوهابي لما نزل في منزل القاضي محمد لائق الهالائي مختار الامر من قبل الابخرين في هذه البلدة "اعني موره". كتبت في الاستواء تحريراً قبل وقوع المناظرة و ارسلته اليه هذالفظه" قال الله تعالي ليس كمثله شيء الخ:

انجام: ولهذا الكلام الشريف شاهد من الحديث القدسي و اية من كتاب الله عز و جل، ذكره الفيقر في رسالة المسماة بتوفيق القوي للرد علي الحشوي فليطالع ثمه و علي هذا فلابد أن يكون العرش مظهر اسم من الاسماء ليفيض عليه الالاء و النعماء و افصح عن ذلک الامام الرباني مجدد الالف الثاني قدس الله تعالي سره الاقدس و افاض علينا فتوحه الانفس في المكتوبات الشريفة من المكتوب الحادي عشر من المجلد الثاني حيث قال، عالم كبير باد جود وسعت و تفصيل چونكه هيئت وجداني ندارد قابليت ظهور بسيط حقيقي كه بجرد از نسب و اعتبارات ست و معري از تفاصيل شئون و صفات هست ندارد، اشرف اجزاء عالم كبير عرش حضرت رحمن است . محل ظهور حضرت ذات مستجمع صفات ست جل سلطانه.

كيفيت

هي ڏيون مخطوطو آهي جو مولوي عبدالرؤف جو لکيل آهي. [illegible] ۾ تحريري مناظره ڪيو اٿس ۽ فريق مخالف سان روبرو [illegible] مناظره جا فريقين (۱) مولوي عيسى (۲) مولوي عبدالرؤف آهن. مناظري جي جڳهه قاضي محمد لائق ساڪن هالا پراڻا جي منزل آهي. اتي طرفين ۾ سوال جواب ٿيو هو. مصنف موصوف جي هڪ تحرير به لکيل آهي ان جي ابتدا هن طرح آهي: قال الله تعالى ليس كمثله شيء الخ. صفحه ۴ تي ان تحرير جو اختتام آهي. صفحه ۱۷ تي متنازع فيه شيء واضح

ڪيل آهي. سمعت المولوي عيسي الوهابي رئيس الوهابية في هذه الديار يقول ان الله ليس بجسم ولعن الله تعالي من اثبت له الجسميه و مع هذا فهو في جهة الفوق مستقر علي عرشه. اقوال هذا مخالف النصوص النقل و بداهة العقل الخ.

مطلب ته عيسي صاحب باري تعاليٰ کان جسمية جي ته نفي ڪري ٿو پر جهة جو اثبات ڪري ٿو، اهو محل نزاع. طرفين کان دلائل پيش ڪيل آهن. مولوي عيسي، مخدوم عبدالڪريم مٽياريءَ واري جو خاص شاگرد هو، جو مخدوم صاحب سان مڪي ۾ گڏ رهيو ۽ ان جي وفات کان پوءِ مخدوم عبدالڪريم جي عيال کي واپس سنڌ وٺي آيو. جواهر محمد سعيد لواري وارن کيس پاڻ وٽ معلم مقرر ڪيو.

مخطوطو: سنڌي، مناظره، ا-س- ٢١٩ سائيز ٢١×١٦؛ ص: ٥٥٢، في صفحو سٽون ١٣، ڪاغذ ديسي حنائي، خط نسخ سادو؛ سن: ١٣٢٠هه.

ميزان الانصاب الدفع الاعتساب ٢٩٧٥٤٨

مصنف : ؟.

ڪاتب : محمد صديق علوي.

آغاز : الحمدلله رب العالمين و الصلوة علي سيد المرسلين.

اما بعد واضح هجي.......... نا انصاف معاندن ۽ محار بن اهل بيت نبوي جيجا الخ.

انجام : صفحه ٣٨٦ تي: اندڪي پيش توگفتم غم دل ترسيدم،

ڪه دل آزرده شوي ورنه سخن بسيارست.

خاتمه بالخير بقلم خام الروف محمد صديق علوي.

ڪيفيت

هي مخطوطو فن مناظره ۾ آهي، طرفين مناظره معين ناهن. غالب گمان آهي ته هڪ صاحب مولوي عبدالعزيز آهي ۽ ٻيو محمد صديق علوي آهي. مناظرو هن ۾ آهي ته حضرت معاويه صحابي ۽ ڪاتب الوحي آهي. اهو قول مولوي عبدالعزيز جو آهي. ان ...

Marfat.com

قابل محمد صديق علوي چوي ٿو ته حضرت معاويه جو صحابي كامل الايمان هئڻ محال
آهي. محمد صديق علوي راقم الحروف آهي ان جو فريق مناظره هجڻ تي كو دليل موجود
ناهي بطور گمان معلوم ٿئي ٿو ته فريق ثاني آهي .

پڇاڙيءَ ۾ هڪ رسالو حضرت عبدالقادر جيلاني جي خلاف لکيل آهي. هي مخطوطو
طويل ۽ عريض آهي. هن جي حقيقي پڇاڙي هن طرح آهي : تمت تمام شد تحرير شيخ
عبدالقادر نوشته شد از خزانه مجتهد العصر صاحب مجتهد نجف اشرف پس سنڌي نموره برائے
فهم عام. راقم الحروف حاجي احمد زوار كربلائي ساكن شهر جهنده خان گاڏهي تعلقو
ككڙ ضلع لاڙكاڻه ١٣ رجب سنه ١٣٢١ھ.

مخطوطه : عربي، ادب، گرامر عربي، ا - س - ٢٢٠، سائيز ٢٥ × ١٥ س م ; ص [illegible]
هر صفحو سٽون ٢١; كاغذ حنائي ميرو، خط نستعليق، سن : ٥ ماه صفر ١٢٢٨ھ.

۴۹۲۴۷ حل التركيب

مصنف : ؟ .

كاتب : حاجي محمد .

اغاز : الكلمة، مبتدأ و الام لتعريف الجنس اي تعيين الماهية [illegible]
الماهية لالتعريف جميع الافراد من حيث الافراد و [illegible]
الماهية المرادة فلايكون للا ستغراق ولا للعهد ولا [illegible] بها مصطلحة
ان تكون للعهد باعتبار تعين فرد معهود في [illegible] الكلمة [illegible]
الماهية المعتبرة في هذا العلم هي التي ذكرت في المتن [illegible]
منظور آليه في هذا الفن و راء تلك الماهية حتى تكون فرداً من افرادها
وتاء هالا تكون للوحدة فانها تستلزم ان يكون الامر [illegible]
تقدير حذفها كتمرو تمرة الخ .

انجام : و تقلب الفاء جملة فعلية خبره و [illegible]
ثبت قبل النون المخففة تقلب تلك النون [illegible]
مع التنوين كقولك في اثبت بحق لا اله الا الله محمد رسول الله تمت هذا
الكتاب من يدي الخ .

ڪيفيت

هي ڪتاب جو موضوع هڪ عربي ڪتاب بنام "ڪافيه" جي عبارتن جو حل ۽ تراڪيب جو بيان آهي. ڪتاب "ڪافيه" عربي صرف و نحو يعني گرامر عربي متعلق آهي. "ڪافيه" جا ڪيئي شرح عربي ۽ فارسي ۾ لکيا ويا آهن، هن ڪتاب جا حاشيا ۽ لکيا ويا آهن ۽ ترجما به ڪيا ويا آهن. هن مخطوطي جا آخري چند ورق گهٽ آهن.

مخطوطو: سنڌي، علم موسيقي، تاريخ، ا-س-٢٢١، سائيز ٢٢×١٤ س م، ص ٤٤ في صفحو سٽون ١٢، ڪاغذ سفيد، خط: نسخ عمدو من ٧-٤-١٩٥٧ع.

٧٨. علمِ موسيقي

مصنف: ؟

جمع ڪندڙ: سيد عمر شاه، ڪوٽڙي.

ڪاتب: " " "

آغاز: راڳ ٧ يا ١٢ سرن ۾ ڳايو ۽ وڄايو ويندو آهي. جن ۾ تيور ۽ ڪو
سُر تين تا. سُرن جو جوڙو جوڙو ٿيندو آهي. فقط سا ۽ پا اڪيلا
تا. سُر هي آهن:
(١) سا کهرج (٢) ري رکهه (٣) گا گنڌهار (٤) ما مدم (٥) پا
پنجم (٦) دها دهيوت (٧) ني نکهات.
نوٽ: ساڄي پاسي ڪان تيور ۽ کاٻي پاسي ڪان ڪومل الخ

انجام: هندن مقدس افسانن ۾ لکيو آهي ته برهما ڍولڪ بنائي ۽ ڇيو وڃي
ته برهما جڏهن پنهنجي دشمن کي قتل ڪيو ته خون ڇڪي
مان هن ڍولڪ بنائي يعني برهما جي دشمن جي چمڙي مان پهرين ڍو
بنائي ويئي. ڍولڪ کي "مردنگ" به چوندا آهن ۽ انجو نالو رامائڻ
مهاڀارت ۾ عموماً اچي ٿو.

Marfat.com

ثم إذا أذاقهم منه رحمة إذا فريق منهم بربهم
يشركون ليكفروا بما آتيناهم فتمتعوا
فسوف تعلمون أم أنزلنا عليهم سلطانا
فهو يتكلم بما كانوا به يشركون وإذا
أذقنا الناس رحمة فرحوا بها وإن تصبهم
سيئة بما قدمت أيديهم إذا هم يقنطون
أولم يروا أن الله يبسط الرزق لمن يشاء ويقدر
إن في ذلك لآيات لقوم يؤمنون فآت ذا
القربى حقه والمسكين وابن السبيل ذلك
خير للذين يريدون وجه الله وأولئك هم
المفلحون وما آتيتم من ربا ليربو في
أموال الناس فلا يربو عند الله وما آتيتم من
زكاة تريدون وجه الله فأولئك هم
المضعفون الله الذي خلقكم ثم رزقكم
ثم يميتكم ثم يحييكم هل من شركائكم

من يفعل

Marfat.com

اسان جا ايندڙ ڪتاب

1- Economy of Modern Sind

2- Chronological Dictionary of Sind

3- لڙڪ لڙڪ زنجير (ريڊيو ۽ ٽي-وي ڊراما)

4- سنڌي راڳ ۽ تال

5- سنڌي ناول جي ارتقائي تار

6 History of Commerce of Sind

7- سنڌي ڊراما ان جي ارتقا، نظريو، فن ۽ تاريخ (ڇاپو پنجون)

8- لوڪ ادب جي ارتقائي تاريخ (ڇاپو ٻيون)

9- چونڊ سنڌي افسانا (ڇاپو ٽيون)

10- ادبي تنقيد جا اصول

11- سماجيات جا اصول

12- ٻاروچي ٻولي (شاهه لطيف جي رسالي جي ڏسڻي ۽ لغت)

انسٽيٽيوٽ آف سنڌالاجي
سنڌ يونيورسٽي ڄامشورو

Marfat.com